

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושלוש-עשרה של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת

שאלות בעל-פה

ניסויים בבעלי-חיים

המסיבה ללא סמים

שיפור מצבם של צמחים מסוכנים

שלטי הנאצה נגד השרה לימור לבנת

טיפול לנשאי איידס ולחולי איידס

הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון – מידע על כושר פירעון), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – אפשרות לשעבוד), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת צ' הנדל)

הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – סייג לחנינה)

(הצעת חבר הכנסת א' כבל)

הצעת חוק שמאי ביטוח, התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ר' ריבלין)

הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (תחולת המשפט במועצות האזוריות והמקומיות),
התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ב' אלון)

הצעת חוק קיזוז מסים (תיקון – קיזוז חוב כנגד חוב מס), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק פינוי דרום-לבנון, התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק חנינה לאסירים ביטחוניים, התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק השכלה גבוהה חינוך, התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – פטור מלא משכר לימוד), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת רן כהן)

שאלות ותשובות

תקציב היחידות לאיכות הסביבה במגזר הערבי

התרחבות כפר-ורדים

חוב בית-החולים "מעייני הישועה" לעיריית בני-ברק

אגרות כבישים ומדרכות במזרח-ירושלים

שיעורי חשבונות המים של תושבי ירושלים

משכורות הבכירים בעיריית בני-ברק

משכורותיהם ושעות עבודתם של יושב-ראש הוועדה הקרואה בבני-ברק וסגניו

נוהלי העבודה בעיריית יבנה

כוונה להרוס בתים באום-אל-סחאלי

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) (תיקון – הגדלת הפטור), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א' גולדשמידט)

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – פטור לחיילים משוחררים), התשנ"ו–1996

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

הצעת חוק נפגעי פוליו, התשנ"ז–1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטול התניית קבלת קצבת זיקנה בצמצום עבודה), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – שיווק ישר), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון – תמריצים למפעלים בקיבוצים), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

הצעה לסדר-היום

המשבר בתיירות הנכנסת לישראל

הצעה לסדר-היום

כוונת המכס לשחרר חצי מיליון טונות יין נסך

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שאלות בעל-פה

הסכם בין צה"ל לרשות הפלשתינית בגוש-קטיף

שאלות ותשובות

חובת נוכחות בהרצאות לחיילי צה"ל

מניעת כניסה למעבר קרני

עמדת משרד הביטחון כלפי נפגעי פח"ע

גיוס ביום תענית אסתר

שימוש בנשק של צה"ל

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעות לסדר-היום

האירועים בגוש-קטיף

הצעה לסדר-היום

איום הטיילים הסוריים

הצעה לסדר-היום

הברית הצבאית בין ישראל לטורקיה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעה לסדר-היום

הברית הצבאית בין ישראל לטורקיה

הצעות לסדר-היום

מצבה של העיר עכו המושבתת

הצעה לסדר-היום

מעמד אזור פיתוח א' לעיר עכו

הצעה לסדר-היום גילויים חדשים על מינוי ותפקודו של מיכאל בן-יאיר

הצעות לסדר-היום

מודעת התנועה "חוקה לישראל": "לעצור את החרדים"

הצעה לסדר-היום

פסק-דין המתייחס למעילת מנהלי בנק צפון-אמריקה

שאלות ותשובות

פתרונות השמה לילדים ללא מסגרת

סגירת בית-הספר "אורט דשנים"

קו חירום לנשים נפגעות אלימות

זכויות מתלמדים

סגירת העמותה העכואית למלחמה בסמים

מעון נעול לנערות

הצעות לסדר-היום

פתיחת התיאטרון הלאומי "הבימה" בשבת הקרובה

הצעה לסדר-היום

קיצוץ בתקציב לילדים בעלי עיכוב התפתחותי

הצעות לסדר-היום עמדות בחברה הישראלית כלפי העולים מחבר המדינות

הצעות לסדר-היום הצעת ראש עיריית רמלה להפריד בין יהודים לערבים בבריכת השחייה עקב קטטה

הצעה לסדר-היום

סכסוכי עבודה בתע"ש ונזקיהם

דברי יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

היום יום רביעי, כ' בסיוון התשנ"ז, 25 ביוני 1997. ישיבת הכנסת פתוחה.

הייתי רוצה להעיר כמה הערות לגבי מה שקרה כאן אתמול, אבל אני רואה שאין כאן קוורום, לכן אשמור את ההערות האלה לפעם אחרת. אבל אני בהחלט מוטרד ממה שקרה כאן אתמול. אני מוטרד מכל הנאומים בפתיח, משלושת הנאומים בפתיח, אבל אני לא יכול לומר שזה היה מופע יוצא דופן. בעבר הקרוב והרחוק היו מופעים מן הסוג הזה, שבהם אנשים ציטטו וקראו מתוך מאמרים בעיתונות צהובה כזאת או אחרת. היום לפני שנה קרה דבר כזה במדויק, כאשר אחת מחברות הכנסת התעקשה להגיש הצעה שהסתמכה על קטע-לא-קטע מעיתון מקומי.

דוד טל (ש"ס):

אדוני מתכוון לחברת הכנסת – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני לא נוקב בשמות, אבל אני רוצה לומר, שהיא ניהלה אתי משא-ומתן ארוך, ואמרתי לה שקובעים. כאן נורמה חדשה ומנמיכים את הרף, וזה יהיה בעוכרי כולם, כי לכל אחד יש קטעים.

חבר הכנסת דוד טל, כשכותבים עלי אתה יודע שזה נכון, אבל כשכותבים עליך אתה יודע שזה תמיד לא נכון.

אתמול היה יום סוער. אני גם שואל את עצמי אם הקואליציה היתה משסעת את נאומו של חבר הכנסת ברק, האם הוא יכול היה להמשיך. אני חושב שלא, כי זה היה נאום קשה. גם הנאום של חבר הכנסת חיים אורון היה נאום קשה.

אברהם פורז (מרצ):

האופוזיציה הנוכחית היא הרבה יותר מתונה מהאופוזיציה בתקופתכם.

דוד טל (ש"ס):

מתי זה מתחת לסביר, אדוני היושב-ראש, ומתי לא?

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מוכן להפנות אותך לארכיון של הטלוויזיה כדי לראות מה היה כאן.

היו"ר ד' תיכון:

אגב, אני רוצה לחזור ולומר, שהמינוח שנקבע אתמול לגבי הדובר הראשון, שאני לא רוצה לחזור עליו, זה ניסוח, חבר הכנסת פורז, שנאמר כאן על-ידי בן מפלגתך בהזדמנות אחרת.

דוד טל (ש"ס):

ואז זה היה כשר, אדוני היושב-ראש.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שאתה לא מנסה להצדיק את שר המשפטים.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, בשום פנים ואופן לא. אבל אני אומר שכל שלושת הנאומים בפתיח היו קשים מאוד לטעמי.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לשאול שאלה: האם אתה רואה הבדל בין ספר של עיתונאים המחולק פה במליאה לבין קטע של עיתונאי מעיתון?

אפי אושעיה (העבודה):

אבל חלוקת הספר היתה תשובה על משהו, אדוני סגן שר החינוך.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

זה אותו דבר.

אפי אושעיה (העבודה):

הספר חולק כתגובה.

אברהם פורז (מרצ):

אני יכול לומר, שחלוקת הספר היתה מעשה חסר טעם, אבל דבריו של שר המשפטים היו חמורים מאוד מאוד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, הרי אני אמרתי את דעתי לגבי נאומו של שר המשפטים גם בלשכתי. אבל אמרתי שאני לא צנזור ואני לא אצנזר.

לגבי הספר, העניין יועבר לוועדת האתיקה, כי יש תלונה של חבר הכנסת. אבל, רבותי, יש כאן סדרנים, וזה לא נעים וגם בלתי אפשרי שסדרנים יתעמתו עם חברי כנסת. כאשר מבקשים מחבר כנסת שיצא, הוא צריך לצאת. כשאומרים לחבר כנסת לא לחלק והוא מחלק, מה מצפים? האם מצפים שהסדרנים יכו אותו או ידחפו אותו, ייקחו ממנו את הספרים? הרי זה בלתי אפשרי. צריך להשתדל להימנע מזה.

אנחנו ידענו שעתיים לפני שחילקו את הספרים שיחלקו אותם. ניסינו לשכנע שלא יחלקו את הספרים, אבל הוציאו אותם מכאן ולאחר מכן החזירו אותם בדרך-לא-דרך. העניין הזה לא מקובל עלי, אבל, כאמור יש תלונה לוועדת האתיקה, והיא תצטרך בלאו הכי להתייחס למה שקרה כאן אתמול מכמה וכמה היבטים.

אבל אם אתם שואלים אותי, כל אלה המבלים בבניין הזה כמה שנים, ואני ביניהם, כולנו נגיד לכם שכבר היו ישיבות הרבה יותר קשות. אני אומר זאת גם לאלה שהתיימרו לציין אתמול כי ישיבה כזאת לא זכורה להם. לי זכורות ישיבות כאלה ללא סוף. אני גם היחיד השומע את כל הנאומים הללו בתוקף תפקידי.

זה לא היה יום יפה לכנסת, וחבל.

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנו עוברים לשאלות בעל-פה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאלתא של חברת הכנסת יעל דיין. היא איננה? היא כאן, סליחה.

יעל דיין (העבודה):

אני יודעת שחיפשת אותי סביב שולחן הממשלה, אבל זה בעוד כמה חודשים. אני כאן ליד המיקרופון. מה זה איננה?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חברת הכנסת יעל דיין שואלת בנושא ניסויים בבעלי-חיים. אני יכול לומר שחבר הכנסת פורז שאל אותה שאלתא בכנסות הקודמות. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אם אפשר, יש לי שאלה נוספת.

ניסויים בבעלי-חיים

יעל דיין (העבודה):

העובדה ששאלה זו נשאלת לא בפעם הראשונה אומרת משהו ובהחלט מגדירה את הנושא כלא-מטופל, נושא המעורר שאלות חמורות.

ב"העיר" התפרסמה כתבה על ניסויים הנערכים בבעלי-חיים, הפעם באוניברסיטה העברית בירושלים.

ברצוני לשאול:

1. האם הניסויים בבעלי-חיים באוניברסיטאות נערכים תחת פיקוח של משרד החינוך או כל גוף אחר, הן מבחינת מטרות הניסוי והן מבחינת אופן הביצוע?

2. אם כן – מה הם הקריטריונים לאישור הניסויים?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב – סגן שר החינוך, התרבות והספורט. בבקשה. הוא בטח מזכיר לנו שאליופּות אירופה בכדורסל מתחילה הערב בג'רונה, שבספרד. זו עיר מאוד מעניינת מבחינה יהודית.

אברהם פורז (מרצ):

אם תשאל את הקטלונים, הם יגידו לך שהם מקטלונים ולא מספרד.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמח שהעלית במליאת הכנסת את עניין אליפות אירופה בכדורסל. אני מנצל את ההזדמנות ושולח מכאן ברכת אחים נאמנה והצלחה מלאה לנבחרת ישראל באליופּות אירופה.

אשיב עתה על שאלות 1-2 של חברת הכנסת יעל דיין.

כפי שנמסר לנו מטעם האוניברסיטה העברית, הכתבה שהתפרסמה ב-13 ביוני 1997 בעיתון "העיר" היתה רצופה ידיעות לא נכונות ואי-דיוקים. במכון למדעי החיים לא מתעללים בחיות. כל ניסוי נערך על-פי הכללים הנהוגים בכל מוסדות החינוך האקדמיים בעולם והוא מעוגן בחוק. מטרת הניסויים – להפוך את הסטודנטים לחוקרים טובים יותר שיפעלו לטובת בני-האדם.

להלן קטע מתגובת ראש המכון למדעי החיים באוניברסיטה העברית לעיתון "העיר" בעקבות אותה כתבה: "ביום שישי, 13 ביוני 1997, התפרסמה בעיתון 'העיר' כתבה רצופה עובדות לא נכונות ואי-דיוקים על בית-החיות במכון למדעי החיים באוניברסיטה העברית – 'תמונות ראשונות ממרתפי הניסויים באוניברסיטה העברית – הניסוי הוכתר בהצלחה'; זאת היתה הכותרת.

"במכון למדעי החיים מקדמים בברכה כל דיון פורה ואחראי בבעיית זכויות בעלי-חיים ובנושא האתי של ניסויים בבעלי-חיים. במכון סבורים, כי עוול הוא לדון בשאלות מהותיות כל כך לכל אזרחי המדינה באופן סנסציוני, שטחי ובלתי מדויק, כפי שהועלו הדברים בכתבה זו.

"כמו בכל האוניברסיטאות ומכוני המחקר במדינת ישראל, הניסיונות בבעלי-חיים במכון למדעי החיים של האוניברסיטה העברית מעוגנים בחוק צער בעלי-חיים, התשנ"ד-1994 – תת-סעיף: ניסויים בבעלי-חיים. הניסויים נמצאים תחת פיקוח צמוד של המועצה הארצית לניסויים בבעלי-חיים, שהוקמה בתוקף חוק זה ותפקידה לפקח על כל המוסדות להשכלה גבוהה בארץ העוסקים בניסויים בבעלי-חיים.

"כל הניסיונות בבעלי חוליות מחייבים הגשת בקשה מסודרת וקבלת אישור לכך מהוועדה האתית של הפקולטה המתאימה, במקרה שלנו הפקולטה למדעי הטבע. הוועדה מורכבת ממדענים העוסקים בניסויי חיות, וטרינר שהוסמך לעסוק ברפואת חיות מעבדה, מדענים שאינם עובדים עם חיות, וחבר נוסף, שאינו קשור בקשרי עובד-מעביד עם האוניברסיטה העברית; והעיקר, טובת החיות עומדת לנגד עיני חברי הוועדה ומהווה את השיקול העיקרי במתן אישורים לניסויים בחיות.

"אישורים כאלה יינתנו רק כשימולאו התנאים ההכרחיים הבאים: 1. על הניסויים לקדם ידע והבנה התורמים לרווחת בני-אדם / בעלי-חיים; 2. נעשה כל מאמץ אפשרי לתחליף ניסיונות בבעלי-חיים בניסיונות בתרבויות תאים, או כל מערכת אחרת שאינה בעל-חיים שלם; 3. יאושר שימוש במספר מינימלי בלבד של חיות הדרוש לניסוי, ועל החוקר להוכיח שכל חיה וחיה חיונית למחקר; 4. ייעשה מאמץ מקסימלי למנוע כאב, סבל או עקה מהחיות בניסוי על-ידי מתן חומרי הרדמה וחומרים מונעי כאבים, קיצור משך הניסוי במידת האפשר, או כל דרך אחרת; 5. חובה לספק לחיות את תנאי הגידול הדרושים והמתאימים להם ולקיים מעקב צמוד אחר מצבם על-ידי צוות מיומן ואחראי.

"האישורים למחקרים אינם ניתנים באופן אוטומטי, וכל בקשה נבדקת בקפדנות ונדחית במידה שנמצא שהיא אינה עומדת בתנאים הנ"ל. הוועדה האתית הפקולטאית מפקחת על מעבדות המחקר, עבודת החוקרים ועל גידול החיות בבית-החיות. כל זאת בנוסף לפיקוח הווטרינרי היומיומי ולפיקוח על-ידי הוועדה הארצית לניסויים בבעלי-חיים.

"יש להדגיש שאמות המידה שלנו באוניברסיטה העברית בפרט ובמדינת ישראל בכלל אינן נופלות כהוא-זה מאמות המידה הקיימות במכוני מחקר מובילים בחוץ-לארץ, ודאגתנו לטובת בעלי-החיים עולה, במקרים רבים, על זו הקיימת במוסדות המחקר האחרים." עד כאן תשובתו של מנהל המכון.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

אני מקבלת את דברי סגן השר. אבל מאחר שיש כאן מובאה מדברי אחרים, שלחלוטין איננה מקובלת עלי, אני מתפללה שסגן השר כלל אותה, משום שלא תפקידו של המכון או של האוניברסיטה להטיף מוסר לחברי כנסת על עצם השאלתא ולהודיע לנו שזה סנסציוני. אני לא מקבלת את זה, ואני מצטערת שזה מובא בפי סגן שר בתור חלק מתשובתו. זה התפקיד שלי. זה לא עניין של סנסציה. זה בדיוק התפקיד שלי.

דבר נוסף, שלא היתה התייחסות אליו – לא היתה התייחסות לצילומים המבהילים ומעוררי הקבס שהתלוו לכתבה הזאת, כמו לכתבות אחרות בעבר. אני מקווה שסגן השר, או מי שזה הופנה אליו, ראה את התצלום המצורף, כי הקוף שבו נערכו הניסויים אולי לא סבל כאב, אבל במסגרת הניסוי הוא גם עוור, ואת זה רואים היטב בתמונה.

שאלתי לסגן השר היא זו: כל המערכת הזאת היא פנימית והיא מעוניינת בניסויים – – –

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לדעת מי מבחוץ, מי ממשרדך, סגן השר, ממשרד החינוך – לא באתיקה הפנימית ולא בוועדה לניסויים שמטרתה, כמובן, לאשר ניסויים, ולא בתוך הפקולטה – מי מבחוץ מקיים אותו פיקוח שעל הנייר נשמע טוב? – שש נקודות יוצאות מן הכלל. האם יש איזה מנגנון חיצוני שעובר וסוקר? כי אנחנו מדברים על האוניברסיטה בירושלים, ואנחנו יודעים היטב שהמצב הוא כה חמור ומדאיג באוניברסיטאות אחרות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני רוצה להעיר גם לסגן השר וגם לשואלת, שמדובר בשאילתא בעל-פה ולא בהצעות לסדר-היום. שאילתות מטיבן שהן קצרות, אורכן לא יותר מדקה, התשובה היא דקתיים, ושאלה נוספת – דקה.

חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן השר, אני רוצה לדבר דווקא על בני-אדם ולהזכיר לכבודו, שלפני חודשים מספר היתה לי הצעה לסדר-היום בנושא החינוך, והבעתי חשש על קיצוצים של משרד החינוך במערכת החינוך, ובמיוחד במערכות החינוך של אוכלוסיות קשות. דובר כאן על קיצוץ של שעות במגזר הערבי במיוחד, וכבודו השיבני אז שלא יהיה קיצוץ. גם השר, בישיבה אתנו במשרדו בתל-אביב, אמר באותה תקופה שלא יהיה קיצוץ לא בחדרים ולא בשעות חינוך. ביום ראשון היה לי סיור בכמה בתי-ספר וקיבלתי את ההודעה, שאכן קיבלו הודעה ממשרד החינוך לקצץ שיעורים בכל כיתה, החל מ-1 בספטמבר. זה דבר שמתבטא באלפי שעות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. השאלה לא עוסקת בעניין השאילתא. חבר הכנסת רובי ריבלין, ואחריו – חבר הכנסת פורז, לפני משורת הדין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי חברי הכנסת, יש לי כלב, אדוני היושב-ראש, קוראים לו USסטפן, וקוראים לו סטפן משום שכאשר נולד, ב-1992, נערכה בארצות-הברית אליפות הטניס, ואנחנו החלטנו שמי שינצח באליפות הזאת – הכלב יישא את שמו – – – open

היו"ר ד' תיכון:

אדברג.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא נושא את השם אדברג, השוודי הזכור לטוב, וסטפן אוהב אותי כפי שאני אוהב אותו; הוא אוהב אותי מאוד ואנחנו חיים בצורה נפלאה. סטפן הוא גם כלב שמסתובב באוניברסיטה, משום שרעייתי עובדת באוניברסיטה, וזה המקום שבו הוא עושה את יומו, כאשר את לילו הוא עושה אתנו.

אני רוצה לומר, שסטפן יודע, שחופש המחקר מחייב, פעמים לא מעטות, שימוש בבעלי-חיים על מנת להציל חיה של אנשים וחיה של סטפנים אחרים, בני מינו. אבל אני מוכרח לומר, אדוני סגן השר, שחופש המחקר והצורך שלנו לפתח את הרפואה על מנת להציל רבים אינו יכול לאפשר לנו לעבור לסדר-היום על אותם גילויים שחברת הכנסת דין מדברת בהם.

אני מקווה שהאוניברסיטה אכן שמה לב לאותן תופעות שעליהן מצביעה הכתבה, ואני בהחלט מצטרף לאמירותיה, לבקשותיה, לדרישותיה של חברת הכנסת דין, שיהיה גם פיקוח חיצוני לעניין זה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אברהם פורז, לפני משורת הדין.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת לכך, שלפני כשלוש שנים אישרה הכנסת חוק בעניין ניסויים בבעלי-חיים. הסמכות לקיים פיקוח על הניסויים נתונה למשרד הבריאות, ולמשרד הבריאות יש רופאה וטרינרית במשרה מלאה העוסקת בפיקוח על מה שקורה במוסדות המחקר, לרבות האוניברסיטה העברית. היא מגישה דוחות, ומי שמבצע ניסוי בבעלי-חיים בניגוד לחוק ובלי ההיתרים שהחוק מחייב – עובר עבירה פלילית שדינה שלוש שנות מאסר.

נכון שהחוק מאפשר, במקרים מסוימים, לוועדה פנימית של מוסד להשכלה גבוהה לתת היתרים לניסויים לפי כללים שקובעת אותם המועצה הארצית לניסויים בבעלי-חיים, והאוניברסיטה העברית, לפי האינפורמציה שהתקבלה עד כה, אכן עומדת בתנאים.

אני חושב שלכל אחד מאתנו כואב, וודאי שסטפן, כלבו של חבר הכנסת ריבלין, לא היה רוצה – אם היית שואל אותו אם הוא מתנדב שיעשו בו איזה ניסוי, או הייתי שואל אותך אם אתה רוצה שיעשו בו ניסוי, אני מניח שהיית משיב תשובה שלילית.

המטרה של החוק היא למצוא איזה איזון בין הצורך לקדם את הרפואה והמחקר לבין הצורך להגן על בעלי-החיים מפני התעללות וסבל, ואכן נמצא איזון במובן הזה שכל הניסויים נערכים רק כשצריך אותם, במספר הקטן ביותר האפשרי, תוך כדי פיקוח וטרינרי, תוך כדי הרדמת בעלי-חיים כדי שלא ייגרם להם סבל, ומעל לכול – – –

היו"ר ד' תיכון:

תסיים.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע שחברת הכנסת דיין תעביר את הממצאים שהיא מצאה בעיתון "העיר" אל אותה רופאה וטרינרית במשרד הבריאות, שזה תפקידה, ואם היא חושבת שנעברה עבירה – אפשר יהיה להעמיד לדין. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב – – –

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

מה עם ניסויים בבני-אדם?

היו"ר ד' תיכון:

ישיב סגן שר החינוך, התרבות והספורט, אבל בקיצור.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — ניסויים בבני-אדם במדינת ישראל — — —

יעל דיין (העבודה):

תגיש שאילתא לשר הבריאות.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מקבל את הערתה של חברת הכנסת יעל דיין, שראש מכון, יהיה מי שיהיה – אני אפילו לא מכיר את ראש המכון הזה ולא יכול לחלק ציונים, והערה חשובה, ציונים לחברי כנסת ודאי שלא, אבל עם זאת אני רוצה לומר, שהמועצה הארצית לניסויים בבעלי-חיים, שהוקמה אך לפני שלוש שנים, במסגרת החוק שנחקק ב-1994, היא זאת שצריכה להוות את חוליית הביקורת. עם זאת אני חושב, שצריך לבדוק מדי פעם, אם המועצה הזאת עושה את עבודתה כפי שצריך, שלא מתגלות תופעות כפי שעלו בכתבה. את זה אני מקבל על עצמי לבדוק ולהאיר את עיניהם. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

סליחה, ההערה של חבר הכנסת תאופיק חטיב איננה קשורה לעניין הזה אלא לשעות לימוד, וזה נושא אחר לחלוטין. אני אהיה מוכן להשיב עליה בהזדמנות אחרת, כשהנושא יהיה רלוונטי למליאה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים דיין שואל את השר לביטחון פנים בנושא: המסיבה ללא סמים. בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

שאלה נוספת, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בשקט.

המסיבה ללא סמים

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר לביטחון פנים, השאילתא אכן מדברת על כינוס גדול של עמותת "אל סם"; להלן השאילתא.

הפסטיבל התקיים בחסות עמותת "אל סם", אבטחו אותו כ-30 שוטרים ממשטרת בית-שאן וכ-200 מאבטחים מטעם הנהלת הפסטיבל, אולם על-פי הערכות המשטרה השתמשו מאות ואולי אלפים, חשיש ועוד. LSD מבאיו בסמים כמו כדורי "אקסטזי", מריחואנה,

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לשר על כך?

2. מה מתכוון השר לעשות בנדון? תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

ישיב השר לביטחון פנים, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת דיין, בתשובה על השאלות בנושא המסיבה ללא סמים שהפכה להיות מסיבה מסוממת, זאת היתה הכותרת של המסיבה לפחות בתחילתה, אכן בגני-חוגה שבעמק בית-שאן התקיים פסטיבל ששמו היה "ללא סמים". הפסטיבל התקיים כחוק ולאחר שבקשת המארגן אושרה על-ידי הגורמים במחוז הצפוני של המשטרה.

בפסטיבל אכן השתתפו בשמירת הסדר שוטרים ומאבטחים כפי שציינת.

במהלך הפסטיבל אכן היה שימוש בסמים. המשטרה נכנסה לפעילות ועיכבה 28 חשודים בשימוש בסמים מסוגים שונים, כגון "אקסטזי" ומריחואנה. נגד החשודים נפתחו בתחנת בית-שאן 28 תיקים.

חשוד אחד, שסחר בסמים לבאי הפסטיבל, נעצר, ונגדו נפתח תיק פלילי באשמת סחר בסמים.

בעקבות הפעילות המשטרתית נתפסו עשרות כדורי "אקסטזי" ומריחואנה בכמויות לשימוש אישי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, הרי ידוע היום במדינת ישראל, שכבר אין מסיבה של צעירים שחלק ממשתתפיה – אפילו לא באחוזים קטנים ביותר – לא משתמשים בסמים. נכון שמשטרת ישראל לא יכולה לאכוף, לתקוף ולעצור מאות ואלפים בנושא שימוש בסמים.

אנחנו יודעים היום, שמאות מגיעים עם תיקים פתוחים בבתי-המשפט על החזקת סמים ושימוש בסמים, ואני שואל את אדוני השר, דווקא בנושא שירות בתי-הסוהר, שזה המקום הטוב ביותר שאני יודע – ונאבקו בקדנציה הקודמת, בכנסת השלוש-עשרה, על מנת לפתוח בית-סוהר שיהיה אך ורק לגמילה, ואני יודע שהדבר הזה מתבצע בהצלחה רבה והיעילות שלו יוצאת מן הכלל. אני יודע שיש שם אסירים שביקשו להאריך את תקופת המעצר על מנת לסיים את תקופת הגמילה, על מנת לצאת נקיים ולחזור למוטב, כפי שהם קיבלו את הדרך.

אני שואל את אדוני השר, למה, לאור המסקנות האלה, לא ניתן להרחיב את המעגל? ההוצאה היא אותה הוצאה מבחינת שירות בתי-הסוהר והעלויות למדינה הרבה יותר נמוכות ממה שהרשות למלחמה בסמים משלמת.

אני מציע לאדוני השר, לאחר ההצלחה בנושא, להרחיב את המעגל לכל בתי-הסוהר במדינה, בעיקר לנרקומנים, ולגבי סוחרי הסמים הלא-נרקומנים להחמיר את העונשים בתוך בתי-הסוהר, עם אגפי

בידוד גדולים יותר, כי, לצערי הרב, היום גם לבתי-הסוהר מיוחדים סמים בכמות לא קטנה, ואני חושב שעדיין ניתן לתקוף את הנושא הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אופיר פינס.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני חושב שהמקרה שהעלה חבר הכנסת דיין מראה באמת עד כדי אבסורד את אוזלת ידה של המשטרה, ולא רק של המשטרה – אוזלת היד של כולנו, של כל המערכות שאמורות לטפל בנגע הסמים במדינת ישראל. אבל הזרקור הזה, לפי דעתי, גורם לי ולחברים אחרים תחושה, שהמשטרה, בהרבה מאוד מובנים, הרימה ידיים מול נגע הסמים, במיוחד בכל הנוגע למה שמוגדר סמים קלים.

השאלה היא, האם התחושה שאני חש מבוססת על מציאות, או האם כבוד השר יכול ללמד אותנו מהנתונים על היערכות מיוחדת יוצאת דופן, במיוחד בקרב בני הנוער, בכל הנוגע למסיבות האסיד שאנחנו קוראים עליהן חדשות לבקרים בעיתונות ודברים כגון אלה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני חבר ועדת הסמים בכל הכנסות שהייתי חבר בהן, וגם חבר הכנסת זוילי. התיאור שתיאר חבר הכנסת דיין הוא מדהים, שכן אגודת "אל-סם", שגם חלק מהכספים שהיא מקבלת הם כספים ציבוריים, תפקידה הוא כפול, והעיקרי שבה הוא החינוך – החינוך של בני הנוער להבין עד כמה הסמים הם סכנה לקיום הפיסי של האנשים. הדבר השני הוא כמובן המניעה. המניעה היא תפקידה של המשטרה. אם באים ואומרים שלמסיבה ללא סמים של אגודת "אל-סם" הזמינו גם מסוממים, הדבר הוא ראוי, כי המסיבה בהחלט מיועדת על מנת להסביר מדוע לא להשתמש בסמים. אבל אם, שומו שמים, מסיבה כזאת הופכת להיות מסיבת אסיד, מסיבה שבה הנוער שבא להתנגד לסמים, נפגש עם הסמים בצורה בלתי אמצעית, אנה אנו באים, ועל מי האחריות ומי יכול לרחוץ בניקיון כפיו?

צריך שאגודת "אל-סם" תקרא לסדר את אגודת "אל-סם" בבית-שאן. אדוני השר, הממשלה צריכה לבוא ולראות איך במופע, באירוע אשר כולו מיועד לעקירת נגע הסמים, אנחנו מוצאים את עצמנו במסיבת סמים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר לביטחון פנים.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת ריבלין, כשקראתי את השאילתא לא האמנתי. פשוט לא האמנתי.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

השר קהלני, בהתייחס לעובדה שיצאו שם שני חיילים פצועים, שקפצו ממקפצה לבריכה ריקה, כי – –
–

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, אם יורשה לי, אני מבקש להסביר לנוער ולאנשים היושבים בבית והרואים אותנו, מדוע אני עולה כל פעם בשאלה. פשוט לא היו לנו כאן חברים אחרים מהקואליציה שימלאו אותו מקום ואותו עניין, ואני לא בא לרמקול בכל פעם – – –

היו"ר ד' תיכון:

ישיב השר לביטחון פנים.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

האם הנוער שמע את חבר הכנסת ריבלין? תרימו ידיים. יפה. אוקיי, שמעת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

, השר קהלני. follow up אותה עושה

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אכן בעיית הסמים במדינת ישראל היא בעיה קשה מאוד. ראשית, יש הברחת סם חזקה מאוד לתוך מדינת ישראל, במיוחד מלבנון, וכן משאר מקומות בעולם

שמהם מגיע סם למדינת ישראל. ניתן להשיג סם במדינה לכל מי שמבקש ויודע למצוא את הדרך, לדאבוננו.

לאחרונה הקדשתי הרבה תשומת לב לנושא של הסמים. וגם בפגישתי האחרונה עם ראש הממשלה דרשתי להעביר למשרדי את הרשות למלחמה בסמים. אני חושב, שאם הרשות למלחמה בסמים תהיה חלק ממשרדי, היא תקבל תשומת לב גדולה יותר, יהיה שר שיוכל לעבוד אתה באופן ישיר, ובכל המפגשים שלי בשטח עם כל ראשי הרשויות, שבהם אנחנו מדברים על בעיית הסמים, אני גם אוכל לעזור, לתקצב, לעזור בחינוך, להגדיל את תשומת הלב. לדעתי, היום הרשות היא רשות שעובדת, אבל אין לה אבא. היא קשורה למשרד ראש הממשלה, ומטבע הדברים ראש הממשלה לא יוכל להקדיש לה זמן. לדעתי זו טעות. אני מקווה שהרשות תעבור למשרדי, וכך נוכל לטפל יותר טוב.

אשר לבתי-הסוהר, נגע פה חבר הכנסת דיין בנושא זה – אני רוצה לומר לכם, שבית-סוהר "השרון" פתח את הדרך, פרץ את הדלת בנושא של לחימה, לגמול את המסוממים שחיים בבתי-הסוהר, לתת להם אפשרות שהם ייגמלו. זו הצלחה אדירה של בית-הסוהר, חבר הכנסת דיין, ואני החלטתי להרחיב אותה על כל בתי-הסוהר בארץ. אבל לא כפי שאתה אמרת, שזה לא עולה כסף – זה עולה הרבה כסף, כי באסירים צריך לטפל, צריך לתגבר את הצוות שנמצא סביבם, להקדיש להם הרבה תשומת לב, לעשות הפרדות בתאים, להפריד אותם מאגפים.

מה שעשינו לאחרונה, במסגרת הטיפול בנושא זה, הוא לפנות אל הנוער כאשר הוא בגיל של החשיפה אל הסמים, כשכל רצונם הוא להתמודד, לגעת, לטעום, לחוש את החוויה הזו מקרוב. ולכן קבעתי, שאסירים, במסגרת פרויקט שנקרא "שלהבת", יגיעו אל בתי-הספר. ואסירים מסותבבים בבתי-הספר, אסירים שנגמלו, בשיתוף פעולה עם משרד החינוך. אני דואג שהאסירים האלה יגיעו לבתי-הספר. הם הולכים אל חטיבות הביניים, נפגשים עם הנוער, מסבירים להם על החיים שהיו להם קודם לכן, "חיים בזבל", איך הם הגיעו למצב הזה ולא יזוזו רמת פשע הם הגיעו. מדי פעם אני מתבקש להגדיל את מספר האסירים שישתובבו בבתי-הספר. אני חושב שזה חלק מהכיוון שלנו. המעגל מורחב, אם כך, ואני חושב שאנחנו בדרך הנכונה, אף שבעיית הסמים תמשיך להיות בעיה קשה.

חבר הכנסת פינס, המשטרה לא הרימה ידיים, זה לא נכון. אי-אפשר ללכת כל פעם ולהגיד – איך המשטרה פועלת, איך המשטרה פועלת. המשטרה היא חלק מאתנו. היא לא הרימה ידיים. עובדה שהיא עצרה 28 אנשים, הוגשו 28 תיקים. לפתוח 28 תיקים זה לחקור את כל האנשים, לבדוק, לראות שיש ראיות. אלה דברים שעושים. המשטרה לא הרימה ידיים, היו שם 30 שוטרים, חוץ מ-200 מאבטחים. ואנחנו לא מתכוונים להרים ידיים בנושא הזה. אבל זה מאבק קשה מאוד בתופעה שנוגעת בכל שכבות העם, ויש אנשים בכל שכבות העם שמשתמשים היום בסמים או בכדורי "אקסטזי", ואני מקווה מאוד שנצליח דרך החינוך לשנות את המצב.

חבר הכנסת ריבלין, לך אני יכול לומר, כשאתה שואל אותי איך זה קרה. כולנו צריכים להצביע על עצמנו, בראש ובראשונה. כולנו. אם נחליט שאנחנו נאבקים בדבר הזה, ונלך כפי שאתה קראת כאן מעל הבמה, נטפל, נפנה לנוער, נדבר, ננסה לתפוס – אני הייתי בכמה מרדפים שנעשו כדי לתפוס את מוכרי הסמים, הדבר הזה אינו קל. אני חושב שהדרך האמיתית לטפל בנושא הסמים היא בהסברה – הרעל הזה הולך להיכנס לגוף האדם ולחסל אותו מבפנים. וכאשר אדם יבין את הדבר הזה, הוא מראש לא ייגע בכך.

יש למנוע את החדרת הסמים דרך השערים הפתוחים במדינת ישראל או לחסום אותם. מלבנון מועברת טונה אחת של סמים בכל שנה למדינת ישראל – אלה דברים שאנחנו משתדלים לעשות, אני חושב שההצלחה תהיה במגע עם הנוער. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר לביטחון פנים.

חבר הכנסת דוד טל שואל שאילתא בעל-פה את שר התחבורה, בנושא: שיפור מצבם של צמתים מסוכנים. בבקשה.

שיפור מצבם של צמתים מסוכנים

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, צומת הרחובות בר-לב והאלון באור-יהודה מהווה מפגע בטיחותי ומועד לתאונות דרכים. רצוני לשאול:

1. כמה תאונות דרכים אירעו בצומת זה בשנתיים האחרונות?

2. מדוע לא מתקנים רמזורים או כיכר תנועה במקום?

3. האם בעיות תקציביות מונעות ביצוע עבודות בצמתים ובכבישים המועדים לתאונות?

4. אם כן – היכן?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר התחבורה בבקשה.

שר התחבורה י' לוי:

1. בצומת אירעו בשנתיים האחרונות שש תאונות דרכים. כל התאונות אירעו בין התאריכים 10 במרס 1997 ל-22 באפריל 1997. כלומר, כל שש התאונות קרו במשך חודש וחצי. פירוט התאונות: ב-10 במרס 1997 – נזק ברכוש בלבד; ב-11 במרס 1997 – חייל נפגע קל; ב-1 באפריל 1997 – פצוע אחד קל ואחד בינוני; ב-8 באפריל – שני פצועים קל; ב-14 באפריל – פצוע קל; ב-22 באפריל 1997 – שני פצועים בינוני. שיעור חריג זה של תאונות בתקופה כה קצרה מיום פתיחת הצומת לתנועה, דהיינו ב-5 במרס 1997, נובע מהעובדה שהעירייה ביצעה את הצומת שלא על-פי התכנון המקורי שאושר על-ידי המפקח על התעבורה.

2. ביום 16 באפריל 1997 נערך סיור של ועדה משותפת של נציגי משרד התחבורה, העירייה, משטרת ישראל ויועצי התנועה של העירייה, ובעקבותיו מצאה הוועדה ליקויים ואי-התאמות במבנה הצומת, בהשוואה לתוכנית המאושרת על-ידי המשרד, משרד התחבורה. לאור האמור סוכם, כי העירייה תפעל לתיקון המצב וכמו-כן תגיש באמצעות יועצי התנועה תוכניות נוספות לבחינת משרד התחבורה. תוכניות אלו יכללו התקנת רמזור ומעגל תנועה. עד עתה לא הוגשו תוכניות למשרדנו ולא קודם התכנון.

בעקבות השאילתא שלך, אדוני חבר הכנסת, פניתי לראש עיריית אור-יהודה וזירזתי אותו להגיש תוכניות למשרדנו על-פי הנחיות מהנדסי משרד התחבורה.

נוכח המצב החמור של התאונות בחודש אפריל הוחלט על הסדרים זמניים, בין היתר, הצרת הכביש מ-6 מטרים ל-3 מטרים. בפועל, מאז ההסדרים הזמניים, לא היו תאונות דרכים באותו מקום.

3-4. עבודות בטיחותיות מתבצעות על-פי סדר קדימות. ככל שהמקום מסוכן יותר, יטופל מוקדם יותר.

ככלל, אין בעיה תקציבית לטפל במקומות המועדים לתאונות. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד טל.

דוד טל (ש"ס):

אדוני השר, האם הצומת הזה אכן נכנס לקטגוריה של מקומות מסוכנים יותר?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת נסים דהן, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כולנו זוכרים את התאונה המחרידה שבה קיפחו את חייהם חמישה תושבי ישראל, אחד מהם חתן ביום חופתו.

אנחנו העלינו את הנושא לדיון במליאה, וכבוד השר הבטיח, שבכביש הבקעה ייעשו מייד תיקונים ושיפורים. ביקרתי במקום והתרעתי, והתיקונים עוד לא נעשו. כבוד השר השיב שוב שאלה ייעשו.

האם אדוני השר יכול לדווח לנו היום שהוחל בתיקונים ושיפורים בכביש מוות זה?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת תאופיק חטיב.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, בכביש 444, בין ראש-העין ונווה-ימין מבוצעת עבודה נהדרת, והכביש מורחב בשני מסלולים. מה שקורה, שבכל קטע שמסיימים את השיפוצים בו, פותחים אותו בטרם סידרו את השוליים ואת הסימון. בקטע שבין צומת-קסם למושב חגור נפתח הקטע היפה הזה בלי סימון ולפני שסידרו את השוליים. המצב קשה מאוד. בינתיים, אחרי שבועיים, נעשו הסימונים, אבל עכשיו השוליים הם בגובה 20-30 ס"מ. תאר לעצמך מה יכול לקרות לנהג או נהגת חדשים שיורדים לשוליים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, על שאלתו הנוספת של חבר הכנסת טל התשובה שלילית, כיוון שמאז בוצעו ההסדרים הזמניים לא היו תאונות בצומת, ברוך השם. כלומר, במשך חודש היו תאונות מפני שהצומת נפתח בדרך לא נכונה, כפי שהסברתי. כרגע נעשו הסדרים זמניים, אין תאונות, ואני מקווה, שהם ימנעו את התאונות.

ללא קשר לזה, יש לנו תקציב גם להסדרים הקבועים. אנחנו פשוט ממתינים לתוכניות של אור-יהודה.

לשאלתו של חבר הכנסת דהן – היום, אדוני היושב-ראש, קיבלתי מהמפקח על התעבורה במחוז יהודה ושומרון את סיכום תאונות הדרכים לשנת 1996, לפי כבישים.

קודם כול, ללא קשר לתאונה המחרידה שהיתה, בשנת 1996 כביש הבקעה לא היה כביש דמים. במשך כל השנה היו ארבע תאונות קטלניות בכביש הזה. כל כביש שיש בו תאונה קטלנית אחת הוא כביש דמים, אבל יחסית לכבישים בארץ כביש הבקעה לא הוגדר ככביש דמים, ולכן הוא גם לא נכלל ב"פרויקט 700". אף-על-פי-כן ולמרות הכול יש בו קטעים מסוכנים.

בשבוע שעבר אישרה קרן הבטיחות בדרכים 14 מיליון שקל למע"צ, מתוכם 10.5 מיליון לכביש הבקעה ו-1.5 מיליון – חציו לכביש חיזמה וחציו לאזור קריית-ארבע, שם יש עוד שני כבישים מסוכנים.

אישור זה צריך לעבור את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת. על כל פנים, הקרן כבר אישרה את הסכום הזה, ועכשיו הוא בידי מע"צ. מה שהיה בידינו עשינו. קיימנו, הקצבנו, ואני מקווה, שזה ייעשה בהקדם האפשרי.

נסים דהן (ש"ס):

תודה רבה.

שר התחבורה י' לוי:

בבקשה. על שאלתו של חבר הכנסת חטיב אין לי כרגע אפשרות להשיב. רשמתי לעצמי את השאלה. אני אברר את העניין, ואני מקווה שנסדיר אותו כך שקטע לא ייפתח לפני שהקטע הראשון יהיה מוסדר מבחינת הסימון. אבל אינני יכול להשיב יותר על כך כי אין לי פרטים. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר התחבורה. חבר הכנסת נסים זילי שואל את שר המשפטים בנושא שלטי הנאצה נגד השרה לימור לבנת. בבקשה.

נסים זילי (העבודה):

אני שואל את ראש הממשלה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

אבל השר המקשר משיב.

שלטי הנאצה נגד השרה לימור לבנת

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מר הנגבי, יום אחרי שהשרה לבנת העבירה ביקורת קשה על תפקודו של ראש הממשלה נתלו ברחבי כביש ירושלים-תל-אביב שלטי נאצה נגדה, שכותרתם: לבנת חבלה.

אני מבקש לשאול את ראש הממשלה:

1. מדוע לא הגבת ולא מחית על השלטים?

2. מדוע לא ניתנה הוראה מהירה להסיר את השלטים?

3. האם ידוע לגורמי ביטחון הפנים מי עומד מאחורי הצבת השלטים?

היו"ר ד' תיכון:

ישיב שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, אדוני חבר הכנסת זוילי, אני אקרא את תשובת ראש הממשלה, בשמו, כמובן, והייתי רוצה להוסיף משהו אישי.

לשאלה הראשונה, מדוע לא הגבת בנושא, אומר ראש הממשלה: דובר ראש הממשלה הגיב כבר בבוקר ברדיו בשם ראש הממשלה וגיינה את התופעה. תגובות דומות ניתנו גם בכלי התקשורת האחרים.

היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטת המדינה הורו על פתיחת חקירה על מנת לגלות מי עומד מאחורי הצבת השלטים בכביש ירושלים-תל-אביב.

השאלה השנייה היתה מדוע לא ניתנה הוראה מהירה להסיר את השלטים. התשובה היא: אף שהדבר איננו מתפקיד לשכת ראש הממשלה, פנתה לשכת ראש הממשלה לגורמים שונים וביקשה להסיר מייד את השלטים.

משה גפני (יהדות התורה):

שר המשפטים צ' הנגבי:

מייד אומר משהו אישי בעניין.

האם ידוע לך מי עומד מאחורי הצבת השלטים, שואל חבר הכנסת זילי.

אברהם פורז (מרצ):

נסים דהן (ש"ס):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, זו שאילתא בעל-פה.

יונה יהב (העבודה):

השאלות האלה נכונות לחלוטין.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לשאלה השלישית, האם ידוע לראש הממשלה מי עומד מאחורי הצבת השלטים? התשובה היא, כמובן, לא.

הייתי רוצה להוסיף משהו. ראיתי אתמול פרסומים שעל-פיהם אם יאתרו את מציבי השלטים ניתן להעמיד אותם לדין על השחתת פני מקרקעין וכיוצא באלה עבירות. אפילו אל קפונה הועמד לדין רק על העלמות מס הכנסה ולא על כל מסכת הפשעים שהוא כנראה היה אחראי להם. אבל כאן ודאי שיש שפע של עבירות פליליות – גם הסתה וגם המרדה, ואם באמת ימצאו את האשמים, הם אלה היכולים לאפשר משפט שנוגע לעצם הפעולה שעליה מדובר.

אפשר כמובן להצדיק ולהצטעע, אבל המושג לבנת חבלה הוא מושג שידוע לנו מ-50 השנים האחרונות ומשמעותו טרור שגובה דם ושופך דם, וודאי שאין לו מקום גם בוויכוח פוליטי, כפי שאולי חושבים.

משה גפני (יהדות התורה):

ו"לעצור את החרדים", שחתום על-ידי "חוקה לישראל" – זאת לא הסתה ולא גזענות? למה להם מותר? יש פה חותמת: "חוקה לישראל". למה אותם לא מעמידים לדין?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גפני – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

השאלה אם – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-צור, זו שאילתא בעל-פה. אם אתם מעלים את הנושא הזה מייד עכשיו הוא נמחק מסדר-היום, כי הרי הוא מופיע על סדר-היום.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני חושב, שאם חבר הכנסת גפני היה מגיש תלונה נגד המודעות האלה ונגד דברים שאמר אתמול חבר הכנסת שריד ברדיו, שבהם הוא קרא להקים יחידות "שמשון" ו"דובדבן" כדי לטפל באינתיפאדה של החרדים – דברים פשוט בלתי נסבלים. אבל יכול להיות שהחסינות עומדת לו בדברים האלה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד טל.

נסים זילי (העבודה):

אני יכול לנצל את זכותי, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ד' תיכון:

כן, סליחה, לא ראיתי. חבר הכנסת זילי – לשאלה חוזרת. אחר כך – חבר הכנסת דוד טל וחבר הכנסת חיים אורון.

נסים זילי (העבודה):

אני מוכרח לומר לשר המשפטים, שאני קצת מצטער שהוא ענה על השאלתא הזאת, משום שמבחינתי, הנאום שלך אתמול מתקשר לתפיסה תעמולתית כוללת בהשראת משרד ראש הממשלה, שמתחילה בהתנפלות בלתי מוגבלת, כוחנית, בריונית, על שרים בתוך ממשלתו שלא מקבלים את דעתו. ואני יכול לומר לך, צחי הנגבי, דבר אחד: אני עברתי לאורכה ולרוחבה של מדינת ישראל וראיתי את השלטים שקראו: "ביבי, העם אתך". קראתי את השלטים, כשאיציק מרדכי חרג ממה שרצה לראות ראש הממשלה: "מרדכי יצחק, ישראל תבכה" או "בוכה". אחר כך ראיתי את השלטים שאמרו: "נתניהו, זוהי הדרך", אחרי שהוא הדיח את דן מרידור. ואני רואה את השלטים "לבנת חבלה" אחרי תגובת לימור לבנת בביקורתה על ראש הממשלה. אני לא יכול לקבל את התשובות שלך. זו גישה מתוכננת, שיטה מתוכננת, בולשביקית – אני לא רוצה להשתמש במלים יותר קשות – לנסות וללכלך בכל דרך אפשרית אנשים שמתנגדים לדרכו של ראש הממשלה.

אני לא יודע אם המשטרה תגיע למקור של מי שהזמין את השלטים ומי שתלה אותם, אבל אתם צריכים להיזהר מהשיטה הזאת. אני אומר את זה במיוחד לחברי הכנסת, אני אומר את זה לך, אדוני יושב-ראש הכנסת. השיטה הזאת בתוך הממשלה והשיטה הזאת נגד יריבים פוליטיים היא שיטה שעלולה להרוס את כל התשתית הדמוקרטית במדינת ישראל. אתה יודע אילו משטרים השתמשו בשקרים כדרך תעמולה; אתה יודע לאן זה הוביל. וזה חלק מתעמולה שקרית שהתחילה כבר בחודשים האחרונים ופשוט מעוותת את כל שיטת השלטון. ההשראה ניתנת ממשרדו של ראש הממשלה, ואם זה יתברר כנכון, אני חושב שזו אחת התופעות הכי קשות, שאנחנו לפחות חייבים לשרש מתוכנו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת דוד טל שואל שאלה נוספת.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני סבור שצריך להסיר את מסכת הצביעות מעל פני חברי הכנסת שמתיימרים להטיף נגד הסתה מחד גיסא, ומאידך גיסא מסיתים ומדיחים נגד ציבור מאוד מסוים. אבקש, אדוני, ברשותך, לצטט מדבריו של חבר הכנסת הנאור והיהיר, חבר הכנסת שריד, נגד החרדים: "כשם שיצרנו בשעתו את 'דובדבן' ואת 'שמשון', יחידות מיוחדות לטיפול באינתיפאדה של הפלשתינים –

נסים דהן (ש"ס):

הוא יצא נגדם והשמיץ אותם.

דוד טל (ש"ס):

– – ראוי עכשיו, אני חושב שפשוט אין ברירה על-פי הנסיבות ועל-פי המציאות ועל-פי מה שהעין רואה, להקים יחידה מיוחדת למאבק באינתיפאדה של החרדים".

נסים דהן (ש"ס):

כאשר הם נלחמו, הוא אמר שצריך לפרק אותם. איך הוא לא מתבייש?

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אם זו לא הסתה, הסתה מהי? אדוני השר, אני פונה אליך וקורא אליך מעומק לבי. ההסתה החמורה הזאת של "חוקה לישראל", על כל מה שמשתמע ממנה – מי קובע איפה הרף, איפה מותר ואיפה אסור? רק השמאל יקבע לי איפה מותר, איפה ההסתה? האם דבריו של צחי הנגבי הם הסתה? האם לגבי דברים אחרים, שבריש גלי מופיעים כאן, לא נעשה דבר? כלום זה יעבור לסדר-היום?

אדוני השר, אני תובע ממך לחקור את הנושא הזה שהועלה. תבקש, על-ידי היועץ המשפטי לממשלה, לחקור את הנושא הזה. אני אבקש ממך, אדוני השר, לבדוק ולהשיב לנו, מה נעשה בנושא הזה ל"חוקה לישראל", כשיודעים מי עשה את זה. יש כתובת, זה לא כמו הנושא של "לבנת חבלה", ששם עדיין המשטרה חוקרת. אני אבקש לקבל תשובה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאילתא נוספת לחבר הכנסת חיים אורון.

אני רק רוצה להזכיר לכולם שעניין ההפגנה והמודעה יידונו היום.

אפי אושעיה (העבודה):

לא, זה ירד מסדר-היום.

היו"ר ד' תיכון:

מה פתאום ירד מסדר-היום?

אפי אושעיה (העבודה):

זה היה עכשיו.

היו"ר ד' תיכון:

אה, כן. רבותי, נא לזכור שעוד נקצה לזה זמן רב.

חיים אורון (מרצ):

אני לא רוצה להסתיר – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – –

אפי אושעיה (העבודה):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

אני שואל את השר הממונה על היועץ המשפטי – — –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גפני, מדובר כאן בשאילתא בעל-פה, ובשאילתא בעל-פה אין הפרעות.

חיים אורון (מרצ):

אני לא מאושר ולא מסכים – — –

יונה יהב (העבודה):

אי-אפשר לדבר על "חוקה לישראל" – — –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יהב, תראה, הוא עומד וממתין לך שתסיים.

חיים אורון (מרצ):

אני לא מאושר לא מההתבטאות של יושב-ראש מפלגתי ולא מהמודעה של "חוקה לישראל" ולא מסכים אתן. אבל לגזור גזירה שווה בין אמירה שאומרת שתוקם יחידה במשטרה בראשות וברשות – תוקם או לא תוקם זה כבר נושא אחר – ובין מה שהיה כאן אתמול ומה שהיה על השלטים שלשום ומה שמופיע באופן קבוע כחלק מתרבות הדיון הפוליטית? נכון, חבר הכנסת זוילי, תמיד זה כך: קודם כול עם יריבים פנימיים. בכל המשטרים זה היה כך. בהתחלה בפנים, כי הם הכי מסוכנים, כי הם מיידיים, ואחר כך בסביבה הקרובה, ואחר כך בחוץ, וההמשך הוא מה שהיה על הדוכן פה אתמול.

אני אומר: הרמטכ"ל אמר היום ששר המשפטים שקרן, כי מי שאומר שהופקרו פצועים בצאלים
משקר. אני מצטט, ואתה יכול לתבוע אותי: הרמטכ"ל הנוכחי אמר ששר המשפטים שקרן ויש לו –
–

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, תרשה לי להעיר לך: אתה טבעת את המטבע הזה.

חיים אורון (מרצ):

של מה? הרמטכ"ל אמר – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני לא רוצה לחזור על מה שנאמר כאן אתמול בעניין ה"ברח" – – –

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

אל תעזור לי, חבר הכנסת דיין.

נדמה לי שאתה האיש שהמציא את הרעיון.

חיים אורון (מרצ):

אני לא בטוח.

היו"ר ד' תיכון:

אני בטוח.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

לא לעזור לי. אני בטוח ואתה בטוח יחד אתי.

חיים אורון (מרצ):

אין מקום שבו היו יותר מארבע אוזניים ששמעו ממני באיזה מקום, באיזו מסגרת, אמירה מהסוג הזה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אבל מי ששמע יצא עם זה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אתה עושה פה מעשה – היות שיש עוד אדם אחד לפחות שנמצא עכשיו באולם, שמחייך ולא יכול לדבר – – –

היו"ר ד' תיכון:

יותר מאחד.

חיים אורון (מרצ):

לא, באולם עכשיו – אחד.

קריאה:

— — —

חיים אורון (מרצ):

שניים, שניים. אני חושב שאתה עושה מעשה שהוא על גבול — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון — —

חיים אורון (מרצ):

לא, אני לא אתן לך.

היו"ר ד' תיכון:

— — — אנחנו הרי מדברים לגופו של עניין, ולא אם אני עושה, כי אתה כבר מאשים אותי.

חיים אורון (מרצ):

נכון.

היו"ר ד' תיכון:

בוא נדבר לגופו של עניין.

חיים אורון (מרצ):

לגופו של עניין: מי שאמר אתמול במליאת הכנסת שאהוד ברק ברח כאשר היה פינוי פצועים — —

צבי הנדל (מפד"ל):

הוא לא אמר את זה, הוא קרא מן העיתון.

חיים אורון (מרצ):

— – אמר מעל דוכן הכנסת אמירה שקרית. כך אמר הרמטכ"ל של מדינת ישראל הבוקר. זה מה שאמרתי, אני חוזר ואומר, אני לא חוזר בי משום מלה; מצטט את מי שאמר את דבריו, והדברים האלה פורסמו כבר עשרות פעמים במהלך החודשים האחרונים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר המשפטים. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני יכול להוסיף רק משפט?

היו"ר ד' תיכון:

לא.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, האם הבנתי נכון כרגע שחבר הכנסת אורון המציא את הביטוי "אהוד ברח"?

היו"ר ד' תיכון:

אני לא רוצה להיכנס, אבל זה נאמר כאן בכנסת על-ידי חבר הכנסת יוסי שריד, בפרהסיה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הו-הא. אם כך, נראה לי שיש לנו סקופ.

היו"ר ד' תיכון:

זה נכון?

קריאות:

— — —

שר המשפטים צ' הנגבי:

האם זה נכון, חבר הכנסת אורון?

חיים אורון (מרצ):

— — —

שר המשפטים צ' הנגבי:

אתה המצאת את זה? אני שואל אותך.

חיים אורון (מרצ):

אני לא המצאתי.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אלא?

חיים אורון (מרצ):

אני לא אמרתי, ואתה לא שמעת, ואתה שיקרת מהדוכן — — —

שר המשפטים צ' הנגבי:

למה אתה מתחמק?

רענן כהן (העבודה):

שר המשפטים צ' הנגבי:

כרגע נחשפת בכנסת העובדה שאתה המצאת את הביטוי "אהוד ברח". למה אתה מנסה לברוח?

חיים אורון (מרצ):

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

עד כאן, רבותי. אדוני השר, נא להשיב.

רענן כהן (העבודה):

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא, אבל זה מתאים לחיים אורון. זה בסדר. הוא תמיד עושה את זה.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. חבר הכנסת בן-צור, הרי אנחנו לא נחדש את הדין מאתמול.

משה גפני (יהדות התורה):

שר המשפטים צ' הנגבי:

קודם כול אני שמח, אדוני היושב-ראש, שלמדנו משהו חדש, כי מה שאמר חבר הכנסת אורון כבר שמעו אתמול, אבל טוב לשמוע שיש מי שנושא סוף-סוף באחריות לביטוי הזה, שאני שומע אותו כבר למעלה משנה, או חמישה, שישה, שבעה חודשים. עכשיו אנחנו יודעים שזכות היוצרים לו שמורה לחיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

מה בקשר ---

שר המשפטים צ' הנגבי:

למה אתה מתחמק? ולמה אתה מתחמם? אתה בדרך כלל לא יוצא מכליך.

חיים אורון (מרצ):

--- אתה בנוי מחומרים של בריון.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי, רבותי, להירגע.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא יעזור.

חיים אורון (מרצ):

שר המשפטים צ' הנגבי:

גם אתמול ניסית להשתיק אותי, ובסוף שמעת עד הסוף. אני שמעתי אותך עד הסוף, ולא תצליח להשתיק אותי, גם אם משך זמן השאילתא יהיה שעתיים.

חיים אורון (מרצ):

אני לא רוצה להשתיק אותך. אני רוצה לחשוף את פרצופך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני בינתיים רואה שפרצופך שלך נחשף.

חיים אורון (מרצ):

שר המשפטים צ' הנגבי:

בוודאי. אתה מכחיש את זה שאתה טבעת את הביטוי "אהוד ברח" או לא?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עד כאן. אני חוזר בי מן האמירה.

חיים אורון (מרצ):

אם אתה חוזר מן – – –

היו"ר ד' תיכון:

לא, אני חוזר בי מן האמירה. נא להמשיך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לאחר שנחשפה סוף-סוף זכות היוצרים, כדאי להתייחס גם לנושא המקורי של השאילתא.

לעניין הדברים שאמר כאן חבר הכנסת דוד טל, עם כל התודות, אני לא יכול אלא להכחיש את העובדה שאני אחראי לפתיחת חקירה בישראל. כפי שאתה יודע, מי שמוסמך להחליט על פתיחת חקירה הוא היועץ המשפטי לממשלה, ושר המשפטים איננו המופקד על היועץ המשפטי לממשלה, ואיננו ממונה עליו.

משה גפני (יהדות התורה):

גם אם יהרגו חרדי, אתה תגיד שאתה לא מוסמך? גם אם יהיה רצח – – –

אפי אושעיה (העבודה):

אבל זה החוק. הוא לא יכול.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני חבר הכנסת גפני, בכל מקרה של חשד לביצוע מעשה עבירה, אם מעשה חמור כמו רצח ואם מעשה לא חמור כמו הסתה, כפי שעשה כאן חבר הכנסת חיים אורון כשהוא המציא את הביטוי "אהוד ברח" – אין לשר המשפטים כל סמכות להורות למישהו על פתיחת חקירה. אבל מובן שאנחנו, כאנשי ציבור, מביעים מעת לעת את עמדתנו בסוגיות ציבוריות, וההתבטאות המסוכנת של חבר הכנסת שריד היא קריאה לביצוע שפטים בחרדים. הקמת יחידות, שחבר הכנסת שריד וחבריו כינו אותן בסופו של דבר "יחידות חיסול" שעושות וידוא הריגה, הקמת יחידות כאלה לטיפול באנשים, רק משום

שהם יהודים חובשי כיפות, ויש להם עמדה שלמה בנושא מימוש המורשת ומילוי מצוות – זאת, להערכתי, האמירה הבהמית ביותר שאני זוכר מצד יוסי שריד, וכבר יש לו תיק מלא אמירות בוטות ובהמיות כאלה, ואני מקווה מאוד שהדברים יובאו, על-ידיך או על-ידי אחרים, להכרעת הגורמים המופקדים על-פי חוק על פתיחת חקירה במקרים מעין אלה.

לחבר הכנסת זוילי אני אומר: אין גבול לצביעות שלך, אין גבול. אתה חבר במפלגה, שיושבת-ראש צוות התגובות שלה ושליך ניצבה כאן על הבהמה, בעקבות תחקיר עיתונאי, שבסופו של דבר זכה להגדרה "הברווז של השנה" בעיתון "כל העיר", ובמשך דקות רצופות שאלה: מי אתה, ראש, אף אחד מכם CIA הממשלה? מסתבר שאתה בכלל לא בנימין נתניהו. אתה ג'ון ג'יי. סאליבן, סוכן ה-לא פתח את פיו על סוג בזוי כזה של רמה נמוכה, בעקבות תחקיר של עיתון "כל העיר". אבל כשמביאים ציטוטים מהעיתון הנפוץ והמכובד ביותר במדינת ישראל, שבמשך שנתיים לא נתבע על-ידי אהוד ברק – שבעה עמודים של תחקיר שהעמידו אותו באור מאוד מאוד בעייתי, והוא עצמו לא התחמק מלהתמודד עם ההאשמות האלה, והתמודד אתן בתוכניתו של נסים משעל והתמודד אתן במשך שנתיים ברמה ציבורית והופיע אצל מבקרת המדינה – כאשר מצטטים את הביטויים האלה, זה נראה לכם כבר הסתה? איפה הייתם שנתיים? איפה נעלם כל הדיון הציבורי בנושא? הוא לא היה בגדר הסתה? רק כשאהוד ברק נהיה פתאום יושב-ראש המפלגה? קודם, כשחשבתם שאולי הוא לא ייבחר, שמחתם שתוקפים אותו ומעמידים באור כזה את אישיותו, אבל כשהוא נכפה עליכם, אתם פתאום מתייצבים כאיש אחד בניגוד לאמת. זאת נקראת צביעות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. מניסיוני האישי אני יכול להעיר, שנדמה לי שכל אלה שמצפים שמבקרת המדינה תעסוק בשאלה הספציפית הזאת – היא לא עוסקת בשאלה הזאת, ואני אומר לכם את זה ממקור מוסמך.

שר הבריאות נשאל על-ידי חבר הכנסת יונה יהב בנושא: טיפול לנשאי איידס ולחולי איידס. בבקשה.

טיפול לנשאי איידס ולחולי איידס

יונה יהב (העבודה):

אדוני השר, אני מנצל את המיקרופון גם כדי למחות בכל לב כנגד המודעה של "חוקה לישראל". אני חושב שזה פשוט מעשה שלא ייעשה.

היו"ר ד' תיכון:

אגב, נפגשתי ביום שני עם מי שעמד בראש התנועה הזאת והבעתי את סלידתי מתוכן המודעה.

יונה יהב (העבודה):

איך אפשר לדבר על חוקה לישראל כאשר מוציאים מראש אל מחוץ לגדר סוג אחד מסוים של האוכלוסייה שלנו? אני לא מבין את זה, אבל עובדה.

אדוני השר, ועדת ההיגוי העליונה לנושא האידס מתריעה על הסחבת, ששמענו עליה מפיו בשבוע האחרון, בהקשר חילופי התיקים בממשלה. על-ידי כך שלא מקציבים את הכספים הייעודיים, לא מוכללות התרופות לנשאי האידס ולחולי האידס, והדבר גורם לכך שנשאי אידס, שלהם יש סיכוי לשרוד לאורך זמן, אינם יכולים ליהנות מטיפול ועלולים לחלות ממש מאידס וגם למות.

כמו כן מונע המחסור בתקציבים שימוש בתרופות אשר היה מאפשר את שחרורם של שליש מהמאושפזים מבת-חולים פסיכיאטריים.

השאלה היא:

כיצד אתה מתכונן לטפל בבעיה, והאם נעשה איזה חישוב שהמדיניות הזאת יוצרת חיסכון כספי, שאולי היה מאפשר את הטיפול?

ודבר אחרון, אישי: אני מודה לך מאוד על החלטתך האמיצה להישאר שר הבריאות. תודה.

היו"ר אדרי:

תודה לחבר הכנסת יהב.

אדוני שר הבריאות, אודה לך אם תשיב.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני היושב-ראש, ראשית לידידי חבר הכנסת יהב, תודה על הברכות.

לשאלה הראשונה, מה יעשה משרד הבריאות, אני רוצה לקרוא כאן קטע: בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, קופות-החולים צריכות לספק את התרופות שהיו כלולות בסל התרופות ערב תחילת החוק. כיוון שהתרופות לחולי ולנשאי אידס לא היו כלולות בסל התרופות במועד הקובע, ערב תחילת החוק, הרי על-פי הוראת החוק כל תקופה שמגדילה את עלות הסל צריכה לקבל גם את אישור משרד האוצר, הצריך לדאוג אף לתוספת תקציבית מתאימה לקופות-חולים לצורך מימון התרופה.

לדעת משרד הבריאות יהיה צורך דחוף בהכללת התרופות לטיפול בנשאי ובחולי איידס. הוא פנה למשרד האוצר בבקשה לאישור הכללת התרופות הנ"ל בסל התרופות המחייב, אך טרם נענה בחיוב.

שחרורם של חולי נפש מבתי-החולים לקהילה מחייב היערכות נרחבת של קליטה ושיקום קהילתי, וזאת נוסף על התרופות החדשות שעשויות לאפשר הליך כזה. גם בהתייחס לתרופות אלה, לנוכח חיוניותן בטיפול בחולי הנפש ולנוכח העובדה שחלק מהמטופלים מגיב בתופעות לוואי קשות, וחלק אף לא מגיב כלל לתרופות הקיימות – פנה משרד הבריאות למשרד האוצר בבקשה להכליל בסל התרופות המחייב, אך, לצערנו, טרם נענינו בחיוב גם על כך.

היו"ר'ל אדרי:

תודה, אדוני השר, על תשובתך. שאלה נוספת לחבר הכנסת יונה יהב. אדוני, בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

כבוד השר, לדאבוני, אין מתאם בין תשובתך לתשובה אחרת שקיבלתי מעל הדוכן מסגנך, חבר הכנסת בניזרי, שחשף כאן עובדה מאוד מצערת, שנמצאים היום בבתי-חולים פסיכיאטריים מכל מיני סיבות 1,000 איש שלא היו צריכים להיות מאושפזים שם. מאחר שהמסגרת שאתה מתפקד בה סובלת מהעדר תקציבים – וחשפת את העניין בצורה הכי בוטה בשבועות האחרונים – העובדה שתמהרו לשחרר את 1,000 האנשים האלה מבתי-החולים, תשחרר לכם תקציבים גדולים מאוד לנושאים אחרים. מדוע אתם מתמהמהים?

אשר לשאלתי הראשונה, המתייחסת לנשאי האיידס – מהו לוח הזמנים? האם נשב ונחכה לתשובות האוצר, ובינתיים ילך ויגדל מספר הנשאים ועוד אנשים ימותו.

היו"ר'ל אדרי:

תודה לחבר הכנסת יונה יהב. שאלה נוספת לחבר הכנסת נסים דהן. בבקשה, אדוני.

נסים דהן (ש"ס):

תודה רבה לאדוני היושב-ראש, אדוני כבוד השר, בבני-ברק קיים בית-חולים ששמו "מעייני הישועה". זה חמש שנים מבקש בית-החולים את היתר משרד הבריאות לפתוח מחלקת ילדים. הוא לא מבקש תקציב, אלא ממקורותיו העצמיים הוא הקים מחלקה מפוארת עם כל המכשור המתאים והמיטות המתאימות, עם כל האמצעים הטכניים לפתיחת המחלקה. כבר חמש שנים. הוא לא מבקש תקציב מהמדינה, בסך הכול הוא מבקש ממשרד הבריאות את ההיתר שמשרד הבריאות נותן לשאר בתי-החולים בארץ להקים מחלקות דומות, והוא לא מקבל.

ציפור קטנה לוחשת שהפסול שמצאו בו הוא לא פסול מקצועי. על כך לא היינו מתווכחים כלל. אם התשובה היתה שהוא לא מתאים מבחינה מקצועית, לא היה לנו ויכוח. התשובה שניתנת היא מסוג לך-ושוב וסחור-סחור. את התשובה האמיתית הוא לא מקבל עד לרגע זה. עומדת קומה שלמה שיכולה לשרת ציבור, ואין פותחים את המחלקה. הרי כולנו יודעים, שתפוסת האשפוז באזור היא מהגבוהות בארץ, ואין מיטות על מנת שאפשר יהיה לאשפז בהן. עומדת מחלקה ריקה, ובית-החולים אינו מקבל את ההיתר, אדוני השר.

איני מבקש תשובה מייד; אני מתאר לעצמי שתצטרך לבדוק וללמוד את הנושא. לאחר שתבדקו ותלמדו, האם נוכל לקבל תשובה, מדוע בית-החולים "מעייני הישועה" בבני-ברק לא מקבל את ההיתר לפתוח את מחלקת הילדים, לאחר שעשה את כל המאמצים לשם כך?

היו"ר ל אדרי:

תודה לחבר הכנסת נסים דהן. אדוני השר, הואל להשיב.

אפי אושעיה (העבודה):

יש לי שאלה נוספת.

היו"ר ל אדרי:

אדוני לא ביקש.

אפי אושעיה (העבודה):

ביקשתי והדבר נרשם.

היו"ר ל אדרי:

אדוני השר, אבקש את סליחתך. חבר הכנסת אושעיה, בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני השר, השבוע חתמת על היתר להעלות את מחיר יום האשפוז. אני מבקש ללמוד ממך, מה היו הסיבות שהביאו אותך, לאחר הקפאה ממושכת בתחום זה, לחתום על היתר שמדרדר את מערכת הבריאות עד למצב כמעט בלתי אפשרי.

לנוכח תשובתך קודם לכן, אני רוצה להוסיף ולומר, שסל הבריאות לא עודכן מאז 1993. זה מביא לכך שבתי-החולים אינם יכולים לתת תרופות שהיו יכולות להציל חייהם של חולים. הם צריכים לפנות לוועדות שונות, על מנת לקבל מהאוצר היתר שיאפשר את הכנסת התרופה לסל הבריאות. האם אדוני מתכוון לפעול בנושא זה?

היו"ר ל אדרי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות י' מצא:

אני מברך על הדיון הזה כאן, משום שכנסת ישראל עסוקה בדרך כלל בסקנדלים מן הסוג שהיה כאן אתמול. היא עסוקה בדרך כלל במריבות, בטענות ובאמירות בנושאים מדיניים. בדרך כלל היא נכנסת לנושאים הפוליטיים-המפלגתיים, וזה עיסוקה בחיי היום-יום, וצר לי על כך.

אחד הגורמים שהביאו אותי ברגע מסוים להחליטה לעבור מן המשרד הזה הוא ההרגשה, שאף שהצלחתי להביא במידה כזו או אחרת לתודעת הציבור את המצוקה הנוראית, הנושא עדיין נשאר אי-שם בשולי הנושאים המעסיקים את החברה המעצבת והקובעת את דעת הקהל.

אפי אושעיה (העבודה):

אמרו שמצא בורח ממערכות.

שר הבריאות י' מצא:

מצא לא בורח ממערכות. מצא התפתה לרגע, ואחר כך התייצב וחזר למאבק.

אני רוצה לומר לך, ידידי חבר הכנסת יהב: יש כ-1,000 מאושפזים בבתי-חולים לחולי נפש. יצאתי בהכרזה דרמטית מאוד, לאחר ביקורי בבית-החולים לחולי נפש בטירה לפני שלושה שבועות, והצהרתי, שלו ניתנה התרופה הנכונה, אפשר היה לשחרר לפחות את חלקם, ואת חלקם להעביר ממחלקות סגורות למחלקות פתוחות. אבל הבית הזה לא הזדעזע. אנחנו דואגים לזכויות האזרח. יושב פה ידידי, חבר הכנסת פורז, שלא חדל מלהרים קולו למען זכויות האזרח. שאלתי באותם ימים את שר האוצר, אם זה לא מטריד אותו. גם כאשר אזרחים כלואים בבתי-חולים לחולי נפש בשל

מחסור בתרופה, זה נוגע לזכויות אזרח מן הדרגה העליונה ביותר. מה שנחשף כאן על-ידי סגני היה בהמשך להצהרות שלי, שהגיעו לכאן בצורת שאילתות.

יש לי תשובה אחת: כל מה שקשור בטכנולוגיה, פירוש הדבר, כל התרופות החדשות שנכנסו לשימוש בשלוש השנים האחרונות, ממשלות ישראל – אני מדגיש: ממשלות ישראל, ואיני רוצה להפוך את הוויכוח על בריאות לוויכוח פוליטי, כי זה רק מזיק לנושא – סירבו לאשר את השימוש בהן. אני כולל את התרופות נגד האיידס והתרופות לטיפול בחולי נפש. חזרתי מסיורי עם זעזוע עמוק, לאחר שראיתי את חולי הנפש הסגורים במחלקות, משום שאין כסף כדי לתת להם את התרופה הזאת. עד מתי נחכה לתרופה נגד האיידס? האם עד שהאוצר יבין שחסרים לנו תרופות, טכנולוגיה, מיטות וסל בריאות?

אני רוצה להשיב לחבר הכנסת אושעיה: נכון שסל הבריאות לא עודכן במשך שלוש שנים, אבל כך קבע החוק. סל הבריאות אמור היה להינתן במשך שלוש שנים כפי שהיה נהוג בקופת-החולים הכללית עם תחילתו של החוק, ובתום השנה הזאת נצטרך לראות מה מוציאים ממנו ומה מכניסים אליו. אנחנו זקוקים למיליארד ורבע שקל במערכת הזאת, לא לכיסוי גירעונות אלא כתוספת, על מנת שנוכל לספק את סל הבריאות כפי שהיה נהוג לפני שלוש שנים, עם מעט מאוד שיפורים טכנולוגיים. הוויכוח עמוק, נראה לאן יוביל תקציב המדינה. אני רואה בכך תיק חברתי בעל חשיבות מדרגה עליונה. אני חוזר למה שאמרתי: לא שנשברתי, אבל רציתי לזעוק חמס על שאיני יכול לסייע בתחום החברתי.

אני רוצה לומר כמה משפטים לחבר הכנסת אושעיה על מחיר יום האשפוז.

נסים דהן (ש"ס):

מה עם שאלתי על בית-החולים "מעייני הישועה"?

שר הבריאות י' מצא:

לא שכחתי אותך. מחיר יום האשפוז בא לחתימה אצלי לפני חודשיים-וחצי. בדרך כלל, ומבלי לומר דברים לא טובים על שר זה או אחר, היד חתמה ללא היסוס במשך כל השנים שחלפו.

בדקתי בבדיקה אישית, עם היועצים שלי, והגעתי למסקנה, שאסור לי לחתום, משום שחתימה שלי היתה מוסיפה לגירעון של קופות-החולים 100 מיליון שקל. קופות-החולים הן שמשלמות לבתי-החולים. סל השירותים צריך להיות מאוזן – קופות-חולים מול סל שירותים, מקורות שנותנים מול אספקת הסל. כאשר ראיתי, שאני צריך להעלות את המחירים של האשפוז שישולמו לבתי-החולים, ובצדק, על-ידי ועדת אשפוז עליונה, החלטתי שאני לא רוצה לעשות צדק עם בתי-החולים על-ידי כך שאגרום עוול לקופות-החולים שעומדות בפני קריסה. בתוך חודש-חודשיים נתחיל לראות קריסות של קופות-החולים.

לא חתמתי עד לפני שלושה ימים, כאשר הגעתי למסקנה שהגענו לקצה גבול היכולת מבחינת בתי-החולים. עברו חודשיים-וחצי נוספים בלי שהם מקבלים עלויות אמיתיות של האשפוז. לא רציתי להמשיך את העוול הזה לגבי בתי-החולים שהכריזו על שביתה.

ביום שני החולף זימנתי את כל מנהלי בתי-החולים, לפני הטיסה שלי לצפון הארץ לביקור בבתי-חולים, בשעה 07:00 בשדה-דב. ישבתי אתם וביקשתי מהם לאפשר לי שבוע-שבועיים נוספים של משא-ומתן עם האוצר. בינתיים באו כל החילופין. שרים מתחלפים, צריכים להתחלף שרים, המשא-ומתן נפסק, והחלטתי שאני חותם.

אני עומד לחתום חתימה נוספת, לשנות את החתימה שחתמתי לפני שלושה ימים, עם העלאה מרבית כפי שהיתה צריכה להיות, ופירושה הכבדה על קופות-החולים. החלטתי לחתום על המחיר שאמור הייתי לחתום עליו לפני חודשיים-וחצי, מעודכן ליולי. מחצית הנטל על קופות-החולים, מחצית הנטל על בתי-החולים; אלה ואלה יישאו בנטל בכ-50 מיליון ש"ח. הם ממילא לא יכולים לשאת בנטל הזה, כך שהבעיה הזאת מורכבת מאוד מבחינת מחירי האשפוז. אני חושב שזה העוול במיעוט.

לשאלה שנשאלה על-ידי חבר הכנסת נסים דהן – "מעייני הישועה". היתה לי הזכות וביקרתי במסגרת הביקורים ב"מעייני הישועה". אני אומר לך ולחברי הכנסת, שזה בית-חולים שאפשר וניתן להתפאר בו, ניתן וצריך לחזק אותו. הם ביקשו ממני אז לתת להם היתר למחלקת ילדים מצומצמת. חזרתי למשרד, בדקתי, למדתי והגעתי למסקנה עם המשרד, שאין לתת היתר. וזה משום, ידידי הטוב, לא משום שהם לא מסוגלים לעמוד בזה בצורה מפוארת, לא מפני שהם לא מסוגלים לתת את השירות הטוב.

שמעת על המצוקות. כל מיטה שמיתוספת, כל תרופה שמיתוספת, כל טיפול חדשני במערכת מעלים את מחיר ההוצאה לנפש לבריאות מול התל"ג. אנחנו עומדים היום ב-8.9%. אנחנו מזהרים שלא לעבור את ההוצאה לנפש, כי העלאת ההוצאה לנפש פירושה קריסה נוספת. המדינה לא תוכל לעמוד בזאת. יש תשובה טובה ונכונה, במרחק הליכה של מחצית השעה ובמרחק נסיעה של חמש דקות יש בית-חולים מפואר, מהגדולים בעולם, מהמפוארים בעולם, מהטובים שיש במדינת ישראל – בית-החולים לילדים ב"בילינסון", מכף רגל ועד ראש, מקומה תחתונה ועד קומה עליונה, לכל מה שרק ניתן.

נסים דהן (ש"ס):

התפוסה שם מעבר לקיבולת.

שר הבריאות י' מצא:

ידידי הטוב, אני מודיע לך במלוא האחריות, יש להם, בתפוסה שלהם, היכולת לטפל במצוקה של העיר בני-ברק בצורה טובה ומבורכת. התפוסה איננה כפי שאתה מתאר אותה בבית-החולים לילדים ב"בילינסון". הם יכולים לתת את הטיפול. האחריות שלי כשר הבריאות לתת מערכת בריאות כמה שיותר טובה, אבל גם למנוע שההוצאה הלאומית תטפס למעלה כמו בארצות-הברית, שהיא 14%.

שם שוכבים בבתי-חולים כ-50 מיליון לא מבוטחים בשל ההוצאה הזאת, וגם ארצות-הברית לא יכולה לעמוד בה. תודה רבה.

היו"ר'ל אדרי:

תודה רבה לשר הבריאות. חברי הכנסת, שר הביטחון אמור היה להשיב על שאילתא מס' 122 של חבר הכנסת בנימין אלון. השר אינו נוכח. הייתי מבקש, אם חבר הכנסת אלון יסכים, שהתשובה תינתן במועד אחר או מאוחר יותר.

בנימין אלון (מולדת):

אני מתאר לי שזה יהיה במשך היום.

היו"ר'ל אדרי:

במשך היום, אם אפשר, אדוני. אני מודה לך.

הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון - מידע על כושר פירעון), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר'ל אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. נעבור להצעות חוק. הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון - מידע על כושר פירעון), התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק פ/806. אדוני, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מנמק את הצעת החוק מהמקום משום שהגעתי להסכמה עם שר המשפטים שהממשלה תתמוך בה. התנאי ששר המשפטים התנה הוא, שאני אמתין עם הצעת החוק עד שהממשלה תביא את חוק מסירת נתוני הש"י שהיא יוזמת על מנת שהצעת החוק הממשלתית תשולב בהצעה שלי. הסכמתי בתנאי שהממשלה תביא את הצעת החוק עד סוף אוקטובר השנה. היה והממשלה תביא, הדיון בשתי ההצעות יאוחד. אם הם לא יביאו, ההצעה שלי תידון בנפרד.

אני רוצה להסביר במה דברים אמורים. יש אנשים שמנהלים את עסקם על דרך של חברה בע"מ, ויש אנשים שמנהלים את העסק כאדם פרטי. אם אדם מנהל את עסקו כחברה בע"מ, יש חברות שעוסקות בכך, יכולים לומר משהו על היכולת הכספית והכלכלית שלו. דהיינו, אפשר למסור אינפורמציה אם השיקים שלו חוזרים, על מנת שאנשים יוכלו לדעת שאם השיקים חוזרים כנראה יש בעיה וכדאי להיזהר ולא להתקשר.

לעומת זאת, אם אדם מנהל את העסק שלו כאדם פרטי, לפי חוק הגנת הפרטיות לא ניתן למסור את האינפורמציה. התוצאה היא די עגומה, משום שבתקופה האחרונה, ובעיקר בעקבות המיתון שיש במשק, כל מיני אנשים נכנסו לקשיים. השיקים שלהם התחילו לחזור. הם נטלו על עצמם התחייבויות, איש לא ידע, והרבה מאוד אנשים הפסידו את כספם. מטרת התיקון היא לאפשר להתייחס אל אדם שמנהל עסק על שמו הפרטי באותה דרך שמתייחסים אל מישהו שמנהל את העסק שלו על שם חברה בע"מ.

מובן שחוק הגנת הפרטיות מגן, ובצדק, על פרטים אישיים, כגון על משפחתו, על בריאותו, אם יש לו יחסים עם מישהו. כל הדברים האלה הם צנעת הפרט. אנחנו מדברים כרגע רק על האספקט של הפעילות העסקית.

על כן אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק בקריאה מוקדמת ולהעביר אותה לוועדת הכלכלה על מנת שהיא תידון שם ותוכן שם לקריאה ראשונה. תודה.

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם פורז.

חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום, אני מבין.

בנימין אלון (מולדת):

עברו חמש דקות?

היו"ר ל אדרי:

כן.

בנימין אלון (מולדת):

אם אפשר להצביע, אני מציע שנצביע. זה טכני.

היו"ר' אדרי:

טוב, היות שנותרה עוד דקה אחת, אם יש הסכמה שנצביע – אנחנו נעבור להצבעה.

חברי הכנסת, אנחנו נעבור להצבעה על הצעת החוק הגנת הפרטיות (תיקון – מידע על כושר פירעון),
התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת אברהם פורז. יש הסכמה של הממשלה? מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון מידע על כושר פירעון),

התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר' אדרי:

שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון – מידע על כושר פירעון),
התשנ"ז-1996, נתקבלה בקריאה טרומית. ההצעה תעבור לוועדת הכלכלה.

נסים דהן (ש"ס):

לוועדת הכספים.

היו"ר' אדרי:

ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה.

אברהם פורז (מרצ):

מדובר בחוק צרכני.

נסים דהן (ש"ס):

אני מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שיש הסכמה. אני מודה לחברי הכנסת פורז ודהן על ההסכמה. אכן, הצעת החוק תעבור לוועדת הכלכלה להכנה לקריאה ראשונה. אני מודה לחבר הכנסת פורז המציע, ואני מודה לנוכחים על הצבעתם.

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – אפשרות לשעבוד), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת צ' הנדל)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – אפשרות לשעבוד), התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת צבי הנדל; הצעת חוק פ/810. הנמקה מן המקום. יש הסכמה של הממשלה. בבקשה, חבר הכנסת הנדל.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אנחנו מבקשים לתקן בחוק מימון מפלגות את סעיף 15, ולאפשר שעבוד עד 70% מגובה מימון המפלגות לסיעה בכנסת.

לפי חוק מימון מפלגות עד היום אי-אפשר היה לשעבד זאת. על-פי חוק אסור עד היום לשעבד, ואם זה יתאפשר תוכל מפלגה לקחת הלוואות לטווח ארוך בלי לשלם ריבית גבוהה, אם הדבר יתאפשר.

דיברתי על כך גם עם מזכ"ל מפלגת העבודה וגם עם הקואליציה, וכולם הביעו הסכמה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת צבי הנדל, על הצעתך.

חבר הכנסת דהן, אדוני רוצה להשיב?

נסים דהן (ש"ס):

כן.

היו"ר ל' אדרי:

בבקשה, אדוני, זכותך להשיב מהדוקן. אדוני תומך בהצעת החוק?

נסים דהן (ש"ס):

לא.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, האיומים הגיעו עד – – –

היו"ר ל' אדרי:

אני לא שמעתי איומים.

נסים דהן (ש"ס):

חברי חברי הכנסת, אני סובר שמוטב שהצעת החוק לא היתה עולה כהצעת חוק, אלא כתקנה. יש אפשרות שוועדת הבחירות המרכזית, בראשות שופט ובהסכמת מבקר המדינה, תתקן תקנות שיקבעו מה מותר ומה אסור למפלגות לעשות, ולא יהיה צריך לעשות זאת בחקיקה, ולו רק מהסיבה הפרוזאית, שהרושם שמתקבל בציבור הוא כאילו אנחנו מחלקים לעצמנו מתנות.

כי הרי בסך הכול הצעת החוק הזאת באה להיטיב עם מפלגה רק מפני שהיא מפלגה. אילו היתה זו חברה מסחרית רגילה או עמותה, היא לא היתה מקבלת אותן הטבות שאדוני מציע שייקבעו בחוק, שלמפלגה תהיה אפשרות לקבל הלוואה גדולה יותר בתנאים הרבה יותר נוחים, דבר שלא היתה מקבלת אילו היתה זו חברה.

אני חושב שמן הצדק שלא נעשה זאת כחוק. אני חושב, שאותו רציו שעמד מאחורי חוק מימון מפלגות, שלא לאפשר תלות של מפלגות בגורמים פיננסיים, על מנת שלא תהיה להם השפעה – חשוב מאוד שהנקודה הזאת תישמר. חשוב מאוד שלמפלגה תהיה עצמאות כלכלית והיא לא תהיה תלויה בכל מיני גורמים פיננסיים. לכן חשוב שיהיו לה אמצעים משלה, שתוכל להשיג בקלות אמצעים.

הרעיון שאתה מעלה נכון מאוד, אבל השאלה היא, האם זה צריך להיות בחוק. אם היא תובא להצבעה, בליט ברירה אני אתמוך בה, כי אינני רוצה לצאת נגד חברי, חבר הכנסת צבי הנדל. אבל אני מציע לך לשקול שוב את הדבר, ואולי כאשר ההצעה תגיע לוועדה לקריאה שנייה ושלישית תשקול שוב, האם יש פה מקום לעשות תיקון שלא יראה כאילו המפלגות חילקו לעצמן הטבות.

היו"ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת נסים דהן, על דבריך.

אני מבין שאנחנו עוברים להצבעה.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת הנדל יכול להשיב, עשר דקות לרשותו.

היו"ר' אדרי:

מותר לו, אבל אתה, אדוני, בעד הצעתו, ואני מבין שהוא רוצה שנצביע. נצביע אפוא. מי בעד הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – אפשרות לשעבוד), התשנ"ז–1996. מי בעד, מי נגד – בבקשה להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון אפשרות לשעבוד), התשנ"ז–1996,
לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר' אדרי:

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – אפשרות לשעבוד), של חבר הכנסת צבי הנדל, עברה בקריאה
טרומית, והיא תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת צבי הנדל, על הצעתך. אני מודה לחברי הכנסת שהשתתפו
בהצבעה.

הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – סייג לחנינה)

(הצעת חבר הכנסת א' כבל)

היו"ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – סייג לחנינה), של חבר הכנסת איתן כבל.
אדוני, בבקשה.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני העליתי את ההצעה הזאת, שהמהות שלה קובעת שנשיא לא
יוכל לקצב עונש של רוצח ראש ממשלה.

אני מודע לעובדה, שלא נהוג ולא מקובל לחוקק חוק שמדבר על אדם מסוים או על עניין מסוים. עם
זאת, החלטתי להגיש את ההצעה הזאת, כיוון שלדעתי מדובר בנושא שהוא יוצא מן הכלל, ובכל כלל
יש גם היוצא מן הכלל.

חברי חברי הכנסת, רק כשנה וחצי חלפה מאז הרצח של ראש הממשלה יצחק רבין, וכבר אנו
שומעים קולות שמשבחים את המעשה. רק לפני חודש ימים ראינו את המעשה הנבזי, כאשר קבוצה
של אנשים באה לחגוג עם הרוצח את יום הולדתו. מי שיעקוב באינטרנט יראה כמה קבוצות וכמה
תומכים יש למעשה הנפשע הזה.

חברות וחברים, על מנת להשיב את התרבות הפוליטית שלנו למסלולה הראוי, כדי למנוע מצב שבו יתפרש מעשה כזה כלגיטימי, ואפילו במקצת, עלינו להציב תמרור "אין כניסה" גדול ובולט. תמרור מסוג זה יכול להיות חוק שיקבע, כי רוצחו של ראש ממשלה, לא יוכל נשיא המדינה לקצוב את מאסרו. או לחון אותו.

ועדת השרים לענייני חקיקה התנגדה, לצערי, להצעת החוק הזאת, כשהנימוק המרכזי היה, שאין הבדל בין רוצח ראש ממשלה לרוצח אחר.

חברי חברי הכנסת, אני חוזר ואומר, שאני מודע לעובדה, שמדובר ביוצא מן הכלל, אבל האירועים האחרונים וההסתה שממשיכה להיות גם בימים האחרונים רק מחזקים אותי אף יותר, שחובה שיהיה חוק כזה.

אינני יודע, ואף אחד מכם אינו יודע, מי יהיה נשיא המדינה בעוד 10-15 שנים. אף אחד מאתנו אינו יודע איזו אווירה תשרור במדינה הזאת בעוד 10-15 שנה.

במדינה כמו ארצות-הברית היה בתחילת שנות ה-50 מקארתזם. כאשר אנחנו מסתכלים על כך מנקודת מבט של היום, האם מישהו יכול היה בכלל לחשוב שדבר כזה, שאירועים מהסוג הזה יכולים לקרות במדינה כמו ארצות-הברית, שהיא ערש הדמוקרטיה? ובכל זאת הדברים האלה קרו גם קרו.

נסים דהן (ש"ס):

שם אין חוק נגד חנינה כזאת, ושם זה קורה כמעט כל יומיים.

איתן כבל (העבודה):

אני לא יודע מה קורה בארצות-הברית. אני יודע מה קורה פה. כאן רצח ראש הממשלה היה בעקבות הסתה. ואני אומר לך, חבר הכנסת דדי צוקר, שאתה מקפיד כל כך על העניין הזה שלא לשנות בחוק-יסוד: נשיא המדינה, שלפני רצח ראש הממשלה לא היה חופש ביטוי. היתה אנרכיה, ובשמה של הדמוקרטיה אנחנו באנו ואמרנו: לא נפריע להם. הם אמרו מה שאמרו, אמרו מה שרצו, ואני אומר לך גם היום: דמוקרטיה – כן; אנרכיה – לא. אני אומר לך ולחבריי שבאים ומקפידים על העניין הזה, בואו ותצביעו אתי בעד החוק הזה.

אתה לא יודע מה יהיה. אתמול היה כאן שר המשפטים, שהוא מי שאמור גם להשיב על הצעת החוק הזאת שלי, והוא היה מגדולי המסיתים – – –

ענת מאור (מרצ):

היה והינו.

איתן כבל (העבודה):

— — — הינו, ונשאר עוד מתקופת היותו באוניברסיטה. הוא לא השתנה. הוא היה מגדולי המסיתים גם
— — —

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

— — — אני מבקש: אנא מכם — — —

איתן כבל (העבודה):

— — — חבר הכנסת דוד טל — — —

דוד טל (ש"ס):

— — — הוא מתיר את דמם — — —

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבקש: אנא מכם, שמרו על סגנון, שמרו על תרבות דיבור.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — חבר הכנסת כבל — — —

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו מהווים דוגמה.

איתן כבל (העבודה):

— — — אדוני היושב-ראש — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ל אדרי:

אני מבקש מכם: הגיע הזמן שנשמור על אחדות ונשמור על סגנון.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אתה צודק. תירגע.

איתן כבל (העבודה):

— — — אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ל אדרי:

רגע. אדוני, אני אתן לך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להעיר לחבר הכנסת כבל, שכשמדובר על מישוה שהוא מסית כל הזמן, זו גם הסתה.

נסים דהן (ש"ס):

גדולי המסיתים. זה לא – – –

היו"ר ל אדרי:

לא, סליחה. אני מבקש: אל תעזרו לי, ואודה לכם.

איתן כבל (העבודה):

חבר הכנסת דהן – ואני אומר לכם, חברי הכנסת, אתמול עמד פה על הבמה השר צחי הנגבי ואמר: אין לכם ברירה, אתם תשמעו כל מלה שיש לי להגיד. אז אני אומר לכם: גם אם לא מוצא חן בעיניכם, אני אומר את כל אשר יש לי לומר, ואתם – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

אני מבין שאתה לא רוצה – – –

איתן כבל (העבודה):

תשמע, העניין פה לא אישי. ההחלטה שלך להצביע בעד החוק או לא להצביע בעד החוק לא אמורה להיות פועל יוצא של מה שאני אומר על אדם כזה או אחר. ההחלטה שלך לתמוך בהצעת החוק צריכה להיות פועל יוצא של השאלה, האם אתה מאמין בהצעה הזו. אני לא באתי ואיימתי וביקשתי שתתמוך בהצעת החוק הזו. אני חושב שחובתו של הבית הזה היא לבוא ולתמוך בהצעת החוק הזו. אבל אני אומר: צחוק הגורל, ואני אומר לך את זה, השר צחי הנגבי, שאתה זה שצריך להשיב לי על הצעת החוק. אתה זה שפוצצת הפגנות, אתה זה שעליך אמרה שופטת את מה שאמרה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה?

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, ייתנו לי – אני אהיה מוכן לענות על כל שאלה.

היו"ר ל אדרי:

כן. אני רק מבקש: אנא מכם. אני חושב שלכולנו היה אתמול יום קשה וערב קשה, וגם לציבור בישראל. אנא מכם.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

משפט אחד.

היו"ר אדרי:

אדוני, אני אתן לך, ולא כעת. אני גם אתן לך, אדוני.

שאול יהלום (מפד"ל):

בסוף אין טעם.

היו"ר אדרי:

אני מבקש; האמן לי שיש טעם. אני אודה לכם.

איתן כבל (העבודה):

אי-אפשר לומר, אחרי מה שהיה אתמול – מי ששמע היום בכלי התקשורת את השר צחי הנגבי, הוא אמר ואמר וחזר ואמר: אינני חוזר בי משום אמירה שאמרתי אתמול. אינני חוזר בי משום דבר שאמרתי אתמול. לי מותר לעמוד כאן ולומר, לגבי הצעת החוק, שנשיא לא יוכל לקצוב עונשו של מי שרצח ראש ממשלה, ואני כאן עומד וחוזר ואומר: צחוק הגורל, שמי שצריך לענות לי על הצעת החוק שלי הוא אחד מגדולי המסיתים – האיש שהסית אז בהפגנות נגד "שלום עכשיו" והאיש שהמשיך והסית לפני הירצחו של יצחק רבין – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

– – – חבר כנסת מעל הדוכן – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

למה אתה צועק?

שאל ילום (מפד"ל):

— — — ואפשר להגיד דבר כזה.

נאף מסאלחה (העבודה):

מותר לו.

שאל ילום (מפד"ל):

הוא לא יכול להגיד על שר בממשלה: "אחד מגדולי המסיתים". לא ייתכן — — —

נאף מסאלחה (העבודה):

מה אתה רוצה? חבר הכנסת ילום, מותר לו.

איתן כבל (העבודה):

חבר הכנסת ילום, קודם כול, אתה לא יכול להגיד לי מה לומר או לא. אתה לא העוזר הפרלמנטרי שלי, ולא ביקשתי ממך לכתוב לי את מה שאני כותב.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

רק אתמול עמדתם כאן — — —

היו"ר אדרי:

חברי הכנסת, אני מבין — — —

איתן כבל (העבודה):

אתמול הגנת על זכותו לדבר. תגן היום על זכותי לדבר.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבקש ממך.

אברהם שוחט (העבודה):

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת כבל, אם אתם רוצים להמשיך בכיוון, קחו את כל הסכנות – – –

איתן כבל (העבודה):

חבר הכנסת חיים דיין, אל תטיף לי מוסר, ואף אחד מכם לא יטיף לי מוסר על מה שאני אומר.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אחר כך אתם באים בטענות.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבין שאנחנו לא רוצים ללמוד דבר וחצי דבר. קרה משהו במדינה. קרה גם לפני שנתיים. אבקש – –

שאול יהלום (מפד"ל):

ממי?

היו"ר ר' אדרי:

— — מכולנו, ואני לא מבדיל בין שמאל, ימין ומרכז. אני מבקש: הגיע הזמן שנתחיל להתבטא בצורה אחרת ונכבד איש את רעהו. כל הציבור בישראל מסתכל עלינו. אמרתי שהיה לנו, לכולנו, אתמול ערב קשה מאוד.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

נאה דורש נאה מקיים.

היו"ר ל אדרי:

אודה לכם אם תואילו ואם נואיל כולנו להתחשב ולכבד איש את רעהו, גם כשיש ויכוח קשה בתוכנו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני לא מפנה לנואם אף מלה?

היו"ר ל אדרי:

אני מפנה לכולנו — — —

איתן כבל (העבודה):

סלח לי — — —

היו"ר ל אדרי:

סליחה, אדוני.

איתן כבל (העבודה):

טוב, סלחתי גם סלחתי.

היו"ר ל אדרי:

— — — בכלל זה לנואם. כאשר אני מדבר, אני מדבר לכולנו, וכולל בזה את עצמי. תודה. אדוני, אני אבקש: זמן תם, תסיים.

איתן כבל (העבודה):

בסדר.

היו"ר ל אדרי:

אדוני, עשר דקות דיברת.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לא הצלחתי להוציא מלה.

היו"ר ל אדרי:

לא. דיברת.

איתן כבל (העבודה):

כל הזמן הייתי בעמדת המתנה.

היו"ר ל אדרי:

אדוני, דיברת. בבקשה, אדוני.

איתן כבל (העבודה):

אני אקרא. אתמול השר צחי הנגבי קרא.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הוא גמר את המכסה. הרי זמן – אתה יודע שיש פה בכנסת – – –

היו"ר ל אדרי:

אדוני, סליחה – – –

איתן כבל (העבודה):

אדוני, חצי מהזמן אתה הפרעת לי. אז תירגע.

היו"ר ל אדרי:

אדוני, אני מבקש שלא תעזור לי. אני חושב שאני יודע להסתדר. תודה.

איתן כבל (העבודה):

אתמול אמר השר צחי הנגבי: רק קראתי כותרת מעיתון. אז גם אני רק קורא כותרת מעיתון. כך אמרה השופטת אסתר קובו: לא תמיד היתה האמת העובדתית נר לרגליו – כתבה השופטת בפסק-הדין.

נאף מסאלחה (העבודה):

על מי?

איתן כבל (העבודה):

היא אמרה על השר צחי הנגבי. אני אומר את זה; אני רק מצטט מה שכתוב בעיתון מתוך פסק-דין של שופטת מכובדת. אני אומר לכם, חברות וחברים, שהצעת החוק הזו, אני מקווה ומתפלל שתעבור היום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

היא לא תעבור.

איתן כבל (העבודה):

סלח לי. אתה יודע מה? אם היא לא תעבור, אם אתה אומר דבר כזה, זה מראה איך השיקול שלך הוא לא שיקול ענייני.

שאול יהלום (מפד"ל):

מאין אתה יודע?

איתן כבל (העבודה):

עובדה. סלח לי – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אני אומר לך, שהחוק שלך לא יעבור.

איתן כבל (העבודה):

בסדר, לא יעבור. אם הוא לא יעבור, אני אביא אותו פעם אחר פעם אחר פעם, ולא יעזור לכם, עד שהוא יעבור.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא לא יעבור.

איתן כבל (העבודה):

ועוד איך הוא יעבור.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הוא לא יעבור.

איתן כבל (העבודה):

יבוא היום והוא יעבור, וכך נעצור את ההסתה שלכם.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הוא לא יעבור.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, צר לי שלא ניתנה לי היכולת להגיד את כל מה שיש לי לומר. אבל, שוב, יעלה אחרי השר הממונה על תיק המשפטים, שאמור להיות התיק שמחזיק בו האיש הנקי מכל רבב; אבל מה? יעלה שר, שאמר עליו אתמול חברו לסיעה: "פרחח". תודה רבה לכם.

היו"ר ל אדרי:

תודה, אדוני חבר הכנסת איתן כבל.

אני מבקש מאדוני שר המשפטים להשיב על הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – סייג לחנינה), של חבר הכנסת איתן כבל. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

היו"ר ל אדרי:

אדוני חבר הכנסת בן-אליעזר, יש מחלוקת בסוגיה הזאת?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

לא, הכול בסדר.

היו"ר ר' אדרי:

אין מחלוקת. אני מודה לך, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חבר הכנסת בן-אליעזר העיר לגבי מה שיש פה, שהעירקים באים לעזור בקרב בין התימנים. אני אומנם רק חצי תימני – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה יהיה אם יהיה נשיא עירקי? אנחנו שוללים את סמכותו של הנשיא העירקי.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני אומנם רק 50% ואולי אפילו פחות בן העדה התימנית, אבל ההתנהגות של חבר הכנסת כבל מביישת כל תימני, כי התימנים ידועים, ככל הידוע לי, כאנשים מדודים ומאוזנים. אבל דברי טמטום כאלה, ששמענו היום מחבר הכנסת כבל, הם פשוט ברמה נמוכה.

נאף מסאלחה (העבודה):

הוא דוד שלך.

רפאל אדרי (העבודה):

חברי הכנסת. אדוני השר. חברי הכנסת, אני מודה לכם על הסיוע.

איתן כבל (העבודה):

דוד טל (ש"ס):

איתן כבל (העבודה):

למה אתה לא ---

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לכם על הסיוע. חברי הכנסת, אני לא רוצה לנקוב בשמות. חבר הכנסת טל, אדוני, תאפשר לי. אבקשך לאפשר לי לנהל את הישיבה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

מה ההצעה שמציע חבר הכנסת איתן כבל?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

השר צודק לגבי התימנים.

היו"ר ל אדרי:

בוודאי.

שר המשפטים צ' הנגבי:

בדיוק, אבל לכל יוצא מן הכלל יש חריג, ואנחנו התימנים מוכנים לקבל לשורותינו גם חריג כחבר הכנסת כבל.

ההצעה של חבר הכנסת כבל היא שתישלל סמכותו של הנשיא לחון אנשים שהורשעו ברצח או בניסיון ברצח של ראש ממשלה. מה אומרת ההצעה בפועל? יש דם ויש דם. אם חס וחלילה נרצח סגן ראש ממשלה – – –

נאף מסאלחה (העבודה):

או שר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

או שר, או נשיא בית-המשפט העליון, או קאדי – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לא, נשיא בית-המשפט העליון כלול, הוא שופט. גם קאדי כלול בחוק.

שר המשפטים צ' הנגבי:

נכון, קאדי כלול בחוק. אבל אם נרצח חס וחלילה חבר כנסת או ראש עיר גדולה כקטנה, הרוצח יכול לזכות בחנינה והנשיא יכול להפעיל את שיקול דעתו, ובא לרוצח גואל. אבל אם משרה מסוימת שהוגדרה ללא שום הבחנה וללא קריטריון משפטי, אלא סתם על רקע של ניצול ציני של סיטואציה פוליטית, מופיעה בהצעת החוק של חבר הכנסת כבל, אין זכות חנינה.

היה דיון במשרד המשפטים על החוק הזה. האנשים שם, כפי שאתם יודעים, הם דרג מקצועי, לא פוליטי. לא נמצא שם ולו אדם אחד שראה איזה היגיון משפטי, לגליסטי, בהצעה המובאת לפנינו.

זה לא משנה לאופוזיציה, כמובן, כי שום חוק לא רלוונטי לה מבחינת שיקול הדעת הענייני. העיקר לנסות ולהאדיר את עוצמתה של ההסתה הפוליטית, וכל אמצעי נוח לכך, בין שזו הצעת חוק או הצעה לסדר-היום בין שזו הצעה לוועדת חקירה ממלכתית. מעת לעת מוצאים טריק חדש, ובאמצעותו מביעים דברי בלע נגד הממשלה.

אבל בכל זאת, בהנחה שאולי יש באופוזיציה מי שיכול לשפוט עניינית גם הצעות חוק, אני אסביר את נימוקי ההתנגדות.

סמכות החנינה מעוררת בעיות, אבל שיטת המשפט שלנו החליטה, שהיא מכירה בצורך לשקול שיקולים של חסד, ומאפשרת לנשיא המדינה, שהוא הסמכות המוסרית העליונה במדינה, להפעיל

שיקול או אמת מידה של רחמים, ולשקול נסיבות, בעיקר כאלה שמאפיינות את העובדה שזמן רב חלף מאז פסיקת בית-המשפט.

ההבחנה בין סוגי עבירות, סוגי רוצחים, סוגי קורבנות, אין בה שום היגיון, בעיקר כאשר מדובר באותה סמכות שמופיעה בחוק-יסוד: הממשלה, בחוק-יסוד: נשיא המדינה – הסמכות להעניק חנינה.

מדוע, למשל, מי שרוצח קשיש או רוצח ילד פעוט או רוצח משפחה שלמה יכול לזכות בחנינה, אבל מי שביצע רצח של איש פוליטי לא יזכה בחנינה? האם יש הבדל בין דם לדם? האם מי שרוצח, כמו עמי פופר, שבעה אנשים, שבעה ערבים חפים מפשע בראשון-לציון וטבח בהם כמו בנוראות שבעלילות, יכול לזכות בחנינה – אני מקווה שלא, אבל הוא יכול לזכות, ולא יזכה בחנינה אדם אחר?

כלומר, יש כאן בסך הכול הצעת חוק ללא מחשבה, ללא היגיון, ללא שום ניסיון אפילו להעמיק, להתיעץ, לשאול אנשים בעלי ידע משפטי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אפשר לאשר את הצעת החוק בקריאה טרומית, ואחרי כן, בוועדה, להכניס שינויים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הממשלה איננה מביעה עמדה, אתם תצביעו כפי שתרצו. אנחנו מביאים בפניכם את הנימוקים.

מדוע רצח אידיאולוגי יותר מסוכן ממה שעשה אדם שחטף ילד ורצח אותו? מדוע? מה ההיגיון? מה היא הנורמה שהצעת החוק באה לבסס? שום דבר, העיקר להעלות שוב לתודעת הציבור את רצח ראש הממשלה רבין.

אני רוצה לקרוא את הנוסח: "נשיא המדינה לא יחון ולא יקל בעונשו של אדם שהורשע ברצח או בניסיון לרצח ראש הממשלה או שופט". כלומר, בהצעת החוק אין מדובר רק על רצח, אלא גם על ניסיון לרצח. ניסיון. יכול שהעבירה תהיה פעוטה יחסית מבחינת משקלה והסנקציה הקשורה בה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הוא נימק נימוקים חזקים מאוד ושכנע אותנו.

היו"ר ל אדרי:

הוא שכנע אותך? אתה נגד או בעד?

רענן כהן (העבודה):

אני לא יודע, על כל פנים, הוא שכנע אותי.

שר המשפטים צ' הנגבי:

שוכנעת? אני יכול לעבור להתקפה הפוליטית על חבר הכנסת כבל? היו בנאומי שני חלקים – היה החלק הענייני, שעליו אני משיב, ועוד מעט ארצה להתייחס גם לדברים האחרים.

לנוכח זאת, אדוני היושב-ראש, פרסתי בפני הבית את העמדה המשפטית. הממשלה איננה מביעה עמדה נוספת, ואנחנו מפקידים בידי הכנסת את הזכות שממילא יש לה להצביע כרצונה.

היו"ר ר' אדרי:

מה מציע אדוני?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אין עמדה לממשלה.

היו"ר ר' אדרי:

אין עמדה לממשלה.

חבר הכנסת נסים דהן, אדוני ביקש להסיר את הצעת החוק. לממשלה אין עמדה. אתה רוצה בכל זאת להציע? בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בין הנימוקים שמנה חבר הכנסת איתן כבל, כמצדיקים את חקיקת החוק הזה, היה הנימוק, שלרצח הנתעב הזה, שכולנו מגנים אותו, קדמה הסתה פרועה. והיות שקדמה לרצח הסתה פרועה, מן הראוי שהדבר ייחרת בתולדות העם, ואפילו חנינה על-ידי הנשיא לא

תינתן. הווי אומר, שיש כאן הצהרה חד-משמעית, שרצח שנעשה עקב הסתה, דינו חמור יותר מרצח סתם.

הייתי מסכים עם חבר הכנסת איתן כבל אם היה מוסיף בחוק: ראש ממשלה, שופט וחרדי. גם נגד החרדים מתנהלת בימים אלה הסתה פרועה שתוביל לרצח; הסתה שראינו אותה במודעות של "חוקה לישראל", בהמשך לדבריו של חבר הכנסת יוסי שריד שצריך להקים את יחידות "דובדבן" ו"שמשון" – כמו שטיפלנו באינתיפאדה.

חבר הכנסת שריד, אם אינני טועה, מפלגתך קראה לאותן יחידות – "יחידות חיסול". אנחנו לא קראנו להן יחידות חיסול. אנחנו ראינו את הדבר הזה כהכרח בל-יגונה, גם בל-ישובח. אתם קראתם להן "יחידות חיסול" וביקשתם לפרק אותן. את יחידות החיסול האלה אתם רוצים להקים נגד חרדים, ללא משפט. אתם רוצים שאת החרדים יחסלו באותן שיטות שאתם קראתם להן יחידות חיסול. היחידות האלה קמו לטפל במרצחים שפלים שרצחו ילדים, נשים, אבות ואמהות. בזה קמו היחידות האלה לטפל, ואתם ביקשתם לפרק אותן.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

איך החרדים קשורים לרצח ראש ממשלה?

נסים דהן (ש"ס):

באותו ניד עפעף אתם רוצים להקים יחידות כאלה נגד החרדים. ההסתות האלה יובילו לרצח.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

איזה חרדי נרצח?

נסים דהן (ש"ס):

הסתות כאלה יובילו לרצח, והרצח הבא עלול להיות, חס ושלום, של יהודי חרדי. חבר הכנסת איתן כבל, אתה מכניס בחוק, שגם מי שרצח חרדי לא יקבל חנינה? לא, אתם לא תכניסו את זה.

אורי אור (העבודה):

זה מה שיקרה.

נסים דהן (ש"ס):

מה פירוש, זה מה שיקרה, חבר הכנסת אורי אור? חבר הכנסת יוסי שריד אומר שצריך להקים יחידות "דובדבן" ו"שמשון". אלה יחידות שקמו, על-פי שיטתם, כיחידות חיסול. לזה הוא התכוון.

אורי אור (העבודה):

אלה לא יחידות חיסול.

נסים דהן (ש"ס):

אני לא אומר זאת. הוא אמר שהן היו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ואם הוא רוצח ערבי?

נסים דהן (ש"ס):

נכון, יפה מאוד. אתה צודק.

לכן, חברי חברי הכנסת, מעבר לוויכוח, אני חושב שהחוק הזה צריך שיוסר מסדר-היום. מעבר למה שאמר כאן שר המשפטים – – –

קריאה:

הרי השר לא ביקש – – –

נסים דהן (ש"ס):

לי מותר לומר. זה מה שאני עושה. לפחות אל תסתמו לי את הפה. כשאדוני יושב-ראש, אני מסכים. אבל לפחות אל תסתמו לי את הפה.

נואף מסאלחה (העבודה):

נסים דהן (ש"ס):

אתה אפילו לא נותן לי לדבר. אני רק אומר את דעתי.

היו"ר ל אדרי:

אני מבקש. אף אחד לא יסתום את הפה לאיש, ואדוני יכול להמשיך להביע את דעתו. בבקשה, אדוני.

נסים דהן (ש"ס):

מעבר לנימוקים שמנה כאן שר המשפטים, יש עוד נימוק מרכזי להורדת החוק הזה, והוא, שהיום אנחנו שוללים את זכותו של הנשיא לחון רוצח נתעב, שרק בשבילו נחקק החוק הזה. תגידו לי, אם מחר, חס ושלום, תיווצר קונסטליציה שירצו לחון אותו, אי-אפשר לשנות את החוק? מה, זה חוק-יסוד?

איתן כבל (העבודה):

אפשר לשנות את כל החוקים. על מה אתה מדבר?

נסים דהן (ש"ס):

אז מה אתה עושה?

איתן כבל (העבודה):

זה לא חוק-יסוד. זה חוק רגיל. איזה נימוק הוא זה? כל חוק אפשר לשנות.

נסים דהן (ש"ס):

אז מה עשינו? לכן, מן הראוי שלא נקבל היום את החוק הזה, כדי שלא נוכל להצהיר כאן שיש הבדל בין דם לדם, וכדי שהכנסת לא תצהיר שרצח של איש פוליטי הוא רצח נתעב שאין עליו חנינה ורצח עם יש לו חנינה, כי זה מה שיקרה כאן.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת נסים דהן.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – סייג לחנינה). מי בעד הצעת החוק? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 22

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון סייג לחנינה)

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 26, נגד – 22, נמנע אחד. הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – סייג לחנינה), נתקבלה בקריאה טרומית. היא תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה. תודה למציע, תודה למשיבים.

הצעת חוק שמאי ביטוח, התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת ר' ריבלין)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק שמאי ביטוח, התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת ראובן ריבלין – הצעה פ/1031. אדוני, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, מי מאתנו לא נאלץ להשתמש בשירותיו של שמאי לאחר שהרכב שלו נפגע? רובנו נאלצנו לפנות לשמאי כדי לקבל פיצוי מחברת הביטוח בגין נזק שנגרם לרכב.

היו"ר ל' אדרי:

סליחה, אדוני, מפריעים לך. חברי הכנסת, אני מבקש. כל חברי הכנסת המסתודדים יכולים לעשות זאת במקום אחר. אנא מכם. אני לא רוצה לקרוא בשמות. אנא מכם. גם אתם לא הייתם רוצים שיפריעו לכם כשאתם נואמים מעל לדוכן. אנא מכם. חברי הכנסת, אני מבקש מחברי הכנסת שעומדים, מסתודדים ומפריעים לנואם. חברי הכנסת, אני לא רוצה לקרוא בשמות. זה לא נאה. הדרך הזאת לא נאה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כך לא רק בתחום הרכב אלא גם בתחומים אחרים שבהם נזקק האזרח להערכות שמאי, בשומת ערכם של מקרקעין, בהערכת יכולתו של חייב, בהליכי הוצאה לפועל, בחקלאות, בתעשייה ובתחומים רבים נוספים.

בדרך כלל נמצא הניזוק – ורוב הנזקקים לשירותי שמאות הם ניזוקים – בעמדת נחיתות מול חברת הביטוח. הרכב נפגע ויש צורך למהר ולתקנו, כדי לצמצם את הנזקים שכבר נגרמו לנו, פעמים רבות שלא באשמתנו. מי אינו רוצה לחסוך כאבי ראש?

אולם כאן נכנסות לפעולה, רבותי, חברות הביטוח, המאלצות לא אחת את הלקוח המבוטח, הנפגע, לפנות דווקא לשמאי מסוים הפועל מטעמן. הבעיה במצב זה היא, שהשמאי, אובייקטיבי וישר ככל שיהיה, מועסק על-ידי חברת הביטוח, שהיא כמובן זו האמורה לפצות את המבוטח ולשאת בנזק שנגרם. שמאי כזה מוצא עצמו בניגוד אינטרסים צורם במיוחד: מחד גיסא, עליו להעריך את נזקו של המבוטח, אך מאידך גיסא כעובד חברת הביטוח הוא עלול, אפילו בתום לב, להעדיף את האינטרס של חברת הביטוח שבה הוא עובד, ואינטרס זה הוא להקטין ככל האפשר את גובה הפיצוי שחברת הביטוח צריכה לשלם לנו על הנזק שנגרם לנו. ממילא עלול הדבר להשפיע על שיפוטו של השמאי בבואו להעריך את הנזק שנגרם. מצב כזה של ניגוד אינטרסים, אפילו אינו משפיע בהכרח על כל מקרה ומקרה, הוא בלתי נסבל מבחינת הלקוח המבוטח, הנאלץ לקבל את קביעתו של השמאי מטעם חברת הביטוח.

נכון, תמיד אפשר לפנות לבית-המשפט ולערער על קביעתו של השמאי, אך הלקוח המצוי, המעוניין בהטבה מהירה ככל האפשר ולעתים אין לו הכסף הנוסף על מנת ללכת לשמאי נגדי ועל מנת להוציא

את כל ההוצאות המשפטיות של עורך-דין כדי לממש את זכותו כלפי חברת הביטוח, אינו מעז להתעמת עם חברת הביטוח המבוססת, שביכולתה להתישו כלכלית לאורך שנים של הליכים משפטיים. התוצאה היא יתרון פסול של חברות הביטוח על פני הלקוח הקטן. מצב זה נוגע, בייחוד בתחום שמאות הרכב, לכל אזרח כמעט.

איני בטוח שחברות הביטוח מקפידות לשים את טובת הציבור ואת טובת הלקוח הקטן בראש מעייניהן, אם כי טובת הציבור חשובה להן, אבל בהחלט הן חברות למען עשיית רווח ללא סייג ושיעור.

הדבר הוכח, לצערנו, לאחרונה בגזרי-דין חמורים ביותר וחסרי תקדים אשר ניתנו בבתי-משפט נגד כמה חברות ביטוח מובילות ומנהליהן. מצב שבו חברות הביטוח משמשות כשופטות וכנתבעות בערבויה הוא בלתי נסבל. אשר על כן, מוצע להפריד לחלוטין את העיסוק בביטוח מן העיסוק בשמאות.

חברות ביטוח לא תוכלנה עוד להעסיק "שמאי בית" מטעמן ולא תוכלנה לאלץ את הלקוח לפנות אל שמאי כזה לשם הערכת נזקיו. השמאים יהיו עצמאים ובלתי תלויים בשיקול הדעת המנחה אותם. זהו עקרון היסוד בהצעת החוק.

אדוני היושב-ראש, אני ער לכך, שהצעת החוק כוללת גם את היסודות להסדרת מקצוע השמאות על-ידי הקמת גוף סטטוטורי, בדומה לגופים המאגדים את עורכי-הדין, רואי-החשבון, המהנדסים ואחרים. מוצע כי תוקם מועצת שמאים, שתהיה אחראית לרמתם המקצועית של השמאים, לרישוי, לכללי האתיקה וכיוצא באלה. מוצע גם להקים מנגנון שיפקח על השמאים ועל שומות שנקבעות על-ידם, כדי להגן על אינטרס הציבור. הדבר מפורט בדברי ההסבר, כפי שהוגשו והונחו על שולחן הכנסת.

חברות הביטוח, כמובן, מתנגדות בתוקף להפרדה בין הביטוח לבין השמאות, והן חוששות מאוד מפני מצב שבו תהיינה תלויות בקביעותיהם של שמאים עצמאים.

ברור לי כי הצעת החוק, שהיא כה עקרונית, צריכה להתלבן היטב, כדרכן של הצעות חוק מעין אלה, בוועדה המתאימה לכך בכנסת, תהיה זו ועדת הכלכלה או ועדה אחרת שהיא ועדה מיוחדת לענייני ביטוח. אני עצמי מציע כי הצעת החוק באמת תידון בוועדת הכלכלה. בהחלט יכול להיות שחבר כנסת אחר חושב שצריכה להיות ועדה אחרת. אשמח גם לעניין זה להיעתר.

ברם, ניסיון של חברות הביטוח לעשות שימוש בעוצמתן הכלכלית המשתקת, כדי למנוע כל דיון במצב הקיים ובאפשרות לשנותו, פסול מעיקרו ונוגד את אינטרס הציבור. אנחנו יודעים שיש לחץ לא קטן על חברי הכנסת מטעם חברות הביטוח.

אגב, חברי חברי הכנסת, ברשותי עשרות מכתבי תמיכה מממשיכים לזרום מאזרחים פשוטים שצברו ניסיון מר והמעודדים את חקיקת החוק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה מרוויח האזרח הרגיל?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האזרח הרגיל, בהצעה שלי, יחייב את חברת הביטוח שלא לתת שמאות מטעמה, כזאת שאחר כך הוא יצטרך ללכת ולהתמודד אתה ועם בתי-המשפט. העצמאות המקצועית של השמאים היא זאת שתיתן. הוא יעמוד בין המבוטח לבין חברת הביטוח.

אנו, חברי הכנסת, נבחרנו לא רק להגן על האינטרסים של קרטלים כלכליים חזקים אלא דווקא על האזרח הקטן, חבר הכנסת הנכבד דראושה, ועל זכויותיו.

אני מציע, על כן, כי הצעת החוק תועבר לוועדה, היא יכולה להיות ועדת המשנה לענייני ביטוח או ועדת הכלכלה, לקראת הכנתה לקריאה ראשונה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת ראובן ריבלין, על דבריך.

אדוני שר המשפטים משיב? אנא ממך. בבקשה, אדוני. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק שמאי ביטוח.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת ריבלין מציע להסדיר את מקצוע שמאות הביטוח. מדובר בענפי ביטוח מסוימים, ביניהם שמאות רכב ושמאות חקלאית.

כיום מקצוע שמאות הביטוח לא מוסדר בחקיקה ראשית. העיסוק בשמאות רכב מוסדר בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (שמאי רכב), התש"ם-1980, שהותקן מכוח חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים בשנת 1957. שמאות מקרקעין מוסדרת בחוק שמאי המקרקעין, 1962.

אדם לא יוכל, כך מציעה ההצעה, לעסוק בשמאות ביטוח אלא אם כן הוא רשום בפנקס השמאים, והסנקציה על כך תהיה עבירה פלילית.

היה דיון בוועדת שרים לענייני חקיקה. המסקנה היא, שאין מנוס מלהתנגד להצעת החוק. לדעת הוועדה, ההצעה עשויה להביא לפגיעה העולה על הנדרש בחופש העיסוק של המבקשים לעסוק במקצוע שמאות הרכב.

חופש העיסוק, לפני שהיה חוק חופש עיסוק, ובוודאי לאחר שהחוק חוקק, הוא יסוד מוסד במשפטנו.

הסדרת המקצוע בחקיקה מעלה גם חשש של פגיעה בשוויון ההזדמנויות והמונופולריות. ניסיון העבר בנושא זה מראה, כי הסדרה של מקצוע עלולה להביא לפגיעה בציבור כתוצאה מהעדר תחרות ומעצירת ההתפתחות המקצועית. גם מן הטעם הזה יש, לדעתנו, יסוד לחשוש מן ההשלכות של הצעת החוק.

יש אמצעים חמורים פחות מהסדרה בחקיקה ראשית כדי שהבעיה הזאת תיפתר, למשל הנחיות של המפקח על הביטוח. יש באמת בעיה, והיא נוצרת כתוצאה מהעסקת מה שקרוי שמאי בית. חברות הביטוח נוהגות לעשות זאת, והטענה היא, שבמצב דברים כזה השמאי יהיה נאמן יותר לחברת הביטוח מאשר ללקוח שלו.

מה שמציע חבר הכנסת ריבלין הוא לאסור על שמאי הביטוח לעסוק במקצועו תוך כדי ניגוד עניינים.

אנחנו יודעים, שהנהלת הקואליציה החליטה להעביר את ההצעה לוועדה, ומוכן שלהנהלת הקואליציה, בהקשר זה, יש סמכות לקבל את ההחלטה גם אם ועדת השרים חושבת אחרת, ולכן נימקתי את הנימוקים האלה בפני הבית.

היו"ר אדרי:

אני מבין שאדוני מסכים שהנושא יעבור בקריאה טרומית.

שר המשפטים צ' הנגבי:

בהחלט.

היו"ר אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים.

הצעה אחרת של חבר הכנסת צבי הנדל, המבקש להסיר. אדוני, בבקשה. כאמור, אדוני מבקש להסיר את הצעת חוק שמאי ביטוח של חבר הכנסת ראובן ריבלין. שר המשפטים הביע עמדה חיובית כלפי ההצעה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

דעה שלילית, אבל לא יתנגד להעביר – – –

היו"ר ל אדרי:

הוא הביע עמדה חיובית, שהוא מציע להעביר לוועדה, להכנה לקריאה ראשונה. בבקשה, אדוני.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, יש לי בעיה אחת בחוק הזה. החוק מתייחס, בצדק, לקטע של חברות הביטוח שבעצם מזמינות שמאים לפי ראות עיניהן ובמקרים מסוימים יש שמאי בית שהם עובדים שכירים של החברה. אבל יש מגזר נוסף של שמאות שהממשלה עושה, ואני מכיר אותה בעיקר בחלק ובקטע החקלאי שבו מונו שמאים על-ידי משרד ממשלתי בלי שהם עברו בכלל הכשרה ולא קיבלו תעודת שמאי. הם כפקידים של משרד ממשלתי עושים את עבודת השמאות עבור הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

צבי הנדל (מפד"ל):

אני חושב שיש חשיבות גדולה להרחיב את הצעת החוק ולהוסיף שבלעדיה לא הקפנו את הבעיה כולה.

אני מציע להצביע בעד הצעת החוק רק אם חבר הכנסת ראובן ריבלין יבטיח לנו, שהיא תורחב ותחול גם על שמאים שבאים מטעם משרדי ממשלה, כגון משרד החקלאות, שאותו אני מכיר. תודה.

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת צבי הנדל.

חברת הכנסת דיין.

יעל דיין (העבודה):

— — — אני מציעה להעביר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ל אדרי:

תודה, אני מודה לך, חברת הכנסת דיין.

קריאה:

ועדת הכספים.

היו"ר ל אדרי:

אני מבין שיש מחלוקת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ל אדרי:

אני מבין שיש מחלוקת. אם כך, ועדת הכנסת תכריע.

ראשית, אנחנו נצביע, חברי הכנסת — — —

קריאות:

ועדת הכספים.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

ועדת הכספים.

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת דיין, לאיזה ועדה הצעת?

יעל דיין (העבודה):

כמו חוק הסדר סוכני נדל"ן, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ההצעה הזאת שייכת לוועדת הכספים פרופר.

היו"ר ר' אדרי:

זכותך להציע אחרת. ועדת הכנסת תכריע.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה – – –

יעל דיין (העבודה):

אם הוויכוח הוא רק אתי, אני נענית לבקשת המציע.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, חברת הכנסת דיין.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעת חוק שמאי ביטוח, של חבר הכנסת ראובן ריבלין – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שמאי ביטוח, התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם

בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ל אדר:

בעד – 26, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת חוק שמאי ביטוח עוברת לוועדת הכספים של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה. תודה למציע, חבר הכנסת ראובן ריבלין, תודה למשיבים ותודה למצביעים.

אנחנו עוברים לנושא הבא, אבל לפני כן קיבלתי בקשה לרשות תגובה על-פי התקנון, סעיף 88(ז), בעקבות דברי העלבון שהוטחו בחבר הכנסת איתן כבל, כדבריו, בו ובעדה שלמה, כפי שהוא מציין בתוכן הפתק שקיבלתי ממנו.

אדוני, זכותך לקבל, אני רושם שתקבל זכות תגובה אבל רק בתום הדיון על-פי התקנון, לפי הוראות סעיף 54 לתקנון.

יצחק כהן (ש"ס):

היו"ר ל אדר:

חבר הכנסת איתן כבל טוען וסבור, ששר המשפטים העליב אותו והעליב עדה שלמה, ואם הוא סבור כך – זכותו, בתום הדיון היום, על-פי סעיף 88 וסעיף 54, הוא יקבל את זכות התגובה. תודה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מבקש להגיב על כך.

היו"ר ל אדרי:

בתום הדין אדוני יכול לעשות זאת. גם אתה רשום, אדוני, שאתה יכול לעשות זאת.

הצעת חוק חוזה הביטוח (תיקון), התשנ"ז-1997, של הכנסת מיכאל איתן. אדוני, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, יש לי מצוקה אישית – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

על-פי איזה סעיף בתקנון?

היו"ר ל אדרי:

אם אדוני שואל אותי, נתתי את רשות התגובה על-פי סעיף 54. בבקשה, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, יש לי איזו מצוקה אישית. מצד אחד אני מכהן כחבר כנסת, והגשתי הצעת חוק שאני חושב שהיא מאוד מאוד חשובה. אני גם יושב-ראש הקואליציה. ואתמול נודע לי פתאום, ללא שום הסברים, שהממשלה מבקשת להתנגד להצעת החוק הזאת.

אני מבקש, ברשותך – מאחר שאין כאן נציג ממשלה כרגע, ואני לא יכול לבקש מחברי להצביע נגד עמדת הממשלה – לדחות את הדין בהצעת החוק, ואני אקיים בירור עם הממשלה, האם ניתן לקבל את הסכמתה לעניין.

היו"ר ל אדרי:

כן, אדוני, אנחנו ניענה לבקשתך, והצעת החוק תוגש במועד אחר, אדוני, לאחר שתסיים את הבירור עם הממשלה. אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה.

הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (תחולת המשפט במועצות האזוריות והמקומיות), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ב' אלון)

היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעת חוק פ/1367, לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (תחולת המשפט במועצות האזוריות והמקומיות), של חבר הכנסת בנימין אלון. אדוני, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההצעה שאני מבקש את תמיכתכם בה היא הצעה שבאה לחסל אפליה – הייתי אומר אפילו אנכרוניסטית – כי כמעט לפי כל חברי הבית, המועצות של אלפי-מנשה, אורנית, אלקנה ושאר המועצות, לא אמנה את כולן, הן חלק מהחקיקה הישראלית.

גם בהסכמי אוסלו בעמוד 30 כתוב, שהמחוקק יכול להמשיך בחקיקה ישראלית החלה על ישראלים באופן אישי. אומנם שם יש הדגשה דווקא על "אין פרסונם", ואילו החוק הזה יכול שיהיו אנשים שיגידו שהוא לא רק "אין פרסונם", זאת אומרת שהוא כאילו קצת יותר מורחב.

אבל אני רוצה פשוט להזכיר לנוכחים – – –

רק שנייה, סליחה, מה התקנון?

היו"ר ל אדרי:

אדוני, זכותך, זכותך. פשוט אם אתה – – –

בנימין אלון (מולדת):

אבל יש איזה זמן מינימום לא?

היו"ר ל אדרי:

זה המינימום, אבל מסמנים לך, אם אתה רוצה להעביר את הצעתך, שתקצר.

בנימין אלון (מולדת):

שיסמנו לי בזמן מינימום.

היו"ר ל אדרי:

לא, לא, אדוני, אדוני, זכותך להמשיך ואני טרם הפסקתי אותך, אדוני.

בנימין אלון (מולדת):

אני רק רוצה להזכיר לאנשים, שהמצב האבסורדי שנוצר היום הוא, שכל ערביי יהודה, שומרון ועזה, הם תחת ה-כמו שכתוב בחוזה, של הרשות הפלשתינית. כלומר, היחידים לרבות הערבים באזור שהיום הם תחת הממשל הצבאי מבחינה שיפוטית הם היהודים שגרים שם, וזה כמובן אנכרוניסטי ורשמי.

אני מציע לסדר את הדבר הזה ולעגן אותו בצורה מסודרת וחוקית, ולקבל את החלטת החוק על המועצות המקומיות והאזורים.

יצחק כהן (ש"ס):

בשם השם נעשה ונצליח.

היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת בנימין אלון, על הצעתך.

אני מבין שיש הצעה אחרת – חבר הכנסת חנן פורת מבקש להסיר.

חנן פורת (מפד"ל):

מוותר.

היו"ר אדר:

מוותר. ואנחנו עוברים להצבעה. אומנם לפי התקנון אני חייב להמתין שתי דקות, אבל אני מבין שאין התנגדות שנצביע. מי להצעת החוק של חבר הכנסת בנימין אלון בדבר תיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 21

נגד – 3

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (תחולת המשפט במועצות האזוריות והמקומיות), התשנ"ז-1997, לדין מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר אדר:

בעד – 21, נגד – 3, נמנע אחד. הצעת החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט נתקבלה בקריאה טרומית, והיא תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה. תודה לחבר הכנסת בנימין אלון. תודה לחברי הכנסת.

הצעת חוק קיזוז מסים (תיקון – קיזוז חוב כנגד חוב מס), התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר אדר:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/1172, הצעת חוק קיזוז מסים (תיקון – קיזוז חוב כנגד חוב מס), התשנ"ז-1997, של חברי הכנסת יורי שטרן, יונה יהב ומיכאל נודלמן. ינמק חבר הכנסת יורי שטרן. אדוני, בבקשה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הוויכוח אחרי ההצעה הקודמת נמשך.

היו"ר ל אדרי:

כן, אם אדוני מעוניין להעביר את הצעתו, אז שיזדרז.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

הצעת החוק שלנו – שלי ושל חברי הכנסת מיכאל נודלמן ויונה יהב – מנסה לשנות את סדרי בראשית השלייליים במערכת היחסים המקובלת אצלנו במשק בין שלטונות המס לבין בעלי העסקים לבין המוסדות הממשלתיים השונים.

מכת המשק, במיוחד בתקופת המיתון, היא מה שנקרא מוסר נמוך בתשלומים. משמעת תשלומים נמוכה; אי-תשלום חובות; עסקים רבים לא משלמים את חובותיהם לעסקים אחרים, והדבר מביא בהרבה מאוד מקרים להתמוטטות של בתי-עסק, לאובדן מקומות עבודה, לאבטלה, כאשר סכנת האבטלה מאיימת עלינו.

מי שמנתח את המצב בתחום הזה מגיע למסקנה, שהגורם המרכזי לאי-תשלומים במשק במקרים רבים מאוד הוא מוסדות ממשלתיים, או המוסדות המתוקצבים מתקציב המדינה, שהם חברות ממשלתיות, רשויות מקומיות, משרדי ממשלה בעצמם. אלה חייבים במשך תקופות ארוכות מיליוני שקלים ועשרות מיליוני שקלים לרבות עסקים קטנים במדינה, לאנשים שבקושי מפרנסים את עצמם ואת משפחותיהם ואת העובדים שלהם; המדינה חייבת להם כסף. אותה מדינה באה אליהם כשלטון המס, כמע"מ, ותובעת את שלה. ולא חשוב שיד ממשלתית אחת חייבת, היד הממשלתית השנייה לוקחת. היא לוקחת את המע"מ אחרי שהוצאה חשבונית מס, גם כשהתשלום על-ידי מוסד ממשלתי לא בוצע. היא לוקחת את מקדמות המס, היא לוקחת את המס על העובדים.

ולכן אני בא ומציע עם חברי, שתהיה אפשרות לקזז את חובות העסק לשלטונות המס השונים מאותם תשלומים, מאותם סכומים שגורמים ממשלתיים, גורמים מתוקצבים על-ידי הממשלה חייבים לאותו בית-עסק – לעשות קלירינג ממשלתי. טכנית זה אפשר. המחשוב מאפשר הכול. העניין הוא רק עניין ביורוקרטי-ארגוני.

אני מבקש לתמוך בהצעת חוק זו, כי היא הצעה מאוד מאוד צודקת והיא מתאימה לתקופה הקשה שהמשק נמצא בה. תודה.

היו"ר ל אדר:

תודה לחבר הכנסת יורי שטרן.

חברי הכנסת, יש טענה בקשר להצבעה הקודמת, שלא עברו חמש דקות. אבל אני קובע: מאחר שאני הודעתי ושאלתי אם יש הסכמה להצביע, וגם האופוזיציה היתה נוכחת ולא קיבלתי שום תגובה מהאופוזיציה, אני רואה בהצבעה שהתקיימה הצבעה תקפה, והנושא מאושר. תודה.

בנימין אלון (מולדת):

העליתי זאת מיוזמתי.

היו"ר ל אדר:

אני שאלתי. לא היתה שום תגובה, לא היתה טענה אחרת. הצבענו ובזה נגמר העניין. תודה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק קיזוז מסים (תיקון – קיזוז חוב כנגד חוב מס), של חברי הכנסת יורי שטרן, יונה יהב ומיכאל נודלמן. ההצבעה החלה. מי בעד? ומי נגד?

הצבעה מס' 6

ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 25

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק קיזוז מסים (תיקון קיזוז חוב כנגד חוב מס),

התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

רפאל אדרי (העבודה):

בעד 25, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת החוק עוברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

תודה למציעים, תודה למצביעים.

הצעת חוק פינוי דרום-לבנון, התשנ"ז-1997 **(הצעת קבוצת חברי הכנסת)**

היו"ר ר' אדרי:

אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק פ/1123 – הצעת חוק פינוי דרום-לבנון, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה; ההצעה היא של קבוצת חברי כנסת. ינמק חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אדוני, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לו היו תקוות להגיע להסכם שלום עם סוריה ולבנון יחד, לא הייתי מעלה את הצעת החוק שלי לפינוי חד-צדדי של דרום-לבנון. אבל כולנו יודעים שממשלת נתניהו לא מוכנה לשלום עם סוריה. אין משא-ומתן בין סוריה ובין ישראל, ועל כן גם אין סיכוי שישראל תפנה, בהסכם עם סוריה ולבנון, את דרום-לבנון. ואז הפצע והכאבים נמשכים וכך גם הקורבנות משני הצדדים, גם קורבנות ישראלים, חיילים שמשלמים בחייהם על טעויות של ממשלה שממשיכה לטעות. אותן טעויות שעשו ממשלות קודמות, הממשלה הזאת ממשיכה בהן.

לו היתה ממשלת ישראל מוכנה להגיע היום להסכם שלום מלא תמורת שטחים – נסיגה מלאה תמורת שלום מלא עם סוריה ועם לבנון, לא הייתי מעלה על דעתי כלל להציע נסיגה חד-צדדית מדרום-לבנון.

אבל, אדוני שר הביטחון, כולנו יודעים, שהממשלה לא מתכוונת ברצינות לחדש את המשא-ומתן עם סוריה, למרות הקריאות החוזרות ונשנות של ראש הממשלה, שר החוץ ושר הביטחון לנשיא אסד: בוא תישא ותיתן. בו בזמן אומרים לו: אין לך שום סיכוי לקבל שום שטח או לקבל את הגולן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הוא מוכן לשלום מלא? הרי הממשלה הקודמת היתה מוכנה לתת לו את רמת-הגולן והוא לא היה מוכן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת זיסמן, זה לא נכון – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

למה זה לא נכון?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

– – שראש הממשלה המנוח רבין היה מוכן לנסיגה מלאה מהגולן. הוא לא אמר זאת לא לאמריקנים ולא לסורים. כאשר הייתי בסוריה העברתי מסר מהנשיא אסד לראש הממשלה המנוח רבין, שבו אמר הנשיא אסד, שהוא מוכן לעשות שלום עם ישראל בתוך שבועיים, אם יאמצו את הנוסחה של שלום מלא תמורת נסיגה מלאה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ראש הממשלה רבין אמר בזמנו, שאין לו רוב בכנסת, בגללך, בגלל קהלני ובגלל אבי יחזקאל, שסירבתם אז לנוסחה הזאת. ולכן הוא אמר לי שאין לו רוב בכנסת.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

זה היה יעקב שפי, לא אבי יחזקאל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שפי. רבין אמר: הבעיה היא בתוך המפלגה שלי, לא אתכם. ולכן לא היה לו רוב בכנסת להעביר הסכם כזה. לו היה לו רוב, הוא היה מכין את העם כדי שבמשאל עם יהיה רוב, והוא היה מקבל רוב במשאל עם.

יצחק וקנין (ש"ס):

עם מי רבין, זיכרוננו לברכה, היה חותם הסכם – עם ה"חיזבאללה", עם השיעים? עם מי?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ידידי, אנחנו מדברים על הסכם עם סוריה.

היו"ר ל אדרי:

אני מבקש, קריאת ביניים אחת יש בה טעם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אבל, לצערי הרב, היום יש במדינת ישראל ממשלה שלא מוכנה להסכם עם סוריה, לא מוכנה לנסיגה מהגולן, ועל כן אין סיכוי שיושג הסכם שלום בין ישראל לבין סוריה, וכתוצאה מכך אין הסכם שלום גם עם לבנון, אף שבלבנון יש ממשלה עצמאית חזקה בראשות רפיק חרירי והנשיא הראווי, שמוכנים היום לקחת את האחריות להיות ערבים לכך שלא תהיה שום פגיעה בצפון ישראל, אם תהיה נסיגה מדרום-לבנון.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה רוצה להגיד שממשלת לבנון מוכנה לחתום על הסכם עם ישראל?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ממשלת לבנון לא מוכנה לחתום על הסכם שלום נפרד עם ישראל. אתה יודע זאת, וכולנו יודעים זאת. כי יש היום הסכמה סורית-לבנונית להגיע להסכם שלום עם ישראל, לא הסכם נפרד עם לבנון. שלום נפרד עם לבנון לא יהיה, אבל כדי לחסוך קורבנות משני הצדדים, אני מציע שהכנסת תחייב את הממשלה לנסיגה חד-צדדית מדרום-לבנון. זה יחסוך קורבנות, זה יכול גם לקדם את הסכם השלום עם סוריה ולא רק עם לבנון.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה רוצה שה"חיזבאללה" יגיעו עד הגבול.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני אומר לך, חבר הכנסת זיסמן, מה שאמר – –

היו"ר ל אדרי:

חבר הכנסת זיסמן, אפשרתי לך שלוש קריאות ביניים ולא הפרעתי לך. אנא ממך. תודה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

– – ראש ממשלת לבנון ומה ששר הביטחון יודע וראש הממשלה יודע, שהצבא הלבנוני ימנע פעולות איבה נגד ישראל, והם מחויבים לכך, ברגע שהצבא הישראלי יפנה את דרום-לבנון.

ובכלל, לא הגיוני שצבא יגן על השטח של המדינה שלו מתוך השטח של השכנים. זה לא בריא, זה לא נכון, זה לא לגיטימי כלל, והעולם כולו לא מקבל את הגישה של ממשלת ישראל. הרי יש החלטה 425 של מועצת הביטחון, וממשלת ישראל מחויבת למלא אחריה. לא הגיוני להישאר בלבנון ולהרוג לבנונים, וגם חיילים ישראלים נהרגים. הרזיסטנס שם, אתם קוראים לו טרור. זה טרור במושגים הישראליים, אבל כל העולם מכיר בכך שיש התנגדות לגיטימית של לבנונים, שיעים, דרוזים, מוסלמים, נוצרים – כולם יחד נגד הצבא הישראלי הכובש; ולא ייתכן שהעם הלבנוני ישלים עם הכיבוש הזה. אף אחד לא ישלים עם הכיבוש הזה. גם המרונים, בעלי הברית הקודמים של ישראל, היום הם נגד הכיבוש הזה.

יצחק כהן (ש"ס):

אדון דראושה, אנחנו תושבי הגליל לא נהיה בשר תותחים של ה"חיזבאללה" ושל כולם יחד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ידידי, אני לא רוצה שתהיה בשר תותחים. אני רוצה שיהיה הסכם, שבמסגרתו תיסוג ישראל מדרום-לבנון, וגם מהגולן, במסגרת של שלום כולל וצודק, שימנע פגיעה באזרחים ישראלים, ימנע פגיעה באזרחים לבנונים או סורים ויביא להסדר שלום כולל באזור הזה. לצערי הרב, מי שלא מוכן לכך זו ממשלת ישראל. מי שלא מוכן להחזיר את השטחים הסורים והלבנוניים, זו ממשלת ישראל.

לכן אני מציע, שהכנסת תקבל היום החלטה נבונה, ריאליסטית, מפוכחת, שתביא לנסיגת צה"ל מדרום-לבנון. וכפי שאמרתי, ממשלת לבנון מחויבת למנוע מעשי איבה מדרום-לבנון.

אני רוצה להזכיר, שאפילו אש"ף, בשנת 1981, כאשר הגיע להסכם, עקיף או ישיר, עם ממשלת בגין בזמנה, למנוע מעשי איבה נגד ישראל בדרום-לבנון – אש"ף עמד בהתחייבות הזאת 11 חודשים, עד שממשלת ישראל הפירה אותו ונכנסה לדרום-לבנון במאי 1982.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

האם ה"חיזבאללה" יצאו, לא יהיו שם?

היו"ר ל אדרי:

חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת דראושה לא מייצג את ה"חיזבאללה" וגם לא את אסד ולא אף אחד. אני מבקש.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הכיבוש הישראלי – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני מבין את עמדותיהן של האמהות הישראליות הכואבות את הכאב של בניהן. אני מבין את הכאב הזה, ואני חושב שהכנסת כולה צריכה להבין את הכאב הזה ולהביא לנסיגת צה"ל מדרום-לבנון. זה ייתן סיכוי לקידום תהליך השלום עם כולם, גם עם לבנון וגם עם סוריה.

היו"ר ל אדרי:

תודה, אדוני חבר הכנסת דראושה, על דבריך. אני אבקש מאדוני שר הביטחון להשיב על הצעת חוק פינוי דרום-לבנון. אדוני, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אם היה היגיון – – –

היו"ר ל אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש ממך, אדוני. היו לך כמה קריאות ביניים, ולא הערתי לך. אנא ממך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, שר הבריאות, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת דראושה, הממשלה הזאת, מימיה הראשונים, רצתה להתחיל בנושא לבנון, לפתור את בעיית לבנון, לפתור את העימות בלבנון. פעמים רבות חזרנו ואמרנו, כי אין לנו עניין להיות בלבנון, על אדמת לבנון. יש לנו צורך ביטחוני להגן על יישובי גבול הצפון ועל תושבי גבול הצפון, ואין היום דרך אחרת להגן על היישובים הללו מסכנת הטרור ומפגיעה באנשים חפים מפשע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש דרך אחרת, וזו השלום. יש דרך אחרת, אל תגיד שאין דרך אחרת.

היו"ר ל' אדרי:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש ממך, אדוני. אתה כבר קראת ארבע קריאות ביניים. מספיק. תודה לך, אדוני.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני רוצה שיוציאו אותו.

היו"ר ל' אדרי:

לא, אדוני, אל תעזור לי. תודה רבה לך, אדוני.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה, אתה היושב-ראש, אתה?

היו"ר ל' אדרי:

אני מבקש מכם: אנא מכם.

שר הביטחון י' מרדכי:

אין היום דרך אחרת, וחיפשנו כל דרך אפשרית, כמעט כל דרך אפשרית כדי להגיע לאיזה סיכום, ישיר או עקיף, כדי שלא נצטרך להילחם על אדמת לבנון, ויהיה מי שיעסוק שם במקומו.

אני יודע שלחבר הכנסת טלב אלסאנע היו פתרונות להשתלטות על בית-הספר בקריית-שמונה, לרצח של ילדים באביבים – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה, הוא אשם בזה?

שר הביטחון י' מרדכי:

לא אמרתי שהוא אשם. הוא אומר שיש לו פתרון. לא שמעתי אז שהיו לו פתרונות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש פתרונות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אנחנו נגד פגיעה בילדים ישראלים, נגד פגיעה בבתי-ספר.

שר הביטחון י' מרדכי:

ההשתלטות על בית-הילדים במשגב-עם ורצח תינוק בבית-הילדים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

השלום הוא הביטחון האמיתי.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מציע לך: שב ואל תהיה חצוף. שב, שב.

היו"ר אדרי:

אדוני, אנא ממך. תראה איך אתה עומד עם שתי הידיים ואתה מעיר. עם כל הכבוד לך, אדוני, אנחנו בכנסת ישראל.

שר הביטחון י' מרדכי:

כל מי שעיניו בראשו יודע, שממשלת לבנון וצבאה אינם שולטים, לצערנו, על מה שקורה בלבנון, ובעיקר בדרום לבנון, וכל מי שעיניו בראשו יודע כי לבנון מקבלת פקודות והנחיות מסוריה. ומה יותר פשוט מאשר להגיע להסכמה שכל הכוחות הזרים יעזבו את לבנון? – ואנחנו בעד זה. ומה יותר פשוט מזה שהכוחות הלבנוניים יילחמו במרכיבי הטרור שיש על אדמתם הגורמים להרג ולהרס לא רק בדרום-לבנון, גם במקומות אחרים? האנשים האחרונים שהם רצחו היו אזרחים לבנונים, תושבי לבנון בג'זין. אולי אדוני חבר הכנסת יפעיל את השפעתו על ממשלת חרירי לשאת באחריות ולהגיע להסכם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אם תצא מלבנון, הוא יישא באחריות.

שר הביטחון י' מרדכי:

אם ראש ממשלת לבנון חרירי רוצה, אני מוכן להיפגש אתו היום, בתוך שבוע להגיע להסכם, ובתוך שבועיים לעזוב את לבנון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה יהיה הסכם נפרד?

שר הביטחון י' מרדכי:

אבל שנינו יודעים, שהמשלה הלבנונית איננה עצמאית ואיננה מסוגלת למלא את מה שהיא מחויבת למלא ללבנון, לעם הלבנוני ולצבא לבנון. ובכורח הנסיבות, כפי שקיימות היום, צה"ל נלחם שם בתנאים מאוד מורכבים ומסובכים ועושה את מלאכתו נאמנה. וכל פעם אחזור כאן ואביע הערכה ללוחמי צה"ל ולמפקדיו על מה שהם עושים, על הדרך שבה הם פועלים כדי להגן על נשים וילדים תושבי אזור הצפון מול תושבי דרום-לבנון. וכל פעם אחזור לשלוח את תנחומינו למשפחות הנפלים. רק לפני ימים בודדים איבדנו לוחם בן ירושלים בדרום-לבנון.

אנחנו גם רוצים להתדיין עם סוריה על מציאת פתרון לקונפליקט, לעימות רב-השנים, בין מדינת ישראל לסוריה. לצערי הרב, עד היום כל קריאותינו אינן זוכות למענה הנדרש, לפתיחות הנדרשת, לנכונות המתאימה כדי להניע תהליך כזה. גם ממשלות קודמות ניסו במשך שנים רבות, ועד היום העלו חרס בידן. אבל אנחנו, אדוני חבר הכנסת, נמשיך בצורה שיטתית ובכל דרך אפשרית כדי למצוא דרכים להידבר עם סוריה, כי איננו רוצים בשום עימות בינינו לבין הסורים, כפי שאנחנו לא רוצים עימותים על אדמת לבנון. אנחנו פועלים רק כשיש צורך ביטחוני חיוני להגנת תושבי מדינת ישראל ויישוביה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

איך אתה קורא לו למשא-ומתן ובו-בזמן מגביר את ההתנחלויות בגולן, שהוא גולן סורי?

היו"ר אדרי:

אדוני, שאלה, לא נאום.

שר הביטחון י' מרדכי:

בעיניך יש סתירה, בעיני אין שום סתירה, כי אין היום דיבור ואין יכולת לנהל משא-ומתן ואין תהליך עם הסורים. צריך לדבר, צריך להיפגש, צריך להחליף דעות בעולם החופשי שאנחנו חיים בו, צריך למנוע עימותים, צריך לצמצם את האפשרות למלחמה, צריך למצוא כל דרך אחרת. ואנחנו נכונים לכך, ואנחנו גם עושים לכך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — של המשלה הזאת מקובלת עליך, כבוד השר?

שר הביטחון י' מרדכי:

ולכן בתחום הלבנוני, כל עוד אין ממשלה ריבונית לבנונית ואין צבא לבנון, ולצערי הרב עדיין אין גם ממשלות אחרות, אם כי יש רצון טוב מצד ממשלות אחרות, כדי למצוא דרך, למצוא גשר, למצוא

פתרון ללבנון, על-כורחנו נצטרך להישאר בלבנון כדי להגן על יישובי גבול הצפון, שבהם יהודים ודרוזים וערבים ומוסלמים וכל מי שנמצא בצפון, ללא הבחנה, כי הטרור איננו יודע להבחין בין איש לאיש, רק צה"ל יודע להבחין בין הצורך להגן על תושבי מדינת ישראל לבין פעולת אלה הקמים עלינו.

ומכך, אדוני היושב-ראש, אני מבקש – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

– – –

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

– – –

היו"ר אדר:

אני מבקש.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לדחות על הסף את הצעת החוק הזאת. ממשלת ישראל משקיעה שעות רבות – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הפתרון הוא לא בכוח, הפתרון צריך להיות גם מדיני.

שר הביטחון י' מרדכי:

– – וכך גם ועדת החוץ והביטחון, ואין מה לדון בהצעת חוק מהסוג הזה.

היו"ר אדר:

אני מודה לך, אדוני שר הביטחון, על דבריך.

רשות הדיבור לחבר הכנסת תאופיק חטיב, שהוא אחד מהמציעים. חמש דקות לרשותך, ונעבור להצבעה מייד אחרי זה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השרים, העימות הישראלי-הלבנוני, אם אפשר לקרוא לו כך, הוא עימות שמתמשך הרבה שנים, אבל צריך לזכור, שישראל, כשנכנסה לדרום-לבנון, נכנסה נגד אש"ף, ואפילו פעם אחת היה שיתוף פעולה ישראלי-סורי במתקפה על תל-זעתר. זאת אומרת, כאשר היה אינטרס משותף מצאו את הנוסחה איך לשתף פעולה, אפילו באופן צבאי. היום יש הסכם עם הפלשתינים ואין מלחמה בין הפלשתינים לישראל בדרום-לבנון, אבל כל נשכח שבאותן מלחמות בשנות ה-70 עד תחילת שנות ה-80, מי שחימש וחיזק את "אמל" ואת "חיזבאללה" דווקא היו ממשלות ישראל דאז. נתנו להם נשק, מדים וכל מה שצריך, כי האינטרס שלהם היה אז ש"אלה השיעים" יילחמו בפלשתינים. אותם שיעים, עם אותו נשק שקיבלו מצה"ל, נלחמים היום נגד ישראל, מכיוון שאין פלשתינים שנלחמים נגדם שם.

שר הביטחון י' מרדכי:

גם פלשתינים.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

יכול להיות, אבל בעיקר שיעים, וזה מה שאמרת כאן. צריך ללמוד אחת ולתמיד, שכיבוש יוצר בכל , כדי להילחם. Y או ל-X מקום את הדינמיקה לאויבים ולהתנגדות. אין זה משנה אם אתה נותן נשק ל- בסופו של דבר, האוכלוסייה הנמצאת תחת כיבוש יוצרת דינמיקה המתנגדת לכיבוש אפילו באותם אמצעים ובאותן שיטות שאתה מוסר לה.

זה מה שקורה היום: "חיזבאללה" ו"אמל" בתחילת דרכם נלחמו בפלשתינים לתקופה מוגבלת מאוד, היום הם נלחמים במדינת ישראל. המסקנה הסופית היא, שצריך לצאת מלבנון, מכיוון שלבנון נתפסת כפי שהגדה המערבית נתפסת, חבל עזה והגולן, כשטח נכבש. כל שהיא כזאת, הדינמיקה היא של עימות פחות או יותר חריף.

אני מסכים אולי עם כבוד השר, שלעימות בלבנון יש גם שורשים בכיבוש הגולן. אני מסכים עם זה. אילו היה הסכם עם סוריה, יכול היה להיות הסכם יותר מהיר ויותר פשוט עם לבנון. אם זו המסקנה, יכול להיות שאנחנו בסירה אחת; אז אדרבה.

למדינות ערב יש תפיסה, שתחילתה ב-1967 ואולי קצת יותר מאוחר, שצריך להגיע לשלום תמורת שטחים, כל השטחים הכבושים. ישראל הכריזה בפומבי ב-1968 על-ידי ראש הממשלה דאז,

שהשטחים מוחזקים כערובה תמורת שלום והכרה של הצד הערבי. זה נמצא בכל ההחלטות והצהרות של ממשלות ישראל מאז. פתאום נוצרה גם פה דינמיקה: הערבים מסכימים לשלום תמורת שטחים, אבל ישראל לא מסכימה. תמורת חלק מהשטחים – כן.

צריך להבין: מי שלא רצה כלל שלום בזמנו היה הערבים. אחרי 1967 הם הסכימו לשלום תמורת שטחים. מי שלא מסכים זה ממשלות ישראל, גם משמאל וגם מימין. כולם לא מסכימים לשטחים תמורת שלום. הם רוצים שלום תמורת חלק מהשטחים ותמורת עוד הרבה דברים שמדינות ערב לא מסכימות להם, ואז אין שלום. מי מרוויח מזה, אני לא יודע. דבר אחד ידוע, שישראל מחזיקה בתפיסה הזו, מכיוון שהיא חושבת שכל עוד היא חזקה אין לה בעיה, אבל גם הכוח והחוסן הזה הם עניין של דינמיקה מסוימת שיכולה להשתנות.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

כמה זמן עוד יש לו לדבר?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

דבר אחד ידוע, לפחות, שלך אין זכות לדבר עכשיו, לי יש זכות לדבר.

דבר אחד צריך להבין, שהנוסחה שלפיה ככל שאני חזק אני יכול גם להכתיב את הדברים, היא נוסחה לא נכונה, שישראל יכולה לסבול ממנה בתנאים מסוימים. הערובה הכי טובה לביטחון ולשקט היא שלום והידברות. אם הכיוון הוא סוריה, מתחילים עם סוריה.

זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

תגיד להם. למה אתה לא אומר זאת לסוריה?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני אומר זאת קודם כול פה. יושבים כאן רבים כמוך, שלא מוכנים למסור את הגולן תמורת שלום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הדבר היחיד שהסורים החזירו לנו הוא חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה רוצה לשחרר אותי ולהחזיר אותי אליהם?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חס וחלילה, אמרתי זאת לכבודם של הסורים.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

לכבודם של הסורים שחברי הכנסת כאן יסכימו להחזרת הגולן תמורת שלום. אם כך יעשו, אני חושב שגם הסורים יסכימו.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה: מי להצעת החוק פינוי דרום-לבנון, שהעלה חבר הכנסת דראושה?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 22

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת חוק פינוי דרום-לבנון, התשנ"ז–1997, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 9, נגד – 22, נמנעים – 1. הצעת החוק לא נתקבלה.

הצעת חוק חנינה לאסירים ביטחוניים, התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק חנינה לאסירים ביטחוניים, התשנ"ז-1997, של קבוצת חברי כנסת; הצעת חוק פ/1185. ינמק חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה. אדוני, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בישראל יושבים בבתי-כלא 60 אסירים – פלוס מינוס – ערבים ישראלים שנידונו על עבירות ביטחוניות. האסירים האלה נכנסו לכלא בגין פעילות הנקראת ביטחונית, פעילות שבמקורה ובכללותה נובעת מן הסכסוך הישראלי-הערבי, הישראלי-הפלשתיני, הקיים זה כמה עשרות שנים. כולנו יודעים, שהסכסוך הזה עלה בשנים האחרונות על דרך הפיוס והיישוב בדרכי שלום. אסירים פלשתינים מהשטחים שוחררו תוך כדי ההסכמים האלה וחלקם מחכים עדיין לשחרור, אבל עניינם של האסירים הביטחוניים הישראלים לא נדון כלל, כי לממשלת ישראל היתה עמדה: אלה אסירים ישראלים שלנו, ואין לפלשתינים מה לדבר בעניינם. הצד הפלשתיני קיבל, כנראה, את הטיעון הזה. מכל מקום, התוצאה היא שעניינם של האסירים האלה לא נדון עד עצם היום הזה.

האסירים האלה יושבים בכלא בתנאים קשים ביותר, וממשלת ישראל והמדיניות הישראלית רואות בהם סוג מיוחד של אסירים, משהו אקסטר-ישראלי. הם לא מקבלים אפילו חופש, ניכוי שליש או קציבת העונש, כפי שהאסירים הפליליים בישראל מקבלים. יש כאלה שנידונו למאסר עולם ויושבים שם 15-20 שנים, ועונשם לא נקצב עד היום. מאסר עולם. נקודה.

אני רוצה לשאול, האם כך ייעשה במדינה שאומרת: אלה הישראלים שלי, אלה האסירים שלי, אני אטפל בהם? האם זה הטיפול שהיא רוצה לתת לאסירים האלה? האסירים האלה נידונו, נשפטו, ריצו ומרצים את עונשם. אלה שנידונו לתקופות שהן פחות ממאסר עולם, שוחררו לאחר ריצוי מלוא תקופת העונש. אלה שיושבים 15 שנים, עשר שנים, 18 שנים, אינם יודעים היכן האור שבקצה המנהרה. הרי כל אסיר בישראל, נקצב עונשו, ולא משנה על מה הוא יושב. אסירים ישראלים אחרים, שפעלו מהצד האחר של המתרס ורצחו ערבים, ישראלים ולא-ישראלים, שוחררו ממאסר, לא רק שעונשם נקצב. מה יהיה גורלם של אסירים אלה? האם ההזנחה הזאת, האוזן האטומה והעין שאיננה רואה ימשיכו להיות מנת חלקם, ועד מתי? מדינת ישראל, ממשלת ישראל, פשוט לא מתייחסת לבעיה הזאת, ואני אומר שהבעיה הזאת היא בשיא החשיבות. גם אלה בני-אדם. הם עברו על החוק, הם נשפטו, הם נידונו, הם מרצים את עונשם, אבל אי-אפשר להתייחס אליהם במשך כל השנים בהזנחה כזאת, כאל אנשים שמחוץ לתחום, בלי שיהיה קץ לדבר הזה.

אני יודע שהצעה כוללת לשחרר את כולם באופן גורף איננה מתקבלת. אני יודע שאין להצעה כזאת רוב, ויכול להיות שהיא קצת גורפת, אבל אני מזמין את שר הביטחון, את ממשלת ישראל, את הרשויות המוסמכות לדון בעניין הזה לגופו. הצעת החוק הזאת תועבר לוועדת הפנים או לוועדת הכנסת שתקבע איזו ועדה תדון בה, ושם נלבן את הבעיה, נבחן את המצב של האסירים האלה. יש כאלה שאכן הגיע הזמן לקצוב את עונשם. יש כאן מדיניות של אי-מתן חופשה, שליש, ואפילו שיחת טלפון, לאיש מהם, בשום צורה ואופן. לא מתקבל על הדעת שזו מדיניות שבוחנת את המצב כהווייתו.

לא יכול להיות שאל כל האסירים האלה יתייחסו כאל אויב – ואני אומר את זה בסוגריים – במשך כל השנים. אם הם אויב – ואני שואל את זה אפילו בשמם – אז שיתייחסו אליהם כמו אל כל האסירים הפלשתינים ששחררו בחלקם הגדול, וחלקם עדיין בדרכם לשחרור, והבעיה נפתרת. מתי תיפתר הבעיה שלהם?

זו בעיה פנים-ישראלית, אני מסכים; תפתור אותה מדינת ישראל – אני מסכים. אבל מתי ייעשה לפתרונה? מתי יראו האסירים האלה את האור בקצה המנהרה? מתי תינתן ההוראה הנכונה לרשויות המוסמכות לבחון את תיקיהם אחד לאחד, ולפי המדיניות בשב"ס, אלה שעברו כבר את התקופה המסוימת להקצבת העונש – שליש התקופה או כחמש שנים במאסרים כלליים – יוקצב עונשם? יש כאלה שיושבים שם 18 שנים – מאסר עולם; עד היום, ללא חופשה. אני לא יודע מתי מאסר העולם הזה יסתיים; ינוכה שליש, לא ינוכה.

אגב, לגבי המדיניות של אי-ניכוי שליש, הנמשכת כל השנים – אנחנו יודעים שהממשלה הקודמת החליטה בשעתה, והנחתה את הפרקליטות, שלא להתנגד עוד לניכוי שליש רק משום שהאסירים הם ביטחוניים.

אני מזמין את כבוד השר, את ממשלת ישראל, את כל האחראים, לטפל בבעיה הזאת בהיגיון, בצדק; לכל אזרח מגיע צדק. אנשים אלה ריצו עונש. בואו ניתן להם גם אור בקצה המנהרה ונורה על טיפול בעניינם, הן על-ידי הקצבת העונש והן על-ידי מתן חנינה במקרים שמתאימים ועונים על הקריטריונים. למה לא? האם אסור שאסיר ביטחוני ערבי ישראלי יקבל אי-פעם חנינה? יש חוק כזה? תודה רבה.

היו"ר אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דהאמשה. אבקש משר הביטחון להשיב על הצעת חוק חנינה לאסירים ביטחוניים, התשנ"ז–1997. בבקשה, אדוני השר.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב בראש, חברי חברי הכנסת, מכובדי חבר הכנסת עבד-אלמאלק דהאמשה, לצערי הרב, מדינת ישראל עדיין נמצאת בעימות, במלחמה ובפיגועים הרי-אסון. עדיין יש גורמים שחותרים תחת ביטחונה של המדינה וביטחון אזרחיה, ולפיכך, באין ברירה, חייבת מדינת ישראל להגן על עצמה, הן בהטלת עונשים, הן בהרתעה והן בכוחות צבאיים וביטחוניים, כדי שלא יהיה מצב שבו חייהם של תושבי מדינת ישראל יהיו בסכנה.

אתה מודע, אדוני חבר הכנסת, למקצת מהאירועים שמתרחשים. אני אומר לך, שהודות למכלול הצעדים שננקטים נחסכים חייהם של רבים רבים חפים מפשע.

לפיכך, אדוני היושב בראש, אני מתנגד להצעת החוק ומבקש כי הכנסת לא תאשרה בקריאה טרומית.

אין אני רואה מקום לחנינה כללית וגורפת מהסוג המוצע בהצעת החוק. מובן שכל בקשת חנינה אישית של כל אסיר תישקל לגופה לאחר קבלת התייחסות הגורמים הרלוונטיים, כפי שנעשה עד עתה, תוך עשיית שימוש בסמכויות החנינה, הנתונות לפי החוק לגורמים השונים המוסמכים לכך, ובהם נשיא המדינה, המפקד הצבאי באזור וכו'.

לפיכך אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ל אדרי:

תודה, אדוני שר הביטחון, על תשובתך. רשות הדיבור לחבר הכנסת טלב אלסאנע. חמש דקות לרשותך, אדוני.

נאף מסאלחה (העבודה):

מי הציע את הצעת החוק, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ל אדרי:

חבר הכנסת דהאמשה.

נאף מסאלחה (העבודה):

אז לא מגיעות לחבר הכנסת אלסאנע חמש דקות. אם הממשלה הציעה להסיר את הצעת החוק, לא מגיעות לו חמש דקות. לפי התקנון אני צודק; אבל אם נתת לו כבר חמש דקות – תן לו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני לא יודע למה אתה לא ממתין שאני אסיים את הנאום שלי.

היו"ר ל אדרי:

לא, הוא אחד המציעים. מגיע לו. אדוני, הוא לא מבקש להסיר. הוא אחד המציעים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו הצעת חוק משותפת.

היו"ר ל אדרי:

זכותו לקבל את רשות הדיבור, ואני מאפשר לו זאת.

נאף מסאלחה (העבודה):

לכן שאלתי את כבודו מי המציע, ואמרת לי: חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

היו"ר ל אדרי:

אדוני חבר הכנסת, קבוצה של חברי הכנסת הציעו את הצעת החוק. זכותו לקבל את רשות הדיבור. בבקשה, אדוני, חמש דקות לרשותך.

נאף מסאלחה (העבודה):

הוא מציע? כבודו, קודם אמרת לי – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הצעת החוק היא הצעת חוק משותפת.

היו"ר ל אדרי:

זה על-פי סעיף 137(ב).

בבקשה, אדוני.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני כבוד שר הביטחון, אני רוצה להפנות את תשומת לבך לסוגיה שהיא נושא הצעת החוק. אין מדובר כאן בהצעת חוק כללית, גורפת, שבאה להתייחס באופן כללי לכל האסירים הביטחוניים. יש הבעיה מוגדרת, והיא בעייתם של האסירים הביטחוניים מקרב הערבים בישראל, אותה קבוצה, המונה כ-56 אסירים, אשר נפלו בין הכיסאות. במהלך המשא-ומתן עם הרשות הפלשתינית, ממשלת ישראל – – –

אדוני היושב-ראש, אני מפנה את דברי לשר הביטחון ואני מבקש שלא יפריעו לו להקשיב.

היו"ר ל' אדרי:

אבקש להקשיב לנואם. חברי הכנסת העומדים והיושבים ומשוחחים, אנא מכם. חברי הכנסת, לא נאה להפריע לנואם כשהוא עומד על הדוכן. גם לכם לא הייתי רוצה שיפריעו. תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש הקבוצה המוגדרת של אסירים ביטחוניים שלא נכללו במסגרת הסכמי אוסלו ואין התייחסות לגביהם במסגרת ההסכם עם הרשות הפלשתינית, מאחר שממשלת ישראל אמרה: אלה, יש להם זיקה למדינת ישראל, אלה אזרחי מדינת ישראל. ובצדק. לכן, ממשלת ישראל אמרה: הכתובת היא אנחנו; אנחנו אחראים לגורלם. אבל מדינת ישראל צריכה להחליט, ממשלת ישראל צריכה להחליט, אתה, כבוד שר הביטחון, צריך להחליט: או שהם אסירים ביטחוניים, ואז חלים לגביהם כל הקריטריונים של השחרורים שחלים לגבי כל אסיר ביטחוני פלשתיני, או שהם אסירים ישראלים, ואז חלים לגביהם כל הקריטריונים שחלים לגבי כל אסיר ישראלי. אם הם אסירים ביטחוניים, צריך לשחרר אותם – – –

שר הביטחון י' מרדכי:

אתה יודע שיש אסירים ביטחוניים ישראלים באותם תנאים, ובכללם יהודים? אתה יודע את זה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תרשה לי. אני יודע, כבוד השר, שיש אסירים ביטחוניים יהודים ששחררו שחרור מוקדם, קיבלו חנינות, ובמקום 15 שנה שוחררו ויצאו אחרי שלוש שנים.

שר הביטחון י' מרדכי:

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני יודע שאין שום אסיר ביטחוני ישראלי שחי בתנאים שבהם נתונים האסירים הביטחוניים הפלשתינים. לכן אני אומר בצורה הברורה ביותר, שההגדרה צריכה להיות עקבית, ברורה ושוויונית, ולא מגמתית. קודם כול, אם אינם אסירים ביטחוניים ולא חלים לגביהם הקריטריונים של השחרורים של שאר האסירים הביטחוניים הפלשתינים, צריך לתת להם את החופשה, לקצוב את עונשם, לתת להם את הזכות לטלפן, להתקשר אל המשפחות שלהם, להחיל לגביהם את כל הקריטריונים שחלים לגבי כל אסיר ואסיר ישראלי. אבל אי-אפשר לתת להם ליפול בין הכיסאות. זה דבר אחד.

דבר שני – על-פי החוק, יש עיקרון של שוויון בפני החוק, של ודאות שלטון החוק. זאת אומרת, אם שני אנשים נידונים באותו כתב אישום בגין אותה עבירה, בפני אותו פורום ומקבלים אותו עונש, זה מג'נין משתחרר, והשני, שהוא מאום-אל-פחם, למשל, ממשיך לרצות את עונשו. איך אתה יכול להסביר את זה שאדם שנידון בפני אותו בית-משפט בגין אותה עבירה ממשיך להיות בבית-הסוהר?

מדינת ישראל החליטה לפתוח דף חדש. בהתחלה אמרו: לא ננהל משא-ומתן עם אש"ף. בסוף הגיעו למסקנה, שצריך לנהל משא-ומתן עם אש"ף, והפתרון הוא רק דרך משא-ומתן. והיום, כאשר הגיעו למסקנה זו, מדוע ממשיכים להחזיק את האנשים האלה בכלא ולא משחררים אותם?

לכן, אני מבקש לקבל את הצעת החוק, להצביע בעד הצעת החוק. תודה.

היו"ר אדר:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת טלב אלסאנע, על דבריך.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק חנינה לאסירים ביטחוניים, של קבוצת חברי הכנסת, ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 12

נמנעים – 2

ההצעה להסיר את הצעת חוק חנינה לאסירים ביטחוניים, התשנ"ז–1997, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ל אדרי:

בעד – 8, נגד – 12, נמנעים – 2. הצעת חוק חנינה לאסירים ביטחוניים, התשנ"ז–1997, לא נתקבלה.

וליד צאדק חאג'–יחיא (מרצ):

אני מבקש להוסיף את קולי בעד.

היו"ר ל אדרי:

אני מוסיף את קולך. תשעה בעד, 12 נגד, שני נמנעים – הצעת החוק לא נתקבלה.

הצעת חוק השירות הממלכתי נדחתה למועד אחר.

הצעת חוק השכלה גבוהה חינוך, התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק השכלה גבוהה חינוך, של חברי הכנסת שלמה בן-עמי ויהודה לנקרי; הצעה פ/1294. ינמק חבר הכנסת שלמה בן-עמי. אדוני, בבקשה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, השכלה גבוהה נתפסת היום בכל מקום בעולם כמפתח לצמיחה, כפיתוח משאב אנושי שהוא חיוני לחברה מודרנית. קשה מאוד היום להשתלב בחברה המודרנית, על כל התביעות שהיא מציבה – במשק, בחברה, בתרבות – בלא השכלה גבוהה.

היום השכלה גבוהה היא בעצם מה שהיתה לפני שנים השכלה תיכונית, מבחינת מיקומה בחברה. ואין היום בעולם המערבי דור של צעירים שהחברה תובעת ממנו את אשר החברה הישראלית תובעת מן הצעירים שלה, בעצם מהסטודנטים שלה. היא תובעת מהם שירות צבאי, והם מתחילים ללמוד בדרך כלל כאשר עמיתיהם בחוץ-לארץ כבר סיימו וכבר מתפקדים כמשאב אנושי – אני לא מאוד אוהב את הניסוח הזה, אבל אנחנו יודעים למה הכוונה – לטובתה של כלל החברה – – –

היו"ר' אדרי:

אני מבקש, אני מבקש מחברי הכנסת העומדים ומפריעים לנואם שלא להפריע. אנא מכם, לא להפריע. אנחנו מדברים על נושא חשוב. אדוני יושב-ראש הקואליציה, לא רציתי לקרוא בשמות, אבל אני מבקש. תודה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אמרתי, אדוני, שהסטודנט הישראלי בדרך כלל מתחיל את לימודיו בשעה שעמיתו בחוץ-לארץ סיים אותם. לעתים קרובות קורה גם שהוא נושא אשה, או היא נישאת, וצריך לקנות דירה, יש בעיות של משכנתה, יש שירות מילואים. אנחנו מגיעים למצב, שכ-70% מהסטודנטים בישראל גומרים את התואר הראשון בממוצע של חמש שנים. זה לא הממוצע המקובל בעולם הרחב.

גם ההוצאות של הסטודנט הישראלי הן מהגבוהות בעולם. מערכת הסיוע במדינות אירופיות מכסה בין 50%-ל-100% מסל הוצאות הסטודנט – בעולם המערבי, כידוע, אין כלל וכלל שכר לימוד באוניברסיטאות – לעומת כיסוי של כ-28% בישראל. שיעור שכר הלימוד מהתל"ג לנפש בישראל עומד על כ-20%, בהשוואה לכ-5% בהולנד ול-0.7% בצרפת. למעשה אין שכר לימוד במדינות אלה, כי יש שם אגרות לימוד שהשיעור שלהן ניד.

אפילו במדינה שאיננה נחשבת מדינת רווחה טיפוסית, כמו ארצות-הברית, ששם מערכות החינוך ומערכות החברה נוטות להיות מופרטות, פתח הנשיא קלינטון את הקדנציה השנייה שלו בסדרת זיכוי מס, שאמורה להביא לכך שלימודי השנה הראשונה והשנה השנייה בקולג' יהיו למעשה חינם.

שכר הלימוד באוניברסיטאות בישראל במשך 15 השנים האחרונות עלה ריאלית בכ-300% וכך גם עולה בהתמדה חלקו של שכר הלימוד בתקציב האוניברסיטאות.

אני יכול להבין טענה שתבוא לגבי סלקטיביות, וחשוב לי מאוד לשים את הדבר הזה כבר עכשיו על סדר-היום, באשר אני יודע מה תהיה תשובת נציג הממשלה. אנחנו צריכים לשאוף לחברה שבה השירותים הם אוניברסליים, והתשלום עליהם, מתוקף מערכת המיסוי הפרוגרסיבית, הוא פרוגרסיבי.

אסור ליצור במערכות החינוך הישראליות, גם בבית-הספר היסודי, גם בתיכון וגם באוניברסיטה, מצב שעלול להתפתח, שבו בעלי היכולת יקימו לעצמם מוסדות פרטיים, אוניברסיטאות של אליטות – וזה כבר קורה היום במרחק שנוצר בין המכללות לבין האוניברסיטאות – ואילו העם הרב יקבל מערכת חינוך גבוה מסוג ב', או מערכת חינוך שתיתפס כמערכת חינוך גבוה מסוג ב'.

צריך לראות את הצעת החוק הזאת כמשבצת אחת בתשבץ גדול יותר, שלדעתי חייב להוביל, בסופו של דבר, לרפורמה של ממש במערכת האוניברסיטאות. זאת שאלה בפני עצמה, ואני אישית, וחברים נוספים כאן, בוודאי נירתם לכל מה שפירושו עדכון מערכת ההשכלה הגבוהה והתאמתה לתנאים בחברה המודרנית.

מתקיימות היום גם מערכות מלגות לא מעטות, ברשויות המקומיות, במועצות אזוריות, בפר"ח – פרויקט חונכות – ובארגונים נוספים. אני חושב שהחוק הזה יאפשר גם לבטל את כל מערך המלגות הזה. הוא איננו חיוני, הוא מחייב אנשים שגמרו שירות צבאי להתהלך עם תלוש המשכורת של אביהם כדי להצדיק את זכאותם או אי-זכאותם, ולתת תשובה על השאלה כמה חדרים יש בבית שלהם. הדבר הזה לגבי אדם בוגר, באמצע שנות ה-20 שלו, נראה לי משפיל, לא ראוי, אין בו צורך.

יש, למשל, מערכת מלגות שנקראת פר"ח. תראו איזה דבר עקום בעצם קורה כאן. זה מכובד, יפה מאוד שאדם מקבל מלגה והוא הולך ומתנדב. אבל בדרך כלל מי שהולך לפר"ח זה חסר היכולת. אז קורה שהיחיד שתורם התנדבות לחברה הוא דווקא חסר היכולת. לא יקרה שום אסון אם כתרומה, כתשובה, כגמול על שכר הלימוד חינם הזה, תתפתח מערכת התנדבות שתחול על כל הסטודנטים, על-פי קריטריונים שונים של יכולת, של מקצועות וכו'. רק עכשיו התפרסמה סטטיסטיקה על מצב לימודי המדע בכיתות ד' בבתי-הספר בישראל. בבקשה, יתנדבו סטודנטים מכל רמות ההכנסה. ועוד כהנה וכהנה דברים.

יש צורך בשסתומי פעילות חברתית והתנדבותית, ואני חושב שכגמול לדבר הזה, לחוק הזה, אפשר יהיה בהחלט לעבד מערכות התנדבות כאלה או אחרות, שאני בטוח שציבור הסטודנטים יתמוך בהן.

מכל מקום, רבותי, אני מאוד מאוד אודה לחברי הכנסת אם יתייחסו לחוק הזה כאל חוק שבא לעדכן את מצבה של ישראל ולהתאימו למה שמקובל היום בעולם הנאור. אנחנו ברגרסיה בתחום הזה, בעוד בעולם הנאור שאלת שכר הלימוד באוניברסיטאות הולכת לאט לאט ויורדת מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת שלמה בן-עמי. אני מזמין את סגן שר החינוך התרבות והספורט.

ח כהן (מרצ):

עכשיו אני צריך לעלות את הצעת החוק שלי באותו נושא, ואחר כך סגן השר ישיב. כך נאמר לי מלשכת היושב-ראש.

היו"ר ד' טל:

אין לי בעיה שתהיה תשובה אחת על שתי ההצעות. בבקשה.

הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – פטור מלא משכר לימוד), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת רן כהן)

היו"ר ד' טל:

הצעת חוק פ/981, הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – פטור מלא משכר לימוד), התשנ"ז-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

תודה רבה, אדוני. זו אותה הצעה בערך, בוודאי בקריאה טרומית.

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, חברות וחברי הכנסת, אני מתכבד להעלות הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – פטור מלא משכר לימוד). ההשקעה החשובה ביותר והיעילה ביותר, גם כלכלית וגם חברתית, היא ההשקעה בהון האנושי – בהשכלה, בידע, בחינוך. ההשקעה הזאת היא היעילה ביותר גם ברמת הפרט וגם ברמה החברתית.

ממחקר שהציג פרופסור חיים בן-שחר, שבדק את עשר המדינות בעלות קצב הצמיחה הגבוה ביותר בעולם, הוא הגיע לממצא מדהים וחד-משמעי, שכל עשר המדינות המובילות בעולם, מובילות בגלל שני דברים – השקעה בהון האנושי, באדם, בהשכלה, בילד, בנער, בסטודנט, בבוגר, בהכשרה המקצועית; או השקעה בתשתית, בתשתית התחבורתית או בתשתית הכלכלית של המדינה.

מדינות שמשקיעות באזרחיהן ומשקיעות בתשתית שלהן הן המדינות המובילות בצמיחה בעולם. התחרות כבר היום, בוודאי בעתיד, תהיה בשאלה מי צומח יותר מהר ומי עומד בקצב הצמיחה העולמי מהבחינה הכלכלית והחברתית.

לכן טעות לחשוב שהמדינות קודם הופכות להיות עשירות ולאחר מכן הן נותנות השכלה והשכלה גבוהה חינם. ההיפך הוא הנכון: מדינות שמשקיעות בהשכלה ובחינוך הן המדינות שהופכות להיות יותר ויותר עשירות. כך צרפת, כך גרמניה; כך אנגליה, שיש בה רפורמה גדולה, ואפילו ארצות-הברית הקפיטליסטית. לאזרחי המדינות, הלימודים באוניברסיטאות של המדינה הם חינם.

רבותי חברי הכנסת, במדינת ישראל הסיכוי האחד והיחיד להתמודד גם עם הפערים החברתיים, גם עם קליטת העלייה, גם עם הפערים הלאומיים, עם הפערים בין קבוצות וזרמים שונים, הסיכוי האחד והיחיד הוא דרך ההשכלה, דרך החינוך ודרך הידע. אם לא נקנה לבני השכבות השונות את היכולת לרכוש השכלה גבוהה מתוך שוויון ביניהן, גם לא נצליח להקטין את הפערים בין העדות השונות, בין בעלי המוצא השונה, בין בני הלאומים השונים.

ומה הוא המצב היום בישראל? קיימת אשליה, אדוני היושב-ראש, כאילו רוב הסטודנטים, או כל הסטודנטים מהשכבות החלשות, מקבלים מענקים והלוואות סבירות. ואילו המצב האמיתי, רבותי חברי הכנסת, הוא זה: סטודנט באוניברסיטה צריך בין 2,500 ל-3,000 שקל בחודש, קרי, בין 30,000 ל-35,000 שקל בשנה. סטודנט במכללה, שם לומדים רוב בני השכבות החלשות, צריך עוד כ-10,000 שקל, כלומר קרוב ל-40,000-45,000 שקל בשנה. ברור לכם גם, שמי שלומד במכללות – אין שם מעונות, אין כמעט מלגות, והמצוקה שם הרבה יותר גדולה.

היתה מהפכה בחינוך בשנים האחרונות, והמכללות התחזקו בצורה בלתי רגילה, אבל המצוקה הכלכלית של הלומדים במכללות, כמו באוניברסיטאות, אפילו יותר מאשר באוניברסיטאות, היא עדיין מאוד קשה.

רבותי חברי הכנסת, בואו נניח שכבר מחר אנחנו מנהיגים את מה שכלול בהצעתם של חברי הכנסת שלמה בן-עמי ויהודה לנקרי ובהצעה שלי, וניתן פטור מלא לכל הסטודנטים. גם אז המינימום שסטודנט צריך לגייס נוסף על פטור משכר לימוד מלא הוא יותר מ-20,000 שקל בשנה כדי ללמוד כל שנה. כלומר, בל נשלה את עצמנו שהנה מעכשיו יהיה ממש גן-עדן. אבל זו תהיה הקלה משמעותית.

הדבר השני, הקריטריונים. אדוני היושב-ראש, כדי לקבל היום הלוואה או מענק צריך לעמוד בכל הקריטריונים, ואני אפרט אותם: מספר אחים ואחיות של הסטודנט, מספר הילדים של הסטודנט, שירות צבאי או לאומי של הסטודנט, שנת השחרור משירות צבאי או לאומי, מספר חודשי השירות הצבאי או הלאומי, סוג עבודת ההורים של הסטודנט, מגבלות רפואיות במשפחה, לפי דרגת אחוז הנכות. וקראתי עד עכשיו רק רשימה חלקית מאוד. יש עוד קריטריונים שבהם צריך לעמוד כדי לקבל הלוואה או מלגה.

ולאחר כל זה מה מקבלים, רבותי חברי הכנסת? יש לי בשורה מרה בשבילכם. המקסימום שסטודנט מקבל היום הוא 2,800 שקל מענק לשנת לימוד. זה המקסימום, בדרגה הגבוהה ביותר, בדרגה הרביעית. מה מקבלים השאר? מקבלים הלוואה שהיא בין מחצית משכר הלימוד של שנה אחת לבין שכר לימוד מלא במקרים הקשים. כמה? 3,000 סטודנטים בכל מדינת ישראל מקבלים הלוואה שבין מחצית שכר הלימוד לבין שכר לימוד מלא, שאותה הם צריכים להחזיר.

אם אנחנו רוצים שבמדינת ישראל אפשר יהיה להגיע לרמת השכלה גבוהה, שתהיה גם מאיץ להתפתחות של הפרט, של האזרח, וגם מאיץ להתפתחות החברתית ולחברה יותר מתוקנת, עם פחות פערים, זה היום האמצעי הראשי שאפשר לנקוט ברמת ההשכלה הגבוהה. יש גם, כמובן, תחומי חינוך אחרים שאפשר לשפר בהם, אבל אם רוצים להתחיל בצמצום הפערים, זה התחום החשוב.

אני מבקש להעביר את שתי הצעות החוק להכנה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן.

אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

מדובר גם בשיבות וכו'?

היו"ר ד' טל:

סגן השר יבהיר לנו, האם כאשר מדברים על השכלה גבוהה מדובר גם בהשכלה ישיבתית, אברכים וכן הלאה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

נדבר על זה.

היו"ר ד' טל:

ידברו על זה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לברך את קבוצת הסטודנטים והסטודנטיות שיושבת למעלה, שבאו לעשות "לובינג" לחוק. על-פי מה שאני רואה במליאה, תהיה לכם הצלחה גדולה.

הכנסות משכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה, המתקצבים על-ידי ות"ת, עומדות כיום על 900 מיליון ש"ח. על-פי הנתונים שבידינו, לגבי המוסדות הללו שיעור הסטודנטים עד גיל 29, שזו האוכלוסייה שאליה מכוון החוק, מהווה כ-80% מכלל הסטודנטים. אם יתקבל החוק, יחסרו כ-720 מיליון. ובאין תוספת חלופית, סכום זה יגרע ממערכת ההשכלה הגבוהה בגין החוק.

זאת ועוד. האמור לעיל בנושא הכספי מתייחס למערכת האקדמית בלבד. ואילו הצעת החוק מתייחסת גם למסגרות לימודים על-תיכוניות אחרות, שאין בטיפול המועצה להשכלה גבוהה. סביר להניח, כי אם הצעת החוק תתקבל יעלה מספר הלומדים כתוצאה מביקוש מוגבר ללימודים על-תיכוניים, שהוא דבר חיובי כשלעצמו. לפיכך, עלות יישום החוק המוצע תהיה גבוהה בהרבה מהתחשיב הנ"ל, היינו הרבה יותר מ-720 מיליון ש"ח.

עם זאת, ברור לי, כי הנושא החשוב הזה חייב להגיע לידי דיון מעמיק ויסודי הן בוועדות מקצועיות והן בכנסת, ולכן אני מציע לאשר את ההצעה בקריאה הטרומית ולדון בה בכובד ראש בוועדות השונות. אני מציע, שהחוק יידון בוועדה משותפת לוועדת החינוך, כבוד יושב-ראש הוועדה, וועדת הכספים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מה שאתה מציע זה לטרפד את – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מה לעשות?

דוד מגן (הליכוד-גשר-צומת):

ועדת הכנסת.

רפאל אלול (העבודה):

ועדת החינוך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

טוב. אם כך, ועדת הכנסת תחליט. תודה רבה.

רפאל אלול (העבודה):

או ועדת החינוך.

היו"ר ד' טל:

ועדת הכנסת תחליט. חבר הכנסת שוחט – – –

קריאה:

היו"ר ד' טל:

סליחה, אבל חבר הכנסת שוחט ביקש קודם. עוד שנייה.

חן כהן (מרצ):

אני רוצה רק להגיד לסגן השר פלד: כל מה שוועדת החינוך דנה בו, יש לו משמעויות כספיות, ואף-על-פי-כן כל נושא שנוגע לחינוך הכנסת מעבירה לוועדת החינוך. לכן, אין לך בעיה.

דוד מגן (הליכוד-גשר-צומת):

כולם מסכימים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שוחט, בבקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

אני רוצה לומר משפט, מכיוון שאני עומד להצביע בעד, ואני פונה למציעי החוק. יש דבר אחד שמכביד עלי בעניין, והוא שהחוק עלול להיות רגרסיבי מאוד בעובדה שהחזקים יקבלו פטור באותה מידה שהחלשים מקבלים אותו. אני בעד העברת החוק, ואני בעד דיון בוועדה, אבל אני מציע לאלה שיעסקו בחוק, אם זה יהיה בוועדת החינוך, למצוא את המנגנון שיהיה חוק כזה שמצד אחד לא יהיה במדינת ישראל אדם אחד שלא יוכל להגיע לאוניברסיטה מסיבה כלכלית, ואני לא נכנס לטכניקות כיצד ואיך, ומצד שני, שהדבר לא יהיה מאוד רגרסיבי.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך. חבר הכנסת עבד-אלוהב דהאמשה – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' טל:

סליחה, עשיתי סינתזה. חבר הכנסת דהאמשה מבקש להסיר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד-היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו בעד הצעת החוק לגופו של עניין, ואנחנו מקווים שהצעת החוק הזו תאושר ואכן תנהיג שוויון בין כל הסטודנטים במדינת ישראל.

אבל, בשולי הדברים, אני חייב לפנות לחברי באופוזיציה – אתמול הוכחנו, ולא הוכחנו, עשינו. האופוזיציה הזו פתאום נמצאת כאן עכשיו. לפני עשר דקות, בהצעת חוק אחרת, לא היתה אופוזיציה. כולכם ישבתם. אם מישהו חושב, שאנחנו נמשיך להיות אופוזיציה רק כשאתם רוצים, ונהיה מיעוט קיצוני כאשר אתם לא רוצים – זה לא יהיה כך. זה לא ימשך ולא יהיה. דיברנו על כך לא פעם אחת ולא פעמיים. רק לפני עשר דקות נפלה הצעה שלנו – שמונה או תשעה קולות מול 12. הקואליציה לא היתה, אבל גם אתם לא הייתם.

אברהם שוחט (העבודה):

היתה בעיה – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

שום בעיה. אני גם דיברתי עם חברים שאישית הבטיחו לי להיות פה, והם לא היו.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהאמשה, לכן אתה מבקש להסיר את הצעת החוק?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

לכן, אני אומר: עד כמה שסיעה קטנה אנחנו, יש לנו משקל בבית הזה, ואנחנו נוכיח לכם שיש לנו משקל – אני מקווה, שלא בדרך הקשה.

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהאמשה, תודה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אל תאלצו אותנו להוכיח זאת בדרך הקשה. ההצבעה של אתמול, למשל – התוצאה, במקום 50-55 יהיו 40 פלוס וגם 60 פלוס.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהאמשה, אני מודה לך. לכן, אתה מבקש להסיר את הצעת החוק.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

בנימין אלון (מולדת):

היו"ר ד' טל:

ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 45

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק השכלה גבוהה חינוך, התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם
בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

ובכן, 45 בעד, אין מתנגדים. אני מוסיף את חברי הכנסת בן-אליעזר, רענן כהן, דהאמשה, גולדשמידט, כבל, פז-פינס. האם זה פז או פינס?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

פז, פינס, כסף, מה שאתה רוצה.

היו"ר ד' טל:

וכן את חברי הכנסת אבי יחזקאל ונעמי חזן. ההצעה התקבלה ברוב קולות, ונספור את זה אחר כך. תודה. חברי הכנסת, הצעת החוק תועבר לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו מן הוועדות יועבר הנושא. תודה.

אנחנו עוברים לנושא הבא, ואני מבקש שקט באולם המליאה. האם אדוני שר הפנים נמצא? שמא תואיל ותעלה ותבוא ותשיב לנו על מקצת מן השאלות שמטרידות.

נעמי חזן (מרצ):

רגע. היו שתי הצעות.

היו"ר ד' טל:

נכון, גברתי צודקת. את צודקת בהחלט. רבותי חברי הכנסת, חברת הכנסת חזן צודקת.

נעמי חזן (מרצ):

אלה שתי הצעות חוק.

היו"ר ד' טל:

אנחנו מצביעים כרגע על הצעת החוק השנייה, והיא של חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

הצביעו על שתי ההצעות.

היו"ר ד' טל:

סליחה. לא. אנחנו עוברים להצבעה השנייה על הצעת החוק של חבר הכנסת רן כהן.

ענת מאור (מרצ):

תציין לפרוטוקול.

היו"ר ד' טל:

אני ציינתי לפרוטוקול. חברת הכנסת נעמי חזן צודקת. אפשר לדון על שתיהן, אבל צריך להצביע על כל אחת ואחת בנפרד. אתן אולי עוד 15 שניות כדי שייכנסו אנשים שיוכלו להצביע.

חברי הכנסת, כאמור, אנחנו מצביעים על הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – פטור מלא משכר לימוד), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת רן כהן. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 24

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון פטור מלא משכר לימוד),

התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

חיים אורון (מרצ):

אני כהן גדול.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני מודה לך על התיקון.

ובכן, 24 בעד, אין מתנגדים ונמנע אחד. אני קובע, שהצעת החוק של חבר הכנסת רן כהן תועבר גם היא לוועדת הכנסת שתקבע מי מהוועדות תדון בנושא. תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' טל:

חברי חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלות לשר הפנים. בבקשה, אדוני השר – שאלתא מס' 709, של חבר הכנסת וליד צאדק.

תקציב היחידות לאיכות הסביבה במגזר הערבי

חבר הכנסת ו' צאדק חאג'-יחיא שאל את שר הפנים ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

עם הקמת שמונה היחידות לאיכות הסביבה במגזר הערבי, התחייב משרד הפנים לממן 50% מתקציבן. משרד הפנים טרם העביר את חלקו היחסי בתקציב לשנת 1996. קיימת סכנה של הפסקת פעילותן של היחידות לאיכות הסביבה בשל הגירעון בתקציב.

רצוני לשאול:

האם יעביר משרדך את חלקו ליחידות לאיכות הסביבה במגזר הערבי, ואם כן – מתי?

שר הפנים א' סויסה:

כשהוקמו היחידות הסביבתיות במגזר הערבי ראה משרד הפנים צורך וחשיבות לסייע בהקמתן וסייע לכך מתקציבו. אין זה אומר, שמשרד הפנים ימשיך לממן הפעלתן של יחידות אלו לעולמי עד, ואם הרשות המקומית רואה בקיומן של היחידות חשיבות, עליה לתקצב את הנושא מתקציבה.

כפי שידוע, קוצצו תקציבי המשרדים בשנת 1997 בצורה דרסטית, ובכלל זה גם תקציב משרד הפנים ותקציבי הרשויות המקומיות, ועל כן אינני יכול לאתר מקור למימון פעילות זו בשלב זה.

היו"ר ד' טל:

אדוני, תודה. בבקשה, שאלה נוספת.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני שר, תודה רבה על התשובה. אומנם אתה לא השר לאיכות הסביבה, אבל ידוע שהיום המועצות המקומיות והשלטון המקומי נמצאים במצוקה גדולה מאוד ויש סכנה של סגירת הרבה מהתחנות האזוריות שקיימות בגלל מחסור. אני עשיתי חשבון עם כמה מומחים ומצאתי, שכל החסר מהמימון של משרד הפנים הוא 250,000 שקלים. האם זה שקול כנגד סגירת התחנות לאיכות הסביבה?

דבר שני – עוד הפעם אני מדגיש שאינך השר לענייני איכות הסביבה, אבל היום, בימים אלה, מתקיים כינוס עולמי בהשתתפות נשיאים, שרי חוץ, ראשי ממשלות – נשיא ארצות-הברית קלינטון משתתף בו – ורואים בזה חשיבות גדולה מאין כמוה, ופה בגלל 250,000 שקלים איננו רואים חשיבות בעניין הזה. יותר מזה – לכינוס הזה שמתקיים היום שולחים פקידה, שאני רוחש לה את כל הכבוד, אבל לא מצאו לנכון לשלוח שר או משהו בדרג מיניסטריאלי אחר.

לכן, אדוני השר, אני מבקש מאוד לבדוק את העניין הזה, מכיון שהעניין של התחנות האלה הוא בסימן שאלה והעובדים מתחילים לארוז את חפציהם ולהפסיק את ביצוע התפקיד החשוב שלהם.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת וליד צאדק, תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

כפי שאמרתי, משרד הפנים רואה חשיבות גדולה בהקמתן של יחידות כאלה, ובמיוחד במגזר הערבי. זה דבר חשוב, וצריך לעודד אותו.

לפי הנתונים שבידי מדובר בסכומים הרבה יותר גדולים, אבל אם אכן מדובר בסכום שאתה הזכרת, אני מוכן לבדוק את העניין, ואולי במסגרת הטיפול בחיסול הגירעונות של הרשויות נראה אם יש אפשרות לטפל גם בזה.

היו"ר ד' טל:

תודה.

התרחבות כפר-ורדים

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר הפנים ביום ה' באדר א' התשנ"ז (12 בפברואר 1997):

לאחרונה נודע לי על תוכנית להרחבת כפר-ורדים. ההתרחבות תהיה בצדו המערבי של הכפר תרשיחא, דבר אשר יסגור בפני הכפר את האפשרות להרחבת שטח השיפוט שלו.

רצוני לשאול:

1. האם אכן התוכנית הנ"ל קיימת?

2. האם נשקל אי-ביצוע התוכנית הנ"ל כדי למנוע פגיעה בכפר תרשיחא?

שר הפנים א' סויסה:

2-1. תוכנית המיתאר בכפר-ורדים הינה תוכנית שאושרה בשנת 1983, ועל-פיה מופעלות תוכניות מפורטות שאינן מגדילות את גבולות כפר-ורדים, אך מסדירות את הבינוי בתוך היישוב.

לתרשיחא יש פתרון להתפתחות עד לשנת 2020.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת סאלח סלים, שאלת הבהרה נוספת, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, אם התוכניות המפורטות ותוכנית המיתאר לא נוגסות באדמות של תרשיחא, למה אדמות תרשיחא מצטמצמות והכפר מתקשה למצוא אדמה כבר היום? מה הפתרון? למה מועצה מקומית קרובה צריכה להתפשט ולהתרחב על חשבון אנשים אחרים? אפשר להסביר זאת פעם אחת? למה אדמת תרשיחא מצטמצמת בכל פעם? למה?

שר הפנים א' סויסה:

השאלה ברורה. אני לא יודע אם העובדה שאתה מציין אותה, שאדמות תרשיחא מצטמצמות, אכן עובדה היא. בכל אופן, מבחינת התכנון, יש תוכנית לתרשיחא שנותנת פתרון להתפתחות עד שנת 2020.

אבל אם כבר שאלת, אני רוצה לציין כאן דבר הקשור במגזר הערבי, ודיברתי עליו פעמים רבות. אני מתכוון לנושא המנטליות לגבי אי-ניצול קרקע.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

בשביל מה לך? עוד הפעם אותו דבר?

שר הפנים א' סויסה:

אתה יכול לצחוק, אבל אתה שאלת למה האדמות מצטמצמות, ואני רוצה להשיב לך.

היו"ר ד' טל:

אדוני שאל, יש תשובת השר. יואיל אדוני להקשיב לתשובת השר.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' טל:

סליחה, גברתי קיבלה רשות? גברתי לא קיבלה רשות. החלטנו שננהג -- --

שר הפנים א' סויסה:

אני רוצה להשיב בכל הרצינות, לא כדי לנגח. כל עוד המנטליות במגזר הערבי, של ניצול הקרקע בצפיפות, בבנייה לגובה, לא תשתנה, תהיה בעיה של קרקעות. אם לא היום, הרי בעוד חמש שנים, ואם לא בעוד חמש שנים, הרי בעוד עשר שנים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

בכל המקומות האחרים הבניינים בנויים לגובה?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בשארה.

שר הפנים א' סויסה:

בכל אופן, בתוכנית יש פתרון לתרשיחא עד שנת 2020. לי לא ידוע על מישהו שמקצץ באדמותיה. אם יש לך פרטים יותר מפורטים, תעביר לי אותם, ואני אהיה מוכן להתייחס אליהם.

ענת מאור (מרצ):

אפשר להעיר?

היו"ר ד' טל:

לא גברתי, סליחה, אין מושג כזה לגבי שאילתות.

ענת מאור (מרצ):

בכל זאת, הדברים מטעים.

היו"ר ד' טל:

לא, גברתי, אי-אפשר.

חוב בית-החולים "מעייני הישועה" לעיריית בני-ברק

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הפנים ביום י"ב באדר א' התשנ"ז (19 בפברואר 1997):

בית-החולים "מעייני הישועה" בבני-ברק נקלע לחובות כספיים, בגין תביעות שהוגשו כלפיו על-ידי עיריית בני-ברק. רצופה בזה ידיעה שפורסמה בנושא.

רצוני לשאול:

1. מה היא המדיניות ברשויות המקומיות באשר לגביית מים וארנונה מבתי-חולים?

2. האם דרישות העיריית בני-ברק מ"מעייני הישועה" מוצדקות?

3. האם נשקל למחוק חובות בית-החולים או לסייע לעירייה בסכום מקביל עבור בית-החולים?

שר הפנים א' סויסה:

האמת היא, שלפי השאלות שחבר הכנסת פנחסי שאל בנושא זה בחודש האחרון, אני חושב שאני כבר פטור מתשובה; בכל זאת אשיב.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אבל מדובר בבית-חולים.

שר הפנים א' סויסה:

בסדר, אני משיב.

3-1. מסי ארנונה המשולמים על-ידי התושבים הם אחד המקורות להכנסותיה של הרשות המקומית, וגובהם נקבע על-ידי השלטון המרכזי, על-ידי משרד הפנים, האוצר וכמובן, באישור ועדת הכספים.

על-פי פקודת מסי העירייה ומסי הממשלה (פיטורין), 1938, נקבעו מוסדות וגופים הזכאים לקבל פטור מארנונה. כמו כן נקבעו קריטריונים להנחות מהחוב השנתי לתושבים או לגופים.

על-פי הפקודה האמורה, בסעיף 4(2), בית-חולים הנמצא בבעלות ובאחזקה של עדה דתית או מוסד דתי ומשמש אותה או אותו פטור מתשלום ארנונה. אינני יודע אם על בית-החולים "מעייני הישועה" חל קריטריון זה, והנחיתי את המטפלים בכך לבדוק את הנושא עם עיריית בני-ברק. לצערי, עד היום בבוקר לא זכיתי לקבל תשובה, אם הקריטריון הזה חל על בית-החולים.

לא כן הדבר לעניין תשלום המים. אינני רואה שום מקום או הצדקה לפטור משתמש כלשהו מתשלום עבור צריכת מים. הרשות המקומית קונה את המים בכסף מלא מחברת "מקורות" ומוכרת אותו לצרכנים. אם רשות מקומית מחליטה לפטור צרכן כלשהו מתשלום מים, הבעיה היא שלה והיא צריכה למצוא מקור מימון לפער שנוצר.

היו"ר ד' טל:

בבקשה, חבר הכנסת פנחסי, שאלת הבהרה נוספת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני מודה לו על התשובה המפורטת. שמחתי לשמוע שיש סעיף האומר, שאם מדובר בבית-חולים פרטי בהגדרה זו או אחרת, יש אפשרות לפטור אותו מתשלום ארנונה, לא מתשלום עבור מים.

שאלתי היתה כללית, על המדיניות, אבל אני חושב, כמי שגר בעיר הזאת ויודע כמה תרם בית-חולים זה, שתרומתו רבה מאוד. אדם פרטי גייס הון – בתחילה לא כל כך בעזרת משרדי ממשלה – והוא מנהל שם בית-חולים לשם ולתפארת. אם יש מקום שהוועדה הקרואה, שאני מזכירה בשאלות הנוספות שלי – ואדוני השר חשב שזה באותו סגנון ובאותו נושא – אם יש מקום שהיא תתייחס לכך, צריך להביא לתשומת לבה שיש מקום להתחשב במגזר הזה.

הייתי מבקש לשמוע כמה אחוזי פטור מקבלים המגזר העסקי והתעשייתי. נכון שאת עיקר מסי הארנונה והמים גובים מהאזרח הפרטי, אבל, כפי שידוע לי, אין עושים זאת בהצלחה רבה במגזר העסקי והתעשייתי.

אני חושב שאת בית-החולים צריך להעמיד אחרון לגבי חובת תשלום מסים, אם אין לו כסף והוא באמת במצוקה גדולה. לכן אני פונה לאדוני השר למצוא דרכים איך לסייע לבית-החולים הזה, כדי שיוכל להמשיך ולהתרחב ולתת שירותים לא רק לתושבי העיר אלא כפי שהוא נותן גם לאזור כולו. תודה.

היו"ר ד' טל:

במיוחד לאחר ששר הבריאות גמר את ההלל על בית-החולים הזה היום בשעות הבוקר.

שר הפנים א' סויסה:

אני חושב שמיותר להתייחס לחשיבות ולתרומה של בית-החולים הזה לאוכלוסייה של בני-ברק ומסביב לה, בכל אזור גוש-דן.

כפי שאמרתי, נבדוק את העניין. אם בית-החולים הזה נכלל בהגדרה שקובעת הפקודה לפטורים, אני חושב שאין סיבה שגם הוא לא יקבל פטור.

בשנה האחרונה, כפי שאני מכיר, אנחנו עושים מאמצים גדולים. בוודאי חבר הכנסת השואל מכיר את המאמצים שאנו עושים כדי לתקן הרבה עיוותים שהיו במסגרת גביית ארנונה או במתן פטורים לכל מיני גופים ולאנשים פרטיים.

אני מקווה שהדבר הזה יבוא על מקומו בשלום ונחתום בקרוב על הסכם כיסוי גירעונות, מעבר לטיפול האחר שאנחנו מטפלים בעיריית בני-ברק.

שר הבריאות י' מצא:

כבוד שר הפנים, את הדיון אנחנו אומנם נקיים בממשלה, אבל אתה יודע שהארנונה תוטל על כל בתי-החולים במלואה, והיא הולכת ומוטלת. כך שאני לא רואה סיכוי כלשהו שאפשר לפטור, אלא אם כן כל בתי-החולים יקבלו את הפטור.

רפאל פנחסי (ש"ס):

בית-חולים פרטי אינו דומה לבית-חולים ציבורי וממשלתי. הציבוריים והממשלתיים אולי ישלמו, אבל אפשר לפטור את הפרטיים.

אגרות כבישים ומדרכות במזרח-יחשלים

חבר הכנסת י' כהן שאל את שר הפנים ביום י' באדר ב' התשנ"ז (19 במרס 1997):

ראש הממשלה וראש עיריית ירושלים סיירו השבוע בכפרים ערביים במזרח-ירושלים והצהירו על תחילת ביצוע סלילת כבישים ומדרכות באזור. כידוע, על-פי חוק נגבית מתושבי האזור אגרה למימון הביצוע.

רצוני לשאול:

1. האם גובה, או תגבה, עיריית ירושלים מתושבי מזרח העיר אגרות עבור סלילת הכבישים והמדרכות?

2. אם כן – מה סך ההכנסה הצפויה?

3. האם התעריפים זהים לאלו הנגבים מתושבי מערב העיר?

שר הפנים א' סויסה:

3-1. מזרח-ירושלים הינה חלק מירושלים – עיר הבירה של מדינת ישראל – וכמובן תושביה הינם תושבי ירושלים, וחלים עליהם החובות והזכויות בהתאם. אין בכוונת העירייה לתת לתושבי מזרח-ירושלים זכויות יתר או חובות יתר בנושא היטל סלילת כבישים ביחס לניתן במערכה של העיר.

לנוכח התקציב הממשלתי שהממשלה החליטה עליו, בהיקף של כ-130 מיליון ש"ח לפיתוח שירותים ותשתיות במזרח העיר, מגבש צוות עירוני מדדים לגביית היטלי כבישים במזרח-ירושלים.

שיעור חשבונות המים של תושבי ירושלים

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר הפנים ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

העיתון "יתד נאמן" – רצוף בזה צילום הידיעה – מגלה, כי בדיקה העלתה שתושבים רבים בירושלים קיבלו חשבונות מים מנופחים. בעירייה הגיבו: מבררים.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מה העלתה הבדיקה?

3. כיצד קובעים ברשויות המקומיות את מחיר התשלום שיש לגבות עבור צריכת מים?

4. כיצד יפעל משרד הפנים לוודא שבירושלים וביתר הרשויות המקומיות לא יגבו יותר מהמגיע להם?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. כפי שנמסר לנו על-ידי עיריית ירושלים, היתה תקלה בקריאת המונים על-ידי הקבלן שזכה במכרז. העירייה פעלה ופועלת לתיקון העניין, על-ידי פריסת תשלומים לחייבים – ללא ריבית והצמדה, והכנסת קבלן חדש לביצוע העבודה. מחירי המים אחידים, ונקבעים על-ידי ועדת הכספים של הכנסת.

משכורות הבכירים בעיריית בני-ברק

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הפנים ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

נוכח הטענות על משכורותיהם של בכירי העובדים בעיריית בני-ברק, רצוני לשאול:

1. מה הוא סכום המשכורות של חברי הוועדה הקרואה בבני-ברק?

2. כמה שעות עובד כל אחד מחברי הוועדה?

3. מה הן משכורותיהם של בכירי העירייה?

שר הפנים א' סויסה:

שוב בני-ברק, והפעם לגבי השכר.

1. ברשות מקבלים שכר נבחרים שלושה סגנים וראש הוועדה. לפי דירוג הרשות, ראש הרשות מקבל – על-פי קריטריונים שנקבעו, כמובן – 23,053 ש"ח, וכל סגן מקבל 20,986 ש"ח. סך הכול – 85,011 ש"ח.

2. אני מודע לבעיית זמני נוכחותם של הנבחרים. בימים אלה אנו מטפלים בדבר. בימים הקרובים נטפל בנושא הרכבה של הוועדה, וכמובן, גם בכיסוי הגירעונות בהסכם בינינו לבין עיריית בני-ברק. באותה הזדמנות אנחנו מכינים את רשימת כל הליקויים ואת ההצעות שלנו לתיקונם. הם יוכנסו לתוך אותו הסכם.

3. בכירי העירייה מקבלים שכר לפי חוזי בכירים, כנהוג ברשויות המקומיות וכפי שנקבע על-ידי משרד האוצר.

היו"ר ד' טל:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, נכון שהנושא מעלה חיוך, אבל זה חיוך של צער. זה מאוד מצער לראות ועדה שחבריה מקבלים משכורות של 85,000 שקל לחודש.

שר הפנים א' סויסה:

החיוך הוא אחרי הדמעות שהורדנו.

רפאל פנחסי (ש"ס):

בשאלתא הבאה אני שואל מה היה שכרם של אלה שמונו וכמה הוא היום.

שר הפנים א' סויסה:

גם בבני-ברק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

בשאלתא הבאה אני מבקש לדעת באיזה היקף משרה הם עובדים היום. הם התחילו בשליש משרה. אבל לזה אתייחס בשאלתא הבאה.

השאלה הנוספת שלי נוגעת לשאלה מס' 3 בשאלתא. שאלתי מה הן משכורותיהם של בכירי העירייה. אדוני השר נתן לי תשובה, שהמשכורת היא לפי חוזה בכירים. שאלתי היא זו: מהו מספרם ומהו גובה שכרם? כמו שאדוני נתן לי תשובה לגבי יושב-ראש הוועדה, שמקבל 23,000 שקל עבור שעת עבודה בשבוע, כשבחודש זה אולי חמש-שש שעות, אני רוצה לדעת באמת גם מהו שכרם של הבכירים. תודה רבה.

שר הפנים א' סויסה:

אני מצטער על שלא הבנתי את שאלתו של חבר הכנסת ולא הבנתי שהוא מעוניין בפירוט יתר. כתוב: מה הן משכורותיהם של בכירי העירייה? אמרתי שמשכורותיהם הן על-פי חוזה בכירים. אבל אשמח להעביר לך, בלי נדר, בכתב, פירוט יתר האומר כמה נבחרים יש, כמה מקבלים שכר בכירים וכמה מקבל כל אחד.

משכורותיהם ושעות עבודתם של יושב-ראש הוועדה הקרואה בבני-ברק וסגניו

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הפנים ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

זה שנה ומחצה מכהנת בבני-ברק ועדה קרואה.

רצוני לשאול:

1. מה היא דרגת המשכורת של יושב-ראש הוועדה הקרואה וסגניו?

2. כמה סגנים מקבלים שכר?

3. כמה סגנים קיבלו שכר בעת מינוי הוועדה, בכמה אחוזי משרה, והאם מאז ועד עתה חלו שינויים? אם כן – מה ובכמה?

4. כמה שעות שבועיות עובדים בעירייה היושב-ראש וסגניו?

5. מי מהם מקבל קהל וכמה שעות בשבוע?

שר הפנים א' סויסה:

שוב השאילתא היא בנושא בני-ברק.

1. דרגה א', כדרגת ראש רשות זהה. חבר הכנסת פנחסי, הדרגה נקבעת בהתאם לגודל האוכלוסייה שמתגוררת באותה רשות.

2. לפי דיווחי אפריל 1997, שלושה סגנים מקבלים שכר.

3. מאז מינוי הוועדה מקבלים ארבעה נבחרים שכר, שלושה סגנים פלוס ראש הוועדה, ומאז מינויה לא חל כל שינוי.

4-5. אני מודע לעניין זמן נוכחותם של הנבחרים ברשות, ובימים אלה אנו מטפלים בהרכבה של הוועדה ובליקויים הקיימים.

היו"ר ד' טל:

שאלה נוספת לחבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני מבין שאת הנתונים קיבלת אולי באופן שהם לא כל כך מדויקים. אני לא בא להאשים את אדוני השר, כי את הוועדה הקרואה מינה דווקא שר ממפלגת העבודה. לשמחתי ולהפתעתי – בעת שמינו את יושב-ראש הוועדה, אחד השרים היה השר עוזי ברעם, וחשבו שהוא יצליח להיבחר בעיריית ירושלים, לאחר שהוא יוכיח את עצמו בבני-ברק, אך הוא נכשל שם. אבל לא זו הנקודה.

הנקודה היא, שאדוני השר נתן לי תשובה שיש שלושה סגנים, ששכרם במהלך כל השנתיים שהם מכהנים הוא זהה. אדוני השר יבדוק את הנושא שנית. הם מונו בתחילה בשליש משרה, ואני יודע מידיעה ברורה ששניים מהם קיבלו שלישי משרה. אבל משום מה, כשהיה מהפך בשלטון ומשרד הפנים עבר לידיים אחרות, המשרות שלהם עלו משליש משרה למשרה שלמה. לכן, שאלתי היתה: מה היתה הסיבה לכך שהיה שינוי באופן שיש הצדקה לעבור משליש משרה למשרה שלמה, וזאת בזמן שהוועדה הקרואה באה להבריא את העיר ולא לתת, כפי שאדוני ענה בשאילתא הקודמת,

85,000 שקל משכורות לנבחרים, שלא מקבלים קהל, שאין להם קשר עם הציבור והם עובדים מספר שעות מועט. האם זה מוצדק?

אדוני השר, כאחראי למשרד הפנים, אומנם ענה לי שבימים הקרובים הוא הולך לתת את הדעת על הנושא. אני מתריע על הנושא הזה במשך שנתיים, ודברי נופלים על אוזניים לא קשובות. תודה.

שר הפנים א' סויסה:

אני לא יודע על שנתיים. אני נמצא במשרד רק כשנה. בוודאי אינני אחראי לשנה הראשונה. בכל אופן, אינני מצדיק מתן משכורות וחריגות לאנשים שלא ממלאים את תפקידם כמו שצריך.

נושא עיריית בני-ברק הוא נושא מסובך. כפי שאתה יודע, אנחנו מטפלים בימים האלה בנושא הזה. רק בשבוע האחרון נפגשתי עם יושב-ראש ועדת הפנים של הכנסת, ונדמה לי שכבר נקבע תאריך להעלאת הנושא בוועדת הפנים, על מנת להחליט סופית בעניין הבחירות. אחת הסיבות לכך שבחרנו במהלך הזה היא הנושאים האלה שעליהם אתה מדבר, שאותם העלית היום. אנחנו בהחלט מודעים לבעייתיות שיש בעיריית בני-ברק.

כפי שאמרתי, בהסכם שנחתום בקרוב עם עיריית בני-ברק, אחד התנאים שמשרד האוצר מעמיד להעברת כספים לכיסוי גירעונותיה של העירייה הוא עמידה בסטנדרטים סבירים, כפי שמקובל בכל הרשויות האחרות.

רפאל פנחסי (ש"ס):

מה היתה ההצדקה להגדלת אחוזי המשרה?

שר הפנים א' סויסה:

אני לא מודע לשינוי הזה. רשמתי לי את הדברים. אני מוכן לבדוק ולהודיע.

רפאל פנחסי (ש"ס):

תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

נוהלי העבודה בעיריית יבנה

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר הפנים ביום ב' בניסן התשנ"ז (9 באפריל 1997):

בדוח מבקרת המדינה ובדוח מבקר משרד הפנים הובעה ביקורת על נוהלי העבודה ואי-עמידה בכללי המינהל התקין בעיריית יבנה. ממידע שהובא לידיעתי עולה, שמצב עניינים זה נמשך.

רצוני לשאול:

1. האם אכן לא יושמו הוראות מבקרת המדינה ומבקר משרד הפנים לגבי אופן מינוי מבקר הפנים ומנכ"ל העירייה? מדוע?

2. מדוע לא אושר עדיין תקציב העירייה לשנת 1997?

3. מה ייעשה לתיקון המצב הקיים בעירייה?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. דוחות הביקורת הובאו לידיעת עיריית יבנה, והובהר לה כי עליה לפעול על מנת לתקן את הליקויים. במסגרת זו החלה העירייה לפעול לתיקון הליקויים, הביאה את דוח הביקורת לפני הוועדה לענייני ביקורת של הרשות, ובעקבות דיון זה נדרש ראש העירייה להעלות את הנושא בדיון במועצת העיר. דרישה זו יצאה לאחרונה וניתנה לרשות ארכה עד 7 באוגוסט 1997 כדי לקיים דיון בעניין.

2. אישור תקציבי הרשויות המקומיות מטופל בימים אלה על-ידי ועדת-אפרתי, כשהמטרה היא לקצר את זמן אישור התקציב בכל הרשויות המקומיות.

3. בהמשך לתשובתי על שאלות 1-2, משרד הפנים קבע לעיריית יבנה הסדר הבראה שבמסגרתו יועלו דרישות לשיפור הניהול של הרשות.

כוונה להחס בתים באום-אל-סחאלי

חבר הכנסת א' סעד שאל את שר הפנים ביום כ"א באייר התשנ"ז (28 במאי 1997):

הובאה לידיעתי כוונת ועדת התכנון והבנייה המחוזית בנצרת להרוס את תשעת הבתים באום-אל-סחאלי, בטענה שחלק מהבתים נמצא ליד שטח שיפוט היישוב הקהילתי עדי. מן הראוי לציין, שהבתים הנ"ל נבנו לפני יותר מ-30 שנה, זאת אומרת לפני ייסוד היישוב עדי.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מדוע לא לאפשר לתושבי אום-אל-סחאלי להיות במסגרת שיפוט עיריית שפרעם או היישוב עדי, כרצונם?

3. האם יפעל משרדך שלא להרוס את הבתים?

תשובת שר הפנים א' סויסה:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן זו עובדה.

2. קבוצת הבתים שעליה מדובר נמצאת כ-2 ק"מ משפרעם ומעבר לכביש ארצי, ועל כן אין כל היגיון ואפשרות לצרפה לשפרעם.

כדי לפתור את הבעיה הוצע לתושבי המקום פתרון הולם על-ידי בעלי הקרקע – מינהל מקרקעי ישראל – הכולל את האלמנטים הבאים: א. יעברו לשפרעם, לביר-אל-מכסור או בסמת-טבעון לפי בחירתם; ב. יקבלו פיצוי מלא על המבנים הקיימים שהוקמו בקרקע חקלאית; ג. הקרקע תישאר ברשותם לשימוש חקלאי; ד. יקבלו מקומות מגורים עם תשתיות חינוך; ה. יאופשר להם להמשיך לגור בפזורה עד גמר בניית ביתם החדש, כשנתיים. למרות האמור לעיל, הם מתנגדים ורוצים להישאר במקומם.

3. למרות התנגדותם, קיים הממונה על המחוז כמה ישיבות עם הגורמים הרלוונטיים, והתושבים נקראו לחתום על חוזים בהתאם לאמור לעיל.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לך, אדוני.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' טל:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה, הצעת חוק חופש המידע, התשנ"ז-1997. תודה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) (תיקון – הגדלת הפטור), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת א' גולדשמידט)

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק פ/905, הצעת חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) (תיקון – הגדלת הפטור), התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, אני מתכבד להציג בפני הכנסת הצעת חוק פרטית, חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) (תיקון – הגדלת הפטור).

אנחנו חיים במשטר שבו, מטבע הדברים ובצדק רב, מכירה מדינת ישראל בצורך לתת הטבות ראויות למשפחות של נפגעי פעולות איבה, של חללי צה"ל. אנחנו נמצאים במדינה שבה יש קדושה רבה, אולי יותר מכל דבר אחר, לנושא המאוד מאוד רגיש והכאוב הזה. לכן ניתנות הטבות מהטבות שונות.

אני חושב שאנחנו יכולים רק להתברך בכך שבמדינה שלנו הנושא הזה עומד על סדר-היום ותמיד מאחד את כל חלקי הבית.

בהצעת החוק שלי אני מתייחס לסוגיה פשוטה מאוד. יש פטור מסוים לגבי תשלום של שני-שלישים מהארנונה בדירות ששטחן עד 70 מ"ר, לאותן משפחות של נפגעי פעולות איבה, ובתוכן כמובן אלמנות צה"ל. אלא מאי? אנחנו חיים במדינה, שברוך השם רמת החיים בה עולה. ככל שרמת החיים עולה, גם שטח הדירות עולה, ומה שהיתה פעם, בזמן שנחקק החוק הזה, דירה סטנדרטית, ו-70 מ"ר זה היה שטח שאיכשהו דומה לסטנדרד, היום – אני מקווה שזה על כל עם ישראל, אבל לצערי לא לכולם יש זאת – לחלק ניכר אותם 70 מ"ר הם כבר לא דירת הסטנדרד. היום כמעט כל דירה חדשה היא בשטח של 100 מ"ר, 110 מ"ר, 120 מ"ר וכו'.

לכן, אני מבקש בהצעת החוק שלי לעשות התאמה, שלפיה אותו פטור ינוע לכיוון סטנדרד הדירה שהיום קיים במדינת ישראל.

אקרא את הדברים: "הפטור לגבי תשלום שני-שלישים מהארנונה בדירות ששטחן עד 70 מ"ר אינו עונה עוד על הצרכים של משפחות רבות, שדירותיהן גדולות יותר. משפחות עם ארבע נפשות מתגוררות לרוב בדירות ששטחן עולה על 70 מ"ר, ודירה מרווחת יותר מ-70 מ"ר אינה עוד בגדר מותרות, אלא צורך קיומי. לכן מוצע להגדיל את הפטור הקבוע בחוק לגבי פטור מתשלום שני-שלישים מהארנונה למחזיקי דירות ששטחן עד 100 מ"ר, ואילו לגבי דירות שבהן מתגוררים למעלה מארבעה בני משפחה יועלה הפטור בהתאם ל-120 מ"ר" – בדירות שיש בהן יותר מארבעה בני משפחה, במצב החוקי הנוכחי הפטור הוא ל-90 מ"ר; זהו פשוט ההפרש. "הצעת החוק מיועדת להתאים את צורכי נכי צה"ל ומשפחות נפגעי המלחמה, לרבות אלמנות ויתומי צה"ל, לשינויים בשטחי הדירות העממיות במדינה. הקפאת שטח הדירות הזכאיות לפטור החלקי מארנונה, כמפורט בחוק הקיים, מוציאה יותר ויותר זכאים ממעגל מקבלי הפטור, אף ששטח דירותיהם הוא עממי וצנוע."

אני רוצה לומר, שבסך הכול אנחנו מדברים פה כמו על הצמדה. אם קבעו בעבר שיש סכום מסוים שמגיע לאלמנת צה"ל, לא יעלה על הדעת שהסכום הזה יישחק מבחינה ריאלית במשך השנים. לא יעלה על הדעת, שאם לפני חמש שנים הסכום היה 100, הוא יישאר 100 גם אחרי חמש שנים. אנחנו מקבלים את התפיסה שבמדינת ישראל, שיש בה אינפלציה, צריך להתאים את הסכום הנקוב בהתאם לעליית יוקר החיים.

כאן, במקום הצמדה לאינפלציה או למדד המחירים לצרכן, אני מדבר בסך הכול על הצמדה לשטח הדירה הסטנדרטי. יש להתאים את שטח הדירה הסטנדרטי החדש למציאות הקיימת.

אני מודע לכך שהצעת החוק הזאת כרוכה בעלות תקציבית. דיברתי עם כבוד שר הפנים לפני שעליתי לדוכן. הוא הסביר לי את המועקות שקיימות היום גם בנושא הרשויות המקומיות, גם בנושא התקציבים, ואני מודע לכל הדברים האלה.

אני חושב, הייתי אומר זאת בצורה עדינה מאוד, שממשלת ישראל, אני לא רוצה לעקוץ, קואליציה כזאת קואליציה אחרת, יודעת, בדרך כלל, לתת יותר לגורמים שמיוצגים בקואליציה, אם הם כאלה או אם הם אחרים, ואלה כללי המשחק הדמוקרטי. אם אנחנו אוהבים את זה יותר, אם אנחנו אוהבים את זה פחות, זו מציאות החיים.

אלמנות צה"ל לא מיוצגות בשום קואליציה, ויתומי צה"ל לא מיוצגים בקואליציות. אין ליתומי צה"ל ולאלמנות צה"ל לובי שמאופיין על-ידי מפלגה אחת, ולכן אני חושב שדווקא בעניין זה מן הדין שממשלת ישראל תבטא את הרצון שלה בנושא הכל-כך קדוש הזה כן לבוא לקראת אותם אלמנות, יתומים, נכים וכל נפגעי מלחמות ישראל.

שר הפנים אמר לי, אני מקבל זאת, אני מצהיר כאן מעל הדוכן, שיש בדעתו לגלגל יוזמה מינהלית שתפתור את הבעיה, ואני מתכבד להודיע פה, שאם אכן יימצא הפתרון שלא באמצעות החקיקה – אני לא מחפש שהצעת חוק תהיה רשומה על שמי. אני רוצה שהבעיה תיפתר, ואני מודיע שאני מוכן לעבוד בתיאום מלא עם שר הפנים, ואם אכן הדבר ייפתר בדרכך אחרת – אני אתמוך בעניין.

אני מבקש מאוד לאפשר את העברת הצעת החוק הזאת, כפי שהגשתייה היום. אנחנו מעבירים אותה בסך הכול בקריאה הטרוםית, כדי לאפשר את הדיון בוועדה להכנה לקריאה ראשונה, תוך כדי קשר עם שר הפנים, אם אכן הוא ימצא פתרון אלטרנטיבי. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעתו של חבר הכנסת גולדשמידט המועלית בפנינו היום באה, לכאורה, אני אומר לכאורה, להיטיב עם אוכלוסייה יקרה וחשובה ולהגדיל את שטח הדירה שעליה מקבלים נכים ונפגעי מלחמה הנחות בתשלום ארנונה.

אין לי דבר נגד הרצון להיטיב עם קבוצות אלה, אדרבה, אני חושב שהן ראויות לכל תמיכה ולכל הקלה, ואני מוכרח לומר לכם שקשה לי לעמוד כאן מעל הדוכן ולדבר נגד העניין הזה, גם כמי שמשפחתו שילמה מחיר יקר במלחמות ישראל. אבל, אני חושב שהאחריות המקצועית צריכה לגבור על העניין הזה, ולדידנו הדרך היחידה לקביעת זכאות להנחות היא מבחן ההכנסה. זה מבחן הוגן ואחיד לכל האוכלוסייה, זה מבחן הוגן לנכים, זה מבחן הוגן גם לזקנים, למעוטי יכולת וגם לעשירים.

יש, בוודאי, נכים שמחזיקים דירות ומצבם הכלכלי לא מצדיק קבלת הנחות. יש גם אזרחים ותיקים שמצבם הכלכלי לא מצדיק קבלת הנחות. במקביל, אין לי ספק שקיימים מחזיקי דירות גדולות שמצבם הכלכלי מצריך קבלת הנחות. אשר על כן, רק מבחן ההכנסה יעשה צדק עם כולם, ומבחן זה מיושם יום-יום בשלטון המקומי, באמצעות ועדת ההנחות שליד מועצת הרשות המקומית.

מעבר לכך, כפי שציין חבר הכנסת המציע, הצעת חוק זו תטיל מטלה נוספת על השלטון המקומי, ורק לאחרונה חתמו על הסכם עם השלטון המקומי, שמחייב את הממשלה לתת מקור מימון לכל מטלה נוספת, בין שהיא באה מתקנה, בין שהיא באה מהחלטה או מחוק. ההחלטה הזאת תיצור פער בתקציבי הרשויות המקומיות.

ועדת שרים לחקיקה התנגדה להצעת החוק, וממילא גם לא יימצא מקור למימון הפער בתקציבי הרשויות המקומיות.

כפי שאמרתי לחבר הכנסת המציע, גם הממשלה, שטיפלה בחוק הסדרי התקציב, החליטה לבטל את החוק הזה. אומנם הוא עוד לא בוטל אבל הוא בדרך לביטול, ולכן אני מציע, מהסיבות האלה, להתנגד להצעת החוק ולהסיר אותה מסדר-היום.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. נעביר זאת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, אם ההצעה תעבור.

קריאות:

היו"ר ד' טל:

רבותי, הטוב ביותר תמיד לפתור זאת בוועדת הכנסת, שתדון בכך.

קריאות:

היו"ר ד' טל:

אם אין התנגדות – נעביר את ההצעה לוועדת הכספים.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) (תיקון הגדלת הפטור), התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

16 בעד, ראובן ריבלין נגד, אין נמנעים, נוסף גם את חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. הצעת החוק תעבור לוועדת הכספים של הכנסת.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – פטור לחיילים משוחררים), התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק פרטית פ/213, של חבר הכנסת רענן כהן, הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – פטור לחיילים משוחררים), התשנ"ו-1996. אדוני חבר הכנסת, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' טל:

אני מבקש מהעוזרות לשמור על השקט.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש לא התייחס לדבר שביקש חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר – – –

היו"ר ד' טל:

הוספתי אותו למניין הקולות, והורדנו את חבר הכנסת ברק.

בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר הבריאות, אני מביא לכאן חוק שמדבר בעד עצמו, שהוא בעצם נוהג שהיה קיים במדינת ישראל הרבה שנים. חייל משוחרר, מיום שחרורו היה מקבל במשך כמה חודשים, עד שנה, מקופות-החולים השונות, פטור מתשלום מה שנקרא מס קופת-חולים או מס בריאות.

מאחר שהנושא ברור, אני מקווה שכל הבית הזה יתמוך בצעירים שלנו, יתמוך בחיילים המשוחררים, ייתן להם את מה שהיה נהוג, ואני מקווה לתמיכה של כל הבית. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אדוני שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני היושב-ראש, עם כל החשיבות של הצעת החוק של חבר הכנסת רענן כהן – ויש לה חשיבות – אם רוצים לחדש את מה שהיה עוד לפני הסל, יכולים הממשלה ומשרד הביטחון לשפות את החיילים. אני כשר הבריאות – אם אין לי מקורות בסל לנושא הזה, חבל, אך אינני יכול לתמוך. אין, זה לא כלול בסל, לא היה כלול בסל, איננו היום בסל. אם אתה מביא את הנושא הזה, צריך להוסיף כסף לסל.

אורי אור (העבודה):

אם אתמול היית אומר לישראל בעלייה שאתה נמנע, היינו נותנים לך את זה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני השר, אם הממשלה – – –

שר הבריאות י' מצא:

על כן, אני לא יכול לתמוך בחוק כשאין לי מקורות בסל הבריאות ליישם אותו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – פטור לחיילים משוחררים), התשנ"ו–1996, של חבר הכנסת רענן כהן. ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד ההצבעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון פטור לחיילים משוחררים), התשנ"ו–1996, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

ובכן, 13 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים.

ענת מאור (מרצ):

אין קואליציה בכלל – – –

היו"ר ד' טל:

סליחה, גברתי, למה גברתי רוטנת? החוק עבר ברוב קולות. מדוע גברתי רוגשת? החוק עבר ברוב קולות.

קריאות:

היו"ר ד' טל:

ואנחנו נוסיף את חבר הכנסת בן-עמי, את חבר הכנסת גולדשמידט ואת כבוד השר קצב וזהו.

רענן כהן (העבודה):

הרב רביץ מבקש.

היו"ר ד' טל:

סליחה, אתה לא יכול לדבר בשם הרב רביץ. אדוני, לאן אתה רוצה להעביר את הצעת החוק?

רענן כהן (העבודה):

לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ד' טל:

החוק יועבר לוועדת העבודה והרווחה. תודה רבה. כן, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' טל:

אדוני, אני לא שומע את חבר הכנסת רביץ. הוא שומע בקושי את הפלאפון, איך הוא יכול לשמוע?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אדוני, אני גם

היו"ר ד' טל:

אז אנחנו נצרף את חבר הכנסת רביץ ואת חבר הכנסת רובי ריבלין. ועוד מישהו? תודה, רבותי.

הצעת חוק נפגעי פוליו, התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצעת חוק פרטית מס' פ/828, הצעת חוק נפגעי פוליו, התשנ"ז-1996, של קבוצת חברי הכנסת. ינמק חבר הכנסת חיים דיין. בבקשה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק המונחת כאן לפניכם באה לתקן עוולות של שנים רבות כלפי קבוצת אזרחים אשר נפגעו מחיידק הפוליו בשנים 1950-1956, כיוון שבאותן שנים לא היה לכך טיפול מתאים. יש קרוב ל-9,000 נכים במדינת ישראל, חלקם מרותקים לכיסא גלגלים, חלקם — — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת דיין, יש לך רוב.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני יודע שיש לי רוב.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני מבקש מידידי, שהוצע אתמול לוועדה קרואה לראשון-לציון, לשבת במקומו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

יחד אתך, זה כבוד גדול.

היו"ר ד' טל:

יחד אתי, נכון.

יוסי כץ (העבודה):

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר להמשיך, הרב יחזקאל?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יחזקאל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גם פואד.

היו"ר ד' טל:

גם חבר הכנסת בן-אליעזר, נכון, הוצע לוועדה קרואה לראשון-לציון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת בן-אליעזר, דוד טל ואני – ועדה קרואה.

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אדוני חבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

רבתי, לא רק שהאוכלוסייה הזאת נפגעה מחוסר טיפול מתאים באותן שנים, טיפול שהיה בו כדי לצמצם את אחוזי הפגיעה מחיידק הפוליו, אלא שהיום הולך ומידרדר המצב של אותם מעטים שנותרו, של אותה אוכלוסייה שהולכת ומתמעטת במדינת ישראל. לצערי הרב – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני חושב שאתה צודק, נצביע בעד.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו נצביע, אני רק רוצה להסביר כמה דברים מאוד חשובים שנוגעים לכולנו. אחד הדברים החשובים, רבתי, שאני רוצה שתבינו – היום אין במדינת ישראל אדם שמסוגל להתקיים מ-1,300 שקל, שזה מתחת לשכר המינימום וזה מה שמקציב המוסד לביטוח לאומי לאותם נכים. אותם נכי פוליו שיושבים כאן, שההוצאות שלהם גבוהות פי שניים-שלושה משל אזרח רגיל, מתקיימים מהכנסה כה זעומה. מזה הם צריכים לממן את הרכב שלהם, מזה הם צריכים לממן מטפלת פרטית, מזה הם צריכים אולי לקחת גם נהג פרטי שיוביל אותם לכל מיני מקומות. אני חושב שההצעה שלי היא רק קצה-קצה של תחילת פתרון, ואני חושב שלאותם אנשים מגיעה עזרה על מנת שישתלבו בחברה – הן בתעסוקה, הן בדירור, הן בסיוע בהלוואות. מדי שנתיים הם צריכים להחליף עגלת נכים. עגלה כזאת עולה 7,000 שקל; עגלה ממונעת בחשמל עולה 21,000 שקל, ואף אחד לא מסוגל לסייע להם בדברים האלה.

אני חושב שמיותר להרחיב. אני חושב שכפי שעברנו תקופות יפות, כפי שהצלחתי להעביר את חוק החירשים וחוק העיוורים, שמונח, וחוק המשפחות החד-הוריות, היום זה התור של הנכים, נכי הפוליו, שלמענם אני מתכוון להפנות את המאמץ העיקרי. לכן יש לחוקק חוק מיוחד, שיאפשר להם להשתלב בחברה עם כולנו, כדי שהם לא יצטרכו כל הזמן לחפש חסדים של אנשים שיעזרו להם לעלות לרכב, להוריד את העגלה ולהעלות את העגלה.

יש פה גם עזרה בתרופות ובטיפולים – החוק מורחב, ואני מקווה שבועדת העבודה והרווחה נדון בסעיף-סעיף על מנת לחוקק את החוק הזה ולהביא פעם אחת ולתמיד פתרון לנכי הפוליו. תודה רבה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

פתרון חיובי, לא אמרת.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. אדוני שר הבריאות, רוצה להעביר מסמכותו לשר אחר?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תגיד שאתה ממליץ להעביר את זה לוועדה.

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אדוני שר הבריאות.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני היושב-ראש, ידידי מגיש ההצעה חבר הכנסת חיים דיין, אנא תשומת לבך. ההתרגשות בנושאי הבריאות היא נוגעת ללב. אני כל הזמן מתרגש מאז אני שר הבריאות. במערכת הבריאות חסר כסף, וזו לא חוכמה לעלות כאן שעה-שעה ולהציע הצעת חוק שאין לה מקור תקציבי.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

שר הבריאות י' מצא:

תסלח לי, בוא לא נתווכח.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דיין, אני מבקש לאפשר לשר – – –

שר הבריאות י' מצא:

אני לא באתי להתווכח, אני בעד זה. לו הייתי יושב בספסל הזה, גם כן הייתי בעד זה. היום יש על כתפי אחריות קצת אחרת. לפני שעתיים דיברתי על זריקות לחולי איידס שאפשר להציל אותם, ואין כסף. לפני שעתיים דיברתי על 1,000 חולי נפש שאין תרופה לתת להם, והם כלואים, אין כסף. כשאתה תבוא אלי בהצעה ותראה לי איך יש כסף, האמן לי, אתמוך מכל הלב. כעת, לא אני נותן את הכסף. הכסף. אני נאבק.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

המדינה – – –

שר הבריאות י' מצא:

המדינה זה מושג רחב מאוד. אני לא רוצה להתווכח אתך.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

– – – במקום כסף לקיבוצים. זה לא פחות חשוב.

שר הבריאות י' מצא:

עוד הפעם הססמה – "קיבוצים". זו ססמה יפה, גם אני אוהב לשיר אותה, אבל בוא נהיה רציניים. בוא נהיה רציניים. קיבוצים זו ססמה יפה, אבל תסלח לי, כעת אנחנו מדברים בצורה יותר תכליתית איך לעזור לחולי ישראל.

אופיר פינס-פז (העבודה):

חיים, אתה משחק באש.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אם אתה אומר את המלה קיבוצים, אני מצביע נגד.

שר הבריאות י' מצא:

רבותי, אני רוצה לומר לכם — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם, אני אודה לך מאוד אם תקשיב לנו.

חיים אורון (מרצ):

אני מבין שאתה רוצה שהחוק — — —

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת אברהם פורז.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שר הבריאות י' מצא:

אני אומר לך את האמת, חבר הכנסת דיין, הרעיון הזה מוצא חן בעיני. יכול מאוד להיות שאנחנו –
–

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת ענת מאור.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אני תמכתי – – –

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת ענת מאור, למה את פותחת בדיאלוג שכזה עם חבר הכנסת דיין?

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' טל:

לא, אבל גברתי לא קיבלה רשות. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות י' מצא:

אני אגיד לך, אדוני היושב-ראש, קניתי פה רעיון מסוים. אומנם ועדת השרים לחקיקה החליטה במפורש – יש לי פה הנייר – להתנגד להצעת החוק, ובמשרדי כותבים לי אנשי המקצוע, ובראשם ד"ר ברלוביץ, ראש מינהל רפואה: "למותר לציין כי להצעת חוק זו אין מקורות למימון העלות", ולכן אני לא יכול לתמוך בה, לצערי הרב. אבל אם היא תעבור – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אולי יהיה שר אוצר חדש?

שר הבריאות י' מצא:

אולי תיתן לגמור משפט?

משה גפני (יהדות התורה):

אבל אולי יהיה שר אוצר חדש?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת גפני, אני סבור שהצדק עם השר, תאפשר לו לסיים משפט.

שר הבריאות י' מצא:

אם היא תעבור, אני אומר לך שיכול מאוד להיות שצריך לשקול את הצעתו הנבונה של חבר הכנסת דיין – להוריד מהסיוע לקיבוצים כדי לתת את זה, כי כך הוא אמר.

אפרים סנה (העבודה):

זה עומד זה מול זה?

שר הבריאות י' מצא:

לא עומד. אתה לא היית פה. הוא הציע את ההצעה הזאת, אני לא התייחסתי אליה ברצינות.

ענת מאור (מרצ):

— — —

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אל תחפש אלטרנטיבה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דיין, אמר השר — —

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

תסתכל לאנשים בעיניים.

היו"ר ד' טל:

— — שמתפקידו של משרד הבריאות להיאבק על התקציבים הללו.

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ד' טל:

סליחה, גברתי חברת הכנסת ענת מאור.

אברהם יחזקאל (העבודה):

למה אף אחד מהקואליציה — — —

היו"ר ד' טל:

אדוני מתכוון לאף לא אחד?

אברהם יחזקאל (העבודה):

למה אין פה אף אחד – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יחזקאל מתכוון לאף לא אחד?

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דיין, חשבתי שהווליום מאתמול ירד.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

– – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן-מנחם. חבר הכנסת יחזקאל, נמשיך עם הדיאלוג של אתמול?

חיים אורון (מרצ):

– – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון, אתה לא רוצה לעזור לי?

אברהם יחזקאל (העבודה):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יחזקאל, זה לא נאה, לא יאה.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני היושב-ראש, אני את דברי אמרתי.

היו"ר ד' טל:

בסדר, אם אדוני סיים, ואם גברתי צלצלה, ואם חברי הכנסת מוכנים, אנחנו נעבור להצבעה.

אפרים סנה (העבודה):

שר הבריאות י' מצא:

למה לא העברת את החוק הזה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — — הוא לא היה יכול. חיים רמון —

שר הבריות י' מצא:

— — —

היו"ר ד' טל:

אדוני שר הבריות לשעבר, חבר הכנסת אפרים סנה.

אפרים סנה (העבודה):

אם היינו נשארים בשלטון הייתי מכניס את החוק. אתם הרסתם — — —

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצבעה, או שאתם רוצים להמשיך לריב?

שר הבריות י' מצא:

זאת חוצפה.

אפרים סנה (העבודה):

זאת באמת חוצפה מה שאתה אומר.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למרות התנגדות הממשלה אנחנו נעביר את החוק הזה. לא הליכוד, אנחנו.

היו"ר ד' טל:

אם תעבירו את החוק הזה, הוא יעבור, בעזרת השם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה רגיש מאוד.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, מה קרה? רק אתמול אמרנו, שנדבר כמו בני-תרבות, נוריד קצת ווליום, נדבר קצת יותר בנימוס. חשבתי שזה יעזור. עברו 24 שעות, וזה לא עוזר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נפגעי פוליו, התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם

בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

אם כן, 20 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת חיים דיין, הצעת חוק נפגעי פוליו, התשנ"ז–1996, תועבר לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטול התניית קבלת קצבת זיקנה בצמצום עבודה),

התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטול התניית קבלת קצבת זיקנה בצמצום עבודה), התשנ"ז-1997, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק פ/1350. ינמק חבר הכנסת פרופסור אמנון רובינשטיין. בבקשה, אדוני. ישיב שר העבודה והרווחה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק של קבוצת חברי כנסת מכל המפלגות נוגעת לכל הציבור בארץ שעבר גיל פרישה. מאות אלפי איש הגיעו לגיל 60 – נשים, לגיל 65 – גברים, גיל שבתקופתנו הוא גיל פורה, והחוק מציב בפניהם מכשול אבסורדי לגמרי.

דרך אגב, בהזדמנות זו אני רוצה לומר, שצריך למחוק את המלים קצבת זיקנה. אני פונה לשר העבודה והרווחה. זו קצבת פרישה. אשה בגיל 60 וגבר בגיל 65 אינם זקנים. הם במלוא כוחם. אנחנו הכרנו גם ראשי ממשלה ושרים שכיהנו בגיל 70 ומעלה, והם לא זקנים. אז, בבקשה, תשנה בהזדמנות זו את החוק.

המצב אבסורדי לחלוטין. אשה מגיעה לגיל 60, גבר מגיע לגיל 65, המעביד והוא רוצים בהמשך עבודתם, הם בשיא כוחם. אומרים להם: לא, אם אתה רוצה לקבל את הקצבה הידועה בציבור כקצבת זיקנה, אתה צריך להפסיק לעבוד, או לעבוד בעבודה דלת הכנסה, שההכנסה ממנה פחותה ממחצית ההכנסה הממוצעת, דהיינו פחות מ-2,875 שקלים לחודש.

התוצאה תמיד הרסנית. או שהעובד יפסיק לעבוד, אף שהוא רוצה ויכול לתרום את תרומתו לחברה, או שהוא עובד בשכר נמוך, או שהוא עובד בעבודה חלקית בלבד, כשהוא רוצה לעבוד בעבודה מלאה, או שהוא מצטרף למעגל העבודה באמצעות הכלכלה השחורה המקבילה.

אני רוצה לומר לכם, שגם אין עלות לחוק הזה. הביטוח הלאומי, לפי מסמך שבידי, אומר, שעלותו של הביטוח הלאומי כ-100 מיליון ש"ח, אבל צריך לנכות מזה את התקבולים הנוספים של מס הכנסה של רבבות ישראלים שיעבדו בהכנסה רשמית מלאה וברמת הכנסה גבוהה.

ועוד שני דברים בודדים אני רוצה לומר: א. השתתפות כוח האדם האזרחי בישראל היא קטנה, וצריך להגדיל אותה, וזה דבר חשוב ביותר; ב. בעולם הרחב יש חוקים רבים נגד פרישה כפויה. בארצות-הברית כמעט בוטלו חוקי הפרישה בכוח ובכפייה.

לכן, אני מבקש מכל חברי הכנסת להצביע עבור החוק הזה, ואני מציע לך, אדוני שר העבודה והרווחה, שגם אתה תצטרף אליו. זה חוק סוציאלי, לא עולה כסף למדינה, מביא כסף למדינה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת פרופסור אמנון רובינשטיין.

אני מזמין את שר העבודה והרווחה להשיב על הצעת החוק.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית, ביקשתי ממנכ"ל המוסד לביטוח לאומי שישלח מכתב לאקדמיה וישאל אותה על שם שיחליף את הכינוי "קצבת זיקנה". אם אתה שואל אותי, קצבת זיקנה זה דבר מכובד. כתוב – זקן בחוכמה. לפעמים אדם חכם הוא בן 40, זאת אומרת אתה זקן בחוכמה. זקן זו לא מלת גנאי.

אברהם פורח (מרצ):

כשתתחילו לשלם את זה – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אשה אחת כתבה לי מכתב: אני בת 60, מקבלת מכתב בדבר קצבת זיקנה. אני מרגישה שאני עדיין צעירה, וזה פוגע בי. לעומת זאת, יש גם מכתבים של אנשים שמתנגדים לשינוי הזה משום שהמלה זיקנה מוסיפה לאנשים כבוד.

הייתי רוצה מאוד להגיע להיות זקן, בעזרת השם, כמו שאני מאחל לכולם שיהיו זקנים גם כן.

היות שלא עומדים להצביע על הנושא של זיקנה או לא זיקנה, אלא על הצעת החוק שידידי מציע, אי-אפשר לומר שזה לא עולה כסף. רבותי, זה עולה לקופת המדינה 110 מיליון שקל לשנה. ביטוח לאומי זה מדינת ישראל.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני השר – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רובינשטיין, השר שמע שאדוני אמר שמצד שני יש הכנסות ממס הכנסה. אני מניח שהוא יתייחס לזה, אז בוא נאפשר לו.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

מדובר ב-20,000 נשים וגברים.

צריך לזכור עוד דבר, אדוני חבר הכנסת רובינשטיין. אם הנושא הזה היה סוציאלי, או שהייתי אומר – ועדת שרים, הממשלה מתנגדת; הייתי אומר לכם, תעשו מה שאתם חושבים, כי זה עניין סוציאלי ממדרגה ראשונה. ולהיפך, אולי הייתי חורג קצת ואומר: רבותי, אני מאוד בעד החוק הזה. כך אעשה גם בעתיד אם יהיו חוקים שיהיה לי קשה מאוד להצביע נגדם כשהממשלה תחליט בניגוד לדעתי.

כאן מדובר בנשים ובגברים שממשיכים לעבוד מעבר לגיל – 65 עד 70 לגברים, 60 עד 65 לנשים. בתקופה שאותן נשים עובדות הן רוצות גם לקבל קצבת זיקנה. אתה היית חבר בממשלה הקודמת והצלחת להתמודד עם שאלות קשות במשרד החינוך – יום לימוד ארוך ועם עוד דברים רבים שנוגעים לילדים חריגים, חינוך מיוחד, והיה קשה מאוד להשיג כסף.

אני מדבר פה לא ברמה פוליטית, בצורה ברורה ובהבנה כנה. האם אנחנו צריכים להוציא 110 מיליון שקל על-פי סדרי העדיפויות שיש לנו בממשלה – בעם, לא בממשלה – מול הנזקקים, מול המפגרים, מול הבעיות הקשות – מנין הולך למה?

כדאי שיהיה ברור, אני מאוד בעד הצעת החוק, אבל – – –

יוסי כץ (העבודה):

שר האוצר ממילא יחרוג מהתקציב.

הו"ר ד' טל:

סליחה, חבר הכנסת כץ.

אדוני השר, חבר הכנסת רובינשטיין אומר, ואולי אדוני ייתן את דעתו על כך, שהאנשים האלה שיעבדו ינכו משכרם למס הכנסה, ונמצאנו שהאוצר מרוויח, או בכל אופן זה מתקזז.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

הביטוח הלאומי ישלם 110 מיליון, והאוצר ירוויח 20 מיליון. בסדר, 90 מיליון שקל זה יעלה למדינה.

היו"ר ד' טל:

האם זו לא אותה קופה, אדוני?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

ידידי היושב-ראש, ידידי חבר הכנסת דוד טל, אתה יודע איך בנוי התקציב ומה זו קופת המדינה. וגם הביטוח הלאומי זה קופת המדינה, ואי-אפשר לבוא ולומר שזה גוף סטטוטורי נפרד, והתקציב הוא תקציב נפרד.

אגב, הצעתי הרבה שינויים בחוקים שקיימים מלפני 50 שנה ולא שינו אותם. תמיד אפי אושעיה מדבר על זה, ואני הצעתי צוות מקצועי בתוך המשרד ואמרתי: רבותי, עכשיו תפעילו אתם את הראש, אל תחכו שיקום איזה מסכן שנתקל בבעיה קשה ואז תגידו: אוה באמת, הוא צודק, איזה רעיון, איך לא חשבנו על זה. אל תחכו שיתעורר חבר כנסת מכובד שנתקל בבעיה או שפנו אליו בבעיה, ואז הוא יציע הצעת חוק. יש צוות בביטוח הלאומי, בראשות היועץ המשפטי של הביטוח הלאומי. אמרתי: תעבור על כל החוקים. תמיד נמצא אנשים שיתקנו, ו"מכל מלמדי השכלתי", אבל בואו לא נתבזה היום, 50 שנה למדינה, בהצעות כאלה פשוטות, שהיו צריכות להיות מתוקנות לפני עשר או 20 שנה. החבר'ה עושים את העבודה, ואני מקווה שבקרוב נביא הרבה הצעות, ולא יהיה לי שום ספק שכולם יתמכו ויצביעו בעד התיקונים הללו.

פה, רבותי, אני אומר בצורה ברורה: אני עצמי לא נגד, משום שאני חושב שזה דבר טוב. זה לא נושא סוציאלי ממדרגה ראשונה, שיהיה ברור, אבל בכנות, אם כל אחד ואחד מכם היה יושב במקומי או במקום שר אחר בממשלה והיה צריך לקבל ולהחליט בשיקול דעת על סדרי העדיפויות, תאמינו לי שאיש לא היה מצביע עבור החוק הזה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה צודק, אבל אנחנו לא במקומך.

היו"ר ד' טל:

היית מאוד שמח להיות במקומו, חבר הכנסת פינס.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני רק אומר את מה שאני חושב שצריך לומר. אני לא מתנגד להצעת החוק הזאת, אני כחבר ממשלה מביא לכם את החלטת ועדת השרים לחקיקה בנושא הזה – –

היו"ר ד' טל:

שהיא נגד.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

— – אבל צריך לזכור היטב, שכולנו, בסופו של דבר, נצטרך להתמודד ולהחליט מאין יבוא הכסף ולאן ילך, לאילו מטרות ומהם סדרי העדיפויות. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לפני שאתה מצביע אני רוצה להעיר: אצלנו בין חברי הליכוד יש עכשיו משחק הכיסאות המוסיקליים – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

מה קורה לכם? איפה אתם? אתם בהלם מאתמול?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני נמצא כאן כל הזמן. הואיל ואנחנו כל הזמן זזים בכיסאות, הצבעתי פעמיים במקום חבר הכנסת בדש, שלא נמצא כאן, ואני מבקש לרשום – – –

היו"ר ד' טל:

אנחנו נרשום את זה בפרוטוקול, שההצבעות האחרונות של חבר הכנסת בדש הן בעצם הצבעותיו של חבר הכנסת רובי ריבלין, וכדי שהוא לא יגיע לוועדת האתיקה, אנחנו נאשר לו את זה כרגע.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד? אם החוק יעבור – וכך אני סבור שזה יהיה – הצעת החוק תועבר לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (ביטול התניית קבלת קצבת זיקנה בצמצום עבודה), התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

אם כן, עיניכם הרואות: 10 בעד, 3 נגד, אין נמנעים. הצעת החוק של קבוצת חברי הכנסת, בהם חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, תועבר לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – שיווק ישיר), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק פרטית פ/1060, הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – שיווק ישיר), התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל. הנמקה מהמקום. בבקשה, אדוני.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ראשית, אדוני השר, אני מבקש להודות לך ולאנשי משרדך על כך שאתם תומכים בקריאה הטרומית בהצעה זו, שלמעשה דומה להצעת החוק של נעמי חזן, אבל תכליתה ליצור פרק – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יחזקאל, סליחה, אני רוצה לצרף את הצבעתו של חבר הכנסת אזולאי בהצעה הקודמת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הצעת החוק הזאת יש בה למעשה דמיון להצעת החוק של נעמי חזן, אבל תכליתה היא פרק שלם שהנושא שלו הוא שיווק ישיר. כבודו יודע שיש, למשל, ערוץ הקניות. ברשותך, מה שקורה עם ערוץ הקניות הוא, שהרבה מאוד אנשים לא מקבלים את המוצר בזמן, חלקו פגום, כבודו יודע, ויש בעיה להחזירו, ולכן הפרק הזה צריך לעמוד בפני עצמו, תחת הכותרת שיווק ישיר. בוועדה נצרף אותו כתיקון להצעת החוק של נעמי חזן, או שנעשה אותו כפרק נפרד, אבל אין ספק, שבעידן של קניות ומכירות דרך טלפונים, הפרק של שיווק ישיר חייב להיות מעוגן בספר החוקים.

אני מודה לך על שתמכת בהצעה, ואני מקווה שנריץ את הצעת החוק בוועדת הכלכלה. תודה לכם.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. אדוני שר התעשייה והמסחר.

שר התעשייה והמסחר ל' שרנסקי:

אני תומך בהצעת החוק ומציע להעביר אותה לוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – שיווק ישיר), התשנ"ז – 1997.

אפי אושעיה (העבודה):

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אפי אושעיה, למה אדוני מפריע לי?

אפי אושעיה (העבודה):

אני מפנה את תשומת לבך לכך, שעל-פי תקנון הכנסת, אם הממשלה מסכימה מותר לחבר הכנסת להציע להסיר מסדר-היום, ואני ביקשתי.

היו"ר ד' טל:

אתה צודק, אדוני. נמסר לי, וזו היתה טעות שלי. יואל נא אדוני להציע להסיר את הצעת החוק.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אנחנו יעילים היום. אנחנו מעבירים היום ארבעה חוקים ברבע שעה, והוא משבש לנו את סדרי העבודה.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, נעבור להצבעה, ברשות חבר הכנסת אפי אושעיה? אנחנו עוברים להצבעה.

חיים אורון (מרצ):

היום הכול עובר.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון שיווק ישיר), התשנ"ז–1997,

לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

אם כן, 11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת יחזקאל, הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – שיווק ישיר), התשנ"ז–1997, התקבלה והיא תעבור לוועדת הכלכלה.

הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון – תמריצים למפעלים בקיבוצים), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצעת חוק פרטית מס' פ/1418, של חבר הכנסת חיים ג'ומס אורון: הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון – תמריצים למפעלים בקיבוצים), התשנ"ז–1997. הנמקה מהמקום.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני רואה שבני אלון הולך לדוכן. הכול בסדר, ההצעה מוגשת בהסכמה.

כאשר אושרו בכנסת שינויים בחוק עידוד השקעות הון, בעקבות השינויים בחקיקה אושרו ההטבות השונות בגין ההפחתות לחברות בע"מ ולא לשותפויות מוגבלות. על רוב הקיבוצים – מדובר, אגב, בקיבוצים בקו העימות, לפני שבני אלון עולה לדוכן, כי מדובר על חוק עידוד השקעות הון של אזור פיתוח א' ואזור פיתוח ב' – לא חל החוק. הגשתי הצעת חוק שתשווה את ההטבות שניתנו לחברות בע"מ גם לשותפויות מוגבלות. אגב, יש קיבוצים שיש בהם חברות בע"מ ואז החוק חל עליהם, אבל אם זו שותפות מוגבלת, החוק אינו חל עליהם. ההצעה, כפי שנאמר, מוסכמת.

אני מוצא מקום להעיר, שנציב מס הכנסה העיר את תשומת לבי לכך שיש אי-דיוק מסוים בניסוח החוק, והוא הגיש לי תיקון שמוסכם עלי. הבטחתי גם לומר את זה מעל הדוכן, ובכל מקרה, אם לא תהיה הסכמה, אמשוך את החוק. אני חושב שזה לא יתרחש, ומה שפה מוצע זה פשוט להשוות את התנאים של שותפויות מוגבלות לאלה של חברות בע"מ בחוק עידוד השקעות הון, כפי שהדבר שונה לפני כמה חודשים.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. אדוני השר, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

ג'ומס, ההטבות שניתנו לקיבוצים באזור פיתוח א' בהסדר הקיבוצים ניתנות גם לרשויות המקומיות שם?

חיים אורון (מרצ):

סילבן, אני לא רוצה לפתוח את הוויכוח. גם לא כל ההטבות שניתנו באזורי פיתוח מסוימים ובהגדרות שונות ליישובים שונים ניתנו לקיבוצים. למשל, מגדל-העמק ושריד. למה להתחיל עם זה?

היו"ר ד' טל:

כאן אני סוגר את הוויכוח. חבר הכנסת אורון, בזה אנחנו מסיימים. שר התעשייה והמסחר מקבל את רשות הדיבור.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

הממשלה, עקרונית, מסכימה להצעה. יש כמה דברים שצריך לתאם.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון מקבל על עצמו, אין בעיה.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

אני בטוח שבועדת הכספים, שצריך להעביר אליה את ההצעה, אפשר להגיע להסכמה מלאה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת אלון מבקש להסיר.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני חבר הכנסת המציע, חבר הכנסת חיים אורון, יכול להיות בהחלט שעד שאגיע חזרה למקומי לא אראה שום סיבה הגיונית להתנגד לדבר שהממשלה מסכימה

לו ולהיות קטנוני ולמצוא עילה, בכל פעם שמוזכר הסקטור הקיבוצי לומר כמה מלים בשבח הסדר הקיבוצים ושאר מיני הסדרים שהיו והינם. אבל אני רוצה לנצל את מעט הדקות שיש לי לפנות בפנייה אל אותו סקטור קיבוצי שיש לו בסך הכול חלק גדול גדול בהיסטוריה של מדינת ישראל.

כשוועדת-רון מציעה עכשיו דברים מתוך אינטרס ממלכתי, לשנות את המצב הלא-נורמלי שקיים, כאשר אין מלאי קרקעות – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה פונה בעניין זה לא רק אל הקיבוצים אלא גם למושבים.

חיים אורון (מרצ):

וגם לסקטור הפרטי בחקלאות, לאיכרים ולמושבניקים.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת אורון, גם לסקטור המושבי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון, למה כועס ידידי? לא צריך, הרי אתה עשוי מחומר אחר לגמרי, למה אתה כועס?

בנימין אלון (מולדת):

גם הסקטור המושבי וגם הסקטור הקיבוצי צריכים לחשוב היטב לפני שהם מתנגדים אוטומטית משיקולים סקטוריאליים לתוכנית לאומית נצרכת של ועדת-רון. למה אני אומר זאת? ודאי שאין צדק באפליית מפעל קיבוצי, שלא יקבל אותם תמריצים כמו מפעל בעיירת פיתוח או מפעל אזורי אחר. אם הממשלה חושבת שנעשה כאן אי-צדק, ודאי שצריך לתקן אותו.

אבל אני רוצה לדבר על הדברים בראייה היסטורית: היתה תקופה שבה חייתי בקיבוץ, ובסופו של דבר יש כאן תיקון צדק היסטורי שהקיבוצים צריכים להיות שותפים לו. במשך תקופה ארוכה השוויון היה בתוך גדר הקיבוץ. במפעל האזורי שהיה בבעלות קיבוצים עבדו אנשי עיירות הפיתוח שגם הם בוני מדינת ישראל.

אלי גולדשמידט (העבודה):

התמונה הזו מאוד לא נכונה.

בנימין אלון (מולדת):

לא אגיע לאן שאינך רוצה שאגיע, רק תן לי לסיים. אני לא מסוגל להתרכז כאשר חבר הכנסת גולדשמידט מסיט אותי. לכן אני אומר, שכאשר מציעים בוועדת-רונון להגיע להבנה שתנגוס קצת בקרקעות, אני שואל את אנשי המושבים והקיבוצים ומבקש שהם יענו לי בכנות: גם במושבים מציעים היום בתים לאנשים שאינם באים כדי להיות חלק מהמגזר החקלאי. גם בקיבוצים פותחים פעוטונים לילדים שבאים מהעיירות. מה יקרה אם התנועה הקיבוצית, שבין כך ובין כך עוברת תמורות חברתיות, תביט נכוחה מבחינה חברתית, קהילתית וממלכתית ותאמר: אני פותחת את שערי. יכול בהחלט להיות שבחלק מהאדמות שליד הקיבוצים יקומו שכונות יפות. לא משנה כרגע מי ירוויח מהספסור בקרקע, הקיבוץ או המינהל. זה ויכוח כלכלי, אבל לא זה צריך להיות כיוון ההתייחסות לנושא.

לכן, אני מסיים את דברי ואומר: חלילה וחס לקנטר, ובמה שצריך לתקן, כפי שחבר הכנסת אורון אומר, אני סומך עליו, אבל דעו לכם, שסגנון ההתיישובות ש"גוש האמונים" התחיל בו, היישוב הקהילתי, שיש בו איזו מסגרת חברתית, אבל אין בו שיתוף – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

היישוב הקהילתי אינו המצאה של "גוש אמונים".

בנימין אלון (מולדת):

נכון, נכון, אני מבקש סליחה ממסחה לדורותיה ומחבר הכנסת גולדמן. בהחלט יכול להיות מצב – אתם צריכים להביט עליו בעיניים פקוחות ובאהבה – שרבים מהקיבוצים ומהמושבים יגיעו למצב, שיהיה בהם סגנון הקהילה, סגנון של יישוב קהילתי, אבל כלכלית, מסחרית ושיתופית תהיינה מהפכות.

לכן, גם ביחס למפעלים אזוריים – ביחס למבט החברתי של העיירה, לא רק בימי בחירות – כמו בימים הרעים – וגם ביחס לדברים כלכליים שכאלה, אני מקווה שנגיע למצב שבו כל הוויכוחים האלה יהיו נחלת העבר. כמו שכאן אתה מקפיד, חבר הכנסת אורון, שהחיתוך יהיה גיאוגרפי, כך אני מקווה, שתקפיד גם להבא על חיתוך גיאוגרפי בלי צבע מפלגתי, בלי צבע של קו ירוק, בלי שום צבע.

חיים אורון (מרצ):

שלא 50% יקבעו פער של 200% בהטבות.

היו"ר ד' טל:

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת אורון, הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון) – תמריצים למפעלים בקיבוצים).

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק לעידוד השקעות הון (תיקון תמריצים למפעלים

בקיבוצים), התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' טל:

14 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת אורון נתקבלה, והיא תעבור לוועדת הכספים.

הצעה לסדר-היום

המשבר בתייחת הנכנסת לישראל

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2600, בנושא: המשבר בתיירות הנכנסת לישראל – של חבר הכנסת אפרים אושעיה. בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מכובדי שר התיירות, הצעתי את ההצעה לסדר-היום כהצעה דחופה, לא משום שאני רוצה לעשות חשבון פוליטי, חשבון של פיגועים ונפגעים כפי שהיה בנושא שהועלה על-ידי בדצמבר 1996. אני לא רוצה לומר מה הן הסיבות לכך ומדוע התיירות הנכנסת הולכת ומתמעטת. אני רוצה לדבר על תהליך השלום וכן הלאה. אני מעלה את הנושא הזה משום שאני חרד לענף התיירות. אני בטוח שכבוד השר חרד אף הוא. מנתונים שנמצאים לפני מתברר, שבמאי 1997 היתה ירידה של 7% בתיירות הנכנסת לעומת מאי 1996. בסך הכול, לעומת מאי 1995, זו ירידה של 17%. בירושלים היתה ירידה של 14% בתיירות לעומת אשתקד, בטבריה – 11%, בנתניה – 10% וכן הלאה.

גם בתיירות הפנים, חוץ מאילת וים-המלח, בכל המקומות כמעט בלי יוצא מן הכלל, יש קיטון משמעותי מאוד בתיירות הפנים. בעיר נתניה, עיר מגורי, תיירות הפנים ירדה ב-29%, והתיירות הנכנסת ירדה ב-10%.

על-פי נתוני מזכ"ל התאחדות עובדי האירוח, יש קיצוץ בפועל של 10% בהיקף העובדים בענף התיירות, והמלונאים דורשים להגיע להסכמי עבודה שייתנו לעובדים לעבוד רק 20 יום במקום 22 ימים בחודש. ביטול השעות הנוספות כבר קורה בפועל. מבקשים מהעובדים לוותר על תוספות שכר ומגדילים את היקף הפיטורים.

אני רוצה לומר, שמשקלו הכלכלי של ענף התיירות במדינת ישראל חשוב מאוד. כל פגיעה בתיירות הנכנסת היא פגיעה בכל החיים הכלכליים. נוח לי לתת דוגמה מעיר מגורי: כאשר התיירות הנכנסת קטנה, ותיירות הפנים קטנה עוד יותר, נפגעים לא רק בעלי בתי-המלון, אלא גם נהגי המוניות, חנויות המזכרות והמסעדות, והעיר הופכת פתאום לעיר רפאים. נכון שיש לעיר הצרות שלה, פשע וכן הלאה, אבל הבעיות החברתיות הממשיות הנגרמות כתוצאה מהקיטון בתיירות הנכנסת – הן פנים והן חוץ – משפיעות על כל אורחות החיים של העיר. מפעלי היהלומים שראו בעבר תיירים באים וקונים במישרין יהלומים במפעלים לא רואים עוד את התיירים האלה. כלומר, יש השפעה על כל אורחות החיים של העיר, יש פגיעה כלכלית בעיר, אבל גם פגיעה חברתית גדולה מאוד.

נתתי את הדוגמה של נתניה, אבל אני מניח, שאפשר לומר על כל עיר בארץ, שכאשר יש פגיעה כה גדולה בתיירות, המשבר משליך על כל אורחות החיים של אותה עיר ובהכרח על כל המדינה.

לסיום אני מבקש לומר, אדוני השר, שההצעה הזו עולה כאן על מנת להעלות את נושא התיירות על סדר-היום הציבורי, ולקרוא לממשלה להקצות את המשאבים המתאימים והנכונים עד כמה שאפשר, כדי לפרסם את מדינתנו בחוץ-לארץ, לעשות פעולות שיווקיות ולסייע למלונאים בארץ, כי התיירות היא עתידנו. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת אושעיה. אדוני שר התיירות, השר קצב, בבקשה.

שר התיירות מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה לחבר הכנסת אושעיה שהעלה את הנושא הזה על סדר-יומה של הכנסת.

תחילת המשבר בתיירות היא במרס 1996, ומאז לא מצליח הענף להתאושש מהמכות שפקדו אותו. ואף-על-פי-כן, המשבר איננו כל כך חמור בעיני, כפי שהוא מצטייר. 2.4 מיליוני תיירים הצדיעו למדינת ישראל, באו לבקר פה. מתחוללים אי-אלו שינויים במגמות התיירות הבין-לאומית.

לישראל יש הסיבות שלה שבשלהן היא נפגעה מהמשבר, מהקשים בענף התיירות – פיגועי טרור, פיגועי אוטובוס, מבצע "ענבי זעם", אירועי מנהרת הכותל, "אפרופו" ודברים נוספים, אבל יש מדינות נוספות שהיו מדינות תיירות מובהקות והמשבר לא פסח עליהן, ובאופן יותר חמור לגבי אחדות מהן, כמו שווייץ, קפריסין וטורקיה. יש מדינות שבהן הצטמצם באופן משמעותי היקף התיירים שעוזבים את המדינה לארצות חוץ. בארצות שציינתי מספר התיירים הנכנסים קטן. יש ארצות שמספר התיירים היוצאים מהן פחת, כמו אנגליה, וכמובן, גם זה משפיע על מדינת ישראל.

לפי דעתי, הענף איננו על סף קריסה. למרות הקשיים שפקדו את הענף, הצלחנו לשמור על צינורות השיווק. ישראל נמצאת בכל אותם צינורות שיווק שהיו בעבר. לא ברחו לנו סיטונאים גדולים. שמרנו על הרמה, על המגמה, על הכיוונים, כמו לפני תחילת כהונתה של הממשלה; והיו קשיים רציניים מאוד, כפי שמניתי אותם.

נכון, תיירות הפנים בישראל הצילה את הענף ממשבר יותר חמור. יש גידול של כ-2 מיליונים במספר הלינות של ישראלים בבתי-מלון ב-1996. בין 1995 לבין 1996 לא פחת מספר הלינות בבתי-המלון.

הצעדים העיקריים שנקטנו, שסייעו לנו למנוע קריסה או למנוע משבר בשנה האחרונה, הם: שמרנו על כל אותם סיטונאים גדולים, צינורות שיווק ברחבי העולם; היינו פעילים בצורה מאוד אינטנסיבית; ניהלנו מסעי פרסום; נכחנו בכל האירועים של התיירות הבין-לאומית. בשנה האחרונה אירחנו בארץ כ-3,000 אנשי תקשורת של תיירות. זה מספר ללא תקדים. גם תקציב קרן השיווק של המשרד גדל באופן ניכר, דבר שסייע לסיטונאי התיירות וצמצם את המשבר.

לפני כשבועיים קיימנו דיון רציני, מעמיק ורחב עם שר האוצר לשעבר ועם ראשי משרדו, ושני המשרדים יושבים כרגע כדי לטכס עצה ולגבש תוכנית ליציאה מן המשבר.

אני גם רוצה להביא לידיעתך, חבר הכנסת אפי אושעיה, שעם כל הקשיים בענף התיירות במדינת ישראל, מעניין שהמשקיעים לא איבדו אמון בתיירות הישראלית. הבקשות להשקעות בענף התיירות בישראל הן בהיקף של 2 מיליארדי דולרים ומעלה, ובין אלה כלולות גם רשתות תיירות בין-לאומיות, עם מוניטין בין-לאומי גבוה ביותר, כמו: "פור סיזונס", "ווסטין" "רדיסון", "הווארד ג'ונסון". אלה חדשים, ואלה שקיימים ויש להם מוניטין בין-לאומי החליטו בשנה האחרונה דווקא להרחיב את הפעילות שלהם במדינת ישראל, כמו "הילטון", "שרתון", "הולידיי-אין", "דייז-אין" ונוספים. אולי אני משוחד, אבל הם בוודאי לא משוחדים, והם עשו את הבדיקות הכלכליות שלהם והגיעו לידי מסקנה, שכדאי להם כלכלית להרחיב את הפעילות. דווקא בשנה האחרונה, עם כל המשבר שפוקד את הענף, הם החליטו להרחיב את הפעילות שלהם במדינת ישראל, והם מגדילים את ההשקעות באופן ניכר. אנחנו לא מצליחים להיענות אלא ל-10% מהבקשות להשקעות של גורמים ישראליים ושל גורמים זרים במדינת ישראל.

עיקר הסיבה לכך שאני אופטימי לגבי עתיד הענף היא זו: אני חושב שהמשבר הזה הוא משבר קוניוקטורלי, חולף. אני חושב שהשנה הבאה תהיה, בעזרת השם, שנה טובה לענף התיירות. חגיגות היובל בוודאי יהפכו את מדינת ישראל למוקד משיכה לתיירות העולמית, וביתר שאת, לקראת שנת 2000. בהרבה מדינות בעולם נערכים ומקיימים צוותים מיוחדים ומשלחות של כנסיות מכל הזרמים. הכנסייה הפרבוסלאבית, הקתולית, היוונית, ואחרים כבר ערכו מסעות הכנה למדינת ישראל, ואני מעריך שעד שנת 2000 יוכל מספר התיירים במדינת ישראל, ולמעלה מזה, דווקא בגלל האירועים.

אני גם חושב שיש שווקים חדשים נוספים שאנחנו עדיין לא מודעים להם ולא פעילים בהם, ואנחנו בוודאי נגביר את הפעילות שם, וזה יכול להביא אותנו לידי כך שנממש יותר את הפוטנציאל הטמון באותן ארצות, כמו מזרח-אירופה, דרום-אמריקה, המזרח הרחוק.

בסוף השנה הזאת, חבר הכנסת אושעיה, יהיה מספר חדרי המלון בישראל 40,000, וזה עדיין לא מספיק, זה עדיין מחייב אותנו להשקיע ולהכין מקומות אכסון נוספים לתיירים. בשנה האחרונה השקיע המשק בענף התיירות 2.8 מיליארדי ש"ח. פירוש הדבר, שניתנו אישורים להקמת 7,600 חדרי מלון. זה יביא לתוספת של 20,000 מקומות עבודה חדשים. מימוש ההשקעות האלה שאושרו יביא לתוספת של 20,000 מקומות עבודה חדשים, וזה מתחלק ל-12,000 מקומות עבודה באזורי פיתוח, 2,000 באזור קווי העימות ועוד 6,000 במרכז הארץ. כלומר, עקב ההשקעות בתיירות, מספר מקומות העבודה באזורי הפיתוח יהיה גדול פי-שניים מאשר במרכז הארץ.

גם בתשתית התיירותית השקענו בשנה האחרונה 110 מיליון ש"ח, וזה בהחלט מאוד מאוד משמעותי.

ב-1996 אושרו תוכניות בענף התיירות בהיקף של 828 מיליון דולר, וההשקעות בפועל היו 721 מיליון דולר, לעומת 416 מיליון דולר שנה קודם, ב-1995, וזה גידול משמעותי של 30% עד 40%.

אני מאמין שהפוטנציאל בשוק התיירות הנכנסת הוא הרבה יותר גדול מכפי שנראה. העובדה ש-75% מיהודי ארצות-הברית עוד לא היו במדינת ישראל היא בשבילי אינדיקציה; העובדה שבארצות מסוימות עדיין לא פעלנו – כפי שהזכרתי, מזרח-אירופה, דרום-אמריקה, המזרח הרחוק – היא בשבילי אינדיקציה; העובדה שבהרבה מדינות נערכים לקראת שנת 2000, וזה עדיין לא מומש, היא בשבילי אינדיקציה, וגם שיתוף הפעולה השיווקי – והיו כמה סימנים טובים עם ירדן ועם מצרים, ואני מקווה שגם עם הרשות הפלסטינית – יכול להיות סימן טוב לבאות ויכול להגדיל באופן משמעותי את התיירות הנכנסת לאזור. אני לא מאמין שפעולות נפרדות של שיווק מממשות את מלוא הפוטנציאל. דווקא שיתוף פעולה אזורי יכול להביא לתוצאות הרבה יותר טובות.

כדי לבחון את הסוגיה הזאת בצורה יסודית, אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא לדין בוועדת הכלכלה של הכנסת.

הי"ר ד' טל::

תודה, אדוני. חבר הכנסת אפי אושעיה מסכים.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת נתקבלה.

שר התיירות מ' קצב:

אני מבקש לצרף את קולי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גם אני בעד.

היו"ר ד' טל:

ובכן, שבעה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. בשבעה כלולים גם השר קצב וגם חבר הכנסת טלב אלסאנע. ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אפי אושעיה – המשבר בתיירות הנכנסת לישראל – תועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

כוונת המכס לשחרר חצי מיליון טונות יין נסך

היו"ר ד' טל:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2336, של חבר הכנסת יצחק וקנין, בנושא: כוונת המכס לשחרר חצי מיליון טונות יין נסך. בבקשה, חבר הכנסת וקנין.

האם היין לא שוחרר?

יצחק וקנין (ש"ס):

שוחרר.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התעשייה והמסחר, חברי הכנסת, לפני שאתחיל את הנאום שלי בנושא – בין הזמן שבו הגשתי את ההצעה לסדר-היום לבין קבלת האישור, מאחר שהשר לא היה בארץ והיה עיכוב מסוים בתשובתו של השר, היין שהיה בינתיים עצור במכס שוחרר רובו ככולו.

אני מבקש לגולל בפניכם את הפרשה כדי שתבינו עד כמה הדברים מזעזעים. כהקדמה לדברי אני רוצה להבהיר, שהדברים שאומר נאמרים לאחר בדיקה מדוקדקת מאוד של הפרטים שקראתי בעיתון "גלובס" ונדעו לי ממקורות אחרים שאותם אין אני יכול לחשוף בשלב זה.

חברי הכנסת, הפרשה מתחילה בכך שאין בישראל חוק האוסר ייבוא יין בבקבוקים ובצוברים. עד לפני שנתיים היה מקובל בארץ, שיין מייבא אך ורק בבקבוקים, כאשר על היין מצוין מוצא היין, היכן בוקבק ואם היין כשר. אם היין היה כשר, נכתב גם מי הרב ומה ההשגחה שניתנה ליין.

כנסת נכבדה, לפני כשנתיים החלו לייבא לארץ יין בצוברים, דהיינו מכלי ענק של מאות אלפי ליטרים. האמת היא, כי בהתחלה יובאו רק כמויות קטנות של יין בדרך זו, בבחינת מישוש הדופק. אך משגילו היבואנים שלא רק שקיים דופק חלש, הוא לא קיים כלל, לא קיים לב – מייד עברו לייבוא מסיבי של מאות אלפי ליטרים. כאמור, יינות אלו יובאו לארץ באישור משרד התעשייה והמסחר, ותחת עינו הפקוחה של המכס, כאשר לאורך כל אותה תקופה התקבלו תלונות חמורות בגין עבירות מטבע חוץ, עבירות מרמה ועבירות על חוק הגנת הצרכן. כמו-כן אינני יכול להבין היכן היה מכון היין.

חברי חברי הכנסת, אני אגולל בפניכם תרשים זרימה חסר תקדים של מרמה והפרת אמונים. יקבים מורשים, מכובדים וכשרים פתחו חברות-בנות. חברות אלו קנו יין ממדינות נחשלות, כמו צ'ילה, יין באיכות ירודה, יין מעופש שרק השד יודע מה הוכנס לתוכו. לאחר שקיבלו היתר ממשרד התעשייה והמסחר יובא היין לארץ, בעוד חברות אלו מצהירות שקנו את היין ב-4 דולרים לליטר, ואילו באמת נקנה היין ב-66 סנט לליטר. דבר זה אפשר לחברות להשאיר מטבע חוץ מחוץ למדינה, כשרק לאחר התערבות התקשורת ועוד גופים הקשורים לענף היין נערכה בדיקה במכס והוחלט לעצור את היין. לאחר שהחברות שילמו את הקנס או הכופר שוחרר היין במבצע שלא היה מבייש שום יחידת קומנדו.

לאחר מבצע הערמה על משגיחי הכשרות הגיע היין ליקבים כשרים. רוקנו את היין ממכלי הייבוא אל מכלי היין הכשרים, ומהלו יין כשר מתוצרת הארץ ביין נסך תוצרת צ'ילה באיכות ירודה מאוד. מהלו יין באיכות גבוהה ברפז זול תוצרת חוץ, ושיווקו את הבקבוקים לשוק במסווה של יין ישראלי רגיל, כאשר על התווית שהודבקה על הבקבוק לא צוינה העובדה שהיין מהול, וכן לא צוין שהיין הוא תוצרת

חוץ. והחשוב מכול: לא רק שלא ציינו שהיין לא כשר, אלא ציינו שהבקבוק שווק תחת כשרות ישראלית.

חברי חברי הכנסת, זה שנתיים יש התלחשות בקרב אנשי היקבים בארץ, ואף אחד לא העז להוציא את הנתונים החוצה. 'בוא זה, שפוגע פגיעה אנושה במשק החקלאי בארץ בכלל ובבעלי הכרמים בפרט, נשמר בסוד עד אשר הגברת איה אבן מעיתון "גלובס" ערכה תחקיר מקיף, שחשף נתונים מזעזעים על היקף התרמית.

השחיתות שגילתה הגברת איה אבן באה לידי ביטוי בתגובה שמסר מר אשר סגל, מנכ"ל "ינות סגל". אביא בפניכם את תגובתו, שהיא מקוממת וחסרת כל היגיון. במקרה אחד, למשל, של ייבוא יין מאירופה וערבובו עם יין ישראלי מהגליל, התעורר ויכוח פנימי. בחברה התווכחו האם עדיף, מבחינת הלקוח, שיהיה כתוב "מיוצר בחוץ-לארץ", או לא. ניצחה הגישה שאמרה, שמבחינה שיווקית יהיה נכון יותר שלא לבלבל את הצרכן. והיין נבלע כלא היה.

אני רוצה להודות למר סגל שמנע מאתנו את הבלבול הצרכני שלנו. בחוצפתו מעיד מר סגל, שהוא עובר על סעיפים 2 ו-17 לחוק הגנת הצרכן. סעיפים אלו מתייחסים לסימון טובין ואריזתם ולמניעת הטעיית הצרכן.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לגולל בפניך סיפור אישי שקרה לי. מדי שבת אני עורך בבית-הכנסת סעודה שלישית. לצורך הסעודה אני רוכש בקבוקי יין. לפני כחודשיים רכשתי את היין המדובר. אני רוצה להעיד שמים וארץ, שכאשר פתחנו את הבקבוק ושפכנו את תכולתו, נתגלה לפנינו דבר מדהים. היין בתוך הבקבוק נראה צלול לחלוטין, אך כאשר הוא הגיע לכוסות הוא היה כל כך מעופש, שלרגע חשבתי שאלו מי ביוב. לאחר בירור העלינו, כי היין הוא היין המיובא.

כעסי זעמי על העניין הוא כה רב, שאינני יודע איפה להתחיל: האם בעניין הפגיעה החמורה באיכות היין ובכבודו של הצרכן, או שמא עלי לנגח את הכשלת הרבים כשהיבואנים לא מהססים להשקותם יין נסך?

חברי חברי הכנסת, כשערכת בירור היכן היה מכון היין, האמון על תקינות היין, איכותו ואמינותו, הצטיירה תמונה עגומה של נגיעה בדבר. ומייד אסביר. מכון היין הוא יצור כלאיים, ש-50% ממנו הם בבעלות פרטית של כמה יקבים בארץ ו-50% בבעלות ממשלתית. אבסורד זה גורם לכך, שאחד מבעלי היקבים מעיד, כי מכון היין הוא עיוות בלתי אפשרי, זאת תופעה אנכרוניסטית. המפגש המשולש של הון פרטי עם הון ציבורי עם מסגרת פעולה שערורייתית, מטרת קיומו היא לקיים את עצמו. הפרדוקס הגדול ביותר בקיומו של המכון הוא, שחברי הדירקטוריון שלו נמצאים מראש במצב של ניגוד אינטרסים, משום היותם יצרני ייבואני היין גם יחד.

מבדיקה ברשות החברות עולה, כי מכון היין נמצא ברשימת החברות המיועדות באחד הימים להפרטה. ייתכן כי זה אחד הפתרונות לשמירה קפדנית על איכות היין המיובא לישראל.

לסיכום, חברי הכנסת, אני דורש מראש הממשלה לעשות ככל אשר לאל ידו על מנת להפריט את מכון היין במהירות. כמו-כן אני שוקד בימים אלו על הצעת חוק שתגביל ייבוא יין בצוברים לארץ.

רבותי, כל התופעה של היין המעורבב והמעופש באיכות ירודה כזאת היא תוצאה של דבר אחד. אילו היה המצב כפי שהיה לפני שנתיים, כאשר היו מייבאים את היין בבקבוקים, כי אז אף אחד לא עושה את התרמית הזאת. מפני שלקחת בקבוקים, לפתוח אותם ולרוקן אותם אל תוך המכלים, זה דבר שאיש לא היה עושה. אבל כיום מביאים מאות אלפי ליטרים בצוברים, ובעזרת משאבות מזרימים בתוך שניות את כל הכמות הזאת לתוך מכלים ענקיים המצויים ביקבים. ורבותי, אל נשכח את ההטעיה שבה מדובר כאן, שהרי זה יין באיכות ירודה מאוד.

ממשרד התעשייה והמסחר ומהממונה על ההיתרים ליבוא נדרש לעצור את התופעה הזאת מייד, כי כאן מרמים ציבור שלם, גם ציבור לא דתי. אני לא מדבר כרגע על העניין של יין נסך, כי פה מדובר על תרמית לשמה, שלא לדבר כבר על ההטעיה ועל המרמה בכל הכרוך במטבע חוץ, כאשר מביאים יין מאיכות ירודה מצ'ילה ומבקבים אותו פה בארץ.

לצערנו הרב, המצב קשה מאוד, בעיקר שהיין הזה נמכר כאילו הוא יין ישראלי. מנסים לתת לו את האסמכתה כאילו היין הזה יוצר בארץ, כאשר למעשה הוא מיובא לארץ ומוכנס למכלים, ובסופו של דבר מוכנס לבקבוקים, והוא מגיע אל הצרכן הישראלי, והצרכן הישראלי שותה יין מעופש מאיכות ירודה מאוד.

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה, כדי שהדיון בה יהיה יותר מעמיק. תודה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק וקנין. אני מזמין את שר התעשייה והמסחר להשיב על הצעתו של חבר הכנסת וקנין. בבקשה, השר נתן שרנסקי.

שר התעשייה והמסחר ל שרנסקי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעניין שהעלה כאן חבר הכנסת וקנין ערך משרד התעשייה והמסחר בדיקה עם שלטונות המכס. הבדיקה לא העלתה שקיים יין בכמויות שצוינו במכתב.

עם זאת, אני רוצה להדגיש עובדה חשובה, כי מותר לייבא יין לא-כשר לארץ. דבר הייבוא כפוף לאישור משרד התעשייה והמסחר, ונדרשת הצהרה על כשרותו או חוסר כשרותו של היין. וכבר היו מקרים בעבר שבהם שוחררו כמויות קטנות של יין נסך. למעשה, נושא ההכשרה נמצא בהשגחה של הרבנות הראשית.

יצחק וקנין (ש"ס):

אין בעיה עם יין נסך, אלא התרמית.

שר התעשייה והמסחר נ' שרנסקי:

הבנתי. אם הטענה בדבר מהילה בין נסך נכונה, דבר שלמשרד התעשייה והמסחר אין שום כלים להוכיחה, הרי שיש כאן עבירה על חוק הכשרות.

לרבנות הראשית יש כל החוקים והאמצעים לאכיפת חוק ההונאה בכשרות. עם זאת, אני מציע, ואני מסכים, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת, ולזמן לשם את כל הגורמים הקשורים בנושא לצורך בדיקת העניין.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר התעשייה והמסחר נתן שרנסקי. חבר הכנסת וקנין, האם אתה מקבל את עמדתו של השר?

יצחק וקנין (ש"ס):

מקבל.

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מוסיף את שמו של חבר הכנסת דוד טל לרשימת המצביעים. ההצעה תעבור לוועדת הכלכלה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' דיין:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת החלטת ועדת הכספים המאשרת הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס הקנייה על טובין (תיקון מס' 19), התשנ"ז–1997.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן מזכיר הכנסת.

שאלות בעל-פה

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא לסדר-היום, שאלות לשר הביטחון. שר הביטחון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 122, של חבר הכנסת בנימין אלון, בנושא: הסכם בין צה"ל לרשות הפלשתינית בגוש-קטיף. בבקשה, חבר הכנסת בנימין אלון.

הסכם בין צה"ל לרשות הפלשתינית בגוש-קטיף

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, רצוני לשאול:

1. האם הסכים צה"ל לדרישת הרשות הפלשתינית להסרת האנדרטה לזכרו של החייל יהודה לוי, השם ייקום דמו, בגוש-קטיף?

2. האם הוגשו תלונות נגד מנפצי כלי הרכב בטקס הקמת האנדרטה?

3. האם חלק מההסכם הוא, שהרשות הפלשתינית תואיל בטובה לפרק את אוהל המחאה שהקימו בשטח הישראלי של מורג תמורת הסרת האנדרטה?

היו"ר ח' דיין:

אדוני השר, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת בני אלון, חברי חברי הכנסת, מיום שיש, מוקדם בבוקר, כאשר שבתי לארץ מנסיעה קצרה בתפקיד, התחלתי לטפל בנושאים האלה שאתה מעלה. ביום ראשון אף סיירתי בשטח, במקום האירועים עצמם.

צה"ל מקיים משא-ומתן עם הפלשתינים להזזת האנדרטה ממקומה. טרם הושגה הסכמה בנושא. הדרישה הפלשתינית נשענת על ההסכם, היות שמדובר בשטח שהוא באחריות אזרחית. המקום הוא פרטי, נרכש על-ידי ישראלים, כפי שאתה יודע, אבל הרשות המוסמכת לאשר היא הרשות הפלשתינית. לכן, יש דו-שיח אתם. ואנחנו מכירים את כל הרגישות, לרבות רגישותה של משפחת לוי, אשר המצבה נושאת את שם בנם יהודה, זיכרונו לברכה. מצבת האבן שמוצבת שם ודאי שבאה להזכיר את האירועים שהיו במקום.

2. הוגשה לפלשתינים מחאה חריפה על האירוע שבו נפצו חלונות כלי הרכב בגוש-קטיף. כמו-כן, תועבר אליהם הקלטת שצולמה במהלך האירוע, עם דרישה לנקוט צעדים נגד המתפרעים המזוהים בקלטת.

3. צה"ל דרש ודורש מהרשות הפלשתינית לפרק את אוהלי המחאה שליד חממות היישוב מורג, והודיע כי יפעל להסרתם אם לא יבוצע הפינוי ביוזמת הרשות ובדרכי משא-ומתן. בסופו של דבר האוהלים ומי שנמצא שם שלא ברשות יוצא משם או בדרך של משא-ומתן או בהסכמה או על-ידי הפעלת האמצעים העומדים לרשות צה"ל.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר הביטחון.

שאלה נוספת לחבר הכנסת בנימין אלון.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, האם הבנתי נכון? אני הייתי בטקס הזה, היה שם השר אריק שרון, היתה שם המשפחה. זה טקס לזכרו של חייל שנרצח שם על-ידי הרשות הפלשתינית בחודש ספטמבר. הם שרקו, צפצפו, הרסו את המכונית שלי שחנתה בשטח. היה שם אוגדנר והיה שם מח"ט, והכול לנוכח עיניהם המשתאות של חיילי צה"ל. אספסוף קטן. ועכשיו אני מבין מכבוד השר, שמתקיים משא-ומתן על הזזת האנדרטה מהמקום.

אני רוצה להזכיר לאדוני השר, שהשטח הוא בבעלות פרטית יהודית, ולפני שהוקמה האנדרטה זה . האם אנחנו יכולים DCOתואם עם האוגדה, עם הפיקוד. אני מתאר לי שגם הם תיאמו את זה עם ה- להרשות לעצמנו את העונג הזה שהם יקבלו הסרת אנדרטה לזכרו של חייל שהם רצחו והם לא מסכימים שנזכור אותו?

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, אדוני השר, האחיזה של הפלשתינים ליד החממות של מורג בשטח לבן נמשכת כבר שבועיים. נכון שלא כל חדירה צריך לנפנף מ"יד בכוח. אבל שבועיים ימים מנהלים משא-ומתן על שטח שהוא שלנו? זה נראה לי מוזר. יום רודף יום. זה לא רק התסכול של תושבי מורג, זה לא רק התסכול של תושבי ישראל, שיודעים על כך ומתכוונים לבוא לשם אולי ביום שישי להפגנה גדולה, אלא הפלשתינים לומדים שאנחנו נמר של נייר. הם נכנסים לשטח שלנו, הם עושים בו כבתוך שלהם, מקימים אוהלים, חותכים את הגדר כמה פעמים. כל זה במרחק של 200 מטר ממוצב צה"ל, ואנחנו מנהלים אתם משא-ומתן כמעט שבועיים.

גם לא עשינו שימוש הסברתי לתועלת מדינת ישראל בעולם, להראות מי זה בעל פרס נובל לשלום. הרי הוא שולח אותם להתגרות בנו שם כמו שהוא עושה גם במקומות אחרים.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה, אדוני השר.

שר הביטחון י' מרדכי:

מכובדי חבר הכנסת אלון, אני מניח שלא נעלם מעיניך, שזכרם של לוחמי צה"ל שנפלו ברצועה, כמו בכל מקום אחר, יקר בעיני ובעיני מפקדי צה"ל. צה"ל מנציח את זכרם של לוחמיו באנדרטות חטיבתיות ופיקודיות ובמקומות המיועדים לכך. בדרך כלל אין צה"ל נוהג, על-פי פקודות מטכ"ל, להקים אנדרטות במקומות שנפלו בהם חיילים. לצערי הרב, יש לנו אלפים רבים של מקומות שבהם נפלו לוחמים.

מפקדי לשעבר, חבר הכנסת זאבי, יודע שמצבות שהוקמו בבקעה נופצו הרבה פעמים ולא ניתן היה לשמר אותן. ונכון עשה כאשר הקים את אנדרטת הבקעה ושם הועלה זכרם של לוחמי צה"ל.

אני הצעתי בסיורי שם לאנשי המועצה להקים במרכז גוש-קטיף, במקום נאה, במקום שכל מי יבוא לגוש יעבור דרכו אל בית-הכנסת, אל הישיבה, אל המועצה, אל בית-הספר וגן-הילדים, ויראה את מקומם ואת כבודם של הלוחמים שחירפו נפשם כדי להקים ביטחון והתיישבות יחדיו.

במקום עצמו, מאחר שיש משא-ומתן עם הפלשתינים, אם כי לא ברמה הבכירה, לא ברמה הפוליטית, אני חושב שנכון בכל מקום שניתן לפתור עימות בדרכי נועם – לפתור את הבעיות בדרכי נועם.

אני אומר גם: אני מודע לכל התהליך שקרה שם, ולכן הקדמתי את אשר אמרתי. אנחנו נשמור על זכרו של יהודה, זיכרוננו לברכה, ונעשה את מה שנדרש, תוך הידברות ובדרכי נועם. אני חושב שזו הדרך לעשות זאת.

אשר למורג, הסוגיה היא שונה. הפלשתינים שנמצאים בשטח הלבן נמצאים שם בצורה לא חוקית. אם הם לא יתפנו בפרק זמן שהוקצב, הם יפנו על-ידי כוחות צה"ל.

אשר לאופי פעילות כוחות צה"ל, הרי אין זה נעלם מעיני איש וגם לא מעיני הפלשתינים, כי כוחנו עמנו כאשר נחליט לעשות בו את השימוש הנדרש. אבל "איזהו גיבור – הכובש את יצרו".

בנימין אלון (מולדת):

— — — אלא אם כן — — —

שר הביטחון י' מרדכי:

איזהו אדם – אשר מודע לכוחו ואיננו מפעילו, אם יש לו אלטרנטיבה אחרת. אינני נמנה עם אלה שחושבים, שהרתעה, ריבונות, התיישבות וביטחון הם מושגים המושתתים רק על כוח. שילוב של

חוכמה, וחוכמה שמפעילה את הכוח – היא זו שבנתה, בונה את ההתיישבות, נותנת ביטחון, ונותנת בידי צה"ל, עם כל המורכבות שיש בסבך הפוליטי ובסבך היומיומי, למלא את תפקידו כראוי.

מוטב כי אוסיף בשולי הדברים הערכה רבה למפקדים, שראיתי אותם גם השבוע ברצועה, על הדרך שבה הם נוהגים ופועלים. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר הביטחון.

שאלות ותשובות

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לשאלות רגילות לשר הביטחון. אני מזמין את שר הביטחון להשיב מעל הדוכן. שאלתא רגילה מס' 690, של חבר הכנסת דוד טל, בנושא הרצאות בצה"ל.

חובת נוכחות בהרצאות לחיילי צה"ל

חבר הכנסת ד' טל שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בשבט התשנ"ז (5 בפברואר 1997):

הרב ראובן אלבז קיבל מכתב מחייל ששירת בבסיס חיל אוויר, ולדבריו מחייבים את החיילים להשתתף בערבים "סגורים", שבהם נשמעים לעתים, כעדותו, דברי כפירה. רצ"ב דבריו כפי שפורסמו בעיתון "חדשות משפחה".

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מדוע לחייב חיילים להאזין להרצאות הנוגדות את אמונתם והשקפתם הדתית?

3. מדוע חילונים מוזמנים להרצאות תוך כפיית החיילים לשומעם, ורבנים לא מוזמנים, אף לא כששמיעת הרצאתם היא רשות?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, מכובדי חבר הכנסת דוד טל – 1-2. צה"ל, וחיל האוויר בתוכו, פועלים רבות בתחום החינוך, ההסברה, ההעשרה ופעילות בשעות הפנאי בקרב החיילים, ורואים בכך ערך עליון, ערך חשוב מאוד.

יש כמה פעילויות המתקיימות בבסיסי חיל האוויר ובצה"ל בכלל: א. בראש ובראשונה, פעילות חינוכית-ערכית בראשות המפקדים, הכוללת אירועי מורשת והרצאות שמטרתם הקניית ערכי צה"ל, חינוך החיילים על ברכי מורשת צה"ל והטמעתה בהם; ב. פעילות חינוך, תרבות ובידור הכוללת מופעים עומדים באמות המידה הנהוגות בצה"ל. יש להפריד בין פעילויות שעות הפנאי, שיכול כל חייל לבחור אם להשתתף בהן אם לאו, לבין פעילות הסברתית-חינוכית בראשות המפקדים, אשר יש בה חובת נוכחות.

יודגש כי גם בערבי מפקד – שבהם התכנים המועברים עומדים באמות המידה הצה"ליות – המפקדים מגלים ויגלו רגישות כלפי חיילים שיבקשו להשתחרר מחלקים מסוימים מהערב.

3. על הפעילות הדתית בצה"ל מופקדת הרבנות הצבאית הראשית. הרבנות הצבאית מקיימת שתי מדרשות, שמתקיימות בהן הרצאות בענייני דת והלכה ומשתתפים בהן מאות חיילים.

היו"ר ח' דיין:

שאלה נוספת.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, רציתי לברר ולחדד את הנקודה. האם הסמכות ניתנה בידי המפקד לשחרר את החייל, לפי רצונו של אותו מפקד, מחלק זה או מחלק אחר של אותה הרצאה בערבים הסגורים; או האם רשאי חייל, שרואה ומבין שההרצאה שעומדת להינתן באותו ערב סגור נוגדת את השקפת עולמו ונאמרים בה דברי כפירה, שלא להשתתף בה?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני, אני הבחנתי בין שני מצבים בסיסיים. המצב הראשון הוא מצב של ערבי הסברה בנושאים שנקבעים על-ידי המפקד, והמפקד חושב שיש להקנות אותם לחייליו, וערבי המפקד האלה הם ערבים סגורים וחיילים מחויבים לקחת חלק בהם. החלק השני – אלה ערבי הוו"ב ובידור, שהם רשות. אין הכרח שהחיילים ייקחו חלק בהם.

בעוד לגבי החלק הראשון, אם לחייל יש הסתייגות, הוא צריך לפנות למפקדו, ואנו נדאג שהמפקדים יהיו רגישים – אם משהו מרגיש שנושא מסוים פוגע בתפיסת עולמו, ברגשותיו, לא ייקח חלק. ברוב רובם של המקרים שאני מכיר, נכון הוא שהחיילים, על כל גוניהם, סוגיהם והשקפותיהם, ייקחו חלק באירועים, כי אלה באמת ערכים חשובים לחיילי צה"ל. אני יודע שכל אחד מטעמיו, לעתים, לא רוצה לקחת חלק בתחום זה או בתחום אחר. יש אף ערכים בתחום המורשת היהודית, ובצדק באותם ערכים מפקד מחייבים את החיילים להיות שם, לשמוע גם בתחום הזה, שיש בו ערכים יהודיים או ערכים ציוניים או ערכים של מורשת קרב וכו'. בערבי הווי, כפי שציינתי, ורוב ערבי ההווי – ברוב רובם של המקרים הם ערבי רשות, ובוודאי חייל יכול, אם זה פוגע במצפנו או בהשקפתו, להיות משוחרר מהם.

מכך אני בסך הכול יודע לומר, שיש רגישות בקרב המפקדים, והדרכים שבהן מתנהלים ערבי ההסברה הן הדרכים הנכונות להקנות ערכים לחיילי צה"ל מכל הסוגים. אומר לך יותר מכך, חברי חבר הכנסת טל: אעדיף, גם באותם מקרים שיש ספק, שיהיו החיילים נוכחים שם, ואחר כך יהיה יכוח תרבותי בין האנשים לצורך שכנוע ולצורך הבלטת אותם מרכיבים ערכיים-חינוכיים במערכות חינוך.

היו"ר ח' דיין:

אדוני השר, תודה רבה. אנחנו עוברים לשאלתא מס' 995, של חבר הכנסת עבד דהאמשה: מניעת כניסה למעבר קרני.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

עבד-אלמאלכ דהאמשה.

היו"ר ח' דיין:

תראה איך רשום כאן – עבד דהאמשה. אבל, ברשותך, זה לא בסדר. חשבתי שזה "דראושה", ופתאום זה "דהאמשה".

מניעת כניסה למעבר קרני

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את שר הביטחון ביום י' באדר ב' התשנ"ז (19 במרס 1997):

נודע לי כי מר ה"א – שמו המלא מופיע במקור – אזרח המדינה ותושב הכפר דבוריה בגליל, עבד כל הזמן כנהג רכב ציבורי, ועברו נקי מכל רבב. לאחרונה, וכאשר חזר בתשובה וגידל זקן, נמנעה כניסתו למעבר קרני, אלא אם כן יוריד את הזקן או ישתף פעולה עם השב"כ.

רצוני לשאול:

1. האם יבוטל האיסור הנ"ל, ואם לא – מה ייעשה בענייניו?

2. האם תינתן למר א' הזדמנות להזים את המידע על-אודותיו?

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, מכובדי חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, חברי חברי הכנסת, 1. לאור המידע שהצטבר בידי גורמי הביטחון, אין אפשרות, לפחות בשלב זה, לבטל את האיסור, וזה לאחר שבדקתי את זה פעם נוספת.

2. גורמי הביטחון משוכנעים בנכונות המידע אשר בידיהם. אין אנו רואים מקום להיענות לבקשה, כאשר יש סיכון ביטחוני.

היו"ר ח' דיין:

שאלה נוספת בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד השר, מדובר באזרח ישראלי, שהיו לו כל הרשיונות, בכלל זה כניסה למעבר קרני ולרצועת-עזה. שום דבר לא השתנה בחייו. הוא חזר בתשובה, ופתאום הלך להתפלל. חוץ מזה, שום דבר לא נוסף. אין לו שום פעילות. הוא לא קשור לשום גורמים. אני ביקשתי, שאם יש הודעות כאלה – יכול להיות שיש הלשנות – שתינתן לו הזדמנות להזים את המידע הזה. איך יכול אכן אזרח ישראלי לחיות ולעבוד? מדובר באדם בגיל 47 היום, שיש לו משפחה. זה מקור פרנסתו היחיד. בזה הוא עבד, ומזה התפרנס כל הזמן. איך אפשר לשלוח אותו עכשיו, לסגור את מקור פרנסתו, ללא שום הסבר וללא שום סיבה? זה במקרה הקונקרטי.

אני רוצה לשאול שאלה נוספת: מהו הקריטריון לגבי אזרחים ערבים ישראלים? יש כאלה שיכולים להיכנס ולעבוד שם? תודה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, הרי אינך מעלה על דעתך שמישהו מגורמי הביטחון פוסל אזרח ישראלי רק מפני שהוא חזר בתשובה או הוא מגדל זקן או מקבל או פועל על-פי הדת ומנהגי האסלאם. לא כך הוא – ודאי שלא אחרי שהדברים נבדקו פעם נוספת. אנחנו נשמח, אני אשמח, אם

בעתיד יתברר כי אין כוונות בסיסיות מאחורי האיש, והוא יוכל לחזור ולפעול את פעולותיו בצורה חופשית. אני יכול להבטיחך, שגורמי הביטחון אינם נחפזים בהטלת מגבלות בטרם נבדקים הדברים בצורה יסודית. אני ואתה יכולים להיות מופתעים יותר מפעם אחת, שבדברים שבהם היה נדמה לנו שהסיבה היא צדדית הסתבר שיש סיבות יותר מוצדקות ויותר נכונות.

עמדת משרד הביטחון כלפי נפגעי פח"ע

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר הביטחון ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

גיל רוח, עליו השלום, נרצח על רקע לאומני לאחר חתימת הסכמי אוסלו. רצוף בזה מכתבו של אביו השכול, הקובל על העדר יחס מיוחד לנפגעי פח"ע בכל הקשור לציון בתעודת פטירה, בהקצאת חלקות קבורה, בהנצחתם ב"יד לבנים" וכו'. כן הוא טוען שרוצחיו לא הוסגרו.

רצוני לשאול:

1. האם אכן אין מדיניות כלפי נפגעי פח"ע? מדוע?

2. מדוע לא הוסגרו רוצחיו?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הטיפול בנפגעי פעולות איבה נמצא בתחום אחריותו של משרד העבודה והרווחה – המוסד לביטוח לאומי.

ארגון "יד לבנים" שהוא הארגון היציג של המשפחות השכולות מנציח בבתינו רק חיילים שנפלו בעת שירותם.

2. שר המשפטים מנהל את המשא-ומתן בקשר להסגרת הנאשמים ברצח אזרחינו. לצערנו, טרם הוסגר איש.

גיוס ביום תענית אסתר

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הביטחון ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

ביום 20 במרס 1997 הגיעו לבקו"ם אלפי מתגייסים ביום גיוסם לצה"ל. ביום זה חלה תענית אסתר, ובין המתגייסים היו שומרי מצוות רבים שצמים ביום זה.

רצוני לשאול:

1. מדוע מגייס צה"ל חיילים ביום צום?

2. מה אומרות פקודות מטכ"ל ביחס לחיילים דתיים בימי תענית?

3. האם מיושמות הפקודות ביחס למתגייסים החדשים?

4. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר הביטחון י' מרדכי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ביום ז' באייר התשנ"ז, 14 במאי 1997, ענתי על שאלתך, מס' 1054, בכתב.

להלן השלמה לתשובה: ראש אכ"א קבע כי לא יבוצע גיוס בתענית אסתר לשומרי מסורת.

שימוש בנשק של צה"ל

חבר הכנסת ת' חטיב שאל את שר הביטחון ביום י"ח באדר ב' התשנ"ז (27 במרס 1997):

נמסר לי, כי בלילה של 12 במרס 1997 נורה צרור יריות מנשק של צה"ל אל ביתו של ראש מועצת גדידה. התברר שהנשק הנ"ל נמסר למר מ"ש – שמו המלא מופיע במקור – המשרת בצה"ל.

רצוני לשאול:

1. האם הנושא נחקר, ומה היו התוצאות?

2. האם האירוע הנ"ל ידוע לצה"ל?

3. אם כן – מה יעשה משרדך שנשק של צה"ל לא יהיה בשימוש ללא בקרה?

שר הביטחון י' מרדכי:

1-3. להלן דיווח שנמסר לי: "הנתונים שנמסרו בשאלתא הינם מצומצמים ביותר. מבירור נתונים אלה מול רישומי מצ"ח עלה, כי במצ"ח נפתחה חקירה בשל ירי שבוצע בכפר גדידה ביום 13 במרס 1997.

"הירי הנזכר בוצע על-ידי חייל, אך כעולה מממצאי החקירה, עד כה, בוצע הירי באוויר, ובשלב זה לא נמצא קשר כלשהו בין הירי לבין ראש המועצה.

"נשק צבאי נמסר לחיילי צה"ל כמתחייב מתפקידיהם וממקום שירותם. חייל שנמסר לו נשק מתודרך היטב באשר לשימוש בנשק ולתפעול הנשק, ונגד חייל החורג מהוראות אלה נפתחת חקירה ונגקטים הליכים משפטיים".

אם יתבררו דברים אחרים, ברור שיינקטו צעדים. נכון להיום, מחקירת מצ"ח עולה, כפי שצינתי, שהירי בוצע באוויר ללא כל כוונה לסכן את ראש המועצה או לפגוע בו.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. שאלה נוספת, בבקשה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, קיבלתי את הנתונים מלשכתו של ראש המועצה. התברר לו שהירי בוצע על איש שיש לו אתו יחסים קצת רעועים בנושא המוניציפלי, והוא בטוח שהירי בוצע לכיוון הבית שלו. זה לא היה ירי באוויר; היתה שעה מאוד מאוחרת ולא היו שם שמחות באותו לילה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני חבר הכנסת חטיב, וכי אני אלמדך מה המנהגים בכפרים הערביים והבדואיים לגבי שימוש בנשק לעתים לשמחות, ולעתים, לצערי הרב, לצרכים פסולים?

הדרך היחידה לבחון ולבדוק דבר מסוג זה היא על-ידי משטרה צבאית חוקרת. היא חקרה, ואלה ממצאיה. אם היא תגיע למסקנות אחרות בעתיד, יינקטו כמובן כל הצעדים המתחייבים נגד החייל.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לאדוני השר.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' דיין:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' 6), התשנ"ז–1997, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

האירועים בגוש-קטיף

היו"ר ח' דיין:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: האירועים בגוש-קטיף – הצעות לסדר-היום מס' 2487, 2490, 2491, 2496, 2509, 2510, 2527, 2536 ו-2552. ראשון הדוברים, חבר הכנסת צבי הנדל, בבקשה. שלוש דקות לכל נואם. חבר כנסת שלא יהיה במליאה יאבד את תורו על-פי התקנון.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד שר הביטחון, במשך השבועות האחרונים, בתואנות מתואנות שונות, עוסקת הרשות הפלשתינית באמצעות הצבא הפלשתיני בכיבוש נקודה ועוד נקודה ובמתיחת חבל ובבחינת צה"ל ובערעור מעמדה של ההתיישבות החוקית הנהדרת.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

איזה כיבוש?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

איזה כיבוש?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מה הם כובשים?

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דהאמשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע, תשמעו אותו עד הסוף ואחר כך הוא יענה לכם על השאלות. עם כל הכבוד, אני לא רוצה להתחיל עוד פעם את הדיאלוג החדש, אני מתמחה בכך במליאה די והותר. תנו לו לסיים את דבריו, ולאחר מכן, אם ירצה להשיב לכם, אתן לו את ההזדמנות לעשות זאת.

צבי הנדל (מפד"ל):

חברי היקרים מהמגזר הערבי, יש לי הסכם עם היושב-ראש לגבי ההפרעות.

אני אתחיל דווקא מאירועי מורג. לאחר כמה מקרים של חדירה לצורך גנבות, לאחר ששמו מטעני חבלה, לאחר שהם פצעו חיילי צה"ל, הצליחו לגייס כסף ולשים גדר בשטח של מורג.

מאחר שיש יחסי שכנות טובים עם כמה ערבים שגרים במקום, החליטו להשאיר גם פשפש, על מנת שאותו ערבי עם עגלה, אם יש אחד כזה וגם אם יש חמישה כאלה, יוכל לעבור ולא יצטרך להאריך את דרכו.

אני אומר לכם, שיושבת במורג חבורה נהדרת של חלוצים נפלאים שעושים מלאכתם נאמנה בחזית הגרועה הזאת – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

צבי הנדל (מפד"ל):

זאת על מנת שאתה תוכל לשבת בשקט בנגב ולחיות בביטחון ובשלווה.

אנשים אלה אפשרו גם הזזת הגדר על מנת שאפשר יהיה לעבור שם בדרך שמשתמשים בה השכנים הערבים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ח' דיין:

עם כל הכבוד שאני רוחש לכם, אני לא רוצה להתחיל ולגעור בכם על קריאות הביניים.

צבי הנדל (מפד"ל):

צבא אש"ף החליט לעורר מהומות והתחיל להסית את האוכלוסייה הערבית להוריד את הגדר. קראו לתושבי הסביבה לבוא להפגין. אף אחד מהשכנים הערבים שגרים ליד מורג לא נענה לקריאה הזאת, כי הם חיים שם בשלום במשך שנים.

תקשיבו טוב, כדאי שתדעו, ערפאת נתן הנחיה, העמיד 22 אוטובוסים באזור עזה, מהלך יותר מחצי שעה נסיעה, והוביל אנשים באוטובוסים, כאשר בכל אוטובוס עמד חייל פלשתיני עם מכשיר קשר על מנת לתאם את הדרך. הגיעו לשם לערוך הפגנה. לא הערבים מהמקום עשו זאת. רק ארגנו זאת כפי שאמרתי.

יש עוד דוגמאות, אבל מאחר שהזמן קצר לא אביא את כולן. היה העניין של האנדרטה שהוקמה לזכרו של חייל שנרצח בדם קר בהוראת הארכי-רוצח ערפאת. לא שמעתי שמדינת ישראל פירקה את האנדרטה של עז אל-דין אל-קסאם, שכל ילד בארץ יודע איזה ארכי-רוצח הוא היה, ויש אנדרטה לזכרו בנשר, בלב-לבה של מדינת ישראל.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אתה בכלל לא יודע מי הוא היה.

צבי הנדל (מפד"ל):

מישהו פירק את האנדרטה הזאת? איזו חוצפה של מי שרצח לבקש ממשפחת הנרצח להוריד את האנדרטה.

מאחר שאין לי צל של ספק שצה"ל הוא צבא נהדר ויש לו סבלנות עצומה – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

גם אליך.

צבי הנדל (מפד"ל):

יש לי בעיה גדולה כלפי החברים שלך, אם הם חברים שלך, ואני לא בטוח שערפאת חבר שלך.

אני מבקש מהדרג האזרחי, מהממשלה, באמצעות שר הביטחון שיושב כאן והוא מופקד על הנושא, שלא להשאיר את שיקול הדעת בשטח לאירועים מסוג זה בידי אותם קצינים, נהדרים, צעירים, שצריכים להחליט במכלול שיקוליהם באיזה קו אדום לעצור או לא לעצור, האם זה יזיק או לא יזיק לתהליך המדינה.

הצבא צריך להיות צבא לוחם, צבא מגן. אם היה ונקבע קו אדום, והפלשתינים ידעו אותו, כי נחתם אתם הסכם היסטורי – עוול גדול אבל מה לעשות – שידעו הם שאם הם עוברים את הקו האדום הזה, הרי זו הכרזת מלחמה על-ידיהם, לא על-ידינו. ואז ידע חייל צה"ל, שגם מי שעבר את הקו יודע שזאת הכרזת מלחמה, ובמלחמה מכריזים מלחמה.

אני מבקש מעל במה זו, שנדע כולנו שיושבים חלוצים נהדרים ביישובים בגוש-קטיף, במורג, ומתוך אחריות עצומה מתאפקים במשך ימים ארוכים על מנת שלא ליצור פרובוקציה. לא ייתכן שפרובוקציה שלהם תיענה במין גמגום, אלא ביד ברזל. כי אם ניכשל פעם אחת, הם יעשו את הפעם השנייה, השלישית והרביעית, בלי סוף.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת הנדל. אני מזמין את חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת יוסי שריד.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, שר הביטחון, זה זמן רב לא היה מראה כל כך מקומם באמצעי התקשורת הבין-לאומיים והמקומיים כמו מראהו של אותו בעל חווה עב כרס, שישב על טרקטור ירוק וניסה לדרוס תושבים מקומיים מעזה. לאחר מכן, כשהוא נכשל – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

תתבייש לך. אם אני הייתי בא להרוס לך חלקת אדמה, מה הייתם עושים? חוצפן.

קריאות:

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה מבזבז את הזמן שלך. יא חתיכת גזען.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת צבי הנדל.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

עזוב אותו. זה גזען. הוא היה צריך להישאר דקה בעזה? האיש הזה? בעל חווה מדושן עונג, גזען, חומד את אדמתם של אחרים ואת המים של אחרים – – –

קריאה:

— — —

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אה, ראיתי שמדברים אלי מהיציע.

היו"ר ח' דיין:

אף אחד לא דיבר מהיציע.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מה זו החוצפה הזאת?

היו"ר ח' דיין:

לא, אלון דיבר אליך.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מה זה הדבר הזה כאן?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אם זה היה קורה לך, לא היית יורה בו? לא היית דוקר אותו עם סכין – – –

קריאות:

— — —

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

בעלי חוות – – –

היו"ר ח' דיין:

סליחה, סליחה. חבר הכנסת דהאמשה.

צבי הנדל (מפד"ל):

הבית שלי. הבית שלי.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אין לך זכות להיות שם.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' דיין:

אין לך זכות להיות שם. חבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת האשם מחאמיד. סליחה, חבר הכנסת האשם לא פה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

בעלי חוות מדושני עונג, חמדני האדמה והמים של אחרים, ועוד ברצועת אדמה שהיא אחת העניות ביותר בעולם והצפופות ביותר בעולם, עם כיסוי אידיאולוגי. זאת כאשר במרכז הערכים זו גנבה ולגיטימציה לגנבה של האדמה והמים של האחרים. שום כיסוי "פרקי אבות" ושום תורה לא יכסו על הפגם המוסרי של חבורת בעלי החוות בעזה, אשר משעבדת את התושבים כעבדים. אין מקום בעולם שבו תושבים מקומיים עובדים אצל בעלי חוות ולא נוצרת בעיית גנבה. אין מקום כזה. ועוד עומדים כאן ומדברים על כך שהרשות הפלשתינית כבשה. הרי לא היה אבסורד גדול יותר מהדבר הזה. עומדים כאן ומסיתים לשימוש בכוח.

צבי הנדל (מפד"ל):

ערפאת חתם על זה שזה של מורג.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אוח, עזוב, מורג, עזוב, ערפאת. עזה היא חלק קטן שעליו עשו פשרה היסטורית. אם תקום ישות פלשתינית, היא לא יכולה לקום על חלק מעזה. תשים את זה בראש. אתה צריך לשים בראש, שלפחות בעזה אין עתיד להתנחלויות. בכל האדמה הכבושה, ב-1967 – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

תגיד את האמת: לרבות תל-אביב. לרבות תל-אביב.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

הם לא מבינים שום דבר. רק עצם זה שעמדתם כאן והשגתם במלחמה – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת קליינר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

עכשיו אתם עמדתם כאן והסתתם למלחמה. נתתם דוגמה חיה לכך שההתנחלויות הן מכשול בפני השלום. אדוני שם אומר לו – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

איזה שלום?

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת הנדל, קריאת ביניים אחרונה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני שם עומד ואומר לו: הם לא מבינים "פרקי אבות", אדוני, הם מבינים רק את שפת הכוח. במה נבדל האיש הזה, חבר הכנסת, שאומר זאת, מהמתנחלת שיום אחרי סיפור הטרקטור אמרה: הכלבים האלה, הכלבים האלה. כך היא אמרה על העם שלי. במה הוא נבדל? הם מבינים רק את שפת הכוח, אדוני?

בנימין אלון (מולדת):

אפילו לצטט אתה לא יודע.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה עומד ואומר: הכלבים האלה? והוא עומד ואומר: צריך בכל הכוח להרביץ להם, לא להסס. מה רצית להגיד? כלבים? מבינים רק שפת כוח? זה מה שרצית להגיד? אתם מסיתים למלחמה.

בנימין אלון (מולדת):

— — —

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אלון.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כל האירועים האחרונים מראים שההתנחלויות הובילו לפיצוץ. אני אומר לכם: אם יהיה פיצוץ – מי שיהיה במלכודת או במבוכה זה הם. אחר כך מתחילים להתחנף לקצינים, אחרי כל ההסתה לכוח. לקצינים הנהדרים נמאס לשמור על בעלי חוות, שמשעבדים כעבדים. הם יהיו במלכודת כאשר הפיצוץ הזה יבוא.

צבי הנדל (מפד"ל):

אל תאיים, אל תאיים בפיצוצים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — להיכנס חזרה לעזה, או לא להיכנס חזרה לעזה. ישראל תהיה במלכודת. כל דעת הקהל הבין-לאומית כבר מבינה. ראש הממשלה שלך, ושליך, איבד את אמינותו גם בתוך ממשלתו.

צבי הנדל (מפד"ל):

ושליך.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גם שליך, הוא גם שליך.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

טוב, בסדר, גם שלי. את זה אני מקבל. הוא גם שלי, לצערי. ראש הממשלה הזה איבד את אמינותו. הוא יישא באחריות. דעת הקהל הבין-לאומית והערבית תזוז. אל תגרמו לפיצוץ. תבינו, שההתנחלויות הן מכשול, הן הטרפוד העיקרי לתהליך הזה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת עזמי בשארה. אני מזמין את חבר הכנסת יוסי שריד. אחריו – חבר הכנסת תאופיק חטיב.

רבותי, חברי הכנסת, גם מהימין וגם מהשמאל, לא כל הערה חייבת להתלוות כאן בצעקות והפרעות. זה לא מקובל. אני פשוט לא רוצה להתחיל בקריאה ראשונה ושנייה ולהוציא אנשים החוצה. אז בואו נתנהג בכבוד זה לזה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר הביטחון, מה אני יכול להגיד לך?

בנימין אלון (מולדת):

אתה יכול להגיד: יחידות "דובדבן" – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אלון, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

משה גפני (יהדות התורה):

אסור לך לעמוד כאן ולדבר.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת משה גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

גזען. מסית. אתה מדבר על גוש-קטיף? אתה מדבר? גזען. גזען.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת גפני, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

בנימין אלון (מולדת):

הגזענות לא תעבוד.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אלון, קראתי אותך לסדר פעם ראשונה, לך ולחבר הכנסת משה גפני.

יצחק כהן (ש"ס):

גזען, שונא אדם.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת וקנין.

בנימין אלון (מולדת):

הוא שונא חרדים. שונא חרדים.

יצחק כהן (ש"ס):

הוא גזען, הוא גזען. להקים יחידות – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת כהן.

יוסי שריד (מרצ):

מה אני יכול להגיד לך, אדוני שר הביטחון?

משה גפני (יהדות התורה):

אסור לך להגיד שום דבר.

קריאות:

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אלון. חבר הכנסת גפני.

יצחק כהן (ש"ס):

חצוף.

היו"ר ח' דיין:

סיימתם?

משה גפני (יהדות התורה):

לא.

יצחק כהן (ש"ס):

לא.

היו"ר ח' דיין:

אתם מתכוונים להפריע לי בניהול הישיבה?

משה גפני (יהדות התורה):

אסור לו לדבר.

היו"ר ח' דיין:

בסדר, אתחיל לקחת את המושכות כמו היושב-ראש.

יצחק כהן (ש"ס):

— — — תקרא אותו לסדר.

משה גפני (יהדות התורה):

פאשיסט. פאשיסט.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת כהן, חבר הכנסת כהן. הזמן הוא שלו, ואחזיר לו את כל הזמן שאתם מפריעים לו, עם כל הכבוד. גם אם זה לא מוצא חן בעיניכם לשמוע, אחזיר לו את כל הזמן. בבקשה. שלוש דקות עומדות לרשותך.

דוד אזולאי (ש"ס):

איך אתה יכול לתת לאדם שמסית נגד קהילה שלמה לדבר כאן? נותנים לו זכות לדבר כאן?

היו"ר ח' דיין:

תפקידי הוא שונה לחלוטין כשאני יושב כאן. עם כל הכבוד, אף אחד לא יפריע. חבר הכנסת כהן.

דוד אזולאי (ש"ס):

למה הוא מתיר דמה של קהילה שלמה בישראל?

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אזולאי. שלוש דקות, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

את החסינות צריך להסיר לו.

היו"ר ח' דיין:

חבר'ה, יש לי זמן. כל פעם אחזיר לו את שלוש הדקות קדימה.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא פאשיסט.

היו"ר ח' דיין:

כל פעם אחזיר לו שלוש דקות קדימה.

יוסי שריד (מרצ):

יש פה גם כיסא. אני יכול לשבת.

יצחק כהן (ש"ס):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת כהן, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתמול כשהפרעתי לשר המשפטים צחי הנגבי, היושב-ראש קרא לי: אחת, שתיים, שלוש, וסילק אותי.

היו"ר ח' דיין:

לא, אני לא אקרא אחת, שתיים, שלוש. אני לא נמצא כאן לאחת, שתיים, שלוש. אני מצפה שחברי הכנסת יכבדו זה את זה גם אם זה לא נעים לאוזניהם.

יצחק כהן (ש"ס):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת כהן, אולי תצא, תשתה כוס מים, תירגע?

דוד אזולאי (ש"ס):

חבר הכנסת גולדשמידט, ברכותי על התפקיד החדש, שבו אתה מגן על מסית.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אזולאי. שלוש דקות עומדות לרשותך. בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

תודה, אדוני.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא היה זה שהגן על יחידות המסתערבים ואמר שהן יחידות של רצח.

קריאות:

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

יש ויכוח — — —

היו"ר ח' דיין:

אתם מוכנים לתת לנואם לדבר?

משה גפני (יהדות התורה):

לא, לא, אסור לו לדבר.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת גפני, לא אתן לכם להפר כאן את הסדר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מה זה אסור לו לדבר? מה זה אסור לו?

היו"ר ח' דיין:

לא אתן לכם. בבקשה, שלוש דקות עומדות לרשותך.

יצחק כהן (ש"ס):

לגזענים אסור לדבר. לגזענים אין זכות דיבור.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת כהן, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

רחבעם זאבי (מולדת):

עכשיו הם שקטים.

היו"ר ח' דיין:

עם כל הכבוד לחברות בין אנשים פה, לא אתן כאן למליאה – – –

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ח' דיין:

עם כל הכבוד, חבר הכנסת גפני, קריאה שנייה לסדר. בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני שר הביטחון, אתה יודע שאני מעריך את האופן שבו אתה ממלא את תפקידך, את המתינות שלך, את האיפוק שלך, ותאמין לי שאני לא מקנא בך. עם זה, אני לא רוצה לדבר אתך לא על הפשפש, לא על עגלה, לא על איזה קיוסק, לא על גדר ולא על אוטובוסים, אם כי זה די משונה שדווקא אדם שבא מקרב המתנחלים יש לו טענות לאוטובוסים. הרי מסיעים באוטובוסים מכאן לשם ומשם לכאן, גם לא על אוטובוסים. אני גם לא רוצה לדבר אתך אפילו על גוש-קטיף ועל מורג, ואפילו לא על חברון כי אנחנו, בשטחים – – –

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

יוסי שריד (מרצ):

בשטחים מונחת, כפי שאתה יודע – – –

משה גפני (יהדות התורה):

תדבר על החרדים.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת גפני. חבר הכנסת גפני, אני יודע שמחכים לך בבית.

יוסי שריד (מרצ):

בשטחים מונחת חבית אבק שרפה, וכשמונחת חבית אבק שרפה היא יכולה, בכל רגע, לעלות בלהבות וכל מה שאתה יעלה בלהבות האלה. וכשיש חבית אבק שרפה בשטחים, כל ניצוץ יכול להדליק, והניצוץ יכול להיות במורג, והניצוץ יכול להיות בגוש-קטיף, והניצוץ יכול להיות בחברון והוא יכול להיות בכל מקום אחר.

בנימין אלון (מולדת):

ביחס ליהודים אין לך – – –

יוסי שריד (מרצ):

חבר הכנסת עזמי בשארה אמר: פיצוץ. אפשר לקרוא לזה פיצוץ, אפשר לקרוא לזה פורענות, אפשר לקרוא לזה שפיכות דמים ואפשר לקרוא לזה מלחמה. יש מלחמה כזאת ויש מלחמה אחרת.

את המלחמה הזאת, אדוני שר הביטחון, או את הפורענות הזאת, מוכרחים למנוע, ולא רק שמוכרחים למנוע אלא שאפשר למנוע – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

— — —

יוסי שריד (מרצ):

— — — זה לא בשמים, זה פשוט לא בשמים. אפשר — — —

דוד אזולאי (ש"ס):

— — — ואתה מסית את העם.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אזולאי וחבר הכנסת אלון.

יוסי שריד (מרצ):

— — — אדוני היושב-ראש, סליחה שאני מעיר לך — — —

היו"ר ח' דיין:

עם כל הכבוד, אני חושב שצריך להיות איזה גבול.

יוסי שריד (מרצ):

הייתי מאופק עד עכשיו, אבל אני חושב שבכל זאת, למרות האיפוק שלך, אתה צריך גם למלא את תפקידך.

היו"ר ח' דיין:

— — — אני יודע איך לפעול — — —

יוסי שריד (מרצ):

אני מקווה כך.

היו"ר ח' דיין:

אתה יכול להמשיך, בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

אני מקווה כך.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אזולאי.

יוסי שריד (מרצ):

אתה יושב כיושב-ראש וליושב-ראש יש תפקיד מסוים – – –

היו"ר ח' דיין:

עם כל הכבוד, חבר הכנסת שריד – – –

יוסי שריד (מרצ):

– – – והוא לאפשר לדובר – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שריד, אני מאופק מאוד ונמנע מלזרוק חברי כנסת משני קצות הבית החוצה.

משה גפני (יהדות התורה):

יוסי שריד (מרצ):

בסדר גמור, אז תהיה מאופק, ובלבד שתשמור על זכותי לדבר.

היו"ר ח' דיין:

אני שומר על זכותך לדבר.

יוסי שריד (מרצ):

אם כך זה בסדר.

את הפורענות הזאת, אדוני שר הביטחון, מוכרחים למנוע ואפשר גם למנוע. זה לא בשמים, ואפשר למנוע את הפורענות אך ורק בדרך אחת, והיא דרך חידוש המשא-ומתן, ואת המשא-ומתן אפשר לחדש אך ורק באופן אחד. לא יהיה חידוש המשא-ומתן – איך אמר פעם אחת ראש הממשלה כאשר . לא יהיה חידוש המשא-ומתן אם לא תהיה הקפאה של read my lips הוא ציטט מישהו אחר? – התנחלויות. פשוט לא יהיה. הנס הזה לא יקרה. ואם לא יקפאו התנחלויות – תהיה פורענות, ובפורענות הזאת חס וחלילה וחס יכולים לשלם בחייהם מאות אנשים –

משה גפני (יהדות התורה):

למה אתה – – –

יוסי שריד (מרצ):

– – ישראלים ופלשתינים. ואת זה מוכרחים למנוע.

אני רוצה להגיד לך – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת משה גפני.

יוסי שריד (מרצ):

— — — אני רוצה להגיד לך בכל החברות — — —

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת משה גפני.

יוסי שריד (מרצ):

— — — אני רוצה להגיד לך בכל החברות — — —

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת משה גפני.

יוסי שריד (מרצ):

— — — ובכל ההערכה, שאם הפורענות הזאת שאפשר וצריך למנוע אותה תפרוץ, גם האחריות שגילית לא תעמוד לך וגם האיפוק שגילית לא יעמוד לך. אתה תהיה בתוך העניין, אתה תהיה שותף לעניין, ואני אומר אחת משתיים: או שאתה יכול לגרום לכך שהמשא-ומתן יתחדש בקרוב, או שאתה חייב להתפטר, משום שהאחריות כבדה מדי ולא יהיה אפשר לומר אחר כך: אבל היתה לי מחלוקת, היתה לי מחשבה אחרת ואני ניסיתי דרך אחרת. יש דבר שנקרא: אחריות קולקטיבית, וזו אחריות — — —

קריאה:

— — — מז

יוסי שריד (מרצ):

תפסיק להתנהג כמו בהמה, בחייר.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה. אני מבקש.

יוסי שריד (מרצ):

תפסיק להתנהג כמו בהמה — —

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, סליחה.

יוסי שריד (מרצ):

— — עם היללות האלה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש, חבר הכנסת יוסי שריד — — —

יוסי שריד (מרצ):

כשאדם עושה "מו", אתה אומר לו: אל תתנהג כמו בהמה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש. זה סגנון שלא מקובל עליך ועל כולנו.

יוסי שריד (מרצ):

"מו", זה מקובל עליך?

היו"ר ש' בן-צור:

לא.

יוסי שריד (מרצ):

בסדר, זה הכול.

קריאות:

יוסי שריד (מרצ):

"מו" מזכיר לי משהו מאוד מסוים.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

חברים, די.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, חבר הכנסת יצחק כהן.

משה גפני (יהדות התורה):

אתה מסית לרצח.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת משה גפני, אני מבקש לתת לחבר הכנסת – – –

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

זכותו לסיים את דבריו.

בנימין אלון (מולדת):

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ש' בן-צור:

די, תודה.

בנימין אלון (מולדת):

משה גפני (יהדות התורה):

הוא מדבר על שלום עם הערבים ---

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש. די.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא מסית לרצח, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא מסית לרצח, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש, די. תודה.

משה גפני (יהדות התורה):

הי"ר ש' בן-צור:

ברשותך, הדובר ---

משה גפני (יהדות התורה):

--- שלום. איזו זכות יש לו לדבר על שלום.

הי"ר ש' בן-צור:

חברים, היתה ישיבה שישבו בה כל נציגי המפלגות מכל סיעות הבית, ואנחנו ---

משה גפני (יהדות התורה):

גם אני השתתפתי בה.

הי"ר ש' בן-צור:

גם אתה השתתפת. קיבלנו החלטה, לטובת הבית הזה ולכבודו, לאפשר לכל אדם לדבר ולהביע את דעותיו ---

משה גפני (יהדות התורה):

הי"ר ש' בן-צור:

סליחה, סליחה, אני מבקש ממך שלא להפריע לי. אני מבקש לאפשר, שימו לב באיזה פועל אני משתמש. אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת יוסי שריד לסיים את דבריו. תודה רבה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' בן-צור:

לא. אחרי המלה שלי – לא.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' בן-צור:

תאלץ אותי להוציא אותך.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש שהוא יחזור בו מהדברים האלה.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה תאלץ אותי להוציא אותך, חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

מדברים על סובלנות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

תודה אדוני היושב-ראש. אני מודה על ההמלצה שאני אומר את הדברים כפי שאני מאמין בהם. זו המלצה טובה לכל אדם שחבר כאן בבית, אני, בהחלט, מעריך את ההמלצה הזאת.

אני רוצה לחזור על משפט אחד שחשוב לי מאוד לומר אותו באוזני שר הביטחון – – –

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

יוסי שריד (מרצ):

שר הביטחון – – –

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני, די.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

הנח לו, הנח לחבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (מרצ):

אולי לא שמת לב, אבל אני לא מדבר עכשיו על שלום, אני מדבר עכשיו על מלחמה.

משה גפני (יהדות התורה):

יוסי שריד (מרצ):

יש מלחמה בשער – – –

משה גפני (יהדות התורה):

יוסי שריד (מרצ):

יש מלחמה בשער, ואני מציע שגם אתם תפקחו את עיניכם ותראו את זה.

קריאות:

יוסי שריד (מרצ):

חבר'ה, יש לי כל הזמן, אני יכול – – –

משה גפני (יהדות התורה):

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

חברים, אתם מתעלמים מהבקשה שלי. די.

דוד אזולאי (ש"ס):

אתה לא מתעלם ממה שהוא אמר.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, אני לא מתעלם ממה שאתה אומר וממה שהוא אומר. הנח לו לסיים את דבריו.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

די. תודה. חבר הכנסת אזולאי, אני מודה לך. בבקשה, חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני שר הביטחון, או שאתה עושה ככל שידך מגעת לחידוש המשא-ומתן, או שלפי מיטב האחריות שאתה מסוגל לגלות אתה חייב להתפטר, כי כאשר תפרוץ הפורענות הזאת איש לא יוכל להציל את נפשו. כל מי שיש לו חלק באחריות אחראי.

קריאות:

יוסי שריד (מרצ):

משפט אחרון, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש עוד הפעם לאפשר לחבר הכנסת יוסי שריד – – –

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

– – – אני הארכת לי פעמיים את הזמן – – –

היו"ר ש' בן-צור:

זכותי.

יוסי שריד (מרצ):

יש לי רק – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אסור לו לדבר על שלום.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני, אני מבקש ממך. באמת.

יוסי שריד (מרצ):

יש לי רק מחלוקת אחת, עם חבר הכנסת עזמי בשארה.

צבי הנדל (מפד"ל):

— — — יש לך מחלוקת — — —

יוסי שריד (מרצ):

אתה יודע שהרבה שנים דיברנו על כך שההתנחלויות הן מכשול לשלום. לא עוד. ההתנחלויות עכשיו הן לא מכשול לשלום. עכשיו הן מאיץ למלחמה, וזה הבדל גדול מאוד.

צבי הנדל (מפד"ל):

תכניס להם את זה לראש.

יוסי שריד (מרצ):

עכשיו זה מאיץ למלחמה, משום שאין כל יכולת לקיים משא-ומתן ולהקים התנחלויות בשטחי — — —

בנימין אלון (מולדת):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בני אלון, אני מבקש.

יוסי שריד (מרצ):

אין כל יכולת — — —

בנימין אלון (מולדת):

— — — ממש.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בני אלון, תודה. חבר הכנסת שריד, תגמור את המשפט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

יוסי שריד (מרצ):

אין כל יכולת לנהל משא-ומתן בתום לב ובעת ובעונה אחת להקים התנחלויות. לכן, אם לא מקפידים
התנחלויות, ההתנחלויות הופכות להיות מאיץ עיקרי למלחמה. אני מאוד מאוד מתקשה לראות –
כמובן, כל מי שצריך להתגייס, יתגייס; אנחנו נגד סרבנות – קשה לי מאוד לראות איך עם ישראל יוצא
למלחמה בגלל סירוב להקפיא התנחלויות, בגלל עיבוי התנחלויות, כאשר הוא יודע שהמלחמה הזאת
היא מלחמה עקרה, מיותרת ומטומטמת יותר ממלחמת לבנון.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה. אני רוצה להזכיר לכם – – –

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

השר מבקש להשיב.

הי"ר ש' בן-צור:

סליחה, אני מבקש שלוש דקות.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת שריד, אתה האחרון שיכול לדבר על שלום. אתה צריך לדבר רק על מלחמה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת תאופיק חטיב, ואחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

משה גפני (יהדות התורה):

צריך להעמיד אותך לדין, חבר הכנסת שריד.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני, אני אומר לך פעם אחרונה, לפני שאני אוציא אותך.

משה גפני (יהדות התורה):

לדין צריך להעמיד אותך – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני, אני מבקש שתצא החוצה.

משה גפני (יהדות התורה):

– – אז תדבר על שלום.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני, אני מבקש פעם שלישית – תצא החוצה. חבר הכנסת גפני, אני מבקש שתצא החוצה. חבר הכנסת גפני, אני מבקש שתצא החוצה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני שומע לך, אדוני היושב-ראש – –

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

משה גפני (יהדות התורה):

– – אי-אפשר לשבת באולם אחד עם הגזען הזה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. מלה מיותרת.

יצחק כהן (ש"ס):

– – –

היו"ר ש' בן-צור:

לא מכובד, לא בבית הזה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מייצג ציבור שבעקבות הדברים שלו נמצא בסכנת חיים.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת גפני, אני מבקש שתצא החוצה. אני מבקש מהסדרן להוציא אותו החוצה. תודה רבה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא רוצה לשבת אתו יחד.

היו"ר ש' בן-צור:

די.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא גזען – בפתח – אלא גזען – בחיריק.

היו"ר ש' בן-צור:

טוב.

יצחק כהן (ש"ס):

אז תתקן את כל מה שאמרתי עליו לגזען – בחיריק.

משה גפני (יהדות התורה):

נכון, הוא לא גזען – בפתח.

היו"ר ש' בן-צור:

די. תודה.

(חבר הכנסת מ' גפני יוצא מאולם המליאה.)

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, דרך אגב, המלה קצת מעוותת, כי נדמה לי שהוא מאותו גזע, אז גזען זו הגדרה קצת בעייתית. זה כמו אנטישמי.

דוד טל (ש"ס):

גם המלה "גזען" בעייתית.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

גם "גזען" בעייתית וגם "אנטישמי" בעייתית. אני מכיר את זה.

דוד טל (ש"ס):

"גזען" היא בעייתית. מסית ומדיח.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה להיכנס לנושא גוש-קטיף. מה שמתרחש היום בגוש-קטיף, שלטעמי זה אזור עזה, זה דבר שלא נולד אתמול. אפשר להיתמם, לעשות את הדבר פשוט מאוד ולהגיד שהפלשתינים כבשו שם שני מטרים רבועים, התחילו בפרעות ואז אנחנו מנגד. הכול יודעים שמה שקורה בעזה היום אלו שני דברים שכל אחד מהם מאיץ למה שמתרחש. דבר אחד זה סגר כמעט מוחלט – בית-סוהר גדול שנקרא חבל עזה. דבר שני, הרפתקאות של המתנחלים מכל הכיוונים, בכל דרך אפשרית, עם שעבוד של כל מה שקיים בפנים. זאת אומרת, האנשים מתחילים להרגיש, שמצד אחד הם בעלי השטח, אבל הם העבדים בתוך השטח, לא בעלי השטח, ומצד שני, מביאים אותם עד פת לחם, גם לא לאכול.

צבי הנדל (מפד"ל):

ערפאת עושה את זה, אתה יודע.

היו"ר ש' בן-צור:

ד.י.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני רוצה שגם אתה תדע.

היו"ר ש' בן-צור:

תן לו להגיד מה שהוא חושב, תאפשר לו, זכותו.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כל הלבנים כדוגמתו של חבר הכנסת הנדל מנסים להנציח אפרטהייד חדש מול השחורים בעזה, ובכל כוחם, וגם לדבר ביפי-נפש כזה כדי לנסות לקנות את כל הצופים כביכול. אתה יכול לקנות 150,000 – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

אם ערפאת היה מתנהג כמוני, היה להם טוב. אבל ערפאת לא – – –

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

תאמין לי, ערפאת לא מוצא חן בעיני לא פחות מאשר בעיניך בהרבה דברים.

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, תרשה לי. חבר הכנסת צבי הנדל, אני מבקש ממך – תשים לב באיזה פועל אני משתמש – אני מבקש שתפסיק להפריע לו, הוא צריך לסיים. תאפשר לו לסיים את דבריו.

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מקבל את בקשתך.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

הוא מבקש ולא מבצע, זה בסדר.

היו"ר ש' בן-צור:

אל תיתן לו ציונים. תמשיך ותסיים, בבקשה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אתה רוצה להגיד לי גם איזה משפט להגיד?

היו"ר ש' בן-צור:

לא, מה שאתה רוצה תגיד.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

בסדר, טוב, חשבתי. אני רק מבקש מכבוד השר – שעד עכשיו, למרות כל ההסתה מהכיוון ההוא לדעתי התנהג באחריות – להמשיך להתנהג באחריות, לנסות למנוע את מה שמתרחש שם על-ידי הידברות ורק הידברות. זו מלת המפתח, כי בלי הידברות, ידברו אבנים, סכינים – לא משנה איזה כלי. אם האנשים לא נפגשים ולא מדברים, כלים אחרים ידברו. ואת זה צריך למנוע.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אם נגרמת פציעתו של מישהו או הריגתו, לא סופרים אחר כך אם זה 100 תמורת שניים או 20 תמורת שש. זה כבר לא משנה. צריך למנוע את זה, ואפשר לעשות זאת רק על-ידי הידברות. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לך, חבר הכנסת תאופיק חטיב. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מיכאל קליינר.

דוד טל (ש"ס):

אדוני, כבר כמעט שלא שומעים אותך.

היו"ר ש' בן-צור:

צריך שיהיה שקט. העם הזה שמע רעש אתמול די והותר. שקט, שיהיה קצת.

דוד טל (ש"ס):

זה מחיר הדמוקרטיה, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

קצת שקט, קצת שלווה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני השר, אני לא אדבר לפי הנייר ולא אקרא את הנאום שהכינותי, מפני ששמעתי את נאומו של חבר הכנסת עזמי בשארה, ואני רוצה להתייחס אליו. הכינותי נאום על מורג, כי מורג יקרה לי לא רק כישראלי, כח"ל צה"ל במילואים; היא יקרה לי מפני שאני זכיתי להעלות אותה על הקרקע באישורה, בתמיכתה ובעידודה של ממשלת העבודה שחבר הכנסת יוסי שריד היה חבר פעיל ומרכזי בה באותן שנים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אז הוא מודה בשגיאה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא הפרעתי לאיש, ישבתי בשקט, אפילו ניסיתי להסות כאלה שמפריעים. תן לי לגמור, הרי אתה לא תשכנע אותי, אני לא אשכנע אותך, כל אחד יגיד את דעתו. אנחנו פה לא בפורום של שכנוע, תן לי להגיד את מה שיש לי להגיד.

היו"ר ש' בן-צור:

די.

יוסי שריד (מרצ):

אני רוצה להגיד מדוע לא טעיתי, משום שהייתי המתנגד היחיד במפלגת העבודה לכניסה של ההתנחלות מורג.

רחבעם זאבי (מולדת):

ונשארתי אז במפלגת העבודה והעלינו את מורג, ולמורג – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, די. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

למורג היה תפקיד חשוב שבחשובים בדרום רצועת-עזה, בראייה ובתפיסה הביטחונית שאיננה עומדת פה לדין בכנסת, כי אנחנו לא הפורום שעוסק בזה. אבל מה ששמעתי מדברי חבר הכנסת בשארה הם דברי אמת. כשמישהו – דומני חבר הכנסת הנדל – אמר לו בקריאת ביניים: אבל ערפאת

חתם ויש מפה, וזה בניגוד למפה, השיב לו חבר הכנסת בשארה: עזבו את ערפאת, עזבו את המפה. הוא חלק מהמגמה הפלשתינית של כיבוש עמדה אחרי עמדה, דונם אחרי דונם, עד שהם יראו אותנו בים. ההיאחזויות מפריעות לו? גם לוד ורמלה מפריעות לו, גם עין-חרוד ונהלל מפריעות לו, מפני שגם הן קמו במקומם של כפרים ערביים שנקנו, שנרכשו, שסולקו, שברחו, שטרונספרו. לפני קיבוץ משמר-העמק היה הכפר הערבי אבו-שושה, ולפני קיבוץ מרחביה היה הכפר הערבי פולה, ולפני כל קיבוץ שתגידו לי של "השומר הצעיר", אבל לא רק של "השומר הצעיר", היה כפר ערבי, וגם הם מפריעים לכם. זה נאמר במפורש באמנה הפלשתינית – "שחרורה המלא של פלשתינ במאבק מזוין".

אחרי האמנה הפלשתינית באה החלטת המל"פ, המועצה הלאומית הפלשתינית, שאומרת: נקבל מהיהודים כל מה שאפשר לקבל בדרכי נועם, ואחרי כן נחדש את המאבק המזוין עד לשחרורה המלא של פלשתינ.

הוויכוח במורג הוא על כל ארץ-ישראל. את זה למדתי מהאבות המייסדים של הציונות, ממנהיגי בתנועת העבודה הציונית. כך למדתי ממפקדי בצה"ל, וזו האמת הציונית.

חבר הכנסת בשארה, אתה אמרת דברי אמת. אתה לא מתחשב במפה, אתה לא מתחשב בהסכם שערפאת חתם עליו במו-ידיו וקיבל בשל כך את פרס נובל לשלום, כי פניו אינם לשלום, פניו לחיסול הישות הציונית היהודית בארץ-ישראל.

חילקו פה ציונים למתיישבים שהם מעבידים עבדים וכו' וכו'. אני רוצה להגיד לכם, מתוך היכרות קרובה מאוד את המתנחלים, שגם ביהודה ושומרון וגם בחבל-עזה אין ציבור ממושמע יותר, סובלני ושואף שלום יותר מאשר המתיישבים ביש"ע. אני רואה אותם, אני רואה את היחסים שהם מפתחים ומקיימים עם השכנים הערבים. אלמלא היתה באה ההסתה מלמעלה, מעזה, הם לא היו מגיעים למצב הזה. ואם צריכים לתת ציון למתיישבים, זה אות של כבוד.

הפלישה הזאת לאדמות ישראליות, בפירוש ישראליות, שהסכים עליהן ערפאת, כמו גם פעולות אחרות שעושה הרשעות הפלשתינית – ולא טעיתי בהיגוי, הרשעות הפלשתינית – היא ביטוי לדרך הפעולה שלהם ללחוץ וללחוץ בכל מקום ולקבוע עובדות בשטח. הם עושים כך ביוזעם שממשלת ישראל – אפילו זו הנוכחית, הנקראת ממשלה לאומית – לא תשיש להיכנס לעימות כוחני. אף אחד לא שואף להיכנס לעימות כוחני, גם לא אלה שנראים בעיניכם גזענים וסוסי מלחמה וכו'. אף אחד. מי שטעם את טעם המלחמות לא רוצה עימות כוחני.

אבל הם למדו מאתנו, מהיהודים, מהציונות, קביעת עובדות בשטח. על כך אנחנו מתקוממים, על אותם מטרים ספורים, כפי שקראתם להם. חסרים לכם מטרים? לכם, הערבים, חסרים מטרים? יש לכם 21 מדינות ששטחן הכולל גדול פי 500 משטחה של כל ארץ-ישראל המערבית, לרבות יהודה, שומרון ועזה. תודה, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מיכאל קליינר, בבקשה. שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת יהודה הראל.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר הביטחון, בהסכם הנספח להסכם חברון שהממשלה החליטה שהוא חלק בלתי נפרד של ההסכם ובלעדיו אין משא-ומתן, התחייבה הרשות הפלשתינית להחרים נשק, להקטין את המשטרה, לבטל את האמנה וגם להפסיק את הטרור. בניגוד להסכם ניתנה הוראה מפורשת של הרשות גם לבצע את הפרעות בחברון וגם לבצע את המהלך המסוכן הזה, אם לא יבלם, במורג.

עמוס עוז אמר מייד לאחר חתימת הסכם אוסלו, שעמידה על כל תג בהסכם היא המבחן, האם ניתן לקיים את אוסלו. אף שהוא תומך, כמובן, בכל לב, בהסכם אוסלו, הוא אומר, שכל הפרה הקטנה ביותר של אוסלו צריך להתייחס אליה כאילו היא הפרה רבתי של ההסכם כולו.

מה קורה במורג? במורג נבנתה גדר בין החממות לבין הבתים על שטח שלנו, באישור צה"ל, באישור המינהל האזרחי, על-פי ההסכם שחתום עליו יאסר ערפאת. באו אנשים שהובאו מרחוק על-ידי הרשות ושברו את הגדר ופרצו אותה ופרצו אותה פעם נוספת. הם, כנראה, לקחו מאתנו גם את חג הסוכות, והם התחילו להקים שם סוכות, וצה"ל עומד ומבליג. את ההבלגה הזו, את ההפרה הזו צריך לשבור, ואם לא נשבור אותה, הפגיעה היא לא רק בתושבי מורג או בגדר של מורג אלא בכוח ההרתעה של צה"ל. אם לא נחסל ביד ברזל את ההפרה הקטנה הזו שחזרה פעם, פעמיים, שלוש – בשביל תושבי מורג היא לא קטנה, אבל נקרא לה בהיבט הכולל קטנה – מחר נקבל זאת בכפר-דרום, בנצרים, באריאל, בכפר-סבא, ומחרתיים בלוד, ברמלה ובכל מקום.

מה שעומד למבחן הוא לא הגדר של מורג, אלא אם צה"ל עומד על הקווים האדומים שלו. וכאן נראה לי, שאנחנו נסוגים קו אדום אחרי קו אדום, ואם לא נעצור בקו האדום הראשון, אני לא יודע איזה מחיר נשלם גם בחיי אדם. כאשר אתה נכנע לסחטנות זוחלת, קטנה, שלכאורה בגללה לא כדאי לסכן חיילים – ואני מבין, אדוני שר הביטחון את האי-רצון הזה, אולי אפשר בכל זאת, במלים יפות זה לא הולך, אם עוברים קו אדום, אם עוברים גבול – צה"ל חייב להגיב. כל צה"ל עומד כאן במבחן.

לכן חזית ארץ-ישראל, אדוני היושב-ראש, עם מועצת יש"ע, החליטו לקיים ביום שישי הקרוב מסע הזדהות גדול, רב-היקף, במורג בגוש-קטיף, כדי לתבוע את שבירת ההבלגה הזאת.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה לחבר הכנסת מיכאל קליינר. חבר הכנסת יהודה הראל – איננו באולם. חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה, שלוש דקות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סיפור מורג, לפי עניות דעתי, איננו סיפור מקומי, הוא סיפור שצריך ללמד אותנו להסתכלות קשה מאוד, מבחינתי, על כל התהליך שאנחנו מהווים חלק ממנו.

אני רוצה לומר, שההסתכלות היא שלי ושל עוד רבים במדינה – אלה שהם חסידי הסכמי השלום, אלה שאומרים על כורחם אמן להסכמי השלום, ואלה שרואים בחרדה את מה שמתרחש. אבל יש דבר אחד שאמור להיות משותף לכולנו. מאחר שאנחנו נמצאים בתוך המהלך הזה, ברצוננו או שלא ברצוננו, כולנו מצפים, שהסכמים כאלה, עם כל הכאב שיש לרבים מאתנו, הם יביאו שלום, והשלום הזה יתחיל ויתרחב ויגיע לשלום של אמת בכל חבלי הארץ.

סיפור מורג הוא בשבילי תמרור עצוב מאוד לכל המהלך הזה, כי הרי מה קרה כאן? כל העניין נמצא בתוך מערכת ההסכמים, שייתכן שהם אינם סופיים, לדעת חלקים בעמנו, מכל הצדדים, אבל זה חלק מתהליך שבזמן הידוע הנוכחי צריך לחייב ניסיון של פשרה מסוימת, של חיים זה לצד זה באיזו הסכמה.

חברים, אני פונה גם לחברי הכנסת הערבים. העניין הזה, שהוא לב-לבו, והוא ההצדקה לכל הצדדים למהלך ההסכם, העניין הזה נשבר. זה כמו בן חייב לעורר את כולנו לחשיבה מחודשת, במיוחד לקראת הצעדים הבאים. כי מה פירושו של דבר? יושב שם יישוב – אתה כן רוצה שהוא יהיה שם, אינך רוצה שהוא יהיה שם – יישוב יהודי. הרי אתם יודעים היטב מה זה מזכיר לנו – את מה שהיה בעבר, בעבר הרחוק בגלות, ובעבר של המאורעות כאן בארץ-ישראל. הרי זה בדיוק מה שזה מזכיר.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני אומר: לא תמיד אני מזדקק לנושאים שאינני מבין בהם הרבה, ובוודאי לא בצד הביטחוני, ואני גם לא מבין כאן, אבל אינני מבין את התנהגות הצבא, אני פשוט לא מבין. אני אפילו לא נמצא במצב שאני מבקר את הצבא. אני פשוט אומר לך, אדוני שר הביטחון: אין אנו מבינים את התגובה או את חוסר התגובה של הצבא.

אבל אני מזדקק לעניין הזה של מורג, שבשבילי מהווה שבר בכל המהלך שנעשה כאן, אם אנחנו רוצים אותו או לא, כי הוא סימן רע מאוד שהמהלך הזה איננו מוביל לשלום אמיתי. לשלום, פירוש של דבר שאנשים יכולים לחיות בשלווה, לבנות וליצור. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך, חבר הכנסת אברהם רביץ.

אדוני שר הביטחון, ברצונך להשיב?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לזכותו של שר הביטחון ייאמר שביקש לשמוע את כולנו, לכן דחינו, והוא ביקש להשיב ישירות.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב בראש, מכובדי חברי הכנסת, ברצוני, בתחילת דברי, לציין את השתלשלות האירועים, אירועי מורג: מ-30 במאי 1997 החלו עשרות עד מאות מקומיים ופעילי כוחות ביטחון פלשתינים להתאסף בסמוך לחממות הדרומיות של מורג, במחאה על ביצוע עבודות גידור. יצוין שהגדר הוקמה בשטח לבן ועל קרקע שבבעלות המדינה. למרות סיכום בין מפקדי צה"ל ובין הרשות הפלשתינית, הפלשתינים מקיימים מחאה תוך הפרת המסוכם.

ב-3 ביוני החלו הפלשתינים מקיימים באתר סוכות ואוהלי מחאה, ובכירים פלשתינים החלו קוראים לציבור להשתתף בפעולות מחאה, בטענה כי הדרך היחידה להצלחה היא התנגדות ציבורית, למדיניות ההתנחלויות. פעולות המחאה באו לידי ביטוי ביידי אבנים לעבר כוחות צה"ל והמתנחלים, בהפגנות ובתפילות מחאה שבהן השתתפו, בשיאן, כ-500 פלשתינים בסוכות שהוקמו.

במהלך ההפגנות שאירעו ב-12 ביוני השתמשו כוחות צה"ל ברימוני גז ובכדורי גומי לפיזור המפגינים. במסגרת פעולות אלה דווח על מות אחד הפלשתינים, שנפטר מהתקף לב, ועל שמונה-תשעה פצועים פלשתינים.

יצוין כי צה"ל אכן הגיב באיפוק ככל שניתן על מנת למנוע התלקחות. לא היו פגיעות בכוחות צה"ל, והמצב במורג היה בשליטה מלאה. כמו כן יודגש, שמוקד האירוע היו החממות וגדרות החממות, ולא היישוב מורג, שאליו כלל לא הגיעו.

האירוע בצומת גוש-קטיף. ב-12 ביוני 1997, בשעות הצהריים, פרצו עימותים בין עשרות פלשתינים ובין כוחות צה"ל בצומת גוש-קטיף, זאת על רקע התנגדות הפלשתינים להקמת גל-עד במקום שלטענתם נמצא בשטח פלשתיני. במסגרת זו התנגדו הפלשתינים להשתתפות שר התשתיות בטקס חנוכת הגל-עד. כדי למנוע את קיום הטקס חסמו הפלשתינים לסירוגין את התנועה באזור על-ידי הדממת כלי רכב על הצירים. כמו-כן יידו הפלשתינים אבנים לעבר כלי רכב ישראליים שעברו בצומת וכמה שמשות של רכבים נפצו. בתום הטקס, בשעות אחר-הצהריים, בוצעו יריות לעבר רכב צה"ל. אותרה פגיעה ברכב, אולם לא נמסר על נפגעים. בשעות הערב נפתח הצומת לתנועה.

אשר לאירועי חברון, בימים 14-15 ביוני 1997 אירעו התפרעויות של מקומיים, שהתבטאו בהתקהלויות המוניות, בהשלכות אבנים, בקבוקי תבערה, בקבוקי חומצה, אל עבר כוחות צה"ל ומשמר הגבול. כוח צה"ל הגיב בירי כדורי גומי, ובמקרה בודד הגיב בירי חי. ב-14 ביוני, כתוצאה מירי כדורי גומי, נפצעו 45 פלשתינים מקומיים, שטופלו בשטח, ומקומי נוסף פונה לבית-החולים "עליא", כשהוא במצב בינוני. כמו-כן נפצע חייל מג"ב כתוצאה מזריקות אבנים. הוא פונה לבית-החולים "הדסה" עין-כרם כשהוא פצוע באורח קל. ב-15 ביוני נפצעו 32 פלשתינים. 30 טופלו ושוחררו והשניים האחרים אושפזו בבית-החולים "עליא" בחברון, כשמצבם קל עד בינוני. כמו-כן נפצעו קצין מג"ב, שפונה לבית-החולים "הדסה" עין-כרם, כשמצבו מוגדר קל, וכן חייל שטופל במקום. בערב יום 15 ביוני 1997 עלו כעשרה ילדים יהודים על גגות בבית-הדסה ויידו אבנים אל עבר פלשתינים. לא היו נפגעים ולא נגרם נזק. כוח משטרה פיזר את הילדים.

זו תמצית האירועים. נכון להיום בצומת גוש-קטיף קיימת מצבה, באזור מורג יש סוכות של מפגינים פלשתינים, בצומת גוש-קטיף, אל מול הגל-עד, יש גם כן כמה סוכות וכמה פלשתינים. בחברון, בשתיים-שלוש היממות האחרונות – שקט.

המצב המדיני, לצערי הרב, נמצא בקיפאון, וכתוצאה מהקיפאון במצב המדיני הדו-שיח שמתנהל, מתנהל דרך צד שני ושלישי, וללא ספק יש אי-הבנות בשטח. לפי האינפורמציה שבידי, כל צד מפרש את האירועים שקורים בשטח פרשנות שונה. פעולות שמתבצעות על-ידי הפלשתינים – לנו יש פרשנות, שמגמתם לנסות לקבוע עובדות בשטח. ופעולות חוקיות שמתבצעות על-ידי היישוב הישראלי, על-ידי כוחות הביטחון, מתפרשות בצד השני כניסיונות לקבוע עובדות בשטח. המצב ללא ספק רגיש ועלול להביא להתלקחות, להתלקחות חריפה, בשטח.

אין פה שאלה, אדוני חבר הכנסת קליינר, של יכולתו של צה"ל או של פגיעה בצה"ל או של חוסר הבנה, כי לצה"ל יש העוצמה, היכולת לעשות כל מה שנדרש, ובפרקי זמן קצרים. לא זו הבעיה. הבעיה העיקרית היא ברגישות שקיימת היום, כאשר בתהליך המדיני, לצערי הרב, יש משבר, ואני מניח שגם בעתיד יהיו בו משברים. ברמת השטח, ברמת הכוחות הצבאיים, יש תיאום ויש פעולות משותפות בסך הכול. אני מעריך כי יש רצון גם לאנשי הרשות הפלשתינית, בוודאי לגורמים אלימים בשטח, להביא להבערת השטח, להביא לעימותים, להביא לשפיכות דמים, להביא להסלמה, להביא לידי כך שההסלמה תצא משליטה ויתרחשו בשטח אירועים חריפים. אני שואל את עצמי: האם הסלמה, שפיכות דמים ומיצוי הכוח יתרמו דבר כלשהו למערכת היחסים בין הישראלים לפלשתינים? האם שפיכות דמים והקזת דמים תביא לידי המחשת יכולתנו הכוחנית, שהיא אינה מוטלת בספק? האם הפעלת כל הכוח תשפר את ההסכמים, שבעמל רב נבנו ואנחנו עושים כל שביכולתנו כדי לבנות אותם? ותשובתי החד-משמעית הן, שבכל מקום שבו ניתן למנוע שפיכות דמים – – –

כן, אדוני חבר הכנסת.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

על-פי ההיגיון הזה, אדוני, כבוד השר – – –

שר הביטחון י' מרדכי:

עוד לא סיימתי. איך אתה יודע מה ההיגיון, הרי רק התחלתי.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אקשיב עד הסוף, ואחר כך אשאל.

שר הביטחון י' מרדכי:

בתהליך כפי שהוא היום, נכון יהיה לעשות שני דברים מרכזיים: להקפיד שההסכמים, החוקים והסדר ישררו בכל מקום, ועם זאת, ברגישות שקיימת היום, נכון יהיה לתת בידי המפקדים בשטח את מרחב הפעולה המינימלי מבחינת זמן, יכולת הידברות ומציאת דרכים איך לפתור בעיות, בטרם נמצה את כל הכוח או חלק ממנו.

אני עצמי, עם חזרתי ביום שישי באשמורת הראשונה מסיור בצבא ארצות-הברית ובצרפת, במשך פחות משבוע, הדבר הראשון שעשיתי היה לקיים הערכת מצב עם כל גורמי הביטחון מוקדם בבוקר, ולאחר מכן להציג את תמצית הדברים גם בישיבת הממשלה. ביום ראשון יצאתי אל האתרים שבהם יש ויכוחים ועימותים, ושמעתי את הדברים מהמפקדים ברמת השטח, וכן סיירתי בכל האתרים, בכל המקומות שבהם קיימים העימותים והויכוחים. לפי מיטב הבנתי, אנחנו יכולים להגיע בתוך ימים בודדים לפתרון הבעיות. אני מאוד מקווה שבחברון ימשיך לשרור שקט, כפי שיש בשתי היממות האחרונות. אני מעריך שניתן לפתור את בעיית מורג כך שבסופו של דבר יקוים החוק במקום. יש כוח צבאי, והכוח הצבאי הזה מונחה לעשות את מה שמוטל עליו בזמן שייקבע. אני מקווה שגם בצומת מורג יימצא הפתרון.

רחבעם זאבי (מולדת):

בצומת גוש-קטיף.

שר הביטחון י' מרדכי:

סליחה, בצומת גוש-קטיף אני מעריך שניתן יהיה למצוא נוסחה. השטח שבו הוקמה המצבה הוא שטח פרטי ישראלי, האזור עצמו הוא אזור שזכויות ואישורים לבנייה ולשינוי נתונים בו בידי הרשות הפלשתינית.

יתירה מכך, כמי שמדבר עם הפלשתינים אני רוצה לומר לכם – ואני לא זה שצריך לסנגר עליהם – כי גם בצד הפלשתיני יש אי-הבנות ואי-הסכמות לגבי פעולות שאנחנו מבצעים, שבעינינו הן חוקיות בצורה מלאה. צה"ל ומערכת הביטחון נמצאים במצב מאוד מיוחד. אני חושב, שהמדיניות הכוללת צריכה להוביל את הכוח, ולא הכוח צריך להוביל אותה. אני חושב, שלא צריך להצית אש בשדות פלשתיים, אלא צריך, בתהליך שבו אנו נמצאים, למצוא דרכים להידבר ולעמוד על כך שההסכמים יקוימו, והשקט, הסדר והביטחון ישררו במקומותינו.

בנימין אלון (מולדת):

והפלשתיים לא מציתים את האש?

שר הביטחון י' מרדכי:

יש הרבה מאוד גורמים שרוצים להצית אש. החוכמה היא איך לכבות את האש ואיך לא להוסיף אש. מי שעניו בראשו מבין, שהדרך שבה אנו פועלים זה כשנה, נכון להיום, דווקא מוכיחה את עצמה במובן הרחב, ואם תהיה התקדמות בדרך המדינית ותיווצרנה הבנות, אני בטוח שזה ישרת הן את הפלשתינים והן את הישראלים. כל אחד מאתנו מצטער על האלימות. האלימות עוד לא שירתה דבר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כולנו רוצים במניעת אלימות, אבל האם ההיגיון הוא, שכאשר אתה נותן תחושה שאפשר להגיע להישג, אפילו זמני, אין הדבר מעודד את הצד השני לבצע פעולות?

שר הביטחון י' מרדכי:

לא, אינני חושב כך, אדוני חבר הכנסת קליינר. אני יכול להוכיח לך, שבמקומות שבהם היה צריך הפעלנו כוח, ובמקומות שבהם הפעלנו כוח בצורה מושכלת השיג הדבר את המטרה. במקומות שבהם יכולנו למנוע עימות ואלימות בדרכים אחרות, הדבר רק משרת את המטרה.

אדוני חבר הכנסת שריד, לו ידעתי שפיטורי או התפטרותי יתרמו ביטחון יתר למדינת ישראל, כפי שאתה יודע – לא הייתי מהסס לרגע אחד. דומני שאני עושה כמיטב יכולתי והבנתי למלא את תפקידי כשר ביטחון שימנע אלימות, קרבות ומלחמות, ייתן ביטחון למדינת ישראל, ואם אפשר גם יקרב את השלום.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני השר, יש לי הערכה אחרת, אבל לא אתווכח עכשיו. יש לי שתי שאלות עובדתיות: 1. קצין בכיר אמר בתדריך לעיתונאים לפני יומיים, כי הקמת הגל-עד באותו מקום היתה טעות, היתה דבר מיותר, ומן הראוי היה להימנע מכך. מה תגובתך? 2. האם אתה חושב שמסע של כמה מאות מתנחלים ביום שישי, בעיצומו של מאמץ להרגיע את המצב, יועיל להרגיע את המצב?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני חושב, שאנחנו צריכים לעשות כל מאמץ על מנת לאפשר לצה"ל ולכוחות הביטחון למלא את תפקידם, ולא צריך להפעיל את יכולת ההפגנה וההתערבות של גורמים מתוך הכנסת או מתוך הציבור הישראלי. אני פונה מכאן הן לחברי הכנסת, הן לציבור המתיישבים והן לציבור הישראלי כולו: תנו בבקשה למערכת הביטחון למלא את תפקידה, והיא תעשה את מה שמוטל עליה.

אשר לגל-עד, ציינתי היום, כי על-פי הוראות הצבא אין מקימים בשטח גל-עד לזכרו של חייל. יש אנדרטות לחטיבות, לפיקודים או לאתרים עצמם. הצעתי היתה לתושבי גוש-קטיף, כאשר ביקרתי שם – ואמרתי זאת גם היום מעל הבמה – שאהיה שמח לראות במרכז גוש-קטיף, בין הישיבה לבית-הספר ובדרך למועצה, גל-עד שינציח את זכרם של כל חיילי צה"ל שנפלו בלחימתם ובהגנתם על יישובי הגוש.

בנימין אלון (מולדת):

זה אושר על-ידי כל הדרגים הצבאיים, בכלל זה האוגדנר.

שר הביטחון י' מרדכי:

כל מי שיבוא אל הגוש וכל מי שסייר במוסדותיו, ידע להעריך את תרומתם ואת קורבנם של חיילי צה"ל ומפקדיו לביטחון יישובי גוש-קטיף ואלה שבאים בשעריו. הדרך הצה"לית ברורה, ועם זאת – –

צבי הנדל (מפד"ל):

לא יכולתם לעשות זאת בגלל הדרישה של המצרים.

שר הביטחון י' מרדכי:

עם זאת, צריך למצוא דרכי נועם, כיצד להביא את הפרשה לפתרון הנכון, ואכן נעשה כמיטב שכלנו וכושרנו כדי להביא לפתרון הבעיה בדרכי נועם. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

מה אתה מציע, אדוני השר?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מציע להוריד את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ש' בן-צור:

להסיר.

יש כאן ארבעה חברי כנסת שמבקשים להסיר – – –

קריאה:

להעביר לוועדה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זו הצעה אחרת, אדוני היושב-ראש.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

זו הצעה אחרת.

היו"ר ש' בן-צור:

לפי מה שכתוב לי כאן, זו הצעה להסיר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה היה מתוך הנחה שהשר יבקש להעביר את הנושא לוועדה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו גם תקדימים.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להעביר את הצעת חבר הכנסת צבי הנדל לוועדה. בבקשה, דקה אחת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תראה איזה שירות אני עושה.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שבנאומים שהיו כאן התהפכו היוצרות. כשמדברים על מתנחלים, המתנחלים אומרים שהפלשתינים כובשים את השטחים ברצועת-עזה. כשמדברים על שטחים "לבנים", אומרים: אלה שטחי המדינה. ואני שואל את כבוד השר: איזו מדינה? הרי אני יוצא מתוך הנחה שזו המדינה הפלשתינית.

צבי הנדל (מפד"ל):

מדינת ישראל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

צריך פשוט להפוך את הדברים בנאום הזה על מנת להבין במה מדובר. עם כל הדברים החכמים ששמעתי משר הביטחון, יש פתגם בערבית שאומר, שטיפש יכול לזרוק אבן לתוך באר ומאה חכמים לא יוכלו להוציא אותה. במקרה זה אולי אלף חכמים לא יוכלו להוציא את האבן שהמתנחלים האלה יזרקו לתוך הבאר של השלום ויובילו לאסון, ולא הם שישלמו את המחיר, כי לכל מתנחל יש וילה בתל-אביב או במקום אחר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

עם הפיצוץ הראשון הם יעזבו את גוש-קטיף, הם יברחו לתל-אביב, ומי שישלם את המחיר אלה חיילי צה"ל, ושר הביטחון הוא שיישא באחריות.

לכן, כבוד שר הביטחון, צריך לפעול לשבירת הקיפאון ולהוביל את תהליך השלום לחוף מבטחים על-ידי יישום ההסכמים. זו האחריות שלך, לא האחריות של צבי הנדל ולא האחריות של בני אלון. זו אחריות שלך.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מודה לך.

שר הביטחון י' מרדכי:

במקומותינו אומרים: אינשאללה יבוא השלום.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה, דקה אחת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד שר הביטחון, חברי הכנסת, לגבי אדמות מדינה בעזה, אני רוצה שיובהר היטב, ואני חושב שגם מבחינה משפטית אנחנו יכולים להגיע לזה: אין ריבונות למדינת ישראל בעזה. אם בכלל אלה אדמות מדינה ואדמות שאין לגביהן הוכחת בעלות פרטית, זה חוזר לעזה. עזה לא סופחה מעולם, אף אחד לא מתכוון לספח אותה, עד כמה שאני יודע.

ועכשיו לעניין העובדות. אני חושב שמטעים את שר הביטחון גם בעובדות. הייתי אתמול בחברון, וראיתי את הצד האחר של המטבע בחברון. כבוד השר, תושבי חברון מתלוננים על כך שהמתנחלים נכנסים לבתים שלהם בלילה, באמצע הלילה, מכים אותם. יש לי שמות: משפחת אבו-עיישה. שלשום בלילה נכנסו מתנחלים לבית משפחת מוחמד חמד אבו-עיישה, הכו אותם, נשים, זקנים וטף, לעיני חיילי צה"ל, ולא עשו דבר.

לעניין הפצועים. פצוע אחד לפחות מפרפר בין החיים ובין המוות בחברון, ואני ראיתי אותו אתמול במו-עיני, בבית-החולים "עליא". יש שני פצועים אחרים – ילד ואדם זקן. זה אדם זקן שהלך לתומו ברחוב. הוא אומר: אני לתומי הלכתי, בלבושי המסורתי, ידוע, ברור, אין בידי שום אבנים לזרוק וגם לא דבר אחר. גם הוא נורה בראשו והוא במצב קשה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דהאמשה, נא לסיים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כאשר יש קומץ כזה של מתנחלים, שמדינת ישראל הקיאה אותם מקרבה והם לא מסתדרים לחיות בתוך המדינה, הם יכולים להסית ולהצית אש ולסכן את התהליך כולו? הרי צריך להיות גבול גם לדברים האלה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דהאמשה, תודה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

צריך גם לתת לצד האחר לממש את רצונו בשלום. תודה, סיימתי.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לך. חבר הכנסת בני אלון מבקש להעביר את הצעת חבר הכנסת עזמי בשארה לוועדה. בבקשה, דקה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר רוצה לומר דברים.

שר הביטחון י' מרדכי:

היו"ר ש' בן-צור:

אדוני השר, אין שומעים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

שר הביטחון י' מרדכי:

היו"ר ש' בן-צור:

כבוד השר, כבוד השר, אתה מקיים מצוות "והתעלמת". אתה מתעלם ממני.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בני אלון, בבקשה, דקה אחת.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש ממך.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת בני אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, הכבוד הגדול שאני רוחש לשר לא יסמא את עיני ולא ימנע ממני לומר, שהדברים ששמעתי מכבודו נראים לי דברים שלא מקובלים, ואפילו הייתי משתמש במלה חריפה יותר. מה פירוש? – עשרות בקבוקי תבערה על חיילים שמתדפקים על דלתות בית-הדסה. בלי קשר להסכמים, בלי אזורי חיץ ובלי כלום. אנדרטה לזכר חייל שנרצח על-ידי הרשות הפלשתינית – ואני הייתי בטקס, כשאוגדונר ומח"ט עומדים, ומול עיניהם רוגמים מכוניות, והם אינם מסוגלים להשתלט על השטח. אז הם מסירים את האנדרטה. כשאריק שרון דיבר, כולם שם שרקו וצפצפו. אני מדבר על

כבוד? אני מדבר על אמוציות? אני מדבר על מינימום הרתעה, ואני לא מקבל את המיסטיקה הזאת, שתמיד צה"ל הוא חזק ותמיד צה"ל ידע את הנקודה ותמיד צריך לשלב היגיון.

אני חושש, אדוני השר, שלו אדוני היה ממפלגה אחרת, לפחות החלק הזה של הבית היה זועם ורועש ואומר: זו הבלגה, אנחנו לא ניתן לזה להתקיים. ויש פה חוסר יושר אינטלקטואלי. אני לא רואה בזה גבורה של "גיבור הכובש את יצרו". אני חושב, שכאשר צריך ללכוד עיר, אז טוב לוכד עיר, וכשצריך למשול ברוח, אז טוב מושל ברוחו מלכוד עיר, אבל הגיבור שצריך ללכוד את העיר לא יכול ללמוד "מסילת ישרים" בלבד.

שר הביטחון י' מרדכי:

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת אבנר חי שאקי מבקש להעביר לוועדה את הצעת חבר הכנסת תאופיק חטיב. בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, קודם כול לגבי הסגנון. היום ישבו 20 חברי כנסת והחליטו להציע לכל חברי הכנסת שלא להזדקק למלים פוגעות, מעליבות, אלימות, מפני שאלימות לא מוסיפה כבוד לכנסת, ולכן חשוב שכולנו, בלי יוצא מן הכלל, נלמד להתווכח בלי לפגוע בכבודו של הזולת.

לגופו של עניין, הוויכוח האמיתי במורג ובגוש-קטיף ובחברון הוא אחד: האם יש לנו זכויות היסטוריות, מוסריות, משפטיות במקומות הללו או לא. טענת-טענתנו: לא רק שיש לנו זכויות – אלא הזכויות ההיסטוריות, המשפטיות והמוסריות. אם נרצח שם איש שלנו על-ידי אנשי אש"ף, זכותנו להקים שם את האנדרטה. אני מסכים עם השר, שאם אפשר למנוע שפיכות דמים – רצוי. איש לא רוצה בשפיכות

דמים. אבל בהסכמי אוסלו אין זכר להפסקת התנחלויות, אין זכר לפגיעה בהתנחלויות. ההתנחלויות הן מימוש הזכות ההיסטורית של עם ישראל להתיישב בכל חלקי ארץ-ישראל.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך.

חבר הכנסת צבי הנדל, האם אתה מקבל את הצעת השר להסיר?

צבי הנדל (מפד"ל):

אני בעד דיון במליאה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת עזמי בשארה, מה אתה מציע?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני מסכים שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון אם יותר לנו להיות נוכחים בדיוני הוועדה, ואם לאו – דיון במליאה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חבר הכנסת יוסי שריד, מה אתה מציע?

יוסי שריד (מרצ):

— — — דיון במליאה.

דוד טל (ש"ס):

אתה יכול לקבל את הצעתו של השר.

היו"ר ש' בן-צור:

אתה יכול גם לקבל את הצעת השר.

קריאה:

השר ביקש להסיר.

יוסי שריד (מרצ):

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבין שבינתיים רק חבר הכנסת עזמי בשארה בעד העברה לוועדה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני בעד דיון במליאה, אם לא יותן לנו להיכנס לדיוני הוועדה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת תאופיק חטיב, מה הצעתך?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

אני בעד דיון במליאה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, מה אתה מציע?

רחבעם זאבי (מולדת):

דיון במליאה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת מיכאל קליינר, מה אתה מציע?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני מצטרף לחברי ואני בעד דיון במליאה.

היו"ר ש' בן-צור:

דיון במליאה.

חבר הכנסת יהודה הראל איננו כאן. לכן הוא לא נשאל. חבר הכנסת אברהם רביץ לא נמצא כאן. אם כן, יש שתי הצעות, ברשותכם.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

השר מבקש להסיר או שאתה — — —

שר הביטחון י' מרדכי:

— — — שיהיה במליאה.

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברה לדיון במליאה? מי נגד? בבקשה להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת צ' הנדל, ע' בשארה, י' שריד,

ת' חטיב, ר' זאבי ומ' קליינר בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

13 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא של האירועים בגוש-קטיף יידון שוב במליאה. תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

איום הטילים הסוריים

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2588, בנושא: איום הטילים הסוריים. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – חבר הכנסת יהודה הראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, הנשיא אסד משליך את יהבו על טילי קרקע-קרקע. הוא מצטייד בהרבה טילים ורוצה להגיע אתם לכל מקום בישראל. מזמן הוא התיימש מההתמודדות באוויר מול חיל האוויר הישראלי, והוא משקיע את הכסף, על חשבון עמו, על חשבון הכלכלה של עמו, בטילים, ומקווה, שבאיום הטילים האלה עם ראשים קרביים של גז עצבים הוא ינגן על העצבים שלנו, ואז נזדרז למסור לידיו את רמת-הגולן.

אבל דווקא השימוש בטילים לא יקרב את אסד לרמת-הגולן ולחופי הכינרת. אסד חייב לזכור, שצה"ל נמצא במרחק של מהלך אופרטיבי אחד מדמשק, מבלי שהזכרנו תשובות אחרות הולמות על טילים כימיים.

אלה שמנסים להפיק לקחים מטילי ה"סקאד" שנחתו עלינו בשנת 1991, במלחמת המפרץ, ולהקבילם לטילים הסוריים, עושים טעות מרה. ידינו היו כבולות אז, בעת מלחמת המפרץ, לפעולה מונעת ולתגמול מעניש, מפני החשש האמריקני, שזה יפריע למתקפה שלהם, של הקואליציה המערבית-הערבית לשחרור כוויית. לעומת זאת, בסוריה יש לנו חופש פעולה מלא, וטילים סוריים על חיפה או טבריה יביאו את הטילים הישראליים ואת חיל האוויר הישראלי על דמשק ואחיותיה.

בטילים לא מכריעים מלחמה. הם יכולים לפגוע בעורף, בעורף האזרחי, להכות במורל האוכלוסייה, הם יכולים לפגוע אפילו במטרות אסטרטגיות, אבל הם אינם מכריעים מלחמה. אלא שיש כאלה החוששים מטילים עד כדי אימה, וכל פעם שמדברים על מלחמה ושלו, על אחיזה ברמת-הגולן או על כל דבר אחר, מזכירים את אימת הטילים. להם אני רוצה להגיד, שדווקא הם, אלה שחוששים מטילים, הם צריכים לדאוג לכך, שהגבול יורחק מהשטחים המיושבים שלנו. צריכים להרחיק את הגבול שלנו מלטרון ומקלקיליה, כי משם אפשר לשגר הרבה טילים, וטילים זולים, זולים מאוד, ולהפוך את גוש דן לקריית-שמונה.

תשובת ישראל על ההתחמשות הטילית של סוריה צריכה להיות הרתעה אמיתית בתגמול כואב ודמוני על מתקפת טילים סורית, כמו גם הצורך להרחיק את הגבול היבשתי מריכוזי האוכלוסייה שלנו. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה נמצא? – לא, הוא אינו נוכח. חבר הכנסת יהודה הראל? – אינו נוכח. תשובת השר. בבקשה, אדוני שר הביטחון. נרשמו ארבעה חברי כנסת, שלושה מהם לא נוכחים.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת זאבי, איום הטילים מסוריה הוא באמת איום חמור, ומערכת הביטחון מתייחסת אליו ככזה. אך מובן שלא נוכל להרבות בפרטים בעניין זה, אלא בפורום מצומצם יותר במסגרת ועדת החוץ והביטחון.

עם זאת, מן הראוי לומר מבמת הכנסת, כי לא אלמן ישראל, ואף הסורים יודעים זאת, ואני בטוח שעוצמתה של ישראל בכל התחומים מובאת בחשבון על-ידם.

אני מקבל את דבריו של חבר הכנסת זאבי, כי אל לאיש להסיק מסקנות ממלחמת המפרץ ומשיגור הטילים ממערב עירק לעבר מדינת ישראל. הטווחים אינם אותם טווחים, והאיום אינו אותו איום, והיכולות של מדינת ישראל שונות מהיכולות שהיו לה אז.

כוחנו עמנו להשיב מלחמה שעה אם מישהו מאיזה מקום ינסה על-ידי טילים לפגוע במדינת ישראל. צה"ל יודע את האיום, צה"ל נערך לפעול נגד האיום, ואני מקווה שהאיום הזה לעולם לא יתממש. ואם הוא יתממש, נדע לטפל בו כפי שמטפלים באיומים מהסוג הזה.

היו"ר ש' בן-צור:

מה אתה מציע, אדוני השר?

שר הביטחון י' מרדכי:

להעביר לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני מסתפק בתשובת השר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא ביקש להעביר – – – יש לי הכבוד להציע להסיר אותו, ואני מבקש להסיר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסתפק בתשובת השר.

היו"ר ש' בן-צור:

אי-אפשר, חבר הכנסת רחבעם זאבי – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

השר לא ביקש.

היו"ר ש' בן-צור:

א. אתה אמרת זאת לאחר שאני אמרתי; ב. אם אתה מסתפק בהצעת השר, אז ההצעה שלך לא קיימת. היא לא תידון בוועדת החוץ והביטחון.

רחבעם זאבי (מולדת):

בדיוק לזה אני מתכוון. לכן אין דיון עוד.

היו"ר ש' בן-צור:

אבל מאחר – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה לא יכול – – – את הדברים שלי אני אומר. ההצעה שלך לא תהיה, אבל הבקשה שלי להסיר תהיה.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, לא. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני עושה את עבודתי. תמתיך. כיוון שעלה, לא ירד. לכן אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת טלב אלסאנע – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש מכיר היטב את התקנון. באותו רגע שהשתכנעתי מתשובת השר שיש לצה"ל תשובות וכו', אני מסתפק בתשובת השר. זה לא יעלה בוועדה, זה לא יעלה במליאה. אני מסתפק בתשובת השר – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אבל אני לא מסתפק.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – לפיכך הוא לא יכול להציע להסיר אותה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, אם יורשה לי – – –

היו"ר ש' בן-צור:

לא. ההחלטה שלי. עד כמה שאתם מכירים אותי אתם יודעים, שאני רוצה לנהוג על-פי הנוהל. אם זה הנוהל, אז אני מקבל אותו. זה הנוהל? כן, זה הנוהל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה לא הנוהל. תרשה לי להתייחס – – –

היו"ר ש' בן-צור:

לא, לא.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש לי הצעה לסדר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הי"ר ש' בן-צור:

לא. סליחה, מורי ורבותי, כולכם יודעים יפה -- --

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דהאמשה, אתה יודע יפה מאוד שאני -- --

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

השר הציע להעביר את זה לוועדה -- --

הי"ר ש' בן-צור:

ברגע שחבר הכנסת זאבי מסתפק בתשובת השר, הצעתו נופלת, והיא לא עוברת לוועדה. בזאת סיימנו. תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה לא יכול לעשות זאת בצורה הזאת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מבקש להתייחס לבקשה של חבר הכנסת זאבי, אחר כך תכריע.

היו"ר ש' בן-צור:

לא.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה צריך לשמוע את שני הצדדים ולהחליט.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה לא תכפה עלי. אני נוהג לפי התקנון. אתה תשמע אותי קודם. יש ועדת פירושים – תפנה לוועדת הפירושים. ככה אני פסקתי. נקודה.

הצעה לסדר-היום

הברית הצבאית בין ישראל לטורקיה

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2504: הברית הצבאית בין ישראל לטורקיה. חבר הכנסת עזמי בשארה, בבקשה. זו הצעה רגילה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

התרבות שלך לא מקובלת. אתה מנצל את המעמד שלך.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הנושא הוא כמובן נושא שנדון בצורה מאוד שטחית, לדעתי, באמצעי התקשורת הישראליים, ואילו באמצעי התקשורת הבין-לאומיים, אמצעי התקשורת הערביים, הנושא הזה מאוד נדוש, אפילו מוגזם מבחינת ההתעניינות בו.

אגב, זו לא הפעם הראשונה שאנחנו פוגשים מצב שבו דעת הקהל הישראלית היא דעת הקהל מבחינה צבאית יש חפיפה בין דעת הקהל לדעת המיליטריזציה, מפני שהיא דעת קהל הצבא במדינת ישראל, ולכן היא דעת הקהל היחידה מאז שנות ה-50 שלא מבקרת בריתות צבאיות באזור. ולכן היא מטעה, ומטעה מנהיגי מדינות.

לדעתי, צריך להסתכל מסביב בעניין הזה של ברית צבאית עם טורקיה, כי אין דבר שמעורר תגובות נגד כל כך חזקות כמו בריתות צבאיות באזור שתופס את עצמו כערבי ותופס את הבריתות הצבאיות כבריתות אנטי-ערביות. וכאן אני מדבר לא על הכוחות הרדיקליים בעולם הערבי, שלא הובנו נכון. אני מדבר על כוחות אשר תופסים את עצמם ככוחות אפילו פרו-מערביים, שמתחילים לראות בברית הצבאית הישראלית-הטורקית איום עליהם.

אחת ההתבטאויות הכי חריפות ששמעתי בנדון, וכאן ההשוואה היא לא עניין אלא החריפות – שר החוץ הסורי אמר לפני שלושה שבועות לעיתון "אל-חיא" בלונדון, שהברית הצבאית הישראלית-הטורקית היא האירוע החשוב בהיסטוריה של האזור מאז 1948. כמובן, האסוציאציות של מה זה 1948 הן שונות בשביל שני הצדדים. הוא רצה להביע, לדעתי, שני דברים: א. הוא רצה להביע דאגה עמוקה לגבי מה שקורה; ב. הוא רצה לעשות מוביליזציה של דעת הקהל הערבית נגד היחסים הנרקמים בין ישראל לטורקיה, ולדעתי זה קל. זה קל מאוד לעשות מוביליזציה כזאת.

זה הדבר הראשון. לדעתי, זה הדבר הראשון, שישראל מסכנת משהו חשוב שהתחיל להיבנות באזור. גם מצרים מהבחינה הזאת שלחה כמה פעמים אנשים מהממשלה, ונציגים מהממסד הטורקי היו במצרים. גם חוסני מובארק היה בטורקיה. אבל, כפי שאני מבין, דעת הקהל המצרית – ואני עוקב אחרי דעת הקהל הערבית בקפידה כמעט מבחינת קריאת העיתונות ומה שקורה – לא נרגעה ממה שקורה שם.

סוריה – אין על מה לדבר. גם עירק. וכאן אני צריך להסביר את הרגישויות, כי לדעתי הן לא מובנות כמעט בין דעת הצבא לדעת הקהל overlapping לדעת הקהל הישראלית. פשוט לא מבינים. יש במדינת ישראל.

בעירק יש סיפור ארוך והיסטורי עם ההרגשה שיש אמביציות טורקיות לגבי הנפט העירקי. זה עניין היסטורי וארוך שנים, וצריך להיות עירקי בשביל להבין את זה. בסוריה יש הסכסוך מהעבר בעניין

איסקנדרון. אצל הארמנים יש רגישויות בעניין טורקיה. אצל היוונים אתם יודעים, ואכן ניסיתם לעשות תמרונים עם יוון בשביל להרגיע. אבל בסופו של דבר לאן נכנסה מדינת ישראל? למדינת ישראל חסרות חזיתות? היא נכנסה לשש חזיתות נוספות באזור. היא נכנסה לכל ההסתבכויות של טורקיה באזור, והן מאוד מסובכות. היא נכנסה לדברים שלא שייכים לדעת הקהל ולא לעם בישראל. הדבר הראשון הוא העניין האזורי.

הדבר השני שישראל נכנסה אליו, כשאין צורך שהיא תיכנס אליו, זה המאבק בתוך טורקיה. נכון שבזמן שארבעאן היה ראש ממשלה אפשר היה להשתמש בו אפילו ככיסוי לברית הזאת. נכון שהוא ניסה להתחמק כמה פעמים ואפילו הכחיש שמתקיימים תמרונים, או שהוא אמר שהתמרונים עם ישראל נדחו מסוף הקיץ הזה לזמן לא ידוע. אז ראש המועצה לביטחון לאומי בטורקיה הכחיש ואמר שהם כן מתקיימים, במועדם. אבל זה הראה שאפילו ראש הממשלה, שהיה אמור להיות אליבי ולכסות על הדבר הזה שנרקם, לא יכול היה אלא לדאוג ולהביע את דאגתו לדעת הקהל.

מה אומרת דעת הקהל בטורקיה? דעת הקהל בטורקיה כנראה ברובה נגד היחסים האלה שנרקמים. אבל בשביל זה צריך להבין עוד דבר אחד. אומנם בישראל משבחים ומרבים לשבח, לדעתי בטעות ובחוסר הבנה טוטלי לגבי מה שקורה בארץ הזאת, מאז שמעון פרס – דרך אגב, לא אתם. הרי מי שגילה את טורקיה זה שמעון פרס. הוא התחיל לדבר עליה ועל האפשרויות שלה כבר בקדנציה הקודמת. מאז דיברו על טורקיה מדברים על הצבא ככוח החילוני במדינה, ואילו האחרים הם פונדמנטליסטים. זה לא כך. הוא אומנם חילוני, אבל חילוניות בשבילו זו כמעט דת. הוא חילוני פאשיסטי כמעט, מהבחינה הזאת שהוא משתמש בדמוקרטיה ככלי רק לשמירה על שלטונו. כאשר הדמוקרטיה לא משתלמת הוא עושה הפיכות, וכבר היו שתי הפיכות נגד המשטר שהוא עצמו הקים בטורקיה. זה דבר ראשון מבחינת המאבק הפנימי.

מבחינה אחרת, ארבעאן, ותנועת הרווחה בטורקיה – זו לא תנועה פונדמנטליסטית אסלאמית, היא תנועה מסורתית שמדגישה את הזהות האסלאמית של טורקיה כתגובה חריפה על ניסיון המודרניזציה הכפוי והחילון הכפוי והכמעט כוחני של טורקיה בזמן כמאל אטאטורק. תנועת הרווחה בטורקיה איננה תנועה פונדמנטליסטית, היא תנועה מסורתית דתית. ומהבחינה הזאת, מבחינת הפרדת הדת מהמדינה היא כן חילונית. כלומר, היא בעד דפוסיות זהות וחברה מוסלמית, אבל היא לא בעד עירוב דת ומדינה, וארבעאן מדגיש את זה.

הברית הזאת שנרקמת, לדעתי, דוחפת אותם, מבחינתם ומבחינת הקהל שלהם, לעמדות פונדמנטליסטיות ולעמדות יותר קרובות לאירן וכו'. האירוניה היא שהברית הזאת, במקום לחזק את החילוניות בטורקיה היא תחליש אותה, והיא תדחוף את המוסלמים הטורקים לבריתות עם אירן ועם משטרים פונדמנטליסטיים אסלאמיים אחרים.

מאיזו זווית שאתה מסתכל על העניין הזה, הברית הצבאית מבחינת היציבות באזור היא מערערת, ומבחינת היחסים בתוך טורקיה עצמה היא תחריף לדעתי את העניין, שאולי יביא בסופו של דבר אפילו להפיכה מסוג ההפיכות שהיו שם ב-1981 וב-1970, כאשר הצבא הפך את הדמוקרטיה שהוא בעצמו הקים, אותה דמוקרטיה של סולימאן דמירל. זה היה אותו איש ששמו אותו כל פעם. וכאשר לא מצא חן בעיניהם המשטר ואיך הוא מתפקד, הם עשו הפיכה.

לא מדובר כאן בחילוניות כמקבילה לדמוקרטיה. מדובר כאן בחילוניות שהיא עצמה דת. הרי המועצה הלאומית של טורקיה דנה בלבוש כמו שדנים בו הפונדמנטליסטים באירן, והיא מונעת לבוש מסורתי כמו שהפונדמנטליסטים באירן מונעים לבוש מודרניסטי. מהבחינה הזאת אין הבדל גדול בין שני

הצדדים, חוץ מהעובדה שאלה הדתיים קוראים לעצמם פונדמנטליסטים ואלה חילונים. לא מדובר כאן בשום דיאלוג או בשום שיתוף פעולה עם כוח דמוקרטי, אלא מדובר, בסופו של דבר, בשיתוף פעולה שיהיה נגד הדמוקרטיה ונגד היציבות, ולדעתי יסבך את ישראל במאבקים לא לה.

אני רק רוצה להגיד לכם, שדבר אחד בשנות ה-50 גרם להפגנות ענק בעולם הערבי ואפילו להפיכות בכמה מארצות ערב בזמנו של נאצר – הידיעה שהתפשטה, שקמות בריתות צבאיות: "חלף בגדאד" של בגדאד" ובריתות צבאיות אחרות. הן גרמו לכמעט מוביליזציה של התנועות הפוליטיות pact האו ה" בעולם הערבי, כאשר הסמרטוט האדום שמנופפים בו הוא שישראל מנסה לעשות בריתות עם הכוחות הלא-ערביים באזור נגד מדינות ערב. אני מקווה, שהלקח נלמד. תודה רבה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת עזמי בשארה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ל' חזן:

בינתיים, יש הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. גברתי, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת מסקנות הוועדה לגיל הרך – ועדה משותפת לוועדת העבודה והרווחה ולוועדת החינוך והתרבות – בנושא: פתרון המחסור בגנים טיפוליים לילדים עם מוגבלות קשה. תודה.

היו"ר ל' חזן:

תודה.

הצעה לסדר-היום

הברית הצבאית בין ישראל לטורקיה

הי"ר ל חזן:

אני מזמינה את שר הביטחון להשיב על ההצעה לסדר-היום. אדוני, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי היושבת בראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת עזמי בשארה, ביחסיהן של טורקיה וישראל נרשמה בשנים האחרונות מגמה של שיפור וצמיחה. זו מגמה שכל מי ששואף לכך שישראל תתערה במרחב המוסלמי הגדול המקיף אותה יכול רק לברך עליה.

אותה צמיחה ביחסים מצאה את ביטויה בהעשרה ובגיוון תוכניהם בתחומים רבים. שתי המדינות חתמו בחמש השנים על כ-20 הסכמים בילטרליים בתחומי הכלכלה והמסחר, התיירות והתרבות ועוד. הסכמים אלו לא נותרו בגדר אות מתה על ניירות החתימה, אלא תורגמו במהירות לשפת המעשה, והתוצאות ניכרות בנתוני המסחר – היקף של כ-500 מיליון דולר ב-1996 מול 100 מיליון דולר ב-1991, היקף שיתוף הפעולה התרבותי ובתחומים רבים נוספים.

ליחסים הטובים בין טורקיה לישראל קיים ממד צבאי-ביטחוני, ואולם אין הוא חורג מגדר המקובל בין מדינות ידידותיות. הבהרנו פעמים רבות, ואני חוזר ומבהיר כאן, כי לא מדובר בשיתוף פעולה המכוון כנגד צד שלישי כלשהו, קל וחומר שאין מדובר בברית צבאית. אין אנו מתערבים בנושאים שבין טורקיה לשכנותיה, ואין אנו מתערבים במה שקורה בתוך טורקיה עצמה – לא במחלוקות עם סוריה בנושא המים ולא במכלול יחסיה של טורקיה עם עירק ואירן, מצד אחד, או עם יוון וקפריסין מהצד האחר. אלו כולם נושאים שאין לנו ואסור שתהיה לנו נגיעה בהם. איננו חושבים, שקיום יחסים טובים עם טורקיה סותר את קיומן של מערכות יחסים טובות מקבילות עם מדינות אחרות, בכלל זה מדינות ערב. ברוח זו, של רצון ביחסי שלום ושכנות טובה עם כל מדינות האזור, אנו פועלים.

אדוני, יתירה מכך, אני מצפה ליום שבו נוכל לעשות תרגילים משותפים עם מצרים ועם ירדן ועם כל מדינה ערבית אחרת שתרצה בתחום הצבאי להחליף משלחות של קצינים, לקיים התדיינות צבאית, לקיים תרגילים משותפים וכל פעולה אחרת שתחזק כל אחת מהמדינות, שיחזקו את כלל המדינות. כנגד מגמות של הפעלה והתפשטות איומים מסוכנים בתוך המזרח התיכון.

מערכת היחסים בין טורקיה לבין ישראל באה לחזק – כל אחת – את המערכת הצבאית שלה ואת מערכת הידידות שקיימת בין שתי המדינות. אין ברית צבאית, ואין כוונה, לא במישורין ולא בעקיפין, למערכת היחסים הזו ליצור איזה איום או בעיה למדינה אחרת באזור. כל מי שעושה כך עושה כדי להטעות וכדי ליצור מתיחויות מיותרות במרחב עצמו. כוונותינו כוונות ברורות – יחסי ידידות, שיתוף פעולה צבאי וניסיונות לרתום עוד מדינות אחרות באזור למערכות יחסים קרובות והדוקות בכל התחומים שקיימים בין המדינות ובכללן גם בתחום הצבאי.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

עוד שאלה.

שר הביטחון י' מרדכי:

כן, בבקשה.

הי"ר ל חזן:

כן, בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה עצמך אמרת בתגובה היום – אני לא יודע, כך שמעתי – שתהליך השלום עם סוריה נתקע ולא מדברים כמעט. כשהם רואים, למשל, תמרונים על גבולה של סוריה או על גבולה של עירק בשמים של טורקיה, איך אתה חושב שיתפרשו הנושאים האלה כשהמשא-ומתן כל כך תקוע? איך בכלל סוריה יכולה שלא להרגיש במצור, כאשר היא מסוכסכת עם טורקיה, וטורקיה וישראל מנסות לשכנע – – – טורקיה מנסה לשכנע אולי את הסורים שכן יש? איך היא – סוריה – יכולה במצב כזה להתנהג? איך היא יכולה שלא להרגיש במצור ולא לפנות לארצות ערב: בואו ונעשה שיתוף פעולה ערבי-ערבי נגד האיום הזה?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני חושב, שפעם נוספת יש פה טעות. אין איום ישראלי על סוריה. אין לנו כוונות לפגוע בסוריה. הסורים רוצים לפגוע בנו. לנו אין שום כוונות להפעיל כוח נגד הסורים, אלא אם יפעילו כוח נגדנו. אין לנו שום כוונות לשיתוף פעולה עם טורקיה כנגד מדינה כלשהי – ודאי שלא כנגד סוריה. יש סכסוך גבולות וסכסוכי מים בין סוריה לטורקיה, כפי שאתה יודע כמוני, עשרות שנים, ויש סכסוכי גבול אחרים באזור עצמו. לנו אין עניין ישיר בהם. אנחנו לא נעשה אף פעולה אחת, שיהיה בה משום החרפה וסיכון מערכות היחסים במזרח התיכון.

אבל גם אתה יודע, שיש איומים במזרח התיכון, ויש התפתחויות של כוחות שרוצים לחתור ולפגוע במדינות דמוקרטיות, מדיניות ידידותיות, מדינות שהן עוגן ליציבות במזרח התיכון. בכוונתנו לחזק את יחסינו עם המדינות האלה – עם מצרים, עם ירדן, עם טורקיה, עם יוון ועם כל מדינה שתרצה לשתף פעולה ולקדם את מערכות היחסים בינינו – אנחנו רק נושיט יד ונשמח.

אני גם מכיר את הסכנות, אדוני חבר הכנסת. אחת מעבודות הגמר שלי היתה בתחום ברית בגדאד, ואני יודע כל מה שקרה בברית בגדאד ואת כל ההשלכות שהיו לה על המזרח התיכון במשך שנים רבות. לדעתי, הדברים אינם דומים. העולם שאנחנו חיים בו איננו דומה. אין מדובר בברית, ואין מדובר באיזה מהלך מתואם לצורך פגיעה במדינה כלשהי. מדובר בהידוק הקשרים הידידותיים עם מדינה כמו טורקיה, שמערכת התרבות והמסחר והתיירות, כפי שאתה יודע, ואני אחרון היהודים שעוד לא ביקר בטורקיה – – –

הי"ר ל' חזן:

אני מצטרפת אליך, אדוני השר.

שר הביטחון י' מרדכי:

אין כמעט ישראלי שלא ביקר שם. אני רואה את מערכת הידידות הזאת שמתהדקת, ובתוכה גם את המרכיב הצבאי-הביטחוני, כדבר חשוב לחיזוק הידידות בין המדינות, ולא לשום צורך אחר.

הי"ר ל' חזן:

אדוני, מה אתה מציע?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום. אין לי מה לענות עוד באיזה מקום אחר יותר ממה שעניתי פה.

בנימין אלון (מולדת):

הי"ר ל' חזן:

אדוני שר הביטחון, אני מודה לך. אני מזמינה את חבר הכנסת דהאמשה להצעה אחרת. אני מבינה, שאתה תרצה להעביר לוועדה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני אבקש להעביר לוועדה או לדיון במליאה. בכל אופן, איך שהמציע מציע.

כבוד השר, שמחתי לשמוע את דבריך, שאכן אין התמרונים האלה מכוונים נגד מדינה כלשהי באזור. אבל יש גם חלופה אחרת. במקום ללכת לכיוון הצבאי, לתמרונים צבאיים, לחשוב תמיד במנטליות הזו

של צבא, כוח וחוזק, למה לא נתמרח בדרכי שלום? למה לא לנצל את טורקיה ואת הידידות של מדינת ישראל עם טורקיה לתהליכי שלום עם מדינות אחרות באזור? למה לא להתחיל בשלום עצמו עם סוריה, עם ירדן, עם חברון ועם גוש-קטיף ובכל המקומות? הרי השלום לא מתחלק מבחינה זאת. כשיש שלום, והולכים לקראת שלום, אפשר שזה יהיה כולל, ורק שלום כולל וצודק ובר-קיימא יכול להיות שלום שישכון באזור הזה. למה לחשוב תמיד רק בדרכים הצבאיות? למה תמרונים צבאיים? למה לא נזמין את טורקיה, ואולי עם סוריה היחסים לא כל כך טובים, אבל דרך ארצות-הברית או דרך עירק, אפילו? הרי המדיניות של מדינת ישראל לגבי האזור עוינת למדינות ערב כולן, להוציא את ירדן ומצרים שיש אתן יחסי שלום. למה לא לחשוב להפוך את המדיניות הזו, גם כלפי המדינות האחרות, לכיוון של שלום במקום תמרונים וכוח צבאי ומדינה צבאית שלא מכוונים נגדן?

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דהאמשה – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לקבל את זה. אבל השלום יהיה הרבה יותר יעיל מאשר – – –

היו"ר ל' חזן:

תודה. לכן, אתה מציע לדון בזה באריכות בוועדה כלשהי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

במליאה.

היו"ר ל' חזן:

לא, אין לך זכות.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אז בוועדה.

היו"ר ל חזן:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הדיון במליאה או ההסרה.

דוד טל (ש"ס):

מה השר רוצה?

היו"ר ל חזן:

השר ביקש להסיר, ועל כן מי בעד או נגד דיון במליאה בהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת עזמי בשארה?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

נגד.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ל חזן:

אם כן, ברוב של תשעה נגד וארבעה בעד – אני מצטערת לומר שהצעתך הוסרה מסדר-היום.

הצעות לסדר-היום

מצבה של העיר עכו המושבת

הי"ר ל' חזן:

אנו עוברים לנושאים הבאים: הצעות לסדר-היום מס' 2503 ו-2530, בנושא: מצבה של העיר עכו המושבת, והצעות לסדר-היום בנושא: מעמד אזור פיתוח א' לעיר עכו. אלה אומנם שני נושאים שונים, אבל הואיל ושניהם נוגעים לעיר עכו אני מציעה שנשמע את כל ההצעות לסדר-היום בנושאים האלה ונקבל תשובה אחת מפי השר הממונה על תיק המשפטים – שברגע זה הלכו לקרוא לו.

הנואם הראשון הוא חבר הכנסת דוד אזולאי, שבאמת עוסק במסירות רבה בבעיותיה של העיר עכו. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה.

הואיל ואלה הצעות רגילות, יהיה דיון ארוך בנושא עכו. בבקשה, חבר הכנסת אזולאי.

דוד אזולאי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, ראשית, אני רוצה להודות לכל אלה שהצטרפו ללובי למען העיר עכו. אני מקווה, שנפעל כולנו יחד לביסוס ולחיזוקה של העיר עכו, שאני, לשמחתי הרבה, אחד מתושביה.

אין זו הפעם הראשונה שאני עומד על דוכן זה ומתריע בפני חברי הבית על המצב הקשה השורר בעכו.

עכו היא עיר מעורבת שקיבלה את פרס הסובלנות הודות לח"י הקהילה המשותפים שאפשר לומר כי אין כמעט דוגמתם במדינת ישראל. מובן שזה גם לתפארת מדינת ישראל. זה שנים רבות מדינת ישראל משקיעה בעכו כספים – פרויקט שיקום שכונות, הטיפול הנקודתי ועוד. אך, לצערי הרב, אלה טלאים שאינם נותנים פתרון הולם למצב הקשה השורר בעיר בשנים האחרונות.

עכו לקתה כפליים; היא לקתה מקומית ולקתה אזורית. מקומית, העירייה לא תמיד קיבלה את המגיע לה ממשרדי הממשלה השונים. רק בשנתיים האחרונות תוקן במידת מה העוול המתמשך. הבעיה האזורית – שכונתיה של עכו: נהרייה, כרמיאל ונצרת זכו להטבות מיוחדות, לרבות הנחה במס. אין עיני צרה בהן, חלילה, אך כשאני מסתכל סביבי אני רואה את נהרייה במרחק 10 קילומטר ובה כל התושבים מקבלים 15% הנחה מפני שפעם נפל שם טיל "קטיושה". אני רואה את כרמיאל, שאפילו לא נפל שם טיל "קטיושה", והתושבים מקבלים 8.5% הנחה. אני רואה את העיר יוקנעם, אני רואה את העיר נצרת, שמקבלות הנחות והטבות שונות. הקריות, דרומית לעכו, מקבלות גם הן הטבות.

אני שואל, כאשר תושבי עכו רואים את כל ההטבות האלה, מדוע לא יתפתו לעזוב את העיר? לצערי הרב, התוצאה היא שבשנתיים האחרונות יש בריחה המונית של תושבים מעכו לנהריה ולכרמיאל. אני אומר לכם, שהשיקול הוא כלכלי טהור, פשוט מאוד, תוספת במשכורת, וזה לא הולך ברגל. אותה הנחה שהתושב מקבל ממס הכנסה נותנת לו אפשרות לשלם משכנתה על דירה שקנה בנהריה או בכרמיאל.

התוצאה השנייה היא, שהאוכלוסייה הלא-מבוססת נשארת לגור בעיר.

לאחרונה הגדילה ממשלת ישראל לעשות כאשר פגעה בדבר היקר מכל לכולנו, היא פגעה בחינוך ילדינו. עד היום הכול היה עוד נסבל, אבל השנה הוציאה ממשלת ישראל את עכו מרשימת היישובים בעדיפות לאומית א'. כך היא הורידה את המוחזקות, הורידה את התמריצים לעובדים נדרשים.

אני שואל, איך נתנה הממשלה את ידה לפגיעה בעיר שמנסה לעזור לעצמה ולהתחזק מול שכנותיה. הפגיעה במערכת החינוך נעשתה על-ידי קיצוץ בסכום של 8 מיליוני שקלים. אני קורא לזה הפגיעה ביהלום שבכתר, במערכת החינוך. אני הייתי חבר המועצה במשך שלוש קדנציות, ואני יודע מה השקיעה הרשות המקומית בפיתוח מערכת החינוך. אכן, יש במה להתפאר.

הקיצוץ קומם גם את התושבים המתונים בעיר. התוצאה – סגירת העיר, השבתת המסחר, יציאה להפגנות רחוב, והיד עוד נטויה. אינני רוצה אפילו לחשוב מה עלולה להיות התוצאה בהמשך וכיצד ינהגו התושבים.

על כן, הפתרון צריך להיות בכמה מישורים. דבר ראשון ומיידי, החזרת כל ההטבות שהממשלה הזאת ביטלה במערכת החינוך. שינוי ההגדרה לעכו על מנת שהיא לא תהיה במעמד פחות משכנותיה כרמיאל ונהריה.

סופה לדבר (העבודה):

לא מפריע לך שאין אף שר באולם?

היו"ר ל' חזן:

לצערי הרב, זה לא חידוש בכנסת, ובמיוחד בימי רביעי אחר-הצהריים.

דוד אזולאי (ש"ס):

מפריע לי, אני לא רוצה להגן כאן על הממשלה. אני דחיתי את ההצעה הזאת משבוע שעבר בגלל התפטרותו של שר האוצר. חשבתי שהיום יהיה נוכח כאן שר. דיברתי עם השר המתאם, והוא הבטיח לי שהוא יהיה כאן. אני מקווה שהוא יגיע.

אברהם פורח (מרצ):

אם צריך לבחור מה יותר חשוב, שר או טלוויזיה, עדיף טלוויזיה.

דוד אזולאי (ש"ס):

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת אברהם פורח, כבר למדתי בכנסת, שאנשים מוכנים לוותר על דיונים חשובים, לצערי הרב, גם כמה מעמיתי יצאו לא אחת מדיונים חשובים כדי להקדיש כמה שניות כדי שייכנסו לכותרת במהדורת החדשות. חבל שזה סדר העדיפויות.

אברהם פורח (מרצ):

אם אין לך כותרת במהדורת החדשות, אתה חשוב כמת.

דוד אזולאי (ש"ס):

לשמחתי הרבה, אני לא נמנה עם המחפשים כותרות. אני מחפש עשייה. אני נמצא כאן במסגרת העשייה עבור העיר עכו.

דבר ראשון ומיידי צריך להיות החזרת כל ההטבות שהממשלה ביטלה במערכת החינוך; שינוי ההגדרה של העיר עכו על מנת שהיא לא תהיה במעמד פחות לעומת שכונתיה כרמיאל ונהרייה; פיתוח אזורי תעשייה ויצירת מקומות עבודה לקליטת המובטלים; הפשרת קרקעות והוזלה משמעותית במחירי הפיתוח ותמריצים לעובדים נדרשים.

גם אני הגעתי לעכו הודות לתמריצים שקיבלו בזמנם עובדי הוראה. אני בטוח, שהרבה חברים הגיעו כמוני לעכו בזכות אותם תמריצים. אנחנו חיים בעכו, נמשיך לחיות בעכו, ובעזרת השם, אני מאמין שהעיר הזאת – – –

אברהם פורח (מרצ):

אתה בטח מצטער על כך שלא נתנו תמריצים לכפר-שמריהו.

דוד אזולאי (ש"ס):

אני לא הייתי בא לכפר-שמריהו. אני איש הצפון; הייתי בבית-שאן והגעתי לעכו. אני מחפש איפה לחזק את עם ישראל ולא מחפש איפה נמצאים האנשים שבלאו הכי נהנים מהשמנת של המדינה.

מערכות החינוך הערבית והחרדית סובלות יותר ממערכת החינוך הכללית בעיר. הקיפוח וההזנחה שם זועקים לשמים. בבתי-הספר הערביים שוררת צפיפות איומה, ובבתי הספר החרדיים עדיין לומדים בקרוונים בתנאים מחפירים. יש לי הרושם שעכו לא זכתה להטבות כשכנותיה מחשש שהאזרחים הערבים ייהנו גם הם מהטבות אלו. אני קובע, שזה שיקול דעת מוטעה, כי התוצאה היא, שהיהודים המבוססים בורחים מן העיר, האוכלוסייה הבלתי-מבוססת נשארת, וזה קורה גם אצל חברינו הערבים.

המצב בנוגע לסמים בעיר הוא בכי רע. מי שאינו יודע, יש הגדרה במשטרת ישראל לגבי יישובים שנקראים רע"ל, כלומר, רמלה, עכו, לוד. אלה היישובים שיש בהם בעיות סמים קשות ביותר.

מיום ליום גובר אצלי החשש שמא ממשלת ישראל מוותרת על העיר עכו. אחרת אינני מבין מה פשר ההתממהות במתן פתרונות מידיים. המצב הולך ומחמיר, והתוצאה תהיה שכדי לשקם את ההרס ולהחזיר את התושבים שנטשו את העיר תצטרך מדינת ישראל להשקיע הרבה-הרבה יותר משאבים ממה שהיא צריכה להשקיע היום בהצלת המצב כתוצאה מהעזיבה ההמונית.

המרקם החברתי והדמוגרפי העדין בעיר הולך ומתערער. הטבות רבות נשללו מתושבי עכו, ועל-ידי כך הופכים את ההגירה מעכו לנהריה או לכרמיאל כדאית יותר מאשר להישאר בעכו.

אני פונה בזאת לכל משרדי הממשלה בדרישה להגיש סיוע מסיבי חריג ובלתי שגרתי לעיר, בהתחשב בכך שהמצב הוא מצב חירום ומצב המחייב סיוע. הצלת העיר צריכה להיות משימה לאומית ממדרגה ראשונה, ויפה שעה אחת קודם.

אני מקווה שהממשלה לא תתממה בעניין הזה. אני מקווה שהעניין הזה יעלה על סדר-היום של המליאה, ובכך נהיה יחד כולנו שותפים להצלתה של העיר עכו.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אזולאי. חבר הכנסת טלב אלסאנע הוא הנואם הבא באותו נושא. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, אני רוצה להצטרף לדבריו של קודמי, חבר הכנסת דוד אזולאי, שהעלה את הנושא של עכו גם במסגרת הדיון בוועדת הפנים, בהשתתפותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

אני רוצה לומר לך הערה אחת, ידידי חבר הכנסת דוד אזולאי. מפלגת ש"ס, שיש לה עשרה מנדטים
— — —

דוד אזולאי (ש"ס):

אנחנו לא מפלגה. אנחנו תנועה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תנועת ש"ס, שרשומה כמפלגה.

היו"ר ל' חזן:

היא רשומה על-פי חוק המפלגות כמפלגה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

על-פי החוק היא לא יכולה לרוץ לכנסת בלי שהיא תהיה רשומה כמפלגה. יש לכם עשרה מנדטים בכנסת הזאת, שמהווים את עמוד התווך של הקואליציה. רק השבוע קיבלנו דוגמה טובה איך אנשי ישראל בעלייה מצליחים לגייס תקציבים אדירים לצורך מטרה מוגדרת. מה גם שגם משרד הפנים וגם משרד העבודה והרווחה הם בשליטתה של ש"ס. לכן, נוסף על הנאומים, אני מוכן גם להירתם למאמצים — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני זוכר שבכנסת הקודמת — — —

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה לא היית כאן. לכן, מה שתאמר זו עדות שמיעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הואיל ולא הייתי כאן, היה לי הרבה זמן לראות אתכם בטלוויזיה. לא סבלת כל כך מהקואליציה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

רובי, יש לי שני נימוקים. הנימוק הראשון – אנחנו לא היינו חלק מהקואליציה כמו תנועת ש"ס. אבל מה שיותר חשוב הוא, שחבר הכנסת, השר צחי הנגבי, היה אומר כל הזמן לראש הממשלה דאז: אתם סומכים על הקולות של הערבים. והוא נרתע מלהציג את מערכת היחסים שלנו כנישואין רשמיים, כמו הנישואין בין הליכוד לבין ש"ס. אנחנו נשארנו במשך ארבע שנים כפילגש. מערכת היחסים היתה מאחורי הקלעים. סבלנו מזה, אבל מזה גם למדנו.

היו"ר ל' חזן:

אם מותר לי לבקש איזו אנלוגיה אחרת – זה היה מועיל.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הייתם המאהב שלהם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

האמת היא שההגדרה היא לא מדויקת. אבל, תרשה לי. אני מקווה שזה לא על חשבון זמני.

היו"ר ל' חזן:

לא.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

הייתם הידועה בציבור.

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, ניסיתי למנוע בכלל דימויים מהסוג הזה. כנראה לא הצלחתי. אבקש לאפשר לחבר הכנסת טלב אלסאנע להמשיך. עם כל הכבוד לכנסת ישראל, יש להשאיר את הדימויים השוביניסטיים בחוץ.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אנחנו מוכנים להצטרף למאבק הזה. תנועת ש"ס אכן יכולה לשים את עכו בעדיפות ראשונה ולהיאבק למען המטרה הזאת.

הערה נוספת לכבוד שר המשפטים. כבוד השר, כשהועלה הנושא הזה חשבתי שהולכים לשלוח, למשל, נציג, כי יש הבעיה של מערכת החינוך, יש הבעיה של פיתוח אזורי תעשייה, יש עניין התשתיות. אבל כששולחים את שר המשפטים אני שואל, האם שר המשפטים הפך להיות שר "כלבו", שמטפל בכל דבר? שר-על? אני מקווה שנשמע בשורה טובה לעכו בהקשר זה. לא אתנגד אם תהיה תשובה עניינית.

אתייחס לסוגיה ולנושא לגופו. בתקופת הממשלה הקודמת – כך הבנתי, חבר הכנסת דוד אזולאי, ואתה יכול לתקן אותי אם אני טועה – זכתה עכו למעמד של אזור עדיפות א'. נכון או לא?

דוד אזולאי (ש"ס):

בחינוך.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בחינוך, לפחות בחינוך. לכן, היה הישג כלשהו לתושבי עכו. עכשיו אפילו את ההישג בחינוך באים להסיר ולהוסיף חטא על פשע. במקום לתת דחיפה לעכו כאזור עדיפות כולל, אפילו במה שיש מנסים לנגוס ומנסים לשלול. השאלה הנשאלת: מדוע בעכו? למה דווקא שם? אנחנו שומעים שהולכים להכיר בהתנחלויות בכל מיני מקומות ולהעניק להן מעמד של אזורי עדיפות א'. למה דווקא בעכו הולכים לפגוע, כשאנחנו יודעים את הרקע ההיסטורי של אלפי שנים? אנחנו יודעים מה מסמל השם עכו, לא רק מבחינת התחום של התיירות, אלא יש לו משמעות היסטורית, משמעות תרבותית, משמעות של עיר שהיתה קיימת אלפי שנים – 5,000 שנה, כפי שנמסר לי.

חוששני שהמטרה היא לנסות לשמור על איזו ססמה של ייחוד עכו, להביא לידי כך על-ידי יצירת מצוקת דיור של האוכלוסייה הערבית בעכו. כפי שנמסר לי, הרבה מהרחובות ומהתשתיות הם עוד מהתקופה העות'מאנית. זאת אומרת, במשך יותר מ-100 שנה, או 70 שנה לפחות, לא הושקע מאומה בעיר עכו העתיקה. אם נעשה משהו – אזי רק לאחרונה אטמו 250 דירות, פינו את האנשים והותירו אותם ללא פתרון.

דוד אזולאי (ש"ס):

אתה לא צודק. בעכו העתיקה הושקעו מיליונים רבים בתשתיות. אני מציע לך לבדוק את הדברים. זו האשמה חמורה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ראשית, לגבי עניין ההשקעות – אני יודע שהושקעו בסביבות 100 מיליון ש"ח. כפי שנמסר לי, הסכומים האלה הושקעו בדבר אחד, חבר הכנסת דוד אזולאי. אני גם לא רוצה שנתווכח בינינו, כי המטרה שלנו היא מטרה משותפת. אבל אם אני טועה, אשמח שתתקן אותי. הסכומים האלה הושקעו כדי לשלם פיצויים לאנשים, לפנות אותם מדירותיהם ולאטום את הדירות, בטענה שהן דירות מסוכנות.

דוד אזולאי (ש"ס):

השקיעו בפיתוח התשתית בעכו העתיקה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני סבור שיש לאמץ מדיניות מקיפה וכוללת. אין צורך לדבר על עכו כסמל לדו-קיום בתור ססמה. הססמה הזאת צריכה להתקיים הלכה למעשה, היינו, לתמוך הן באוכלוסייה הערבית והן באוכלוסייה היהודית. אם המשפחות החזקות, אם העשירים יכולים להרשות לעצמם לעזוב את עכו וללכת ליישובים הסמוכים ולערים הסמוכות, שבהם נהנים מיתרון של אזור עדיפות א', כמו נהרייה וכמו כרמיאל, שיש להם פטור של 15% ממס הכנסה, או השתתפות בהשקעות הון לגבי יזמים, אזי מדוע אנשים כאלה ילכו ויגורו בעכו? מדוע הם יעשו כן אם הם יכולים, במקום שנמצא במרחק נסיעה קצר מעכו, ליהנות ולהתעשר? מדוע הם יישארו בעכו?

לכן, הגישה הזאת, המצב הקיים, המדיניות הקיימת מביאה להתרוקנותה של עכו מתושביה, ולא בהכרח מהתושבים הערבים, אלא רק מהתושבים החזקים. העדר מדיניות שתביא לידי הקמת אזורי תעשייה, מסחר, תעסוקה, מביא את עכו למצב של אבטלה ושל עוני. מצוקת הדיור גורמת לבעיה חברתית קשה. ראיתי זאת ביפו וראיתי זאת גם בלוד. מצוקת דיור גורמת להתפוררות התא המשפחתי, הרבה אנשים מתגרשים. אין להם איפה לגור. היא גם גורמת למשברים חברתיים, שמובילים להתפשטות נגע הסמים. במסגרת הסמים אנחנו יודעים כולנו, שאין הבדל בין ערבים ליהודים ואין גבולות. שם, אם הנגע הזה מתפשט בנקודה אחת – יש שמתחילים להשתמש, אחר כך מתחילים לסחור בסמים, וזה הופך להיות העסק שלהם. אז נגרם סבל לכל היישוב, לעיר עצמה.

אני מאמץ את ההמלצות שקיבלנו מסגן ראש העיר עכו, חלמי שאפעי.

כבוד השר, אני לא יודע, אני נואם כאן וחבר הכנסת רובי ריבלין נואם שם.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, השר לא היה בתחילת הדיון והוא לא שמע מלה, כי מדברים אתו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת ריבלין, אני חושב שמגיע לעכו שתהיה לה תשומת לב עניינית ושהיא תזכה לתשובה מהשר, שבא לכאן כדי לשמוע את הנאום הזה ואת נושא הדיון הזה, ולא כמס שפתיים.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אתה מכין לו נאום חדש?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לכן – – –

אברהם שוחט (העבודה):

שמעתי שיש לכם חתך בלתי נלאה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שוחט, הערות כאלה מחוץ למליאה, אם בכלל.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני סבור שיש כאן המלצות, כבוד השר, שאם הן תאומצנה הן תוכלנה לתרום לפתרון הבעיות של עכו: הנחה בשיעור של עד 15% ממס הכנסה וקרקע במחיר מוזל לצורך בניית מבנים יוקרתיים ווילות "בנה ביתך"; הלוואות מקום בתנאים משופרים, משכנתאות עומדות, תמריצים לפקידות הנדרשת, למורים ולעובדי רווחה הבאים לידי ביטוי בעשרות אחוזים של תוספת שכר; תמריצים למפעלים להשקיע, להקים מפעלים חדשים על מנת להגדיל את היקף התעסוקה שם; הטבות ותמריצים ליזמים.

גם בסוגיה של המגזר הערבי צריך לפעול לפתרון מצוקת הדיור ולזרז את תכנון השכונה, שהיא בלאו הכי קיימת, אלא שצריך להעביר את התכנון ואת האישור הסופי לגבי שכונת ברבור ולהגדיל את הסיוע לזכאים.

אין אפשרות להבחין במדיניות בין יהודים לערבים. צריך, לדעתי, לאמץ מדיניות כוללת לגבי עכו כעיר משותפת, עיר שתסמל דו-קיום של כבוד הדדי.

אני סבור שהיום, הממשלה הזאת, אם היא תחזיק מעמד עד סוף השנה, אני לא יודע, יש לה זמן מספיק כדי לתת את תשומת לבם לעכו ולתת תשובות על הבעיות האמיתיות של העיר עכו. לדעתי מגיע לעכו, מגיע לתושבי עכו, שאכן הממשלה תקצה זמן ותאמץ מדיניות כוללת לפתרון המצוקה –

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – האמיתית שם, כי אי-אפשר לתת לאנשים רק לשבות, לסגור כבישים ולהגיד שהממשלה הזאת קיימת אבל היא לא שומעת.

היו"ר ל' חזן:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הגיע הזמן שגם תינתנה תשובות על הבעיות האמיתיות.

הצעה לסדר-היום

מעמד אזור פיתוח א' לעיר עכו

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אלסאנע ומזמינה את חבר הכנסת עזמי בשארה להציג את הצעתו לסדר-היום מס' 2571. שר המשפטים ישיב.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אף שהבעיה חריפה ותושבי עכו מפגינים וכו', למרות זאת מצאנו את הזמן להכין לא רק משהו כתוב, שאני אקרא מן הכתב הפעם, יש כל כך הרבה פרטים להגיד, אלא מצאתי גם שירה על עכו, של המשורר ידיד שלי מחמוד דרוויש, שאני אקרא באוזניך, גברתי היושבת-ראש.

(קורא את השיר בערבית)

עכו היתה מהיפות והחשובות שבערי פלסטין בימי השליט האגדי דאהר אל-עומר, אף שימשה כבירתו. היא שימשה מרכז מסחרי תעשייתי וחקלאי לכל המחוז. יפי חומותיה ונמלה נודעו למרחוק. עכו, שלפני 1948 אף נודעה בפעילות התרבותית והספורטיבית שהתרחשה בה, בפסטיבלי השירה. שם גדלו הסופרים הפלסטינים החשובים: ע'סאן כנפאני וסמירה עזאם. ב-1948 גורשו מהעיר רוב תושביה הפלסטינים.

בשבועות האחרונים נשמע קולם של תושבי עכו, יהודים וערבים, שהקימו ועד פעולה ציבורי במטרה לקדם בעיות רבות המעיקות על התושבים ולהעניק לעיר מעמד של אזור עדיפות לאומית א'. בניגוד לכל היישובים היהודיים השכנים לה והנמצאים במצב סוציו-אקונומי טוב ממנה, לעיר עכו הוענק מעמד של אזור פיתוח ב' בלבד. שמענו את שאלתו של חבר הכנסת דוד אזולאי: למה? אני ממש מברך אותו גם על הנאום וגם על הנימה.

נהרייה וכרמיאל, השכנות לעכו, העשירות מעכו, נהנות ממעמד של אזור עדיפות לאומית א'. תושביהן נהנים מפטור ממס הכנסה, שממנו, אגב, נהנה מי שמרוויח יותר, ומפיתויים כלכליים נוספים. וגם תושבי עכו מבקשים ליהנות מאותן הטבות, אבל כשהעדיפות הלאומית, אדוני חבר הכנסת אזולאי, נקבעת משיקולים גיאוגרפיים ודמוגרפיים, שלא להגיד ביטחוניים – אתה יודע שהמלה דמוגרפי, היא עם ביטחוני – ומתוך רצון לעודד מעבר של יהודים לגליל למשל, כאילו אנחנו overlapping קצת נמצאים במלחמה, לעיר מעורבת כמו עכו אין סיכוי למרות מצבה הסוציו-אקונומי הנמוך.

הגיע הזמן שהקריטריונים לסיוע של המדינה ליישובים מסוימים יהיו אחידים והבסיס להם יהיה סוציו-אקונומי בלבד. לא ייתכן גם שכל משרד ממשלתי יקבע את חלוקת ההטבות באופן שרירותי, פעמים

רבות גם משיקולים פוליטיים של קרבה לצלחת. ומקום עם כל כך הרבה ערבים לא יכול אף לבקש לאכול מהצלחת הזו.

עכו הערבית הפכה עיר מעורבת. כיום רק שליש מתושביה הם ערבים, 13,500 מתוך 46,000. יש מי שמתפאר בדו-קיום ששורר בעיר, ואני מצטט: "עכו ידועה ומפורסמת בעולם כולו כעיר מעורבת, שבה חיים זה לצד זה, בשוויון, באחוזה ובדו-קיום אמיתי, יהודים וערבים", כותב ראש העירייה מר אלי דה-קסטרו. לצערי הרב, המציאות רחוקה מתיאורי ראש העיר. אביא בהמשך כמה נתונים שמלמדים אותנו עד כמה קשה לדבר על שוויון בין יהודים לערבים בעכו. לא ברור לי גם מה הם האחוזה והדו-קיום האמיתיים. נראה שבמציאות הגזענית שבה אנו חיים, עצם העובדה כי יהודים וערבים חיים בשכנות באותה עיר הוא הישג הומניסטי שיש להתפאר בו.

כבערים מעורבות אחרות, דומה כי במשך שנים ניסו השלטונות הישראליים להשלים את המלאכה שהחלה ב-1948. תנאי המצוקה הקשים, הצפיפות וההגבלות על הבנייה, רמת החינוך הנמוכה, בעיית הפשיעה והסמים הבלתי-מטופלת, כמו נועדו לעודד את תושבי השכונות הערביות לעזוב ערים אלו. בתקופות מסוימות אף הציעו חברות ממשלתיות ועירוניות סכומי כסף גדולים למי שיעזוב את העיר. כך גרים היום אלפים מתושבי העיר לשעבר בכפרים הסמוכים, בעיקר בכפר אל-מכר, שם הגדילה המדינה לעשות ובנתה שכונה למפונים.

לאחר 1948 רוב האוכלוסייה הערבית שנותרה בעיר התרכזת בעיר העתיקה. 90% ממנה מתגוררים בבתים ששייכים לרשות הפיתוח ומנוהלים על-ידי "עמידר". חלק מדיירים אלה הם פליטים שגרים בבתים של פליטים אחרים; חלק אחר הם אזרחים שנושלו מרכושם על-ידי חוק נכסי נפקדים.

מאז 1948 ועד לאחרונה לא אפשרה המדינה, באופן מכוון, לעשות כל שינוי או שיקום בעיר העתיקה. כך הפכו דירות רבות למבנים המסוכנים למגורים. בעבר אף גבתה מדיניות זו קורבנות בנפש כשמבנים התמוטטו על יושביהם. כיום 270 מהדירות בעיר הוכרזו כמבנים מסוכנים, והן נזקקות לשיפוץ דחוף.

דוד אזולאי (ש"ס):

הבעיה היא שהתושבים לא מוכנים להתפנות.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

זו הבעיה האחרונה. הם רוצים לשפץ. אתה רואה, חבר הכנסת אזולאי? אנחנו נגיע למחלוקת אתך – –

דוד אזולאי (ש"ס):

— — — אין לי אתך מחלוקת בכלל. אתה לא מכיר את הבעיה. היו ניסיונות לפתור את הבעיה, והחברים הערבים סירבו בתוקף.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת אזולאי, לתקופה ארוכה לפחות נמנעו או מנעו מהם אפילו לשפץ בית, לשפץ גג שהוריד מים בחורף. מנעו מהם את זה. מי שיכלו – היגרו מהעיר. נכון שנשארה – — —

דוד אזולאי (ש"ס):

אז למה מנעו מהם?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כי הם רצו שהם יתפנו כדי להפוך את המקום הזה למקום תיירותי בלבד.

דוד אזולאי (ש"ס):

— — —

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

על זה יש חילוקי דעות. אנחנו חושבים שאפשר לשפץ את העיר לטובת תושביה ולטובת התיירים; אני אגיע לזה. יש לי מה להגיד לך על זה. כתבתי הכול. יש לי כל כך הרבה מה להגיד.

עכו העתיקה היא, כמובן, גברתי היושבת-ראש, גם פנינת חמד. כמו ערים עתיקות רבות בעולם היא יכולה להיות אבן שואבת לתיירים, אבל, ואולי דווקא, בלי שייפגע מרקם החיים של תושביה. החברה לפיתוח עכו שוקדת על פיתוחה התיירותי של העיר. סוף-סוף מרוצפים הרחובות מחדש, משוקמים מבנים ומוסדרת מערכת הניקוז, אך תושבי העיר העתיקה חוששים, ויש להם סיבות טובות דיין לכך. החברה לפיתוח עכו קונה דירות מערבים במחירים הגבוהים ממחירי השוק. מבנים רבים מוסבים למקומות בילוי, כמו פאבים, וזאת בעיר שבה אלכוהול מקושר עם אותו חלק מהאוכלוסייה שאינו עובד, עוסק בפשיעה ומשתמש בסמים.

אולי מנסים בעכו להעתיק את מודל בית-הקברות של יפו העתיקה, למשל. לעניות דעתי, זה מודל כושל, מכל נקודת מוצא. נראה לי, כי רמת השירותים הנמוכה, הרחקת מוסדות מהעיר העתיקה ושיתוק תנועת המסחר מזיקים לתיירות לא פחות מאשר לתושבים. פיתוח, ועל אחת כמה וכמה

פיתוח תיירותי, לא צריך לבוא על חשבון הקיים. אין, ולא צריך להיות, ניגוד בין קדמה למסורת, בין הישן לחדש, בין שימור הקיים לשיפור תנאי החיים בו.

כך גם בנוגע לנמל עכו. בנמל הוקמה מרינה לעשירים ולתיירים, והשטח שהוקצה לדייגים הוקטן ל-10% משטח הנמל. מתקנים חיוניים, כמו מנוף ומתקני החסנה, אינם מחודשים. רק לפני 20 שנה התפרנסו יותר מ-500 משפחות מדיג. היום רק 250 משפחות מתפרנסות מכך, ובקושי. נוסף על בעיות בנמל סובלים הדייגים מהטרדות של משמר החופים ומקנסות גבוהים.

לא כל ערביי עכו חיים בעיר העתיקה. רבים מהם גרים בשכונת וולפסון, שמוצגת תדירות כדוגמה לדו-קיום. אבל כשהוקמה שכונת וולפסון כשכונה ליהודים בלבד, לערבים לא הותר לגור שם. כשקנו ערבים באופן פרטי דירות מיהודים שעזבו את השכונה כשהפכה לשכונת מצוקה, כותרות העיתונים היו: "הערבים פולשים לוולפסון"; "הערבים כבשו את וולפסון". לא פחות. ערביי עכו לא שוכחים התבטאויות אלה, אבל גם זה אולי סוג של דו-קיום. אני מקווה שזה לא יימשך בעתיד.

אין ספק, שהגידול הטבעי בעכו העתיקה מחייב הקמת שכונה ערבית חדשה. שכונת ברבור תוכננה כשכונה ערבית כבר ב-1965. 200 יחידות דיור היו אמורות להיבנות בתוך ארבע שנים. לאחר 32 שנה עוד לא החלו בבנייתה של דירה אחת.

ובעיר העתיקה הצפיפות גוברת, ועמה ההזנחה. האפליה הבוטה בתקציבים מתבטאת, בין היתר, בהיעדרם של מועדוני נוער וספורט ומסגרות של חינוך בלתי פורמלי בעיר העתיקה. במקומם יש זנות וסמים. התושבים מרגישים, שלמדינה לא אכפת, וכי אין טיפול משטרתי בבעיית הסמים. ולא שהמשטרה אינה מודעת לבעיה – אנחנו פוגשים את זה, דרך אגב, בכל הערים המעורבות – רק לפני חודשיים הצהיר מפקד משטרת עכו, כי 21 תחנות סמים פועלות בעיר העתיקה. לתושבים זה סיוט יומיומי מתמשך. לא ברור גם מה עושים גופי הרווחה בנושא. כשכבר הוקם מרכז גמילה ביוזמה פרטית מקומית, נלקחו גם התקציבים המועטים שהופנו אליו, והמרכז עומד להיסגר.

אני לא אמשיך, אבל אגיד משפט אחד ממה שנותר לי להגיד. אדוני חבר הכנסת אזולאי וגברתי היושבת-ראש, כמובן, אי-אפשר לנהל מאבק משותף באמת על עכו – עכשיו אנחנו מנהלים מאבק משותף, אין לי ספק בכך; אני גאה גם בשותפות היהודית-הערבית בעניין עכו שהתגלתה גם במטה הזה, אבל אי-אפשר לנהל מאבק משותף כאשר החלק היהודי במאמר אומר: הסכנה העיקרית היא שעכו תהפוך עיר ערבית. הסכנה העיקרית היא – וככה הוא משכנע את דעת הקהל הישראלית, שיהודים יעזבו את עכו – שהערבים ישתלטו על עכו. ככה לא בונים מאבק משותף. מאבק משותף –

דוד אזולאי (ש"ס):

אני חושב שאתה מפספס את המטרה העיקרית שלשמה אנחנו נאבקים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — ודאי שהמטרה —

דוד אזולאי (ש"ס):

אני שמח על כך שהחברים הערבים בעכו לא חושבים כמוך.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

למה — — —

דוד אזולאי (ש"ס):

החברים הערבים בעכו מתנהגים אחרת ולא חושבים כמוך, כי הם רואים באמת את טובת העיר. מה שאתה עושה, לצערי הרב — אתה לא רואה את טובת העיר.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אזולאי וחבר הכנסת בשארה. בבקשה, משפט מסכם.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

חבר הכנסת אזולאי, המאבק משותף. אתה לא יכול להתייחס לערבים כמו שמפא"י התייחסה — אתם בש"ס כל הזמן מדברים על מפא"י — אתה לא יכול להתייחס לערבים כפי שמפא"י התייחסה בשנות ה-50 וה-60 ליהודים המזרחים. אי-אפשר לחשוב, שהם יהיו ילדים טובים וילכו אחרי, ואני אגיד שיש סכנה שהערבים בעכו יהיו רוב. שותפות זה משהו אחר. אני בעד שותפות אתך, אני גם מברך מאוד על המאבק המשותף, ויש לנו באמת מטרות משותפות. אבל בוא נטפח גם שפה משותפת. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב על ההצעות לסדר-היום. זה ייתן גם הזדמנות לחבר הכנסת ריבלין לנוח קצת, כי היתה שיחה מאוד ערה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

שוחחנו על הבעיה הקשה בעכו.

הי"ר ל חזן:

אני מתארת לעצמי. כן.

שר המשפטים צ' הנגבי:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת המציעים והנמצאים שאינם מציעים, בהמשך להערתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע – אכן אני אינני השר המופקד על הנושא. מי שמופקד על העניין הוא ראש הממשלה ושר האוצר, והוא ביקש ממני להביא בפני הכנסת את תגובתו.

ראשית, אינני יודע מה בדיוק מציעים כל המציעים מבחינת המשך הדיון, אבל נדמה לי שהטוב ביותר הוא לקיים דיון במליאה, כי במסגרתו הכנסת יכולה להתאחד סביב הצעת החלטה משותפת, ולזאת תהיה משקל הרבה יותר גדול מאשר לדיון בוועדה.

לגוף העניין, אני חושב שהדברים הקשים ששמענו כאן מבטאים מציאות כואבת. עם כל הצער שבדבר אפשר לומר כעובדה, שלא היתה הגזמה בדבריו של אף אחד מן הדוברים. המצב הוא חמור. מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אכן עולה, שבכל הנוגע להגירה פנימית יש היום הגירה שלילית של כ-1,000 תושבים מעכו, בעיקר לאזור חיפה והצפון. מדובר בנתון שנתי, אבל הוא מבטא מגמה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

באיזו שנה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

שנת 1996. יש בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נתון שנקרא נתוני הגירה פנימית בישראל.

דוד אזולאי (ש"ס):

הנתונים של 1997 הרבה יותר חמורים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הם יכולים להיות עוד יותר חריפים, אבל אין לי עליהם כל מידע. מה-1,000 הללו הרוב עוברים לאזור חיפה והצפון. הדבר מלמד על כך, שלא מדובר באנשים שנוטשים את האזור, נהפוך הוא, הם מעוניינים בוודאי להישאר באזור אך פשוט לא מסוגלים יותר – עקב הבעיות שהועלו כאן, בעיקר בתחום החינוך, גם בתחום החברתי – להישאר בעיר, והעיר מידרדרת. את ההידרדרות הזאת חובה לעצור. יש בוודאי תוכניות רבות, אחת מהן היא לשנות את הסיווג של העיר – שהיום הוא אזור עדיפות לאומית ב' – לאזור עדיפות לאומית א' לעניין החוק לעידוד השקעות הון. הצעה כזאת כבר מונחת למעשה על שולחנה של ועדת השרים לענייני כלכלה, והוועדה תתכנס כאשר ימונה בשבוע הבא שר אוצר חדש. אבל ודאי שלא ניתן באמצעי אחד ויחיד להביא לשינוי ולתמורה מהותית, לאור הנתונים שנפרסו כאן בדיון.

אני מתאר לעצמי, שבדיון, כאשר נשיאות הכנסת תקבע אותו, כבר ישתתף שר האוצר. הוא בוודאי יתכונן לו, ואני מקווה, שהוא יחזור עם בשורות של ממש. אם לא, ודאי שלכנסת יש הכלים לכוון את הממשלה כיצד לפעול בנושא החשוב הזה.

הי"ר ל חזן:

אני מודה לשר המשפטים. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אזולאי. במסגרת דקה, אדוני.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, איך אמר חבר הכנסת אזולאי? רע"ל – רמלה, עכו, לוד. אני לא רוצה להשלים את זה במשפט אחר, אבל בואו נתרכז אכן במלה הזאת. קיים הרבה רעל במדיניות כלפי הערים האלה. קיים הרבה רעל במציאות שבה נמצאות הערים האלה, והרעל הוא, למרבה הצער, לכיוון אחד. כדי לתקן את המצב צריך לראות אותו כהווייתו. גם כאשר יש, עכשיו, מאבק משותף של כל תושבי עכו – ערבים ויהודים – ואנחנו מברכים על כך, המדיניות הזאת שוב מרימה ראש. אפילו המדיניות של המשרד לביטחון פנים, של המשטרה, כאשר יצאו לפזר את ההפגנות, הפגנה של ילדים ערבים בעכו – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

למה לך? אני הייתי שם. המשטרה נהגה באיפוק. חבל, חבל.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת אזולאי. חבר הכנסת דהאמשה, ועל כן – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — אני אומר — — —

יצחק וקנין (ש"ס):

אתה מחטיא את המטרה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

רק כדי להגיע למטרה, המטרה הנכונה והאמיתית, אני אומר: קודם כול את המדיניות של האפליה יש לבער מהשורש.

דוד אזולאי (ש"ס):

למה אתם מקלקלים?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — אתה לא תמיד ריאלי. אני יודע. אתמול סערו הרוחות — — —

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת — — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אתה חבר כנסת מהקואליציה, ואתה רוצה לעזור לעכו — — — חילקו פה מיליונים — — — תנו לעכו משהו מהתקציבים האדירים האלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

דרך אגב, לוד, כדי לפתור חלק מהבעיות, קיבלה השנה 30 מיליון שקל. רק לצורך — — —

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, הוא במסגרת הצעה אחרת, לדקה, וזה הופך לדיון.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

במשפט מסכם אומר, שצריך לעזור לערים האלה וצריך לעודד שיתוף פעולה.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת אברהם פורז מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת אזולאי העלה פה את מצוקתה של העיר עכו. אנחנו חיים במדינה שעדיין אין בה בחירות אזוריות. אני שואל את עצמי אם אנחנו לא יוצרים פה סיטואציה שבה ערים שבמקרה, ממש במקרה, יש חבר כנסת שהוא תושב שלהן יזכו לעדיפות על פני מקומות אחרים, שמשום-מה לא נבחר חבר כנסת מאותה עיר.

חבר הכנסת אזולאי, אם הוא נבחר לכנסת – ודאי שלא משום היותו תושב העיר עכו, אלא בוודאי מטעמים חשובים אחרים.

לו היתה לנו שיטת בחירות אזוריות, שלפיה כל אחד מייצג אזור, היה אך טבעי שמי שמייצג את האזור ייצג את האזור, לרבות הבעיות המקומיות והמוניציפליות. אבל בסיטואציה שבה אנחנו נתונים – ואני יודע שהוא גם הקים את הלובי למען העיר עכו, והוא חבר כנסת חשוב –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

הוא רוצה לעשות צדק.

אברהם פורז (מרצ):

– – הרי בסופו של דבר, מאחר שהעוגה היא רק אחת, הרי כל מה שעכנו תקבל יותר, היא תקבל כנראה על חשבון מקומות אחרים במדינה.

מעולם לא שמעת אותי מעלה פה את בעיות רמת-אביב. אני חושב, שעם כל הכבוד והרצון הטוב, וטוב שמעלים בעיות, אנחנו צריכים להיזהר שלא ליצור פה, חלילה, שתדלנים בעלי יכולת בבית-הנבחרים שמשפיעים למען עריהם מעבר למה שצריך.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת פורז. ואם תרשה לי להעיר, במדינה קטנה כל אחד הוא נציג גם של אזורו.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד נגד דיון במליאה בנושאים בדבר מצבה של העיר עכו?

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושאים בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ל' חזן:

רוב של 11 בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים – אני קובעת שהנושאים בדבר מצבה של העיר עכו יידונו במליאת הכנסת.

הצעה לסדר-היום גילויים חדשים על מינוי ותפקודו של מיכאל בן-יאיר

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 2595, של חבר הכנסת יצחק כהן, בנושא: גילויים חדשים על מינוי ותפקודו של מיכאל בן-יאיר. חבר הכנסת כהן, בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, לפני שאתייחס להצעה לסדר-היום אני חייב להתייחס לדברים חמורים שנאמרו על-ידי אדם שבדרך כלל הוא פרובוקטור, שונא אדם, במיוחד אם הוא חרדי, והכוונה היא ליוסף שריד, שאמר דברים חמורים: להקים יחידות "דובדבן" ו"שמשון", שהוא עצמו קרא להן בזמנו חוליות רצח – להקים אותן כדי לטפל בחרדים. וזאת אחרי האמרות המפורסמות, שהחרדים הרימו את הראש, צריך להוריד להם אותן.

ובכן, רבותי, זו הסתה פאשיסטית. מה שהוא אמר למעשה זה להקים את יחידות ה"היטלר יוגנד" לטפל ביהודים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת כהן, אתה פוגע ב"דובדבן" וב"שמשון" כשאתה אומר את זה.

יצחק כהן (ש"ס):

לא, הוא קרא ל"דובדבן" ול"שמשון" חוליות רצח. חלילה, חבר הכנסת ריבלין, הם ילדים יקרים והוא פגע בהם. היום הוא רוצה להקים אותן, לטפל בחרדים. על זה אתה צריך להתקומם, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בוא לא נערב את השואה בשום דוגמה – – –

יצחק כהן (ש"ס):

חלילה. חלילה וחס.

היו"ר נ' חזן:

אמן ואמן.

יצחק כהן (ש"ס):

חברי חבר הכנסת ריבלין, בימים אלו נשמעות משני הכיוונים, גם מן הימין וגם מן השמאל, התבטאויות צורמות בגרסאות העולות אחת על חברתה בזלזול ובגסות רוח. התופעה חייבת להיעלם ולהיעצר. שמענו את הדברים של – אני לא רוצה לחזור על השם שלו – וראינו את התפשטות האנטישמיות היוצאת משופרה של תנועה: "חוקה לישראל – חופש לישראל". איך יהיה חופש? – הם יעצרו את החרדים, ואז יהיה חופש לישראל.

יש כאן הסתה חמורה, הנוגדת דווקא את החוקה לישראל. וטוב שחבר הכנסת אופיר פינס נכנס עכשיו. יש השתלחות חסרת רסן של קומץ אנשים – שאני יודע מי מממן אותם, כולנו יודעים מי מממן אותם, פושעים מממנים אותם – בציבור יקר וקדוש, ועל זה אני צריך להתקומם. אני מתפלא עליך. הם מנסים לרכוב על גל עכור של תקשורת המוכנה לשתף אתם פעולה, התקשורת עצמה, כדי לשתק ציבור רחב במדינה, ואנחנו מובילים זה זמן רב את הטיפול בבעיה הזאת.

נחזור לנושא. כשמציגים עובדות על הצד שכנגד, על אותו צד, שוחרי שלום, שוחרי חופש הביטוי, שוחרי ביטול הצנזורה נזעקים, וכשאתה שומע דברים כאלה, אתה חייב להזדעזע עד עמקי נשמתך. כל מיני ג'ימיקים זולים, לא מכובדים.

רבתי חברי הכנסת, הגיע הזמן להתמקד – – –

אברהם פורז (מרצ):

— — —

יצחק כהן (ש"ס):

אברהם, אתה יודע שאני מעריך אותך, אני מאוד מעריך אותך.

אברהם פורז (מרצ):

רק משפט.

יצחק כהן (ש"ס):

כן, בבקשה.

היו"ר ב' חזן:

לא, אדוני, מדובר בהצעה דחופה לסדר-היום, שלוש דקות.

יצחק כהן (ש"ס):

לא, זה חשוב לי. יושב-ראש תנועת מרצ לא מייצג את כל חברי מרצ, וחשוב לי שהוא יגיד את הדברים. די לקרוא את הדברים ששולמית אלוני אמרה עליו כדי להבין מי זה הטיפוס.

אברהם פורח (מרצ):

חבר הכנסת כהן, אף אחד לא התכוון מעולם, חלילה, שתהיינה פלוגות רצח או משהו מעין זה שיפגעו בחרדים. אני גם אמרתי לכם אתמול: אוי ואבוי לרגע שמישהו ירים יד על אדם חרדי רק משום שהוא חרדי.

יצחק כהן (ש"ס):

תגיד את זה ליושב-ראש שלך. לראש הפעור תגיד את זה.

אברהם פורח (מרצ):

אני רוצה לומר לך, אם תדבר עם יוסי שריד, הוא בוודאי מעולם לא התכוון – – –

יצחק כהן (ש"ס):

מי לא התכוון?

אברהם פורח (מרצ):

גם הוא לא – שמישהו יפגע בכם פיסית מפני שאתם חרדים.

יצחק כהן (ש"ס):

מי לא התכוון? אברהם, מי לא התכוון? סליחה, תבדוק את ההתבטאויות שלו.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת פורז, תודה רבה לך.

יצחק כהן (ש"ס):

מי לא התכוון, אברהם?

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת כהן, אני מוסיפה לך דקה ולא יותר.

יצחק כהן (ש"ס):

סליחה, גברתי, גם כשהלבישו את רבין בלבוש האס.אס. לא התכוונו שיגאל עמיר ירצח אותו, אבל התוצאה היתה שרצחו אותו. תגיד את זה ליושב-ראש שלך, לא לי.

אני יודע שאברהם פורז לא תומך במה שאמר שריד.

נגיע לנושא עצמו. מורי ורבותי, בעקבות הגילויים המדהימים לאחרונה בפרשת היועץ המשפטי לשעבר, משום-מה כל כך הרבה דם הוא שפך, שהדם הזה מבעבע ומסרב להירגע, למה שנקרא מיקי, מיקי, מיקי בן-יאיר, כן – מתגלים לאחרונה פרטים לא נעימים, בלשון המעטה, לא אתיים ולא מקובלים בכל מקום שבו מערכת החוק צריכה להיות מרכז החיים, מרכז ההווה של מדינה דמוקרטית. מתברר כי מיקי בן-יאיר, שופט מחוזי מלומד, כמובן שייך לציבור הנאור, מעורב בשורה של מעשים, אשר רק צירוף – – – של מעשים,

יצחק וקנין (ש"ס):

האליטות.

יצחק כהן (ש"ס):

כן, כן, כן. מאוד נאור. הוא מעורב בשורה של מעשים, אשר רק צירוף מתמטי נדיר יכול להצביע על רצף של מקרים חמורים באדם אחד.

עמיתיו מתבטאים כנגדו בעל-פה ובכתב בצורה חריפה, ואני מצטט: "במבט לאחור כל החששות שהיו ממניו של בן-יאיר התממשו, ומי שיצא נפגע מכך היא בראש ובראשונה הפרקליטות ואותם פרקליטים מסכנים שצריכים לעמוד היום בבתי-המשפט ולהילחם מלחמות אבודות" על פנטזיות של אדם אחד, השם ישמור ויציל. ועוד ציטוט: "שיקולי נוחות מינהלית, לרבות האפשרות שפתיחה בהליך עלולה להיתקל בהתנגדות בוועדת הכנסת, הינם שיקולים זרים שאינם ממין העניין ומכאן שאין להתחשב בהם".

והדבר החמור ביותר: משום מה, אדוני שר המשפטים, אני לא מבין, למה זה לא נחקר. האם יש דין אחד לציבור נאור ודין אחר לציבור שהוא פחות נאור? מדוע הפרשייה המפורסמת של הפנסיה, ששווה בעוצמתה לפרשת הפנסיה של ארנסט יפת, השערורייה שהיתה בזמנו עם ארנסט יפת, לא נחקרה? משום-מה שמענו כאין וכאפס – איפה ראש הפעור – על התהליך ועל המעורבים בפרשת הפנסיה של בן-יאיר.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך, אדוני.

יצחק כהן (ש"ס):

אני אגיד לך דבר חמור יותר: תקרא את הפרוטוקול של ועדת החוקה. כתב ידו מופיע על החוזה שמדבר בו עצמו בגוף שלישי.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת כהן, אתה אמרת זאת לפני שתי דקות.

יצחק כהן (ש"ס):

אני מסיים, משפט אחרון.

הדבר מעורר תמיהות רבות לגבי האופן שבו נהג בן-יאיר בכל הקשור לו עצמו ולמקורבים לדעתו ולהלך רוחו.

היו"ר ב' חזון:

אני מודה לך.

יצחק כהן (ש"ס):

הן רק אתמול שמענו על תופעה ההולכת וקונה, לצערי –

היו"ר ב' חזון:

תודה רבה.

יצחק כהן (ש"ס):

– – מקום של נורמה קבועה בחברה הישראלית.

היו"ר ב' חזון:

חבר הכנסת כהן, תודה רבה.

יצחק כהן (ש"ס):

אני מבקש, גברתי, אני רוצה לסכם. אני מגיע לסוף הנאום שלי. משפט סיכום.

היו"ר ב' חזון:

אדוני, זה כבר משפט הסיכום העשירי.

יצחק כהן (ש"ס):

למעשה סגרתי את הנאום.

אני רוצה ששר המשפטים יסביר, האם דין אחד לציבור הנאור ודין אחר לציבור שהוא פחות נאור. זו השאלה, ועל כך אני רוצה שתשיב לי. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לך.

אני מזמינה את שר המשפטים להשיב על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת כהן.

נסים דהן (ש"ס):

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דהן, הערתך לא נשמעה, לצערי, כי הזמנתי את שר המשפטים להשיב, וכשאני מדברת, מה לעשות, קשה לשמוע.

דוד אזולאי (ש"ס):

הי"ר ל' חזן:

שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

— — — אדוני היושב-ראש

הי"ר ל' חזן:

אני כבר דיברתי עם אמא שלך בנושא הזה, ואתה הבטחת בפעם הקודמת שזה לא יחזור. לא רק זה, אבל עלית לפני דקות ספורות – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

רציתי לראות אם את עירנית.

היו"ר ל' חזן:

אבל מה לעשות, שגם שרים וגם חברי כנסת חייבים להתרגל שיש נשים גם בתפקידים מסוימים.

רפאל אדרי (העבודה):

הוא עייף, צריך להתחשב בו.

יצחק וקנין (ש"ס):

בפעם הבאה הוא יביא פתק מאמא.

היו"ר ל' חזן:

כן ירבו.

שר המשפטים צ' הנגבי:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברות הכנסת, שתיים, וחברי הכנסת, כבר אמרתי בבוקר בתשובה על שאילתא, והתשובה היא זהה, בסך הכול, שאין לשר המשפטים – לשר בכלל, לראש הממשלה, לחבר כנסת, סמכויות חקירה. וכל אימת שאני נשאל למה לא חוקרים הרי אני מפנה את מי ששואל את השאלה אל הרשויות שמחליטות במדינת ישראל.

יצחק כהן (ש"ס):

הוגשה תלונה למשטרה, והמשטרה לא חוקרת. אדוני השר ממונה על היועץ המשפטי, יורה לו לפתוח בחקירה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני, לצערי, לא ראיתי שבדברי ההסבר שלך כתבת שהוגשה תלונה – – –

יצחק כהן (ש"ס):

הוגשה תלונה למשטרה נגד מיקי, והמשטרה לא חוקרת.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ידידי חבר הכנסת, אם בדברי ההסבר היה נמסר מראש, שאחת מהטרונות היא שהוגשה תלונה וטרם נתקבלה החלטה, ודאי שהייתי מבקש מהיועץ המשפטי לממשלה או מפרקליטת המדינה לתת לי את הנתונים כדי שאפרוס אותם בפני הבית, וזאת אני יכול לעשות בתוקף תפקידי הפרלמנטרי כשר המופקד על התחומים שבהם יש סמכויות, על-פי חוק, ליועץ המשפטי לממשלה ולפרקליטת המדינה. אני צריך לייצג אותם בכנסת, ואם יש טרזניה, אני צריך להבין לעומק מהו מקור הטענה. זאת לא ידעתי. לגבי חקירה, אם כך, הנושא יכול לעלות, ואציע תיכף מנגנון, כדי שבאמת ניתן יהיה לקבל תגובה לגוף הטענה הזאת.

אני אינני רוצה להתייחס לתחקיר שהיה בעיתון "רושלים", כמדומני.

דוד טל (ש"ס):

למה? זה מקובל היום על אדוני לצטט מעיתונים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

זהו, אני אגיד לך: בעקבות אירועי היום הקודם החלטתי שלא לנופף היום בעיתונים וגם לא להגיב על טענות בעיתונים.

דוד טל (ש"ס):

אנחנו מתכוונים לאמץ זאת, אדוני השר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

על פניהם הדברים – ואני קראתי אותם – היו לא קלים, ואם חבר הכנסת כהן רוצה לייצר תהודה רבתי לפרסום הזה, ילמד מחבר הכנסת פינס איך, בעקבות פרסום תקשורתי, ניתן להביא את הדברים במהלך אחר מהלך אחר מהלך עד כדי בדיקה של ממש, כפי שכבר נעשה בפרשת יועץ משפטי אחר.

ראשית, אני חושב שכדאי לשבח את העיתונות. דווקא – – –

יצחק כהן (ש"ס):

בג"ץ פוסק לפי הציבור הנאור. פינס שייך לציבור הנאור.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת כהן, קודם דיברת עשר דקות במקום שלוש ועכשיו אתה ממשיך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הבה ננהל זאת לא בצורה של דיאלוג.

התקשורת ראויה לשבח. אנחנו תמיד מתקוממים על כך שמשתיקים פרשות ואין מביאים לידיעת הציבור דברים שלכאורה עתידיים לפגוע באנשים שאינם מזוהים עם כיוון מסוים. והנה בא עיתון, ובאופן אובייקטיבי, בתחקיר – של אבי סגל, ככל הזכור לי – באמת חושף נתונים, שיכולה להיות עליהם מחלוקת, וגם נפרסת שם תגובתו המפורטת של היועץ המשפטי לממשלה הקודם מר בן-יאיר, אבל העיתון הוא זה שיזם את התחקיר הזה.

אלה שתי הצעותי לחבר הכנסת כהן: ראשית, תפנה לחבר הכנסת פינס, הוא ייתן לך תדריך קצר, איך ניתן – – –

יצחק כהן (ש"ס):

יש לי מגבלה: הוא שייך לציבור הנאור.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אפשר תמיד ללמוד גם מהציבור הנאור.

היו"ר ל' חזן:

אפשר ללמוד מכל אחד, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ועצה שנייה היא שיתקיים על כך דיון. אינני יודע מה עדיף מבחינת המציע – האם דיון בוועדת החוקה, ואז ניתן לזמן אולי את היועץ המשפטי לממשלה הקודם, לשמוע את דבריו, ואולי להזמין את היועץ המשפטי החדש ולברר מדוע אין מתקיימת חקירה, ובכלל אולי לשמוע מומחים אם באמת יש בטענות שנכתבו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע להעביר את זה לוועדה לביקורת המדינה.

נסים דהן (ש"ס):

הוועדה לביקורת המדינה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

מה המציע מציע?

יצחק כהן (ש"ס):

ועדת החוקה, חוק ומשפט.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני חושב, שאם זו עמדת המציע, אפשר לקבל אותה.

היו"ר ל חזן:

אני מודה לך, אדוני.

חבר הכנסת אופיר פינס, במסגרת הצעה אחרת, מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן, ואולי בהזדמנות זאת יתחיל, לפחות, את השיעור הראשון על-פי המלצת השר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בראשית ברא אלוהים את הבג"ץ.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

קטונתי מלתת עצות לחבר הכנסת יצחק כהן, אני רק רוצה, לפחות, לבקש ממנו בקשה. אני רוצה להגיד גם כאן, שלאורך הקדנציה של עורך-הדין מיכאל בן-יאיר כיועץ המשפטי לממשלה לא רויתי מכל החלטה שלו נחת ולא מכל דבר הייתי מלא השתאות ולא אחת היתה לי עליו ביקורת כזאת או אחרת. עם זאת אני רוצה לומר שני דברים: ראשית, האיש פרש מתפקידו, והוא לא יועץ משפטי לממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה פירוש "פרש מתפקידו"?

אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא פרש מתפקידו.

נסים דהן (ש"ס):

יצחק כהן (ש"ס):

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה זה מעורר מהומה כזאת? אני מציין עובדה שהאיש פרש מתפקידו. זה נכון או לא נכון? הוא פרש מתפקידו. שנית, חבר הכנסת ריבלין, הוא גם לא נבחר כפי שאתה ואני נבחרים. הוא לא איש ציבור במובן הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא קבע גורלות של אנשים והסית נגד אנשים ורחץ בניקיון כפיו. לא היה אדם פוליטי כמוהו.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מתפלא עליך, חבר הכנסת ריבלין, אתה עורך-דין במקצועך, ואתה מכיר ומבין את מה שאתה אומר – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא סירב לבוא – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא לא מינה אותי להיות סניגור שלו ולא מליץ-יושר שלו, ואף-על-פי-כן אני חושב שלא עושה נכון היום – – –

יצחק כהן (ש"ס):

תגיד ביושר אינטלקטואלי: אתה בעד חקירה?

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת כהן, אתה לא מנהל דיון עם חבר הכנסת פינס ברגע זה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני רוצה לומר לך רק דבר אחד: אתה יודע יפה כמוני, שזה לא הפורום לעסוק במה שאתה רוצה שיעסוק. הגשת תלונה במשטרה, זו זכותך כאיש ציבור. לכן אני בא ואומר לך – – –

יצחק כהן (ש"ס):

אתה בעד חקירה אמיתית או לא בעד חקירה אמיתית?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת ריבלין, אני קוראת אותך לסדר.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אף אחד לא הגיש תלונה במשטרה נגד רוני בר-און.

יצחק כהן (ש"ס):

— — —

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת כהן, אני קוראת אותך לסדר.

יצחק כהן (ש"ס):

שיענה לי.

היו"ר ל' חזן:

אתם לא מקיימים כאן דיון. הוא מציע הצעה אחרת משלך, תבררו את העניינים בפורום אחר.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תרשה לי לסיים את הנימוק שלי, למה אני מבקש ממך להסיר את ההצעה: עניתי לך כבר בפתוח, שאני לא המעריך הנלהב ביותר של היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, מיכאל בן-יאיר, ואף-על-פי-כן אני חושב שאתה שוגה במה שאתה עושה כאן היום. זה לא מכובד, זה לא רציני, זה לא קשור.

יצחק כהן (ש"ס):

מה שהוא עשה – מאוד מכובד.

אופיר פינס-פז (העבודה):

הגשת תלונה, וזו זכותך. נדמה לי שראוי כי הנושא הזה ירד מסדר-יומה של הכנסת.

יצחק כהן (ש"ס):

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת כהן, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה?

יצחק כהן (ש"ס):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הי"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על העברת ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יצחק כהן לוועדה. מי בעד, מי נגד?

יצחק כהן (ש"ס):

יש לך מוסר כפול. הדברים הרבה יותר גרועים מזה.

הי"ר ל' חזן:

ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

הי"ר ל' חזן:

ברוב של תשעה בעד, שני מתנגדים – – –

יצחק כהן (ש"ס):

— — —

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת כהן, אני קוראת אותך לסדר. אנחנו באמצע הצבעה. רוב של תשעה בעד, שני מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת, שההצעה לסדר-היום בנושא גילויים חדשים על מינוי ותפקודו של מיכאל בן-יאיר, תידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

מודעת התנועה "חוקה לישראל": "לעצור את החרדים"

הי"ר ל' חזן:

אנו עוברים לסעיף הבא על סדר-היום. הצעות לסדר-היום מס' 2597, 2620, 2636, 2638 ו-2639. אני מזכירה לחברי הכנסת, שבזמן הצבעה אין מדברים ואין מתדיינים. הצעות דחופות לסדר-היום בנושא מודעות התנועה "חוקה לישראל": "לעצור את החרדים". אני מזמינה קודם את חבר הכנסת בנימין אלון, ומייד אחריו את חבר הכנסת אריה דרעי. רשימת הדוברים בנושא זה ארוכה. חברי הכנסת, אקפיד על שלוש דקות, ויש לי דרכים להקפיד.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, פרופסור רייכמן ותנועת "חוקה לישראל" באו עם סממה תמימה: חוקה לישראל – צריך לשנות את שיטת הבחירות. אני יודע שאת, גברתי, ראית שנפלנו בפח. אף שגם את בין הפרופסורים, את הרי יודעת שלא די להיות פרופסור. הפרופסורים האלה שעשו קמפיין עם החתמות, לטעמי האישי הפילו אותנו עם שיטה גרועה מאוד של בחירות.

אבל לא זה נושא הדיבור. נושא הדיבור הוא גזענות. שוחחתי עם כמה מהפרופסורים שהיו שותפים אז לדיונים, וכל מה שהפחיד אותם זה החרדים. הם לא העזו לומר זאת. מה שהפחיד אותם זה הסחטנות של החרדים, והם מצאו מלים יפות כדי לצפות את זה ועשו קמפיין גדול. אנשים מכובדים, קמפיין שעלה מיליונים, והם לא מתביישים לשמור על השם "חוקה לישראל", אותו שם של תנועה, ויצא המרצע מן השק: פתאום הבעיה היא אותו נער מ"נטורי קרתא", ההולך בדרכו של הרב הירש, המקובל מאוד על אנשי השמאל בישראל. הרי הוא השר האחראי לענייני היהודים במשטרו של ערפאת. אותו נער ששורף את הדגל, הוא הופך להיות כל החרדים. לעצור את החרדים, לא לחוק ההמרה, כן לגיוס תלמידי הישיבות, והכול במסגרת התנועה "חוקה לישראל". מה הקשר?

יצא המרצע מן השק: לא היה אפשר לקרוא לילד בשמו קודם? מה פירוש "לא לחוק ההמרה"? למה אתם לא תוקפים את המפד"ל? המפד"ל מתנגדת לא פחות מהסיעות החרדיות לחוק ההמרה. לא תוקפים את המפד"ל כי זה לא פופולרי? לא, כי יש משהו – ואני אומר פה דברים קשים – יש משהו אצל אנשים מכובדים. אני אינני רוצה לחטוא בהכללה, מול דבריו האיומים של יוסי שריד, של חבר

הכנסת יוסי שריד, של יושב-ראש הסיעה: "כשם שהצבנו בשעתו את 'דובדבן' ואת 'שמשון', יחידות מיוחדות לטיפול באינתיפאדה של הפלשתינים, ראוי עכשיו, אני חושב שפשוט אין ברירה על-פי הנסיבות, על-פי המציאות ועל-פי מה שהעין רואה – להקים יחידה מיוחדת למאבק באינתיפאדה של החרדים", את "דובדבן" ואת "שמשון". לוודא הריגה? לשם מה?

אריה דרעי (ש"ס):

למה אתה חוזר על הדברים האלה? – – – שפתיים מדובבות? כל טיפש ורשע – – –

בנימין אלון (מולדת):

אינני אוהב להכליל. אני מציין לשבח דווקא את חבר סיעתך, גברתי היושבת-ראש, דדי צוקר, כי אני לא חושב שזו כל הסיעה.

אריה דרעי (ש"ס):

יש לו תסביך ושמו שולמית אלוני.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דרעי, תיכף תעלה לדוכן ותוכל להתבטא. משפט אחרון בבקשה.

אריה דרעי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אני מבין שאני נוגע בנקודה כואבת.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דרעי, אני מייצגת עכשיו את כל הכנסת, ואני לא מגיבה.

בנימין אלון (מולדת):

כיוון שזמני קצר – – –

הי"ר ל חזן:

זמנך תם.

בנימין אלון (מולדת):

כיוון שזמני תם, כדברייך, לא אקרא את כל מכתבו של חבר הכנסת דדי צוקר. אני רק משבח אותו על אומץ הלב כאשר יצא נגד המודעה הזאת.

אני רוצה לסיים את דברי ולומר: גזענות פירושה שנאה אמוציונלית שאינך שולט בה. אתה אפילו נאור ומתבייש בה. אתה שונא את כל בני אותו סוג, אתה שונא אפילו את הריח שלהם, את איך שהם נראים. אתה מתבייש בעובדה הזו שאתה שונא, ואתה מכסה על כך במליצות מתועבות.

רבותי, אני מסיים את הדברים הכואבים האלה. קשה בשלוש דקות לומר את הדברים. אני פשוט חושב, שכשם שאנשי מצפון לחמו בכל גילוי של שנאה בצורה תקיפה, כך אצפה מהם להילחם בתופעה הזו. וכל זמן שחבר הכנסת יוסי שריד לא יחזור בתשובה, לפחות במובן הזה, נזכור שהוא שייך לאותם מיעוטים משונים ושנואים שהיו בהיסטוריה, שהאמוציות שלהם הובילו אותם ולפעמים גם אחרים להפגנות מסוכנות ולשנאות מסוכנות.

הי"ר ל חזן:

תודה. חבר הכנסת אריה דרעי, ואחריו – חבר הכנסת רפי אדרי.

אריה דרעי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לא אחזור על הדברים שאמר הרב בני אלון. אני מסכים עם כל מלה שהוא אמר. אנסה להתמקד ולהיות יותר מעשי: התנועה הציבורית "חוקה לישראל" פרסמה מודעות גדולות מאוד – ויש לנו מוקטנות מהן – בעיתונים ושלטים המפוזרים בכל רחבי הארץ, הקוראים לעצרת במוצאי-שבת. אני מנסה לדבר באיפוק, כדי שלא להתפרץ חלילה. אני מקווה שכולם ראו את המודעות.

אילו מודעה כזו: "לעצור את החרדים", עם אש, כאשר למעלה הכותרת היא "זאת לא המדינה שלי, אמר החרד ששרף את דגל המדינה"; "שרפת דגלי המדינה, ביזוי חללי צה"ל, הרס שלטון החוק, ניצול כספי המדינה, פיצול העם – אסור לתת לזה להמשיך, כי זו המדינה שלנו". נסו לתאר לעצמכם מודעה כזו המתפרסמת רק בשינוי נוסח – לעצור את היהודים. אילו התפרסמה מודעה כזאת בעיתון בחוץ-לארץ, לא היתה כאן מליאה ריקה כזו. אני בטוח שהיתה כאן התקוממות נוראה.

כל הסימנים האנטישמיים של שנות ה-30, עם ההסתה המתוחכמת שיודעת לחדור – ניצול הכספים ופיצול העם. כמו שאמר חבר הכנסת בני אלון, חסר במודעה הזאת רק ממד אחד – את הריח לא הצליחו להעביר במודעה. מי שמסתכל, מנסה לראות במודעה הזאת: המסריחים הללו, הם גונבים לנו את המדינה שלנו, הם הורסים לנו את המדינה שלנו, בואו נעצור אותם. מי עושה את זה? – בשם התנועה "חוקה לישראל".

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אריה דרעי (ש"ס):

כשאנחנו מתמודדים על נושאים אמיתיים – כן חוקה לישראל, לא חוקה לישראל – אותה תנועה, שמנסה כאילו לקדם את החוקה לישראל שמעניינת אותה, אומרת אחר כך: למה החרדים, למה הדתיים, למה חברי כנסת שיש להם טיפת יחס למסורת מתנגדים לחוקה? איך אפשר לקיים דיון ענייני בחוקה לישראל אם התנועה "חוקה לישראל" יוצאת במודעות הכי אנטישמיות שיכולות להיות? חבל להרבות במלים, חבל לנסות להצטדק ולהגיד: מפני שילד אחד שרף את הדגל. אני לא צריך להצטדק בפניהם, בפני אנשים שפלים. אין ביטוי יותר נכון מזה, אנשים שפלים מתחתית הדרגה. בשבילי יהודי פשוט, שאוסף נדבות, הרבה יותר חשוב מהפרופסורים הללו ומהאנשים האחרים שמתיימרים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אריה דרעי (ש"ס):

כמו שהתברר – אני אומר את זה; שיתבעו אותי – שמי שמימן את כל התנועה הזאת בנושא חוק בחירה ישירה זה הרפורמים, אין לי ספק שהרפורמים מממנים את התמיכה הזאת, ולצערי הרב, בארבע השנים האחרונות, בשלטון של מרצ במשרד החינוך, הם גם קיבלו הרבה מאוד תמיכה ממשרד החינוך. תתארו לכם תנועה חרדית שמקבלת תמיכה ממשרד החינוך ויוצאת עם מודעות כאלה: "לעצור את החילונים" או "לעצור את מרצ".

נסים דהן (ש"ס):

או "לפרק את הקיבוצים".

אריה דרעי (ש"ס):

או "לפרק את הקיבוצים".

אריה דרעי (ש"ס):

יש פה כל הסממנים.

היות שהזמן גם קצר, גברתי, אני רוצה להיות מעשי.

היו"ר ל חזן:

הזמן גם נגמר.

אריה דרעי (ש"ס):

אני רוצה לפנות לשר המשפטים, שנמצא כאן, ולומר לו: אדוני שר המשפטים, אם הכרזה "לבנת חבלה" – ואני מסתייג מכל הדברים הללו – מצדיקה התערבות של היועץ המשפטי לממשלה ופתיחת חקירה וכותרות ראשיות בעיתונים על התפתחות דרמטית בחקירה, כפי שאני קורא היום בעיתונים, ויוזמנו פקידים בכירים, והחקירה הועברה ליח"א – היחידה הארצית לחקירות הונאה – והכול על מודעה של כפל לשון, הרי אני, כמי שבעצמו זכה לכבוד שבכל חוצות ירושלים כתבו עליו "דרעי בוגד" ו"דרעי גנב" וכל הדברים הללו – אני, לצערי, לא זכיתי לכבוד שיפתחו בגיני חקירה. כנראה, דמי לא אדום מספיק כמו הדם של לימור לבנת או של אחרים. אבל אני לא בא לבכות על זה. אני חושב, שאם על דבר כזה מקימה משטרת ישראל צוות חקירה, והיועץ המשפטי טורח בעניין הזה, הרי על מודעה כזאת ועל קיום עצרת כזו, שכולה הסתה ואנטישמיות – מה יבין אותו אדם פשוט כשפרופסורים אומרים לו "לעצור את החרדים"? אז "לעצור את החרדים" זה יכול להיות גם על-ידי אלימות, זה יכול להיות גם על-ידי מעשים נוראיים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם יתברר ש"לבנת חבלה" זה על-ידי "חוקה לישראל", היועץ המשפטי לממשלה – – –

אריה דרעי (ש"ס):

ימצאו לך – – –

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין. חבר הכנסת דרעי, אני מבקשת ממך לסיים.

אריה דרעי (ש"ס):

לכן אני פונה לשר המשפטים בעניין זה. הזמן קצר. במוצאי-שבת אמורה להתקיים העצרת הזו. מבחינה ציבורית נעשה את מה שאנחנו חושבים, שכל יהודי, כל אזרח בישראל יתבייש ללכת לעצרת הזו, שכל מי שהולך לשם ידע שהוא נותן יד לאנטישמיות ולפילוג העם בצורה אמיתית. אבל, אדוני שר המשפטים, אני מבקש ממך בכל לשון של בקשה: ראה כאילו התלוננתי בפני היועץ המשפטי לממשלה, ראה כאילו התלוננתי בפני משרד המשפטים –

היו"ר נ' חזן:

תודה.

דוד אזולאי (ש"ס):

אריה דרעי (ש"ס):

-- ותעצור את הדבר הזה. לדעתי, זה נושא בעל חשיבות מדרגה ראשונה, כדי שלא לגרום לקרע בעם וכדי שלא יהיה מאוחר, כי אני חרד, שאם זה יקרה במוצאי-שבת, אני לא יודע מה יקרה אחר כך גם מבחינת תגובות של ציבור קיצוני שלנו.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת רפי אדרי, ואחריו – את חבר הכנסת חיים דיין.

חבר הכנסת דרעי, ודאי שאני לא צריכה להזכיר לך, שאם אתה רוצה להגיש תלונה, כל הכלים פתוחים בפניך ותוכל לעשות זאת כשתרצה. אבל המקום שאין עושים זאת זה מעל דוכן הכנסת.

חבר הכנסת אדרי, אנא סייע לי – --

רפאל אדרי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת – – –

אריה דרעי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אני מודה לך על העצה, אבל אומרים לי חברי שהיום בבוקר – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ל חזן:

בוודאי, ואם יש אפשרות, גם חבר הכנסת, כמו כל אזרח בישראל, רשאי להגיש תלונה במשטרה, אדוני.

נסים דהן (ש"ס):

— — —

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת דהן, זה שאתה עומד – זה לא אומר ששומעים אותך יותר טוב.

חבר הכנסת אדרי, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

— — —

רפאל אדרי (העבודה):

אני מבקש. אני לא מפריע לאיש ולא הפרעתי לאיש.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת אדרי יתבטא ברגע שיורשה לו להוציא מפיו את המשפט הראשון.

רפאל אדרי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, נושאים רבים ניצבים בפנינו, אזרחים ונבחרים ציבור כאחד, בעצם הימים האלה. על הכף מונחים עתידו של שלטון החוק, המצב המדיני הקשה שמדינת ישראל שרויה בו, המצב הכלכלי, הפערים החברתיים הגדלים והולכים, וכמובן – גורלו של תהליך השלום בינינו לבין שכנינו הערבים.

אני מאמין באמונה שלמה, שעל מנת למצוא את הכוחות ואת המשאבים כדי להתמודד עם כל הקשיים האלה בהצלחה, עלינו לשמור על אחדותנו.

גברתי היושבת-ראש, אין בכוונתי להטיף כאן להסרת כל המחיצות ולהעלות טיעונים שונים ומשונים בזכותה של האחדות. ברור לי, וכל אדם בר-דעת יסכים אתי, שרבות הן המחלוקות בינינו – בין ערבים ליהודים, בין ספרדים לאשכנזים, בין דתיים לחילונים, בין שמאלנים לימנים. הוויכוח הציבורי הוא נשמת אפה של הדמוקרטיה, ופלורליזם של דעות ועמדות הוא אבן היסוד של החברה הנאורה והליברלית המתקיימת במדינת ישראל. העם היהודי הוא עם של קיבוץ גלויות, אולם לא הגענו עד הלום משבעים גלויות על מנת להוסיף שמן למדורה.

הקריאה "לעצור את החרדים", העולה מהמודעה שהתפרסמה בעיתונים בימים האחרונים, היא מיותרת ואינה במקומה. צר לי שדווקא אנשים מכובדים של תנועת "חוקה לישראל" הם הניצבים מאחורי כותרת המודעה הזאת.

הקריאה "לעצור את החרדים" אינה קריאה לגיטימית, שכן היא קריעה של תפר נוסף במרקם היחסים העדין והשבירי בין דתיים לחילונים בארצנו. היא יוצרת מחלוקת חדשה ומיותרת.

על-פי המילון העברי החדש, משמעותה של המלה "עצירה" היא: "בלימה, הפסקת התנועה או הפעילות". לוויוכוח הציבורי, שהתבטאתי בזכותו, אין זכות קיום ואין אפשרות קיום, אם צד אחד יעשה כדי לעצור את הצד שכנגד. האם ניתן לקבוע שדעתו של אדם זה או אחר או שעמדתו של מגזר כלשהו הן שגויות רק משום שחברי ואני מחזיקים בתפיסת עולם מנוגדת? התשובה על שאלה זו, גברתי היושבת-ראש, חייבת להיות שלילית.

הדיון סביב חוק ההמרה וסוגיות אחרות של יחסי דתיים-חילונים הוא דיון חשוב ולגיטימי. הלא ההתנגדות לכפייה היא אחת הסיבות לעצם קיומה של העצרת המתוכננת. הקיצוניות, לא רק שאינה משרתת את מטרות הצדדים, אלא היא גם פוגעת באינטרסים שלהם.

אנו נדרשים לא אחת לדיון בנושא חופש הביטוי. בתוך המושג הזה קיימת המלה "חופש". לאיש אין מונופול על החופש, ואף קבוצה אינה רשאית להגדיר לעצמה ובעצמה מה היא חירות.

גברתי היושבת-ראש, עלינו, על כנסת ישראל, לשמש דוגמה ראויה ורצויה. למרות חילוקי הדעות בינינו, עלינו ללמוד להקשיב, לנהל דיאלוג אמיתי, ולא דו-שיח של חירשים. עלינו להימנע מלתקוף, מלהכפיש, ולא להתאמץ כל כך כדי להבליט את מגרעותיו של הצד שכנגד.

אם נשכיל להפנים את המסר הזה, יקל עלינו לעמוד ביעדים ובמשימות הרבות והחשובות הניצבות בפנינו.

אני מודה, גברתי היושבת-ראש, על ההקשבה. אני מודה גם לכל חברי הכנסת.

הי"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אדרי ומזמינה את חבר הכנסת חיים דיין, ואחריו – חבר הכנסת ניסן סלומינסקי, שאני לא רואה אותו כאן.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אני מסתכל על המודעה שהתפרסמה ושואל שאלה: מה הפירוש, "לעצור את החרדים"? האם זה לבנות גטאות ואולי בתי-מעצר עבורם? האם להגביל את תנועתם או את עיסוקיהם? האם למנוע מהם להיכנס למדינה? האם לעצור אותם בבתי-הסוהר?

נסים דהן (ש"ס):

כל התשובות נכונות.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

רבותי, תתייחסו למודעה הזו כפי שתתייחסו, כל אחד לפי מחשבתו יכול להסיק את המסקנה. רבבות מוזמנים במוצאי-שבת לעצרת ההמונים הזאת. רבבות – זה אומר גם החרדים, ואולי כדאי שגם החרדים יגיעו לעצרת, שיגיעו כולם לשם לשמוע מה אומרים נגדם, מה ההסתה של אותם מנהיגים שמובילים – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

אם החרדים יגיעו, הם יהיו במיעוט.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

יגיעו גם החרדים לשם. הם מזמינים את כלל ישראל בארץ דמוקרטית. אז תגיעו. אם תנועה ציבורית למען חוקה לישראל מרשה לעצמה להסית בצורה כוללת את הציבור כלפי אוכלוסייה אחרת, מבחינתי אין שוני בין זה לבין השלטים כלפי לימור לבנת, כפי שאמר חבר הכנסת אריה דרעי.

מדוע לא יתקיפו מחר עולים חדשים, בני עדות שונות, מגזרים, דתות, ילדים, קיבוצים, מושבים וכיוצא בזה?

חבר הכנסת יוסי שריד, שאמר להקים את יחידת "דובדבן" כדי להילחם בחרדים, למה אתה מתכוון, חבר הכנסת יוסי שריד? לטנקים, בנשק, בנשיקות? מה הכוונה שלך? זה לא מוביל לשום דבר. כל אחד יכול לפרש את זה כפי שעולה על רוחו, ומחר אתה תצטרך להיות האחראי לאותם דברים שיצאו מתוך פיך.

אביך הוא אחרון השורדים ממשפחתך במצעד החיים בגרמניה. אתה סיפרת לנו שאביך היה האחרון מבני משפחתו ששרד בשואה, ושמשום כך שינית את שם משפחתך לשריד. תכבד לפחות את הדברים האלה, שהציבור לא יצפה שלא יישאר שריד האחרון שנשאר.

לשם מה מזמינים לעצרת ההמונים? המתקפה כלפי ש"ס לפני שמונה שנים, ואני חייב לציין זאת, היתה מתקפה כיוון שהם קיבלו מיליונים להקמת מוסדות תורניים, מתוך כוונה לשמור על חינוך יהודי, כדי לשמור על טהרת המשפחה, כדי לשמור את הבסיס היהודי, הדבר הקדוש לעם ישראל. אז באו ותקפו את ש"ס.

אף שחבר הכנסת אריה דרעי נמצא כאן, תרשו לי לומר את הדברים הבאים. ילדים שלפני שמונה שנים, שעוד לא נולדו לחבר הכנסת דרעי, יצאו לתוך הבלגן הזה. ומה חטאו על שהם צריכים לראות את אביהם כל יום בעיתונות? אריה דרעי וש"ס היו טובים לקואליציה הזאת והיו טובים לקואליציה הזאת. כל אחד אהב לתפוס בחוטים האלה כדי שהשלטון יהיה בידיהם שלו.

האם משפט דמיאניוק לא היה יותר זול מהמשפט שאתם מנהלים כלפי ש"ס וכלפי דרעי? כמה חוקרים עבדו בשביל המהלך הזה? כמה כסף שילמו בשביל כרטיסי טיסה לארצות-הברית כדי לגבות שם עדויות? כמה עולה שעת משפט וכמה שעת תביעה במדינת ישראל? כמה כסף עלה משפט דרעי לציבור? לציבור אין עוד עניין במשפט הזה. לציבור כבר נמאס. צאו לרחוב ותשמעו את התגובות.

אני לא שייך לש"ס. אני שייך למפלגת צומת, שרואה את הדמוקרטיה באור נכון, ואני שומע את הציבור הלא-חרדי וגם את הציבור החרדי. נמאס לו ממשפט דרעי –

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דיין.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

— ואני קורא להפסיק גם את הדבר הזה. למפלגות נוח להיות שותפות אתו, אבל לא נוח להן לראות את הסבל שהמפלגה הזאת עוברת ואת הסבל של המנהיגים שעומדים בראשה. לעיתונות נוח לפרסם את הכתבות — —

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דיין. חבר הכנסת דיין — —

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

— כל יום נתנו לו עמוד ראשון בעיתון. פותחים את הדף לראות מה קורה עם דרעי.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דיין. חבר הכנסת דיין.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

תקפו את אשתו, שהגיעה להתמוטטות בבית-המשפט. תקפו אותו עד שהגיע להתקפת לב — —

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דיין, גם אתה יושב במקום הזה, ולכן אני מבקשת ממך לסיים.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

-- עד לאן אפשר להוביל את שנאת החינם הזאת במדינה הזאת?

לסיום, גברתי היושבת-ראש, מה יקרה אם מחר יוציאו הודעה לעצור את הרוסים? מה יקרה אם יוציאו הודעה לעצור את האתיופים? מה יקרה אם יוציאו הודעה לעצור את הקיבוצניקים? כולם יקפצו פה. או את האשכנזים, או את הספרדים? עד להיכן רוצים להוביל את המדינה הזאת?

נתנו לנו שני פתגמים. האחד טוב ליהודים, והשני טוב לגויים. לגויים נתנו את המשפט: אל תעשה לחברך את מה ששנא עליך, כי הוא לא אוהב שעושים לו דברים רעים. ליהודים נתנו את המשפט: ואהבת לרעך כמוך. אלה הדברים שעם ישראל קיבל כדי שיהיה לו אור בקצה המנהרה, לאהוב את חברו כפי שהוא אוהב את עצמו.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת ניסן סלומינסקי, הנואם האחרון. אחריו ישיב שר המשפטים. הצופים בבית בוודאי ערים לכך שיש פה שידול בין-מפלגתי מעניין.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

יצחק כהן (ש"ס):

דוד טל (ש"ס):

היו"ר נ' חזן:

סליחה חבר הכנסת דוד טל, אני מזמינה אותך לבדוק במילון. לשדל פירושו לנסות לשכנע, להשפיע על-ידי שימוש במלים. אנא ממך, בדוק את המילון לפני שאתה מוחה על שימוש במושג זה או אחר.

חבר הכנסת סלומינסקי, בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש – – –

יצחק וקנין (ש"ס):

אנחנו מצילים את המליאה הזאת. אם לא אנחנו כאן, היא היתה ריקה כל הזמן.

היו"ר נ' חזן:

ואני חשבתי שבשעות האלה אני מצילה את המליאה. אז נראה שיש בינינו חילוקי דעות. כל חבר כנסת, מהימין, מהשמאל או מהמרכז שנוכח במליאה מציל את כבודה של הכנסת.

חבר הכנסת סלומינסקי, בבקשה.

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

כבוד היושבת-ראש, שרים וחברי חברי הכנסת, ראיתי מודעה בעיתון ולתומי חשבתי שזה קטע היסטורי, שרוצה להראות את ימי גרמניה האפלים. כאשר הסתכלתי שוב, ראיתי שלא כך הדבר, כי התאריך הוא של היום והמודעה היא מודעה בישראל. חתום על המודעה הזאת אותו גוף שמתיימר להציג את היושר, את המוסר ואת הטוהר, הוועד הציבורי למען חוקה בישראל.

האם יכול להיות דבר כזה במדינת ישראל בימינו, כזאת הסתה פרועה? ונניח אולי שאחד הילדים אמר זאת, וזה דבר חמור כשלעצמו, האם זה אומר שכל הציבור שקוראים לו כאן "חרדי", חושב כך? כל הציבור עושה כך? דוד אזולאי שיושב כאן באולם שורף דגלים? האם הוא עושה דברים כאלה? ואחרי שרפת דגלי המדינה, חילול חללי צה"ל, וכל הדברים האלה? זו הסתה לשמה, לקחת ציבור שלם, גדול, חשוב וטוב ולהאשימו – –

נסים דהן (ש"ס):

– – –

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

-- בדברים שמעולם לא עשה ומעולם לא חשב לעשות. היא נועדה לעשות פיצול בעם, לעורר שנאה בין אחרים, והכול בשם זכויות האדם וחירותו. נראה שהזכויות והחירויות נועדו אך ורק לאנשים מסוימים, בעלי דעות מסוימות, אנשים שכנראה מורמים מעם, שרק להם מותר, ולאחרים אסור.

המסקנה של המודעה הזאת היא, שבגלל זה "לא – לחוק ההמרה". איזה קשר? הרי גם אנחנו, מחוסר ברירה, דורשים את חוק ההמרה. אז אנחנו לא הולכים לצבא? האם אנחנו לא הולכים לכל הדברים האלה? אנחנו כן הולכים. מה בכלל הקשר בין דבר לדבר?

והחותמים, הוועד הציבורי למען חוקה בישראל, האם חוקה לישראל זה התוכן שלהם? האם ההסתה והשנאה הן התוצאה של דבריהם? ולדבר הזה עוד קוראים חוקה לישראל? אני אומר לכם, אנשי הוועד הזה, שגם אם היו אנשים תמימים שחשבו שאולי באמת צריכים חוקה לישראל, אחרי שהם ראו את המודעה הזאת והבינו מה עומד מאחוריה ומי מסתתר מאחוריה, אתם הפסדתם אותם. ומעל בימה זו -- --

סופה לדבר (העבודה):

-- --

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

אני מדבר על מי שחתם על המודעה הזאת ועל מי שחיבר אותה. ואם לא, אדרבה, פרסמי מודעה נגדית למודעה הזאת.

בכל אופן, מעל בימה זו אני פונה -- --

סופה לדבר (העבודה):

-- --

היו"ר ל' חזן:

חברת הכנסת לנדבר, בבקשה לשבת.

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

מעל במה זו אני פונה, אולי באמצעות השר, אל היועץ המשפטי לממשלה לפתוח בחקירה פלילית בעוון הסתה, המרדה וגזענות. ואליכם, החותמים, אני פונה שתחזרו בכם מייד. צו השעה שלנו הוא לקרב לבבות, לבנות, לאחד את העם, כי זה כוחו ועוצמתו, ולא לפצל.

וכמו שלמדנו בפרשת השבוע, התורה אומרת שהמנורה היא מקשה אחת, יחידה אחת, היא מלוכדת, אף שהיא עשויה משבעה קנים שכל אחד הולך בנפרד. מאחר שהבסיס שלה שווה, כולה יחידה אחת, מקשה אחת. כך גם עם ישראל. כמה קנים יש, יש דרכים שונות ודעות שונות, אבל, כאשר הבסיס הוא אחד – כולנו יחידה אחת מלוכדת. לכן המנורה נבחרה כסמל המדינה.

אני תפילה, שהשכל יפעל והרגש ישפיע, ובמקום להרוס ולפצל, נתחיל לאחד וללכד. תודה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת סלומינסקי. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב על כל ההצעות לסדר-היום.

שר המשפטים צ' הנגבי:

מה הציעו המציעים?

היו"ר ל' חזן:

המציעים תמיד מציעים דיון במליאה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ראשית, אני כמובן מסכים להצעה שיתקיים דיון במליאה, ואני מקווה שנשיאות הכנסת תקבע לו מועד קרוב, ולא כמו שבדרך כלל נערמים נושאים וממתינים ימים, חודשים ולעתים אפילו שנים עד אשר הם חוזרים אל המליאה לדיון.

דבר נוסף אני חייב לומר: בשונה מהנוהג שבדרך כלל אני אימצתי כאן, והוא לייעץ לחברי הכנסת שמבקשים ממני להיות מעורב בכל סוגיית החקירות, מפני שאין לי על-פי חוק כל סמכות, ואני מפנה אותם ישירות אל היועץ המשפטי לממשלה או אל תחנת המשטרה הקרובה, הרי הפעם אני חושב שהדברים שנאמרו מבטאים זעם כללי, אשר בוודאי חוצה מפלגות – – –

משה גפני (יהדות התורה):

למה ראש הממשלה – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

למה אתה מפריע לי תמיד? תשמע את דברי עד הסוף.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת גפני, אם תרצה להציע הצעה אחרת תוכל.

שר המשפטים צ' הנגבי:

– – – אשר בוודאי חוצה מפלגות. בוודאי, כך אני רוצה להאמין, איננו מבטא השקפת עולם פוליטית, אלא זעם של אדם באשר הוא, שרואה גזענות בהתגלמותה הקיצונית ביותר וללא כל עילה.

הרי מה חשבו, שהסתה מן הסוג הזה תגביר את האהדה לתנועה שחתומה על המודעה, או תסחוף אנשים רבים יותר בכוח של גסות מן הסוג המרושע ביותר אל העצרת? קשה להאמין. הרי ודאי שזה מרחיק, ודאי שזה רק מביא אנשים לידי מחשבה שהם לא רוצים להיות שותפים למין התגודדות כזאת, שכל כולה שנאה ושטנה כנגד בני עמם.

לכן, כאמור, בשונה ממנהגי, אני אמתין פה עד אשר יודפס פרוטוקול הדיון הזה, ואדאג שהוא יועבר עוד הערב, אם ניתן, ואם לא – מחר בבוקר, לעיונו של היועץ המשפטי לממשלה, ואצרך גם את השקפתי שמן הראוי שתיעשה בדיקה בדיוק באותה אמת מידה קפדנית כפי שנעשתה, כפי שאמר כאן חבר הכנסת אריה דרעי, במקרה אחר במהלך השבוע הזה. גם זה לא היה מקרה שצריך היה לעבור עליו לסדר-היום, אבל קל וחומר כאשר מדובר לא במעשה של איזה פוחח, או כמה פוחחים, אלא בגוף ציבורי בעל מעמד, בעל משקל כזה שלגביו אי-אפשר בשום פנים ואופן לומר, שלא צפויה ודאות סבירה וקרובה שאכן מישהו יתרגם את המודעה הזאת למהלך של אלימות.

מה זאת אומרת לעצור את החרדים? מעבר להסתה ומעבר לגזענות ומעבר לאופי ה"שטירמרי" של המודעה הזאת, גם באסתטיקה שלה, בגרפיקה שלה, וגם בתוכן שלה, הססמה "לעצור" יכולה לתת למישהו את הרעיון, שאין יותר אפשרות לעצור באמצעים שגרתיים, ואולי צריך לעצור אותם או את מנהיגיהם או את קהלים באמצעים של דם ושל אלימות.

לכן, אני אפעל במהלך השעות הקרובות, אם אוכל, ואם לא – מחר בבוקר, כדי להביא את ההשקפה הקונסנזואלית הזאת של כלל הדוברים כאן לידיעתו של היועץ המשפטי לממשלה. כמובן אין לי ולא

יכולה להיות לי ואסור שתהיה לי השפעה או מעורבות, לא ישירה ולא עקיפה, בהחלטתו, אבל לפחות להיות הבלדר של הבית הזה – זו חובתי. תודה.

הי"ר ל חזן:

אני מודה לשר המשפטים.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

תעשו מעקב של משטרת ישראל. צריך להיות צו מדינה – – –

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת חיים דיין, אני שבה ומזכירה לך, שאתה, כמו כל אזרח בישראל, רשאי להשתמש בכלים העומדים לרשותך בנושא הזה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

לא כאשר יש סכנה לציבור.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת נסים דהן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין אלון.

נסים דהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, לשם הפרוטוקול אני משתמש בצורה הזאת להביע את דעתי. אני רוצה לעמוד על דבריו של חבר הכנסת יוסי שריד, שביקש להקים אותן קבוצות של "שמשון" ו"דובדבן" נגד החרדים. המשמעות של הדברים של חבר הכנסת יוסי שריד היא להקים חוליות חיסול, כי כך הם קראו ל"דובדבן" ול"שמשון".

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת דהן, אני לא אזכיר לך את מה שנאמר בנושא הזה של אזכור השואה.

נסים דהן (ש"ס):

מרצ קראה להן חוליות חיסול וביקשה לפרק אותן ולהפסיק את פעילותן בשטחים. אותן חוליות שקמו להגן עלינו מפני האויבים הגרועים ביותר, מפני הרוצחים הגרועים ביותר, מרצ ביקשה לפרק אותן ולהפסיק את הפעילות שלהם. בשטחים הם לא מתאימים, אבל נגד חרדים – זה התפקיד הכי טוב בשבילן, לדעת חבר הכנסת יוסי שריד.

במלים פשוטות, כשהוא אומר להקים את "דובדבן" ו"שמשון", הוא אומר: בואו נילחם בחרדים, לא על-ידי שלטון החוק אלא על-ידי שיטות של חוליות חיסול. השיטות האלה היו מוכרות בשנות ה-30, עד שנת 1945.

היו"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת דהן. חבר הכנסת אופיר פינס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אריה דרעי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני, כמו כל חברי, חברי הכנסת כאן, אני מניח, מסתייג מהכותרת של המודעה. אבל בניגוד לחלק גדול, אני מניח, מחברי כאן במליאה, אני לא מוכן לעשות לעצמנו חיים קלים, ואני לא מציע שנעשה חיים קלים לעצמנו.

אני רוצה לשאול את חברי שהעלו את ההצעות לסדר-היום, איך הם קראו לכנס ביד-אליהו כאשר הרב דוד יוסף קרא לי ולחברי "חצי מיליון מסוממים".

אריה דרעי (ש"ס):

שקר וכזב.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה, חבר הכנסת דרעי? למה קראו לנו מסוממים? למה אתם חושבים שזה כן מכובד?

אריה דרעי (ש"ס):

שקר וכזב.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה שקר וכזב? אני קיבלתי את זה – – –

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת פינס, הנמקה במסגרת של דקה בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

תמשיך להסית.

אופיר פינס-פז (העבודה):

סליחה, תלמדו לקבל ביקורת, כמו שאנחנו לומדים לקבל. החיים הם לא חד-סטריים, חברים יקרים. מותר גם לי להגיד דברים שאולי קשה לכם לשמוע, אבל תשמעו בצורה מכובדת. לא יכול להיות דבר כזה.

יצחק כהן (ש"ס):

לא שקרים. אתה מסית. אתה יודע שזה שקר. אתה מסית ואתה משקר.

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת.

אופיר פינס-פז (העבודה):

מי מסית? תפסיק לבלבל את המוח. אני מכבד אותך ותלמד לשמוע.

יצחק כהן (ש"ס):

אתה משקר תמיד.

אופיר פינס-פז (העבודה):

יצחק, בכל הכבוד, תלמד גם לשמוע דברים שאתה לא אוהב לשמוע. תשמע אותי רגע. אני פתחתי ואמרתי שאני מסתייג מכותרת המודעה, ולא במקרה.

יצחק כהן (ש"ס):

עם עובדות אי-אפשר להתווכח.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אבל תשאל את עצמך, איך הגענו לרגע הזה? איך הגיעה תנועה למצב שהיא קוראת לציבור גדול לבוא לאירוע כזה? תשאל את עצמך גם את השאלות האלה. אל תברח מהדברים. תשאל את עצמך, מדוע כאשר הסתיים המשבר ברחוב בר-אילן בירושלים, שבוע עבר ובא הרב חיים מילר ואמר: עכשיו אני סוגר את בתי-הקפה ואני סוגר את בתי-הקולנוע – ומהלך אימים על כל הציבור החילוני בירושלים.

דוד טל (ש"ס):

זה דומה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

תשאל את עצמך, למה הנושא מספר אחת של תנועת ש"ס במדינה זה להחזיר בתשובה, שזה מבחינתנו איום על קיומנו? תשאל את עצמך מה זה אומר לנו.

יצחק כהן (ש"ס):

אוי ואבוי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תשאל את עצמך מה זה אומר לנו. תשאל את עצמך למה חל גידול של 4% בשנתיים האחרונות במספר החברים שמתמטים מגיוס בצה"ל כתוצאה מלימוד בישיבות. אתה חושב שאנחנו מרגישים עם זה טוב?

יצחק כהן (ש"ס):

בציבור החילוני זה הגיע ל-11%.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה חושב שאנחנו מרגישים עם זה טוב, חבר הכנסת כהן?

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. דקה עברה.

יצחק כהן (ש"ס):

עם המסוממים זה 11.4% – השתמטות. זה פי-שניים.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת פינס-פז, דקה זו דקה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אז, תן לי לסיים.

היו"ר ח' דיין:

אני מבקש שתסיים במשפט.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מסיים במשפט ואומר: אני מבקש מכל החברים שמתרעמים על המודעה, ואני מבין אתכם ואני חושב שזו באמת מודעה מקוממת, שתגלו גם סובלנות, תגלו פתיחות, תגלו רגישות למה שאותנו מכעיס, למה שאותנו מפחיד, למה שאותנו מדאיג. אם נעשה את זה איש כלפי חברו, אולי כל הדברים האלה יימנעו.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז. אני מזמין את חבר הכנסת ראובן ריבלין להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפאל אדרי. בבקשה, דקה מהמקום.

אריה דרעי (ש"ס):

חבר הכנסת בן-אליעזר וחבר הכנסת אור, אם אלה הדיבורים שלכם, אל תתפלאו שגם בעוד 40 שנה לא תגיעו לשלטון. אני מדבר על עובדות. אתם מפלגת מרכז, ואתם הולכים לשוליים שגורמים להסתה, וככה תישארו – עם יוסי שריד ועם אופיר פינס-פז תישארו כך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת – –

היו"ר ח' דיין:

— — — רפי אדרי.

קריאה:

בני אלון.

היו"ר ח' דיין:

תבחר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אני צריך לדעת. אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת רפי אדרי רק מסיבות פרוצדורליות, כמובן.

חברי, חברי מפלגת העבודה, בכנסת הראשונה ביקש ראש ממשלת ישראל ומכריזה של מדינת ישראל, דוד בן-גוריון, להקים ועדת חוקה, חוק ומשפט בישראל, שכן חלומי היה שתשקוד ועדה עד אשר תוקם חוקה, תתכונן חוקה לישראל. בחלום הזוועות הגדול ביותר שחלם לא האמין שתקום בעתיד תנועה המסועפת ומסונפת לתנועות אחרות בישראל, שתבוא ותוציא מודעה כזו, מזויעה כזו.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם זאת החוקה שאליה אנחנו מייחלים, יותר טוב שלא תהיה חוקה. אי-אפשר לעבור לסדר-היום כך, כי אנחנו, הרוב במדינה – אם אנחנו, הציבור הנאור, מרשה לעצמו לרדת לרמה כזו, אוי ואבוי לה, לאותה מדינה יהודית דמוקרטית שעליה חלמו האבות המייסדים. אם אנחנו נרשה עכשיו ואם אתה תמצא תירוצים, חבר הכנסת פינס-פז, לא תהיה עוד תקומה לנו, ולא חשוב אם שמעת בעבר איזו הסתה או שנדמה היה לך שיש הסתה מצד אחר. חובתנו הקדושה לבוא ולומר להם לא רק "הרף", אלא לבוא ולהקפיד ולראות שאנשים אלה יימחקו מעל פני הציבוריות הישראלית, ויפה שעה אחת קודם, כי בנפשנו היא.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. חבר הכנסת יצחק כהן מבקש להסיר את הצעתי.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אנחנו לא נגמור היום.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני אני, כמובן, משתמש בטקטיקה הזו. ההצעה הזו לא תוסר מסדר-היום. היא תישאר על סדר-היום הציבורי, עד שאותם אנשים, כמו היועץ המשפטי לממשלה שדחה את התלונות שלנו, יגיעו למסקנה – – –

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

— — —

היו"ר ח' דיין:

ברשותכם, חברי הכנסת.

יצחק כהן (ש"ס):

פואד, אתה מפריע לי; עד שהגעת סוף-סוף לכנסת?

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת בן-אליעזר, אתה מעלה את הנושא הבא לסדר-היום. אתה מעכב את עצמך.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אתה צודק.

יצחק כהן (ש"ס):

אני חוזר ואומר, שאני משתמש בטקטיקה הזו כי זה צריך להישאר על סדר-היום הציבורי, עד שהיועץ המשפטי יתעשת ויבין שאין שתי מערכות משפט – אחת לפי תפיסותיו של הציבור הנאור, שמותר לו לעשות מה שהוא רוצה, ולחבר הכנסת יוסי שריד מותר להגיד מה שהוא רוצה. להקים את יחידות ה"היטלר יוגנד" – זה מה שהוא התכוון לעשות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

יצחק כהן (ש"ס):

סליחה. עד שאדוני יבין שטיפוסים כמו חברי חבר הכנסת אופיר פינס-פז, מגישים בג"ץ עם מקום לפנטזיות, ובג"ץ מקבל אותם, כמובן כי זה לפי תפיסותיו של הציבור הנאור. ראוי שיבינו שאין ציבור נאור וציבור לא נאור. כל מי שעוברים עבירה, כמו העבירה החמורה שנעברה של הסתה, גם של יוסי שריד וגם של מיקי בן-יאיר וגם של התנועה המצ'וקמקת הזו "חוקה לישראל", ייחקרו באותם כלים של הרשות המבצעת והרשות החוקרת ויובאו לדין. עד אז, זה יישאר על סדר-היום הציבורי. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק כהן.

אני מזמין את חבר הכנסת משה גפני להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ניסן סלומינסקי.

נסים דהן (ש"ס):

אתה רואה למה צריך לעצור את החרדים? הם השתלטו על הכנסת.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך מה הייתי – – – אני רוצה את ההאזנה שלך.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת גפני – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך מה רציתי להגיד לכנסת, לפני ששמעתי את דבריו של חבר הכנסת פינס-פז. אני רוצה להגיד לך מה רציתי להגיד. רציתי להגיד, שאם, חס וחלילה, ייפגע איזה יהודי חרדי, אני מאשים את ראש הממשלה ואת שר המשפטים בזה. ראש הממשלה היה חייב לצאת נגד התופעה הזו, והוא לא יצא, ושר המשפטים עמד כאן בבוקר ועכשיו, והוא אומר: "זה – תפנו, חקירת משטרה". איזו חקירת משטרה? זו אפליה בין דם לדם. לא היה יכול להיות דבר כזה מאז אני חבר כנסת – תופעה ציבורית כזו שלא יקום שר משפטים ויאמר ויורה לעצור את העצרת הזו,

שקוראת ומסיתה ל אלימות. מה הוא מספר לנו סיפורים: "המשפטים יקבעו"; "תגישו תלונה". הגשתי תלונה. כותב היועץ המשפטי או העוזר שלו בשמו ואומר: חרדים זה לא גזע. אבל, יש הסתה ויש המרדה ויש פה רצון ל אלימות ויש פה כל הדברים האלה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

— — — למה אתה בקואליציה?

משה גפני (יהדות התורה):

— — — אדוני היושב-ראש

אריה דרעי (ש"ס):

רק בגלל מרצ — — — התחברתם אתם והפסדתם את הבחירות רק בגלל מרצ. חבר הכנסת בן-אליעזר, זו האמת לאמיתה.

אורי אור (העבודה):

— — —

אריה דרעי (ש"ס):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

רבותי, תשמעו. אדוני היושב-ראש, אני מבקש את הגנתך.

היו"ר ח' דיין:

זה לא בגלל זה. זה מפני שבמסגדים לא קראו משעה 12:00.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני אומר לך שזה המקרה הקלאסי שבו הדרג שנושא באחריות מיניסטרילית חייב להתערב, ועכשיו, ולעצור את העצרת הזאת. את כל זה רציתי לומר.

אורי אור (העבודה):

אמרת.

משה גפני (יהדות התורה):

אבל, למה לא אמרתי? כיוון שאמר את מה שאמר חבר הכנסת פינס-פז. מה האלטרנטיבה שלנו? השוואה בין הסתה לגזענות, לרצח, לבין השטויות שהוא דיבר פה. זו האלטרנטיבה שלנו? אנחנו נמקים עם ראש ממשלה כזה ועם שר משפטים כזה – לא אתכם.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת משה גפני.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

היו"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, נגמר הדיון בנושא לסדר-היום. ובכן, אנחנו עוברים להצבעה. לפני ההצבעה אנחנו נעבור גם אישור. מכיוון שהשר מקבל את הצעתם של חברי הכנסת לדיון במליאה, אנחנו עוברים לפי הסדר. חבר הכנסת אריה דרעי, דיון במליאה?

אריה דרעי (ש"ס):

חבר הכנסת בן-אליעזר רוצה להוריד את ההצעה.

היו"ר ח' דיין:

אין. גמרנו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה יכול לבקש להעביר לוועדה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אני רוצה את דוד בן-גוריון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

את דוד בן-גוריון נביא לך.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אריה דרעי, בעד דיון במליאה?

אריה דרעי (ש"ס):

כן.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת בנימין אלון?

בנימין אלון (מולדת):

כן.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רפאל אדרי? – איננו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הם ביקשו.

היו"ר ח' דיין:

אי-אפשר להצביע על הצעתו. אני מצטער.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה צריך לשאול אותם לאיזו ועדה.

היו"ר ח' דיין:

אנוכי מסכים.

חבר הכנסת ניסן סלומינסקי?

ניסן סלומינסקי (מפד"ל):

כן.

היו"ר ח' דיין:

מסכים.

דוד טל (ש"ס):

אדוני, אין צורך לשאול אותם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זו הבקשה שלהם.

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה מהירה. ההצבעה החלה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא, שהעלו חברי הכנסת א' דרעי, ב' אלון, ח' דיין

ונ' סלומינסקי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

חבל על הזמן. אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום. היום ארוך. נראה לי שאנחנו עוברים כאן את ליל התקציב מחדש.

משה גפני (יהדות התורה):

הנה הסיבה למה אנחנו לא אתכם. אפילו אם היו רוצחים אותנו, אתה היית נגד, חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 16, מתנגד אחד ואין נמנעים.

יצחק כהן (ש"ס):

חבר הכנסת אופיר פינס-פז, תפסיק להוכיח מוסר כפול. תגלה יושר אינטלקטואלי, חבר הכנסת פינס-פז.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת כהן, משהו נתן לך רשות דיבור?

יצחק כהן (ש"ס):

חבר הכנסת משה גפני.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת משה גפני, זה לא בסדר.

חברי הכנסת, הנושא יידון במליאה, כפי שתחליט נשיאות הכנסת.

הצעה לסדר-היום

פסק-דין המתייחס למעילת מנהלי בנק צפון-אמריקה

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 2472, בנושא: פסק-דין המתייחס למעילת מנהלי בנק צפון-אמריקה – של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. בבקשה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ח' דיין:

לרשותך עשר דקות.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אני רוצה שיירגעו שם בחוץ.

היו"ר ח' דיין:

אני מבקש מהסדרנים לבקש שקט בחוץ, במסדרונות.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

הנושא שאני מבקש לדבר עליו היום הוא, לעניות דעתי, בעל השלכות כבדות בכל הנוגע לעתיד ההשקעות הזרות בישראל. אחרת לא הייתי מעלה אותו היום.

הפרשה העגומה של התמוטטות בנק צפון-אמריקה לפני כעשר שנים – – –

אורי אור (העבודה):

איזה שר עונה לך?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

שר המשפטים היה ונאלץ לעזוב. הוא קרא את ההצעה שלי ונדמה לי שהוא השאיר בידי מזכיר הכנסת איזו הודעה. כך היה, אם אינני טועה.

אני מדבר על הפרשה של התמוטטות בנק צפון-אמריקה. אם להזכיר לכם, הפרשה קרתה לפני כעשר שנים, והיא בוודאי מוכרת לרובנו. ארבעה גנבים שמילאו תפקידים ראשיים בניהול הבנק הורשעו בפלילים ונידונו לתקופות מאסר שונות. במקביל הוציא כבוד השופט המחוזי יעקב בזק פסק-דין אזרחי, שקבע כי על כל הדירקטורים בבנק הזה מוטלת אחריות מלאה, בלתי מוגבלת, לכיסוי כל הנזקים שנגרמו כתוצאה מן ההתמוטטות.

אדוני היושב-ראש, על אותו פסק-דין נמתחה ביקורת קשה מצד משפטנים ידועים, שדעתם היתה כי נעשה עוול לדירקטורים החיצוניים, אלה שלא היו חברי הנהלת הבנק. לכל היותר אפשר להאשימם ברשלנות מסוימת, שתרמה לקלות שבה בוצעו הגנבות, אולם אי-אפשר לראותם כאחראים עיקריים. ובוודאי לא בלעדיים.

אני רוצה לציין, כי ידה של מחלקת הפיקוח על הבנקים בישראל, שמסמכותה ומתפקידה לפקח על הנעשה בכל בנק ישראלי, קצרה מלגלות את הגנבות שבוצעו בבנק צפון-אמריקה במשך שנים. גם רואי-החשבון של הבנק אישרו במשך שנים את המאזנים בלי שגילו את המעילות העצומות.

פסק-הדין האזרחי שהוציא כבוד השופט המחוזי בירושלים יעקב בזק יצר כמה תקדימים, שדעת משפטנים ידועים שם אינה נוחה מהם, וזאת בלשון המעטה. ראשית, קביעת האחריות הטוטלית של דירקטורים, העלולה להפחיד משקיעים זרים. יש בידי כבר היום רשימה של משקיעים שמסרבים להגיע משום הסיבה הזאת.

משפטנים אלה מציינים, כי אחריות כזו של דירקטורים של חברה בע"מ איננה מקובלת בשום מדינה בעולם. לדעתם, ניתן להטיל אחריות מלאה על הדירקטורים רק כאשר הגנבות נעשו על דעתם ובידיעתם. זה לא היה המקרה בבנק צפון-אמריקה, משום שאף אחד מהדירקטורים החיצוניים לא הועמד לדין, וכמובן לא הורשע בעבירה פלילית.

שנית, השופט בזק אישר את מינויו של עורך-דין פרטי, מר יוסף שגב, לנציג כונס הנכסים הרשמי לצורך ביצוע הליכי הגבייה והאכיפה של פסק-הדין. על-ידי כך נוצר מצב משונה, שכונס הנכסים הרשמי של מדינת ישראל הפך לכלי-שרת בידיו של עורך-דין פרטי, כאשר כל פעולותיו של עורך-דין זה ממומנות מן הקופה הציבורית.

פסק-הדין של כבוד השופט בזק חייב את 11 הדירקטורים של הבנק לשלם סכום העולה על 160 מיליון דולר. חלק מהדירקטורים הגיעו לפשרה עם עורך-הדין שגב וכונס הנכסים ושילמו סכומים קטנים יחסית. בשנים האחרונות מתרכזים המאמצים של עורך-הדין שגב וכונס הנכסים הרשמי ביוסף ג'ו נקש.

ג'ו נקש, חברי הכנסת, הוא אחד מסיפורי ההצלחה העסקיים הגדולים של ישראלים בחוץ-לארץ, אם לא הגדול שבהם. חברת הג'ינס שהקים, "ג'ורדאש", נמנית זה שנים עם גדולי יצרני האופנה בעולם. עוד אציין, כי ג'ו נקש ושני אחיו השקיעו במשך השנים עשרות מיליוני דולרים בישראל ותרמו למוסדות חינוך בישראל.

ג'ו נקש החזיק פחות מ-1% ממניות הבנק. הוא לא השתתף במרבית ישיבות הדירקטוריון. הוא יוצג בדירקטוריון על-ידי מר יהושע הלפרין, שנחשף כאחד הגנבים והורשע בדין. מינויו של הלפרין לדירקטור חליף לנקש נעשה כדין, על-פי הוראות בנק ישראל.

אין עוררין על העובדה שמר נקש לא היה מעורב בניהולו השוטף של הבנק, וקל וחומר – לא נטל כל חלק, ולו הקטן ביותר, במעשים הפליליים שנעשו בבנק.

לא מכבר פורסם בעיתון "מעריב" ריאיון מקיף עם נקש, שערך התחקירן רונאל פישר. מן הריאיון מצטיירת תמונה עגומה מאוד, של ישראלי מצליח, פטריוט, שהפך לקורבן על לא עוול בכפו.

לצורך ההליכים נגד נקש הוציאו כונס הנכסים הרשמי, עורך-הדין שמואל צור, ונציגו, עורך-הדין שגב, מיליוני דולרים במדינות זרות, ללא כל ביטחון שהוצאת הסכומים הללו תצדיק את עצמה. מן החומר שפורסם עד כה עולות שאלות קשות לגבי הפעולות האלה. לא ברור אם מישהו בעל סמכות מפקח על החלטותיו וצעדיו של כונס הנכסים. עוד פחות מזה ברור אם החלטותיו, כולן או חלקן, התקבלו בסבירות ובשיקול דעת כראוי.

ביולי 1994 נאלץ הכונס להפקיד ערבות של 10 מיליוני דולר מכספי המדינה בקופת בית-משפט בניו-יורק, להבטחת פיצוי לנזקים פוטנציאליים העלולים להיגרם למר נקש. סכום זה מופקד שם עד לסיום הפרשה, ולמדינה אין גישה אליו.

לא מכבר הוציא בית-המשפט המחוזי בירושלים צו, שלפיו קופת הפירוק של בנק צפון-אמריקה תישא בכל ההוצאות שייגרמו לכונס הנכסים כתוצאה מכל התביעות שיוגשו נגדו. משמעותו המעשית של צו זה היא, כי קופת המדינה, כלומר, אזרחי ישראל, יישאו בהוצאות אלה. אינני מערער כמובן על צו זה, אך מותר לנו, חברי הכנסת, להעלות את השאלה אם יש פיקוח ממשלתי ופרלמנטרי נאות על פעולותיו של הכונס, על מנת שלא ייגרמו לקופת המדינה נזקים מיותרים.

מעין במסמכים עולה שאלה נוספת: האם יש פיקוח נאות על כונס הנכסים ועל נציגו בכל הנוגע למשא-ומתן על פשרה בתיק זה?

ועוד דבר אחד, בעל משמעות רבה לעתיד: השופט בזק החליט להפריד את הדיון בפרשת בנק צפון-אמריקה לכמה שלבים. רק בשלב האחרון ינוהלו התביעות נגד צד שלישי שהוגשו על-ידי חלק מהנתבעים. משמעותן של תביעות אלה היא, כי ייתכן שכל הסכום שבו חויבו הדירקטורים, או חלקו, יוחזר להם, אם ייקבע כי יש גורמים אחרים שהם האחראים האמיתיים להתמוטטות הבנק. הודעות צד שלישי הוגשו נגד משרד האוצר, המפקח על הבנקים, משרד הכלכלה והתכנון, מבקר הפנים של הבנק, חשב הבנק, רואה-החשבון החיצוני של הבנק ואחרים.

כרגע תלוי ועומד בבית-המשפט העליון ערעור שהגישו נקש ודירקטורים אחרים על פסק-הדין של כבוד השופט בזק. התביעות נגד צדדים שלישיים טרם החלו להתברר, אולם משפטנים רציניים אומרים, כי בהחלט יש סיכוי שצדדים אלה, בעיקר מחלקת הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אכן יחויבו בתשלום סכומים גדולים לאלה שחויבו בדין בפסק של כבוד השופט בזק.

זאת ועוד: לא מכבר הוגש לבית-המשפט העליון מסמך, מטעם פרקליטיו של נקש, הטוען כי מן הנתונים הכספיים שהגיש כונס הנכסים עצמו עולה, שהנזק שנגרם למדינה כתוצאה מהתמוטטות בנק צפון-אמריקה אף איננו מתקרב לסכום של 160 מיליון דולר. אם מסמך זה יתקבל על-ידי בית-המשפט העליון, יוטל צל כבד נוסף על פסק-הדין של השופט המחוזי.

מן הפעולות שביצעו עד כה כונס הנכסים ועורך-הדין שגב מתקבל הרושם, כי הם מוציאים סכומים גדולים מאוד למימון ההליכים נגד נקש והדירקטורים האחרים, גורמים במקביל להוצאות כבדות לנקש ולאחרים, וכל זאת במצב שבו בהחלט ייתכן שיוצא צו המחייב את בנק ישראל, ואולי גורמים ציבוריים נוספים, לשלם בחזרה, אולי בתוספת ריבית ופיצויים, את כל הסכומים שיצליחו לגבות.

לנוכח זאת, אדוני היושב-ראש, נדמה לי, כי הגיע הזמן לבחון מחדש ובכובד ראש את הנושא הזה.

אני מאמין, כי בחינה כזאת עשויה להביא לחיסכון כספי רב למדינה ולאזרחיה. במרוצת הזמן היא גם תעודד השקעות זרות במדינת ישראל.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת בן-אליעזר.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

הרשה לי לומר את המשפט האחרון. אציין, כי גם בית-המשפט העליון, שבו תלוי ועומד הערעור, המריץ את הצדדים להגיע לפשרה ביניהם.

לנוכח כל זאת, אני מציע, כי הכנסת תקרא לשר המשפטים ולשר האוצר להקים צוות מומחים בין-משרדי, שיבדוק את הפרשה על כל היבטיה, ובינתיים להגיש את כל החומר הזה ולהניחו לבדיקת ועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. חברי הכנסת, מכיוון שהשר לא נמצא, מבחינתו הוא מסכים לכל הצעה שהמציע מעלה.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

כלומר, השר מסכים להצעה שלי – – –

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים ממילא להצבעה. מה כבודו רוצה?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אני רוצה להעביר את המושא לוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ח' דיין:

הולכים להצבעה. בבקשה.

קריאה:

איזו ועדה?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

ועדת הכספים של הכנסת.

בנימין אלון (מולדת):

אתה יכול להציע רק דיון במליאה. מישהו אחר יכול להציע דיון בוועדה.

היו"ר ח' דיין:

הוא יכול להציע להעביר את המושא לוועדה, כי זו הצעה רגילה לסדר-היום.

בנימין אלון (מולדת):

אני אביא הצעה אחרת.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה, חבר הכנסת אלון. מישו חייב להציע לוועדה, כי הוא לא יכול להציע להעביר את הנושא לוועדה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע, שההצעה הזאת תבורר בוועדת הכספים.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת בנימין אלון.

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד דיון בוועדה? מי נגד? לאחר מכן נעבור להצבעה, האם לקיים את הדיון במליאה או לא. נראה, לפי התוצאות.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר בנושא פסק-הדין המתייחס למעילת מנהלי בנק צפון-אמריקה תועבר לדיון בוועדת הכספים. תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ח' דיין:

נעבור לנושא הבא בסדר-היום. אני מזמין את שר העבודה והרווחה לענות על שאלות.

פתרונות השמה לילדים ללא מסגרת

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו באדר א' התשנ"ז (5 במרס 1997):

בפנייתו של מר יצחק קדמן אלי נאמר, כי העדר מסגרות טיפוליות מתאימות וסירובן של פנימיות שונות לקלוט ולהתמודד עם ילדים עם בעיות קשות ומורכבות גורמים לכך, שעשרות ילדים המצויים בסיכון גבוה חשופים יום-יום לניצול, למכות ולהידרדרות לרחוב.

ילדים אלה, שרבים מהם בגיל חינוך חובה, לא משולבים בשום מסגרת חינוכית או טיפולית.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?

2. מה הם הצעדים שינקוט משרדך בנדון?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

2-1. כידוע לכם, העמדתי את הטיפול בילדים בסיכון בראש סדר העדיפויות של המשרד ואף קיבלתי אישור מראש הממשלה לתוספת תקציבית לנושא.

לגבי מסגרות טיפוליות, אני שמח להודיעכם, כי הנושא הוסדר, ובקרוב יפורסמו המכרזים לפתיחת המסגרות למוסדות שיש צורך לגביהן במכרזים.

היו"ר ח' דיין:

אין שאלה נוספת. חבל.

סגירת בית-הספר "אורט דשנים"

חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"א באייר התשנ"ז (28 במאי 1997):

נודע לי, כי יש כוונה לסגור את בית-הספר התיכון "אורט דשנים" במפרץ חיפה.

רצוני לשאול:

1. מה הם הנימוקים לסגירת בית-הספר?

2. האם יימצא פתרון חלופי לתלמידים הלומדים בבית-ספר ולתפקידים המיוחדים שהוא ממלא עבור תלמידים שלא מצאו את מקומם במסגרות חינוכיות אחרות?

חבר הכנסת ד' ראם שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"א באייר התשנ"ז (28 במאי 1997):

פורסם, כי משרדך ורשת "אורט" החליטו לסגור את בית-הספר התעשייתי "אורט דשנים" בקריית-אתא בתום שנת הלימודים הנוכחית, בשל מגבלות תקציב.

בית-הספר הוא מפלט אחרון לנערים שנפלטו ממוסדות החינוך ביישוביהם.

רצוני לשאול:

1. האם יפעל משרד העבודה והרווחה למניעת סגירת בית-הספר?

2. אילו פתרונות יציע משרדך לתלמידים שיישארו ללא מסגרת לימודית המתאימה להם?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בית-הספר "אורט דשנים" לא נסגר, אלא הוא יצורף לבית-הספר "עמל" בקריית-חיים, במסגרת ארגון מחדש של תחום החניכות בצפון הארץ. צירוף זה יאפשר התייעלות וניצול טוב יותר של תקציב המשרד בתחום ההכשרה המקצועית לנוער.

קו חירום לנשים נפגעות אלימות

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ח באייר התשנ"ז (4 ביוני 1997):

הובא לידיעתי, כי משרדך מתכוון לסגור את האגף לנשים ולנערות במצוקה ולהפסיק את המימון לקו החירום לנפגעות אלימות בחיפה ובצפון, המשרת אוכלוסייה רחבה, לרבות שירותים חיוניים ביותר בערבית, ברוסית ובאמהרית, וזאת בניגוד מוחלט למדיניות המוצהרת של הממשלה בתקשורת.

רצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. מה ייעשה כדי למנוע את הפגיעה בשירותים החיוניים?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המידע אינו נכון. אין כוונה לסגור את האגף לנשים ולנערות במצוקה שכן אין אגף כזה. כיום הטיפול בנשים ובנערות במצוקה נערך במסגרת אגף התיקון.

להפעלת קו החירום נמצא פתרון תקציבי, בשיתוף עם עיריית חיפה.

2. לא תהיה פגיעה בשירותים חיוניים. נהפוך הוא – במסגרת הרה-ארגון של המשרד שאיפתנו היא לייעל ולשפר את השירותים הניתנים לכלל האוכלוסייה, בין השאר גם הנשים והנערות במצוקה ובסיכון.

זכויות מתלמדים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ח באייר התשנ"ז (4 ביוני 1997):

צעירים וחסרי מקצוע המתקבלים לעבודה כמתלמדים סובלים לרוב מקיפוח.

רצוני לשאול:

1. כיצד ערוך המשרד להגן על זכויות המתלמדים, ובעיקר על זכותם לקבל שכר מינימום?

2. מה יעשה המשרד ליידע מתלמדים לגבי זכויותיהם על-פי חוק?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. חוק שכר מינימום נאכף על-ידי אנשי המחלקה לאכיפת חוקי עבודה במשרדנו. במקרים שלא משולם שכר מינימום כחוק נתבע המעביד לשלם לעובד את מלוא הפרשי השכר.

דפי מידע לגבי חוק שכר מינימום מתפרסמים באופן שוטף במועצות הפועלים ובארגוני מעסיקים. כן מתפרסם המידע מדי פעם בעיתונות.

סגירת העמותה העכואית למלחמה בסמים

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר העבודה והרווחה ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

לאחרונה הורה משרד העבודה והרווחה על ביצוע צו הסגירה המינהלי לעמותה העכואית למלחמה בסמים אשר ניתן על-ידי בית-המשפט ב-30 באפריל 1996 מאחר שלא ניתן רשיון לעמותה.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא קיבלה העמותה את הרשיון המבוקש?

2. האם יובטח המשך פעילותה של העמותה?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העמותה לא קיבלה את הרשיון המבוקש והוצא צו סגירה, לאחר שדוחות חוזרים של ענף הפיקוח על נפגעי סמים הצביעו על כך, שהמקום אינו עומד בדרישות המתחייבות בחוק. הסגירה נעשתה על-פי חוק הפיקוח על המוסדות לטיפול במשתמשים בסמים, התשנ"ג-1993. הצו הוצא בישיבת בית-המשפט ב-31 באוקטובר 1996, לאחר שבעבר ניתנו למנהל המוסד כמה התראות על אי-עמידתו בדרישות החוק.

2. העמותה העכואית למלחמה בסמים פועלת ללא קשר למוסד למלחמה בסמים בעכו.

מעון נעול לנערות

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

בית-המשפט המחוזי בבאר-שבע נאלץ לאחרונה לדון נערה בת 16 למאסר בפועל רק משום שאין מעון נעול לנערות.

מאחר שהנושא הזה נמצא על סדר-היום כבר שנים, רצוני לשאול:

1. מתי ייפתח סוף-סוף מעון נעול לנערות?

2. מה יעשה המשרד כדי לשפר ולהרחיב את הטיפול בנערות גבוליות יהודיות וערבית, ובכך להציל מהידרדרות חברתית ולמצב ללא מוצא?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המעון הנעול לנערות ייפתח באמצע שנת 1998.

2. המשרד מטפל כל הזמן בנערות גבוליות.

ב-1997 נפתח הוסטל ל-12 נערות באשדוד, הוסטל ל-14 נערות בשפרעם, הורחבה הקליטה במרכז להתערבות במשבר ב"צופיה", ובמרכז לטיפול במשתמשים בסמים, "מלכישוע".

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, אדוני השר.

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעה לסדר-היום בנושא קיצוץ בתקציב לילדים בעלי עיכוב התפתחותי. ראשון המציעים, חבר הכנסת מקסים לוי – איננו; חבר הכנסת יצחק וקנין – איננו; חבר הכנסת שמריהו בן-צור – איננו; חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. תודה רבה, אדוני השר.

הצעות לסדר-היום

פתיחת התיאטרון הלאומי "הבימה" בשבת הקרובה

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 2633 ו-2634, בנושא: פתיחת התיאטרון הלאומי "הבימה" בשבת הקרובה – מאת חבר הכנסת שמואל הלפרט. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת דוד טל.

יצחק וקנין (ש"ס):

סליחה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

סליחה, סליחה. יש תקנון. השר כבר איננו. קראתי את השמות. אתה חייב להיות נוכח פה. אני מצטער. אני ממש מצטער. השר כבר איננו.

יצחק וקנין (ש"ס):

דקה – – –

היו"ר ח' דיין:

זו לא דקה. קראתי לכולם, והמזכירה רושמת. אני מצטער. פשוט לא היית, וחבל מאוד. בבקשה. כבר עברנו לנושא הבא בסדר-היום.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מה צריכים לעשות מנהלי תיאטרון הרוצים להפעיל אותו בשבת אולם חוששים מתגובות נגד של משרד העבודה והרווחה ושל הציבור החרדי?

מנכ"ל תיאטרון "הבימה" יעקב אגמון, וכנראה עוד כמה מחברי ההנהלה, מצאו פתרון מקורי, ברוח הזמן של הסתה נגד הציבור הדתי, כדלהלן: גילו לכתב תחנת השידור "גלי צה"ל", כי התיאטרון אכן רוצה להציג בשבת, אולם הדבר מנוגד לחוק שעות העבודה והמנוחה הקובע כי כל פועל או שחקן שיחלל את השבת צפוי לשישה חודשי מאסר או קנס כספי של 10,000 ש"ח.

גם עיתוני השידור נבחר בקפדנות: יום שני בבוקר, בתוכנית "יומן הבוקר" של "גלי צה"ל", עיתוני המאפשר לחברי כנסת להגיב ולפעול בכנסת בנושא זה.

הם ציפו, כנראה, כי אבירי השמאל ויתר יפי הנפש, השומרים רק על חוקים הנראים להם כנכונים, יצאו מייד נגד "חשכת ימי הביניים של חוק שעות העבודה והמנוחה", שאינה מאפשרת לקיים את "התרבות הישראלית" בעיר תל-אביב. הם קיוו, כי בעקבות חברי הכנסת תבוא מתקפה אנטי-דתית בעיתונות ובתקשורת, שתלעג לחוק השולח למאסר מי שרוצה להציג הצגות בשבת, ולחלופין קונסת אותו בסכום ניכר. הם חשבו, שאולי גם השחקנים עצמם "יעלו על הבמות והמסכים" וישליכו את עצמם מנגד על מזבח חילול השבת. הם היו בטוחים, שהימים שבהם מתנוססות מודעות ענק של הסתה בכל רחוב, ומעל דפי כל עיתון, הקוראות "לעצור את החרדים", הם בדיוק העיתוני המתאים לנסות להפעיל את התיאטרון בשבת ולבלום את ההתנגדות של הציבור הדתי.

אולם מר אגמון וחבריו הופתעו. שוד ושבר. כל התוכניות והחשובים התנפצו אל סלע המציאות.

חברי הכנסת לא רק שלא יצאו נגד החוק, אלא שכמה מהם אף נתנו לו גיבוי ויצאו בהתקפה בכיוון הפוך – נגד הכוונה להפעיל את "התיאטרון הלאומי" בשבת. עובדה היא, שההצעות לסדר-היום בנושא זה הוכרו על-ידי נשיאות הכנסת כדחופות והעניין נדון כאן זה עתה.

מובן שהשמאלנים הידועים במגמתם להרחיב את חילולי השבת בתל-אביב, הרבים ממילא, ובכל רחבי הארץ, השמיעו כמה דברים בכיוון זה, אולם בכך יצאו ידי חובתם. אני מקווה מאוד, שהם לא "יתקנו" זאת דווקא עכשיו, במליאת הכנסת.

גם כלי התקשורת התייחסו לכך בצורה קורקטית למדי; אולי מכיוון שהם היו עסוקים במשבר הממשלתי ואולי מסיבות אחרות.

אפילו השחקנים הודיעו, שבכלל אינם רוצים לעבוד ולהציג בשבת, בין שהם רוצים לנוח בשבת ובין שאינם רוצים להפר את החוק.

ובכן, מה יעשו עכשיו מר אגמון וחבריו? מסתבר, שהם עדיין לא התייאשו. אתמול קראנו בעיתונות, שהם מודיעים, שהם לא התכוונו להפר את החוק אלא מדובר רק בתקופת ניסיון. כמו כן, לא יכפו על שום שחקן שלא ירצה בכך להציג בשבת.

אני מקווה שהדברים ברורים. הם לא רוצים להפר את החוק, אלא רק קצת, לתקופת ניסיון. נראה שלהם ידוע, כי מותר במדינת ישראל להפר חוקים לתקופת ניסיון. גם טובה גדולה הם עושים לכולנו: לא יכפו על שחקנים שלא ירצו בכך לחלל שבת. ומה על האחרים שיסכימו? האם להם מותר להפר את החוק?

אגמון וחבריו רוצים רק תקופת ניסיון. הם רוצים לבדוק מה יהיו התגובות. איך יגיבו המתנגדים והמצדדים בעד? ובעיקר, וזה עיקר העיקרים, הם רוצים להתחיל כדי שיוכלו לטעון שאחרי שהתחילו להציג אין טעם להפסיק אותם. כך רוצים גם הם להיכנס לסטטוס-קוו של חילולי השבת בתל-אביב.

העובדה שמשרד העבודה והרווחה דחה כבר לפני שנה בקשה של "הבימה" להפעיל את התיאטרון בשבת "נשכחה" ממנהלי התיאטרון. הם עוסקים בשלהם ומבקשים לעקוף כל חוק וכל דין.

אני קורא לשר העבודה והרווחה לעמוד על המשמר ולמנוע כל ניסיון להפעלת תיאטרון "הבימה" בשבת, דבר שיש בו הפרת סטטוס-קוו ועבירה על חוק שעות עבודה ומנוחה. אולי דווקא הניסיון הזה יביא להפסקת פעילותם של תיאטרונים אחרים, הן כדי שלא תימשך הפרת החוק ובעיקר כדי למנוע המשך חילול השבת.

בהזדמנות זו אני קורא לראש הממשלה ולכל חברי הממשלה לגנות ולצאת בכל תוקף נגד מסע ההסתה המתנהל בימים אלה נגד הציבור החרדי, כדי למנוע הידרדרות שעלולה להביא, חס וחלילה, למלחמת אחים ולשפיכות דמים.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שמואל הלפרט. אני מזמין את חבר הכנסת דוד טל. בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אישי הכנסת, תיאטרון "הבימה", מוקד לפעילות תרבותית ענפה שכבודה במקומה מונח, מוגדר כתיאטרון לאומי, תיאטרון האמור לשקף את ערכיה וחוקיה של מדינת ישראל ולהיות נושא דגל ומשל ודוגמה לשאר מוסדות התרבות בארץ.

בפועל עושה הוא ההיפך הגמור בחללו את השבת, אחד הערכים הנעלים של העם היהודי ובהכריזו כי אין חוקיה של מדינת ישראל נחשבים בעיניו ואין חוק שעות עבודה ומנוחה נחשב בעיניו, וכך הופך הוא את הנהלת התיאטרון, עובדיו ושחקניו לעבריינים.

הוא מכריז כי רצונותיהם של עובדים ושחקנים שאינם מעוניינים לעבוד בשבת אינם נחשבים תוך שהוא רומס ברגל גסה ערכי יסוד דמוקרטיים, זכויות האזרח וחירות האדם.

אדוני היושב-ראש, יש איום מוסווה על עובדי התיאטרון, כי מי שלא יעבוד ביום המנוחה השבועי שהוא זכאי לו על-פי דין – יפוט מעבודתו.

התיאטרון מכריז קבל עם ועדה, כי המושג לאומי אינו מתייחס אלא לאותם אלה שעבורם אין לדת ישראל ולא כלום עם הלאומיות היהודית.

מפעילי התיאטרון בשבתות מודים במעשיהם, כי ההקצבה הנדיבה שלה הם זוכים ממשרד החינוך, הקצבה, רבותי, של 22 מיליון ש"ח, אין משמעותה שעליהם להישמע לחוקיה של המדינה המעניקה להם תמיכה זו. 22 מיליון ש"ח, אגב, אדוני היושב-ראש, זה התקציב של כל המכונים התורניים.

אותם נאורים ונושאי דגל התרבות המאמינים בפלורליזם ובליברליזם מוצאים, כי מושגים אלה של פתיחות שייכים לכל מגזרי האוכלוסייה מלבד מגזר אחד – המגזר הדתי. על המגזר הזה אפשר להפעיל כפייה וחובה על-פי דעתם להפעיל כפייה אנטי-דתית. עובד תיאטרון שמעוניין לשהות בחברת משפחתו ולקיים שבת כהלכתה חייב לעבוד בשבת, ולא – יפוט. המתקדמים יאמרו: אין זו כפייה אנטי-דתית, אלו הקדמה והפלורליזם והנאורות.

חברי הכנסת, אם מעוניין תיאטרון "הבימה" לפעול בשבת ידע לו, שהציבור הדתי בארץ לא ישתוק ויתאמץ להפעיל נגדו חוק שעות עבודה ומנוחה. נוריד משמו את התואר תיאטרון לאומי ואת הפריבילגיות הנובעות מכך ונשווה את תקציביו עם שאר תיאטראות וקרקסאות.

אדוני היושב-ראש, ברשותך, משפט וחצי לסיום. אני רוצה, במשפט וחצי, להגיב על הדברים הבוטים שהשמיע חבר הכנסת שריד בתוכנית הרדיו של כרמית גיא. לחבר הכנסת שריד לא מפריע להשמיע את הדברים הללו. מחד גיסא, הוא ממשיך לבקש להוציא את סיעת ש"ס אל מחוץ לחוק, ומאידך גיסא הוא רודף אחרינו בסיעתנו, סיעת ש"ס בהסתדרות, כדי לרוץ אתנו בסיעה אחת משותפת. אתם מבינים? מצד אחד הוא אומר, שצריך להוציא אותנו מחוץ לחוק, אבל כשזה נוח לו, כשמדובר במאחזים פוליטיים, כשמדובר בעמדות מפתח, כשמדובר ביכולת השפעה, כשמדובר בכיבודים פוליטיים – הוא רוצה להצטרף אלינו. לא רק להצטרף, אלא להיות טפיל על גבנו, עלוקה על גבנו, ללכת אתנו, מפני שהם לא מסוגלים להביא רבע מנדט היום בהסתדרות, והם יודעים שאנחנו נביא. הם רצים בכל כוחם, הם שולחים מתחננים ומבקשים על נפשם – כדי שהם לא יימחקו מההסתדרות – כדי להצטרף לסיעת ש"ס בהסתדרות ולרוץ אתה כדי להגן על אותם עובדים.

אותו יוסי שריד, כשמדובר בנושאים הללו, כל יוסי שריד הגדול מתגמד עם האידיאולוגיה שלו והיה. כלא היה.

אדוני היושב-ראש, אני לא אתפלא אם חבר הכנסת שריד יעלה כאן על הדוכן בעוד שבוע, בעוד שבועיים, ויתריס כנגד הסתה כזאת או אחרת. לו יש מוסר אחד, ויש עוד מוסר נוסף, הוא בוחר בשניהם, במה שהוא רוצה, הכול לפי הזמן והכול לפי מה שמתאים לו.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד טל.

חברי הכנסת, אין שר שמשיב על הצעתכם. נעבור להצבעה בהתאם להחלטתכם – לאיזו ועדה, האם לוועדה או לדיון במליאה. במה כבודו מעוניין, חבר הכנסת הלפרט?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

היו"ר ח' דיין:

אתה מסתפק בתשובת השר?

דוד טל (ש"ס):

כל מי שעולה מעוניין בדיון במליאה, אלא אם כן יש הצעה אחרת להעברה לוועדה.

היו"ר ח' דיין:

רבותי, אין הצעה אחרת, אנחנו עוברים להצבעה – דיון במליאה או הסרה. ההצבעה החלה. בבקשה, חברי הכנסת.

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

קריאה:

היו"ר ח' דיין:

עכשיו מאוחר. שאלתי, מי רוצה להציע הצעה אחרת. רבותי, תהיו עירניים.

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, הנושא יידון במליאה.

הצעה לסדר-היום

קיצוץ בתקציב לילדים בעלי עיסב התפתחותי

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום בנושא: קיצוץ בתקציב לילדים בעלי עיסב התפתחותי. הדובר שנמצא כאן – חבר הכנסת יצחק וקנין, בבקשה; הצעה מס' 2591.

יצחק וקנין (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר העבודה והרווחה, חברי הכנסת, ראשית, אני מודה ליושב-ראש שאפשר לי לדבר. נכחתי כמעט במשך כל הדיון היום ובדיוק ברגע שיצאתי – קראו לי לדבר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחד מסממניה של חברה בריאה הוא הדרך שבה היא מטפלת בשכבות הפגיעות שלה. מדי יום אנו שומעים על ליקויים כאלה ואחרים בדרכי טיפול בכל מיני אוכלוסיות, אך היום אני מבקש להיות לפה לאוכלוסייה יקרה שנרמסה מאז קום המדינה עד אשר שר העבודה והרווחה הנוכחי שם לו למטרה להפסיק את הטיפול הנקודתי שבו נקט הממסד בטיפולו בילדים מפגרים והחליט לטפל, בצורה יסודית וחוקית, בבעיה ארוכת שנים שנגרמה בשל אוזלת ידה של הרשות המבצעת.

בעיית המפגרים בארץ-ישראל מעולם לא קיבלה יחס הולם לא מהרשות המחוקקת ולא מהרשות המבצעת. כל פעם שהבעיה התעוררה טיפלו בה טיפול נקודתי ולא השכילו לרדת לשורש הבעיה ולפתור אותה אחת ולתמיד, כפי שעשה ועושה השר הרב אלי ישי.

חברי חברי הכנסת, כיצד ייתכן שמאז קום המדינה עד היום לא נחקק חוק המסדיר את הטיפול בילדים בעלי עיכוב התפתחותי? משיחות הרבות עם שר העבודה והרווחה, השר אלי ישי, הבנתי, כי הוא מתכוון להגיש הצעת חוק בעניין ולקדם את החקיקה בנושא. הנושא כבר אושר, ועל כן אני מבקש לברך את השר מעל בימה זו ומציע לו את עזרתי בקידום יוזמה מבורכת זו.

בשבוע שעבר נדהמתי לקרוא בעיתון "הארץ" כמה סיפורים מזעזעים בנושא ילדים בעלי עיכוב התפתחותי שבעיית האלימות שנלוותה למצבם הובילה אותם לפצוע ואף להרוג את אחיהם. על כן אני רואה בעין יפה את פועלו של השר במאבקו לשרש בעיה זו ובעיות רבות אחרות.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ברצוני לקרוא בפניכם מכתב ששלחה "אקי"ם", האגודה הלאומית לקידום מפגרים בישראל, לשר העבודה והרווחה הרב אלי ישי, מכתב המדבר בעד עצמו והמוכיח מעל לכל ספק, שהשר השקיע ימים ולילות בטיפולו בבעיה כאובה זו.

להלן תוכן המכתב: "לכבוד מר אלי ישי, שר העבודה והרווחה, ירושלים. נכבדי, בשם הנהלת 'אקי'ם' אנו מוצאים לחובה נעימה להודות לך על הגישה הממלכתית, האנושית והחכמה בהתייחסותך לבעיית ההשמות בדיוור החוץ-ביתי למפגרים. נכונתך להעניק לפתרון הבעיה את כל כובד משקלך הציבורי והאישי היו ללא ספק גורם מרכזי שהביא, בסופו של דבר, לפתרון הבעיה.

"נתקלנו בעבודתנו בשרי עבודה ורווחה לא מעטים, ואתה הינך השר היחיד שתפס את השור בקרניו. נכונתך ליזום חקיקה שתסדיר את הנושא לטווח הארוך, תוך כדי פתרון מיידי של המצוקה היא עניין שאנו מייחלים לו זה זמן רב.

"הסבלנות והתבונה שגילית בפגישותיך עמנו והנחייתך את עובדיך לביצוע הן נכס בלתי מבוטל לעם ישראל.

"תודה מעומק הלב על כל מה שעשית וכל מה שללא ספק עוד תעשה בעתיד." על החתום – יאיר גלבוע, מנכ"ל "אקי"ם", ואהרן רוזן.

רבותי, הדברים כתובים במכתב מדברים בעד עצמם.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, בבקשה.

יצחק וקנין (ש"ס):

אני מסכם. על כן, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לחזק את ידי שר העבודה ולברך אותו – שהקדוש-ברוך הוא יכון את מעשיו ויקוימו בו דברי התפילה: "והעוסקים בצורכי ציבור באמונה, הקב"ה ישלם שכרם". תודה.

היו"ר ח' דיין:

אמן. תודה רבה. אני מזמין את השר להשיב על ההצעה לסדר-היום, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הבעיה הקשה והכאובה של אוכלוסיית המפגרים במדינה היא אחת הבעיות הקשות שאני מכיר, ולדעתי גם אחת הבעיות הכאובות ביותר שהמשרד שאני עומד בראשו מטפל בה. לצערי הרב, במשך עשרות שנים היה טיפול נקודתי בלבד באוכלוסייה הזאת. אני באמת לא יודע מה הסיבה, אני לא יודע למה הגיעו למצב כזה.

אני לא אצטט סיפורים, אבל לפחות סיפור אחד של משפחה מתוך מאות מכתבים שאני מקבל. כשילד מפגר, חריג, נמצא בבית – אני כבר לא מדבר על כך שאם הוא סיעודי המצב הרבה יותר גרוע ומורכב בכלל, המשפחה, אבא ואמא, צריכה לקחת אותו ולהרים אותו או אותה, לקלח ולהלביש ולטפל. אם הוא לא סיעודי, הם צריכים להתמודד בכוח פיסי שאין להם עם אותם ילדים. ילד כזה דופק את הראש בקיר, נושך בסביבה שלו, את ההורים שלו, את הילדים, לוקח את האח התינוק ומאיים לזרוק אותו מהחלון, שוכב על האח התינוק בבית, הורס, משמיד רהיטים וציוד בתוך הבית. וההורים, בסבלנות, משקיעים את כל מה שיש להם כדי לטפל בילד כזה. אפשר ללמוד הרבה מההורים האלה – איך הם משקיעים סבלנות.

איך אפשר בכלל לדון הורה כזה? כשבאו להפגין מול משרדי, חלק מההנהלה באו ואמרו לי: אנחנו מצטערים שגורמים לך עוול בכך שמפגינים מול המשרד. אמרתי: לי נגרם עוול? עשרות בשנים נעשה עוול בל-יתואר, איך אתם מתמודדים עם הדבר הזה? אתם יכולים להפגין פה יום-יום, ואני לא נפגע, זה אולי רק יעזור לי להתמודד עם הבעיה שלכם.

אני לא רוצה להאריך בסיפורים. אני חושב, שהמקרים המזעזעים הללו הם קשים וכאובים ואין כדוגמתם. מייד הבנתי, שעל מנת לטפל בבעיה הזאת אחת ולתמיד ולא לעשות מסיבות שלכאורה חוסל תור המפגרים, צריך ללכת בשני מישורים – האחד הוא חקיקה, כדי שהבעיה תיפתר אחת ולתמיד. אני לא מכיר, אדוני היושב-ראש, ילד שעולה לכיתה א' שאומרים לו: אין מקום בכיתה, תמתין עד השנה הבאה ותבוא. אין מושג כזה. ופה, כשמדובר באוכלוסייה קשה, קשה מאוד, שקורסת תחת הנטל, במשפחות מתפרקות, סובלות סבל בל-יתואר, אומרים להן: אין תקציב. ומאות משפחות נהרסות ומתפרקות.

כשאני החלטתי לטפל בזה – גם דיברתי על כך בישיבת הממשלה הקודמת – אמרתי: רבותי, מי שצריך להכריע ולתבוע, האם יהיה תקציב וכמה – אני מציע לו לקחת ילד כזה ליום אחד לימוד בבית, ליום אחד – – –

היו"ר ח' דיין:

לשבוע.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לא שבוע, הוא לא יחזיק מעמד גם ביום הראשון. ייקח ילד כזה ליום אחד הביתה ויחזיק אותו, כבייביסיטר, שעתיים, שלוש שעות, ובואו נראה מה קורה אתו. אז הוא יבין, איך מתמודדים עם הדבר הזה. במקביל הצעתי על שולחן הממשלה, לוועדת שרים לענייני חקיקה, חוק שיסדיר את הנושא אחת ולתמיד. אבל עד שיעבור החוק, בינתיים מאות משפחות קורסות תחת הנטל הנורא הזה.

תודה לאל, בעזרת השם הצלחתי להביא תקציב של 10 מיליונים השנה, 18 מיליון לשנה הבאה, ביחד 28 מיליון שקל, על מנת לפתור את הבעיה בטווח של השנה-השנתיים הקרובות. אבל במקביל אין לי שום ספק, שבעזרת השם החוק יעבור, ולקראת השנים הבאות הבעיה תבוא על פתרונה.

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שהצעת החוק שהגשתי היא הצעת חוק ממשלתית. אני מוכרח לומר בצורה הכי ברורה דבר שאולי לא נוהגים לומר, ואני כחבר ממשלה לא יכול אולי במקרה מסוים לעשות משהו, אבל אני מודיע פה – אני מאמין שזה יעבור בוועדת השרים לענייני חקיקה. אבל אם זה לא יעבור שם, אין לי ספק שזה יעבור כהצעת חוק פרטית של אחד מחברי הכנסת, שאני אגיש לו אותה, ואולי נפעל לא על-פי הפרוטוקול ועל-פי הנוהל והנהל. אני כן אעביר זאת לאחד מחברי הכנסת שיביא זאת כהצעת חוק פרטית, ואין לי שום ספק שזה יעבור בתמיכה אדירה של כל חברי הכנסת שיהיו נוכחים במקום וכמובן בעזרת השם יעבירו את זה. אז אוכל לבוא ולומר שעשינו מה שמוטל עלינו.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת ולדבר על ההסתה שדיברו עליה חברי לפני. חבל שחבר הכנסת אופיר פינס איננו פה, הייתי בטוח שדווקא במקרה הזה הוא יקום ויאמר: רבותי, זה צועק לשמים, אני בעד סובלנות והבנה. אני קורא פה לאותו ארגון שקורא לעצמו "חוקה לישראל" לחזור בו מהכנס הזה, או שמא אם מקיימים את הכנס – לקום שם ולהתנצל על ההסתה. זה מזכיר לנו באמת ימים אפלים וקשים מאוד. "לעצור את החרדים" – רבותי, ככה התחיל אסון כבד לפני עשרות שנים.

כשחבר הכנסת יוסי שריד קם ואומר: סיירת "שמשון" ועוד, למה הוא מתכוון בעצם? לנשק חם? לירי? הוא קם והתבטא על רצח סוחרי הקרקעות? הוא קם והתבטא נגד יושב-ראש הרשות? על פיגוע חבלני, הוא קם ומתבטא נגד ושואל מה קורה ואיך עוצרים את זה? הוא לא היה מעז אפילו לבוא ולומר שזה חוקי להעמיד מולם סיירות, מול התפרעויות כאלה ואחרות בכל מיני מקומות. הוא היה אומר לשים טנקים? גם אם ירצחו בחיילים שלנו, הוא יאמר: רבותי, לא בנשק חם, ואתם אל תחזירו. ובמקום כזה הוא קם ואומר: רבותי, לקום ולהחזיר בנשק חם, לקום ולהתמודד עם הבעיה הזאת.

גולדה מאיר, זיכרונה לברכה, אמרה: אדרבה, שיבואו החרדים ממדינות אחרות בעולם, שיבואו מיליון ו-2 מיליוני נפש למדינת ישראל, המדינה תקבל את כולם. והוא בעצם בא ואומר: טרנספר, תזרקו אותם חזרה, תשלחו אותם אל מעבר לים.

חבל שהנושא הזה הגיע רק היום לסדר-היום. לא היה לי ספק, חברי חברי הכנסת, שאם היינו מחתימים את רוב הבית על עצירת ההסתה הזאת, היו חותמים כמעט כולם. אני בטוח, שכולם היו חותמים. הגיע הזמן באמת להתעלות קצת. אל לנו להגיע לסדקים בתוך החברה הישראלית. אם אנחנו הולכים בדרכנו לעשות שלום בעולם כולו, ואנחנו לא רק שלא עושים שלום בתוכנו אלא גורמים לפילוג ולקיטוב, אני חושב שהגיע הזמן באמת להתעלות לפחות בנושאים הללו ולהיות אמיתיים וכנים.

הזכיר ידידי חבר הכנסת טל – בהסתדרות הם רצים אחרינו, אדוני היושב-ראש. הם רוצים אותנו בקואליציה, אנחנו טובים מאוד בקואליציה, הם מספרים לנו כמה אנחנו תורמים לחברה בישראל, כמה אנחנו מתאימים, ורק אנחנו יכולים להרים את הדגל החברתי. הכול טוב. מסבירים הכול בצורה הכי טובה. אבל כשאין להם אינטרס, כשהם לא נמצאים בשלטון, אז צריכים להוציא את התנועה הזאת אל מחוץ לחוק. זה התחיל בשרפת דגל, המצאה, של ילד שעשה מעשה נפשע, אומנם. אבל – כל החרדים אותו דבר, כל החרדים לא עומדים ביום הזיכרון. כשהרב עובדיה יוסף נתן שיעור במוצאי-שבת, באותה דקה שהיתה בה צפירה, כולם עמדו וקראו תהילים. את זה אמרו? את זה לא אמרו. מישהו ביקש לצטט את אחד מהשרים הדתיים או חברי הכנסת או סגני השרים, לתת תגובה בנושא הזה? לא היתה שום תגובה.

אמרתי פה, מהבמה הזאת – באותה נשימה אמרו: שר העבודה והרווחה מעביר שני-שלישים מתקציב משרדו למוסדות הללו. שני-שלישים, אדוני היושב-הראש, זה 2 מיליארדים פלוס. 2 מיליארדים פלוס. בוא תסביר לי איך עושים את זה, אם בכלל מישהו היה מוכן והיה מסוגל לעשות את זה, כאשר כל התקציב הזה – כבר אמרנו זאת בתשובה על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת נסים דהן – הוא אחוז פלוס מכל תקציב המשרד, וזו היסטוריה של 20 שנה. במקרה הזה אני ממשיך את דרכה של אורה נמיר, אבל ההתקפה היא על כל החרדים. זאת אומרת, אנחנו באים לממשלה לשדוד את הקופה הציבורית כשאף אחד מכל השרים הקודמים במשרד העבודה והרווחה לא טיפל נכון וכמו שצריך בנושא הרגיש והכואב של המפגרים. אבל למחרת, אחרי שבוע-שבועיים, באה אלי האוכלוסייה הזאת למשרד ואמרה: אתה מעביר כסף למוסדות על חשבון המפגרים שלנו. לך תסביר להם את זה. לך תסביר את זה לכל עם ישראל, ששום שר ושום ממשלה לא טיפלו בזה כמו שאנחנו טיפלנו בזה ופתרנו את הבעיה.

העניין נמצא לקראת פתרון סופי בחקיקה. אף אחד לא טיפל בזה במפלגות אחרות, ולא שרים קודמים. אולי הם לא היו מש"ס. היה להם אינטרס? היו להם מוסדות של ש"ס? מה קרה, למה אז הם לא טיפלו בזה? לאן הלכו שני-שלישים מתקציב המשרד? אבל זאת עובדה, רבותי חברי הכנסת, שמי שמטפל בתחום החברתי בנושאים הקשים והרגישים, זו תנועה אחת, והיא תנועת ש"ס, והיא עושה זאת בצורה הטובה ביותר.

לא צריך להכביר מלים. יש עובדות, וזו רק אחת מהעובדות שתנועת ש"ס חרתה על דגלה וביצעה, ואנחנו צופים עוד תקופה לא קלה, ואנחנו, ברוך השם, מוכיחים גם בקבלות, במעשים, את הטיפול האמיתי שלנו, והכן, והוא כמובן טיפול לא-סקטוריאלי אלא ענייני בכל תחומי החברה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר העבודה והרווחה. מה השר מציע?

נסים דהן (ש"ס):

אנחנו מסתפקים בתשובתו של השר.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לא, אני לא מסתפק. אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה על מנת להמשיך להוביל את הטיפול הזה בצורה כללית ויסודית, כי עוד נכונה לנו הצעת החוק שמונחת על שולחן הממשלה, ואני רוצה שהנושא הזה יקבל את כל הטיפול הראוי. לכן אני מבקש להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ח' דיין:

תודה לשר העבודה והרווחה.

חבר הכנסת יצחק וקנין בעד.

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 26

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 9, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא הועבר להמשך דיון בוועדת העבודה והרווחה. רק הצעתו של חבר הכנסת יצחק וקנין.

הצעות לסדר-היום

עמדות בחברה הישראלית כלפי העולים מחבר המדינות

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 2576, 2581, 2583, 2592, 2612 ו-2624, בנושא: עמדות בחברה הישראלית כלפי העולים מחבר המדינות. ראשונות הדוברים, חברת הכנסת סופה לנדבר. בבקשה.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, שרים, חברי הכנסת, כנסת נכבדה, לפני כמה ימים התפרסם סקר על היחס של החברה הישראלית לעלייה מברית-המועצות. לדעתי זה סקר נורא, סקר שמסקף את היחס של החברה כולה לעלייה מברית-המועצות.

אני מזכרת איך לפני כמה שנים נלחמנו כדי שהעלייה הזאת תבוא כברכה, והנה היא פה. אני חושבת, שהסקר משקף לא את היחס הרע אלא את הפצע שנפתח, את הדבר הנוראי. עלייה היא הבסיס של מדינת ישראל. החברה הישראלית תמיד קלטה עלייה, ופתאום היא דוחה את העלייה, ואני חושבת שזה נורא.

באחת הכתבות קראנו: הגטו הרוסי הגדול. הם רוצים להיות "כמו הצברים", אבל גם כועסים על אותם "צברים", שלא מפסיקים לדבר על זונות רוסיות ומאפיה רוסית. אשדוד, עיר שהתיישבו בה עולים רבים, מעמידה במבחן יומיומי את הקשרים הטעונים בין ותיקים לחדשים.

אני חושבת, שהרדיפה של העלייה מברית-המועצות – מאפיה, זונות, אלוהוליסטים – הביאה לכך שהחברה הישראלית פוחדת, מקנאה, שונאת את העלייה מברית-המועצות. הדבר קשה ביותר. אחוזים גבוהים ביותר לא רוצים את העולים, פוחדים מהם.

הנה, מה קרה? העולים מפחידים את החברה הישראלית? חברה שהיתה תמיד גאה בזה שקלטה את העלייה, היום לא מסוגלת לקלוט אותה, לא רוצה אותה, דוחה אותה. אני חושבת, שזה משקף דבר נוראי: החברה שלנו חולה; חברה שמשקפת את הצער, את הדבר הכואב ביותר.

כבוד היושב-ראש, אני חושבת, שהקשיים שהעלייה הזאת עוברת, והיא נשאת בשולי החברה – הדבר הזה הוא קשה ביותר. אני מכוונת אצבע מאשימה כלפי ראש הממשלה. הוא עומד היום בראש המדינה, הוא ראש הממשלה שלנו. במשך השנה הזאת הפער בין הצברים הישראלים לבין העולים החדשים גדל והולך. אני חושבת שהדבר הזה צריך להיפסק.

כבוד שר הקליטה, צריך לטפל בבעיות החברה הזאת, חברה שעוברת קליטת עלייה. אני חושבת, שמגיע להם שלא להישאר בצדדים, בשולי החברה. אני חושבת, שצריך לעשות הכול, בפרסום ובהסברה, כדי שהחברה תהפך לחברה קולטת ולא לחברה שונאת עלייה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת סופה לנדבר. אני מזמין את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, ואחריו – חבר הכנסת מיכאל קליינר.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חייב מלה של תשובה לשר העבודה והרווחה. גם אני מתנגד לכל פעולה של הסתה והכללה נגד הציבור החרדי. התייצבתי נגד מעשים כאלה גם בעבר. אבל באותה מידה אני מצפה משר העבודה והרווחה ומחבריו כאן בכנסת שימחו נגד הכללות, נגד גידופים ונגד חרפות נגד הציבור החילוני, נגד התיאור של חצי מיליון מסוממים, אוכלי שפנים ונבלות וטרפות וכיוצא באלה דברים. על בסיס זה של דחיית כל גידוף, כל הכללה, כל התקפה, איש באמונתו יחיה, אפשר גם לחיות ביחד.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הקליטה, שתי מכות לנושא העלייה, נושא חשוב וחיוני לכולנו. אחת, ירידה מדאגת ביותר בשיעור של 30% בשנה זו במספר העולים לישראל מברית-המועצות לשעבר. ומכיוון שנמצא כאן השר, אני רוצה להסכים אתו עם הדברים שהוא אמר לסופר "הארץ", כי בידודה הבין-לאומי של ישראל הוא אחד הגורמים המביא לירידה כזאת.

משום כך גם חשוב, אדוני השר, שאתה בממשלה וחברך בישראל בעלייה תתרמו תרומה משמעותית לקידום תהליך השלום ולהיחלצות מבידוד כזה. היהודים ברוסיה ובמדינות חבר העמים הם חלק מקהילה בין-לאומית. הם קוראים, הם רואים, הם שומעים, הם לא רוצים להיות מוצבים באי מבודד, כעם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב.

המכה השנייה שירדה עלינו היא הסקר, שאני מוכרח לומר שהוא הדהים אותי, ואני מקווה שהוא לא מייצג ולא נאמן, משום שאני כשר החינוך לשעבר ערכתי סקרים כאלה בבתי-הספר גם לגבי קליטת המורים העולים וגם לגבי קליטת התלמידים העולים ולא מצאנו שום דבר דומה לכך.

אבל אם זה נכון, זה מבטא דעות קדומות, דברים חסרי שחר, אותם חרפות וגידופים מהסוג שדיברתי עליהם לפני כן כאשר הם מודבקים לציבור המסור, הנאמן, המוכשר, הציוני של עולי ברית-המועצות

לשעבר, שהביא לישראל העשרה עצומה בתחום המוסיקה, המדע, האמנות, התרבות, הספרות, והביא לצמיחה ולשגשוג כלכלי לכל מדינת ישראל.

אם אלה הדעות, אז משהו כאן לחלוטין לא בסדר. אני יודע גם מה לא בסדר, וזה לא מכון נגד עולי ברית-המועצות. אני רוצה רק שתדעו זאת. זה חלק מאותה ההפקרות הלשונית שהשתלטה גם על כלי התקשורת שלנו.

אני מציע גם לדוברי המשטרה, ואמרתי זאת כשהייתי גם בממשלה, וגם לעיתונים כולם – אין מאפיה רוסית כשימוש על עבריינים בודדים. אדם עומד לדין, אדם נחקר, ייתן את הדין. אבל אין עוד שימוש במלים האלה ואין עוד שימוש בהכללות. הרי רוב רובה ומניינה של העלייה מברית-המועצות הוא לא רק שומר חוק, הוא החלק הפרודוקטיבי ביותר בחברה הישראלית. שיעור האבטלה נמוך בה עד כדי נתונים מדהימים.

אדוני היושב-ראש, תרשה לי עוד דקה.

הי"ר ח' דיין:

עוד חצי דקה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אז נאמר: כל זה הוא הדבקת דימויים חסרי כל שחר.

ומלה אחת אני רוצה לומר: מי שאשם בעבירות פליליות צריך לתת את הדין, אבל לתאר את כל עולם העסקים הרוסי כעולם של מאפיה – זו פשוט אי-הכרה בסיסית של מה שקורה ברוסיה. רוסיה, כלכלתה שונה. אחרי 70 שנות קומוניזם לא הכול מתנהל כמו שהוא מתנהל בארצות המערב. מי שאשם בפשעים – יועמד לדין ויוענש, אבל חלילה לנו, לאיש מאתנו, ולאיזה עיתון ולאיזה אמצעי תקשורת, להדביק את הכתם הזה לאחת העליות החשובות ביותר שבאו לישראל, עלייה שגם חיזקה את אמונתנו הישראלית הציונית ואת ידיעתנו שישראל היא מקלט לכל היהודים, תמיד.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל קליינר, ואחריו – חבר הכנסת נסים דהן.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, שר הקליטה, כברת דרך ארוכה ועצובה עברנו מאותם הימים של התרוממות הרוח, של גילויים מופלאים, של התנדבות, שעברו על החברה הישראלית בימי ההתלהבות וההתרגשות הגדולה של גל העלייה הגדול מברית-המועצות, שהחל בסוף 1988 – תחילת 1989, והלך וגאה והלך והתגבר והלך וחזק את מדינת ישראל. כברת דרך ארוכה עברנו מאז ועד הסקר העצוב הזה, והלוואי, חבר הכנסת רובינשטיין, שהייתי יכול לקוות שאולי נפלה בו איזו טעות, אולי היה איזה "באג" במחשב, אבל אני לא חושב, שזאת הסיבה לתוצאות הסקר הזה, כי עובדה שבאותן נקודות שציין הדובר שלפני אכן הסקר מורה: למעלה מ-60% סבורים, שיש תרומה חיובית גדולה של העולים לכלכלת ישראל; למעלה מ-60% חושבים שיש תרומה חיובית של העולים לרמה התרבותית של מדינת ישראל – כלומר, יש גם החיוב, שאגב, אף אחד לא מבליט אותו. לא שזה מנחם בסקר הזה, אבל נכון שיש העניין של הפחד והעניין של התחרות ומקומות עבודה, ומפחידה המסקנה שחלק גדול מהציבור אומר: אולי העלייה לא צריכה לבוא, בעוד עלייה – יחד עם מרכיבים אחרים שיכולים לתרום לדמוגרפיה – היא הדבר הכי חשוב במדינת ישראל לעצם קיומה, יותר מכל דבר אחר שעוסקים בו בבית הזה.

לכן הסקר הזה מדאיג. אני חושב שהוא צריך להדליק נורה אדומה, ואני חושב שבהחלט צריך לצאת, אדוני שר הקליטה – אולי עם משרדים אחרים – במסע הסברה לישראלים, לתאר ולהסביר איזו תרומה גדולה ועצומה היתה לעלייה הזו, וכי הרוב הגדול והדומם של העולים, רחוק מאוד, כמובן, מאותן תופעות שוליות, שכמו תמיד הן אלה שזוכות להבלטה. עולה מרוסיה שהולך לבית-כנסת בשבת ועובד ותורם ומחנך את ילדיו להיות ישראלים ולא חלק מגטו – אף אחד לא יכתוב עליו בעיתון. על מה כותבים? על התופעות החריגות.

אני רוצה להגיד עוד מלה אחת, דווקא לחברי שר הקליטה ולחברי חבר הכנסת ברונפמן מישראל בעלייה. לצערי, מה שקרה בימים האחרונים – ולא התכוונתם לזה – לדעתי, עלול גם כן לסייע לאותו קיטוב ולהגדיר אותו, ולא להפחית אותו, מכיוון שמתקבל רושם שנוהל משא-ומתן והושגו הישגים לסקטור מסוים, לציבור מסוים, וזה לא טוב. זה לא טוב. אני מציע, שנשתדל להגיע בממשלה הזאת, בקואליציה – אני לא מדבר אל האופוזיציה – למצב שלא נתקבל בעיני הציבור כנציגי סקטורים.

הי"ר ח' דיין:

אני מבקש לסכם, חבר הכנסת קליינר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

בואו נדאג למחוסרי עבודה. אם נדאג למחוסרי עבודה, נדאג באופן טבעי גם למחוסרי עבודה מקרב העולים. בואו נדאג לחסרי דיור. אם נשפר את הסיכוי של אנשים לקבל דיור, ודאי שאם יש עולים חסרי דיור, הרי גם הם בכלל זה. בואו נדאג לקשישים. אם צריך לדאוג לקשישים, צריך לבנות הוסטלים, ויקבלו אותם קשישים לפי קריטריונים, ולא משנה אם הם חרדים, אם הם עולים או ותיקים, ואפילו הייתי אומר: אם הם במקרה בני מיעוטים.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, בבקשה, חבר הכנסת קליינר.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

לכן אני מציע שנטפל בסקר הזה. בשביל זה יש לכנסת הזאת מוסדות: משרד קליטה, ועדת העלייה וקליטה. אסור לזלזל. צריך לצאת במסע הסברתי, ואנחנו צריכים להשתדל בתוך הקואליציה שלא לעשות דברים חיוביים, לגיטימיים, מותרים, אבל כאלה שמזיקים למטרה שלנו בעמידתנו מול התופעה של הסקר החמור הזה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל קליינר.

אני מזמין את חבר הכנסת נסים דהן, ואחריו – חבר הכנסת רומן ברונפמן.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאז ומתמיד, מיום שיצאנו לגלות – כמעט לפני אלפיים שנה – עם ישראל לא שכח את ארצו. שלוש פעמים ביום התפלל, קיווה שיגיע יום ויוכל לשוב לציון. זה היה ערך עליון, אחד מערכי היסוד של היהדות – השיבה לארץ-ישראל, המגורים בארץ-ישראל. כל מי שעשה את זה התקבל בעם ישראל בכבוד מיוחד על כך שזכה לחונן את עפרה של ציון וזכה לגור בארץ-ישראל ולשוב לארץ מולדתו – אחד הערכים החשובים שעליהם היתה מבוססת השיבה לארץ-ישראל. אפילו הציונות, מלשון ציון, ראתה בשיבה לארץ-ישראל אחד מערכי היסוד שעליהם מושתתת הציונות.

כולנו זוכרים – והצעירים מאתנו, שלא זוכרים, יודעים זאת לפחות מתוך ספרי ההיסטוריה – שהיישוב היהודי מנה כמעט 600,000 איש עם קום המדינה, ובתוך תקופה קצרה קלט היישוב היהודי מספר גדול פי כמה וכמה ממספרם של אלה שהיו פה בארץ-ישראל. הם קלטו את העולים בשמחה ובששון, ואנחנו גם מכירים את הסיפורים של המעפילים, שנשאו על הכתפיים את השבים לארץ-ישראל מהאונייה לחוף, וטיפלו במסירות נפש בעולים שנקראו אז עלייה ראשונה, עלייה שנייה, עליית צפון אמריקה, עליית תימן.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת דהן, אז גם לא עשו סקרים.

נסים דהן (ש"ס):

וגם לא עשו סקרים, אבל לפחות אנחנו יודעים שהם נשאו את העולים על הכתפיים.

הי"ר ח' דיין:

שקרים.

נסים דהן (ש"ס):

ואני יודע, שגם בקליטה של העליות הללו היו בעיות, וצינתי אותן בהזדמנויות קודמות מעל במה זאת. אבל דבר אחד היה ברור, שהערך הזה של השיבה לארץ-ישראל הוא ערך עליון, עד כדי כך שאחד החוקים המהפכניים בתולדות העולם הוא חוק השבות, שלפיו מייד עם דריכתו על אדמת ארץ-ישראל מקבל היהודי אזרחות וזכות תושב, מה שלא מקובל בכל העולם, וזאת משום שידענו שהחוק הזה מבטא את הערך הגדול של השיבה של היהודים לארץ-ישראל. היינו בטוחים, שערך כזה לא מתמוטט כל כך מהר, עד שבא הסקר הגדול – אדוני, אני מסיים, תרשה לי, יש דברים חשובים לומר – – –

הי"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

נסים דהן (ש"ס):

אני רוצה לסיים, אם תרשה לי.

עד שבא הסקר הגדול, שפורסם השבוע, והייתי רוצה להאמין, כמו קודמי, שהסקר הזה לא נכון, אבל אין מה לעשות. המציאות טופחת לנו על הפנים. כך כתוב בו: 63% מתנגדים לעידוד גלי העלייה. זה בניגוד לכותרת של הסקר, שסבורים שהעלייה גורמת לירידת שכר במשק. אם זו היתה כל הבעיה, זה לא נורא. נכון, יכול להיות באמת שגלי העלייה גורמים לירידת שכר, אף שזה לתקופה קצרה, לתקופה הראשונה, הרי לתקופה ארוכה זה מעודד צמיחה דווקא, אבל כשקוראים את הכתבה רואים, ש-63% מתנגדים לעידוד גלי העלייה.

אנחנו שומעים מה אנחנו מדברים? הערך היסודי של הציונות מתמוטט. למה? כי שכחנו את הערכים של בית אבא. מי שרצה גנב יהודי ראשון, מי שרצה רוצח יהודי ראשון, שלא יתפלא שהיהודים בארץ-

ישראל מסגלים להם גם את אורחות החיים של אותן מדינות שחשבנו להיות כמותן בעתיד. ושנאת הזרים בגרמניה – –

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

– – שנאת הזרים בצרפת, שנאת הזרים בארופה ושנאת הזרים באמריקה – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת נסים דהן.

נסים דהן (ש"ס):

– – את זה אנחנו מעתיקים כמו שהעתקנו את הג'ינס ואת הטלפון ואת כל הדברים האלה. את זה אנחנו מעתיקים לכאן, כי אנחנו זונחים את השורשים האמיתיים שעליהם גדלנו, של אהבת האדם – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת נסים דהן.

נסים דהן (ש"ס):

– – של אהבת אחים – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת נסים דהן, אני מבקש לעצור. מספיק. נתתי לך משפט. אתה מדבר כבר חמש דקות מעל מה שמגיע לך. משפט מסכם, ובזה גמרנו.

נסים דהן (ש"ס):

משפט מסכם.

הי"ר ח' דיין:

לא משפט, מלה מסכמת. מספיק. תמיד כשאני יושב אתה מנצל את העובדה כדי למשוך את הזמן. זו כבר תופעה חוזרת, ואני לא מוכן.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש עושה הכללות, אני ממש מצטער על ההכללות האלה.

הי"ר ח' דיין:

לא נכון, אתה חמש דקות כבר נואם פה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש אומר "תמיד". אני לא יודע מה זה תמיד. אני פעם ראשונה מדבר כשאדוני הוא היושב-ראש.

הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת נסים דהן, אם אני נוהג בשוויוניות כלפי כולם, אז גם כלפך. אם אני מוסיף לך עוד דקה, מילא, אבל אתה מושך את הזמן.

נסים דהן (ש"ס):

אני רוצה לסיים, אני רוצה להודות לשר הקליטה.

הי"ר ח' דיין:

לא, אנחנו לא בכיתה, אנחנו בתקנון הכנסת, זה לא כיתה, ואתה תעמוד בתקנון.

נסים דהן (ש"ס):

אני מודה לשר הקליטה על הדברים שאמר בהזדמנות אחרת, כשהיינו בוועדת הכספים, שהמטרה של משרד הקליטה היא לעודד את העלייה, מצד אחד, אבל מצד שני לא ליצור אי-שוויונות. ואם יש איזה חוק או תקנה מפלה כלפי העולים זה לא מפני שהם עולים אלא מפני שזה חלק מהצרכים, להוכיח לכל העולם שחשובה לנו קליטת העלייה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. זה לא בסדר, חבר הכנסת נסים דהן, קח את זה לתשומת לבך.

נסים דהן (ש"ס):

גמרנו, לא?

היו"ר ח' דיין:

אני אקפיד על זה להבא.

תודה רבה לחבר הכנסת נסים דהן. אני מזמין את חבר הכנסת רומן ברונפמן. בבקשה.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי בקשב רב כל מי שהופיע לפני בהצעה לסדר-היום לא שגרתית, כאשר כל קצווי הקשת בחברה הישראלית מודאגים, ואני מאמין בתום לב שהם מודאגים מהסקר שהתפרסם לפני ימים מספר ברדיו ואחרי זה בעיתונות הכתובה. אני שמעתי את הדברים של חבר הכנסת קליינר, ואני חושב שהוא ביטא נכונה את רגשות הדחייה והמשיכה של החברה הישראלית כלפי העולים. אני זוכר את החודשים הראשונים אחרי גל העלייה הגדול של 1989: הזרועות הפתוחות של החברה הישראלית, הפסטיבל במלוא מובן המלה – במובן הטוב של המלה – של כל משפחה ישראלית שפגשה את העולה והזמינה אותו לארוחות שבת וניסתה לאסוף רהיטים ובגדים וכספים, והיתה רוח התנדבותית בארץ. אבל הפסטיבל הסתיים, ואנחנו פגשנו את הצדדים האפורים של תחרות בשוק הדיור, בשוק העבודה, החשדות והפחדים שמלווים את כל גלי העלייה – על כך דיבר חבר הכנסת דהן – מהראשונים ועד האחרונים שעלו לישראל.

ומה התבונה של המדינאים? – לראות את התופעה, לנתח אותה ולנסות להקדים תרופה למכה. ואני חושב, שאנחנו קצת פספסנו את הרכבת. ראינו סימנים ראשונים של הפילוג, של הדחייה, והיינו צריכים להיות זהירים יותר ולשים לב לתופעה זו כשרק היתה בהתחלה.

להערכתי, יש שתי אבני יסוד לקיום המדינה שלנו: הראשונה – עלייה, השנייה – ביטחון, והם הולכים יד ביד. אני מאמין, וכולנו יודעים, שהגל האחרון של העלייה גרם להתפתחות בלתי רגילה בחברה הישראלית. אנחנו התפתחנו, אנחנו בנינו, אנחנו התעשרנו והתאשרנו. ואני חושב, שמפה, מהבית הזה, צריכה לבוא קריאה לאותם 37% שלא מופיעים בסקר הזה במובן השלילי אלא במובן החיובי של המלה. הרי גם אפשר לראות בסקר הזה את הצדדים החיוביים של החברה הישראלית. הרי אנחנו חברה כל כך משונה, כל כך נפלאה, כל כך מעניינת, כל כך ססגונית. אנחנו מדברים 125 שפות ואנחנו מייצגים 95 ארצות מוצא. בשום מקום אחר אין מדינה כזאת, ואם אנחנו נפנה מפה, מהבמה הזאת, מהבית הזה, אל אותם ישראלים שעדיין פוגשים כל עולה בזרועות פתוחות: בואו נשנה את המצב, ואז הסקר הבא יהיה הרבה יותר חיובי מזה.

ואני פונה לשר הקליטה בבקשה – ואני מצטרף לכל פונה קודם – לערוך מסע הסברה רחב היקף לאותם ישראלים שרוצים בעולים, להסביר להם מה כל עולה תורם למדינה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת רומן ברונפמן.

אני מזמין את חבר הכנסת חנן פורת – איננו. אני מזמין את כבוד השר לקליטת העלייה יולי אדלשטיין להשיב על כל ההצעות לסדר-היום.

אורי אור (העבודה):

תתחשב בנו בשעה כזאת.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, היום כולנו אכן הזדעזענו, וראינו עכשיו את המצעד של חברי הכנסת, כמעט מכל סיעות הבית, שבאו בשם הסיעות שלהם להביע את הזעזוע העמוק מממצאי הסקר. אך מעבר לזעזוע ומעבר לשאלות הרטוריות איך קרה לנו דבר כזה, אני חושב, שהיום זה גם היום לשאול את עצמנו מה כל אחד מאתנו תרם אולי בתרומתו הצנועה לממצאים החריפים שאנחנו רואים כאן. ואני חייב לומר, שאם אנחנו באמת נשאל את עצמנו שאלה נוקבת, לא רבים מאתנו פטורים. כולנו כבר עייפנו מהדוגמאות האלה, אבל כשאני – ולא כשר לקליטת העלייה אלא כאזרח – פותח לפני כמה שבועות את הטלוויזיה ושומע במבזק חדשות ידיעה מזעזעת, אך הניסוח של הידיעה היה כזה – שני עולים מברית-המועצות אנסו במשך שבועות נערה, אני שואל את עצמי: מה תורם עניין היותם עולים מברית-המועצות לזוועתיות הנוספת של אותה ידיעה? כפי שאתם מבינים, למחרת בבוקר פניתי לעורכי אותן חדשות ושאלתי את השאלה הזאת. וכפי שאומרים בשפה העממית, אדוני

היושב-ראש: כפי שאתה קיבלת משם את התשובה וההסבר כך גם אני קיבלתי את התשובה וההסבר.

וגם בבית הזה אני חושב שהיום כולנו מזועזעים. אבל כשלפני יומיים אני פותח את הרדיו ושומע את היושב-ראש של אחת הסיעות הנכבדות, אפרופו של הקואליציה, חבר הכנסת קליינר ידידי, אומר כי סחטנות של המפלגה הרוסית תורמת לאווירה במדינה הזאת, וכן הלאה, אז זכותו של אותו חבר כנסת שלא לאהוב את המעשים של כל סיעה, לרבות הסיעה שלנו, וזכותו להסתייג מן ההתנהגות שלנו בכנסת הזאת או בממשלה – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני הייתי עוזב את הקואליציה.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אבל להדביק את המושג מפלגה רוסית לסיעה כלשהי – לדעתי זה מעשה לא ראוי. והייתי אולי באמת, חבר הכנסת פינס, נוהג בהתאם, אבל קיבלנו היום התנצלות בכתב מאותו חבר כנסת, שמביע חרטה עמוקה על דבריו, שהוא מגדיר אותם, כנראה, כפליטת פה מצערת.

הדוגמאות האלה, שכולנו, לצערי, יכולים להרבות בהן, מביאות לתופעות הידועות לכולנו. לא רק העולים שזה עתה הגיעו לארץ סובלים. גם הדור השני והדור השלישי יסבלו מהדברים האלה. דוגמאות של העליות הקודמות צוינו רבות, ולפעמים הדור השני והדור השלישי עוד נושאים את הסטיגמה בשל כל מיני ביטויים ובכל מיני כינויים שהודבקו לאותן עליות.

כאשר אני פותח היום עיתון וקורא על מעשה שקרה בבית-שמש, בבית-ספר "עדיהו", ילדים בכיתה ב' – תחשבו, רבותי חברי הכנסת, ילדים בכיתה ב' – שעשו מסיבה, ומה ששמעו הילדים העולים מחברים ללימודים הוא, שכולם זונות ומאפיה. מישוה, כנראה, הסביר לילדים בני שבע ובני שמונה שכל העולים הם זונות ומאפיה.

נסים דהן (ש"ס):

לא צריך להסביר, הם שומעים רדיו.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

לכן הייתי קורא לכולנו, קודם כול, להיזהר באותם דברים שאנחנו אומרים. הייתי קורא לאנשי התקשורת: אנחנו לא מצפים כאן להתנהגות בולשביקית, לכל אחד יש זכות לבקר וגם להשתמש בביטויים חריפים, אבל שכל אחד ישקול גם פעם נוספת מה כל מלה וכל ביטוי יכולים לעשות לעולים.

והרי התשובות על אותם כינויים, ביטויים והאשמות נמצאות. די בכך אם אבקר בכל עיר, ולא חשוב אם אני מדבר עם עמרם מצנע בחיפה או עם בוסקילה בשדרות, ואשמע מה הם אומרים, על תרומתם של העולים לעיר שלהם. ניתן לשמוע אותם שואלים איך נעודד עולים רבים יותר לבוא. כאשר אני יושב עם ועד השכונה ברחובות, לא מן השכונות המבוססות ביותר בעיר, פונה אלי יושב-ראש ועד השכונה ואומר: אדוני השר, תעזור לנו, תביא עולים רבים יותר לשכונה שלנו. זה אומר הכול, לא אותם אנשים שעונים מה שעונים על שאלות הסקר הזה.

היו"ר ח' דיין:

אז אולי לא כדאי להתייחס לכך כל כך ברצינות. יכול להיות שהסקר אינו משקף את המציאות.

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אדוני היושב-ראש, אנחנו צריכים להתייחס ברצינות לכל תופעה חריגה, כפי שאמר קודמי, ואני אחזור על כך. צריך, בהחלט, לראות את חצי הכוס המלאה, אבל, כפי שאמרתי, אנחנו צריכים למצוא את התשובות. אני זוכר את הרושם שעשה עלי הדף הראשון של הצעת משרד האוצר לתוכנית כלכלית חדשה. הם כותבים בעמוד הפותח של אותה תוכנית, שצריכים להתקיים ארבעה תנאים לצמיחה במשק ולהצלחת הכלכלה: שלושת התנאים הראשונים הם תנאים כלכליים גרידא, כמו מה צריך לעשות עם הריבית, ומה צריך לעשות עם שוק ההון. התנאי הרביעי הוא המשך העלייה למדינת ישראל. אלה הדברים שצריכים למצוא ביטוי.

אני בוודאי חושב, שכולנו צריכים להתייחס לחצי הכוס המלאה, לאותם 40% שכן רוצים לעודד עולים ולאותם 50% שכן חושבים שהעולים תורמים למשק, לכלכלה ולתרבות. ראינו היום, שבנושא זה אין אופוזיציה ואין קואליציה, זה נושא שמאחד את כל חלקי הבית, ואני חושב, שכולנו צריכים להוות דוגמה, כפי שהציעו כאן כמה דוברים. משרד הקליטה כבר קיים ישיבות על הנושא הזה, ואנחנו נערכים למסע הסברה ולתוכנית הסברה.

אבל זה לא מספיק. חשוב שלא רק ביום כזה, כאשר כולנו מביעים זעזוע, אלא בכל יום מן הבית הזה תצא קריאה לאחדות, להמשך העלייה ולקליטה נכונה של העולים. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר לקליטת העלייה יולי אדלשטיין. מה השר מציע, האם דיון בוועדה?

השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:

אני לא מתנגד לדיון בוועדת העלייה והקליטה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני השר, היות שיש פער עצום בין הקונסנסוס שיש בבית הזה לבין דעת העם כפי שהיא מתבטאת בסקר, והיות שאנחנו רוצים להביא את העניין למודעות, אני חושב שבמקרה זה מתאים לקיים דיון במליאה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת מיכאל קליינר מבקש דיון במליאה. חבר הכנסת נסים דהן?

נסים דהן (ש"ס):

דיון במליאה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רומן ברונפמן?

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

דיון במליאה.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

רגע, אני מציע דיון בוועדת העלייה והקליטה.

אורי אור (העבודה):

ביקשתי לומר משהו.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, יש הצעה אחרת. חבר הכנסת אופיר פינס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת נסים דהן, דקה מהמקום.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הקליטה, אני מציע להעביר לוועדת העלייה והקליטה את הדיון, למרות הנימוקים בעד דיון במליאה. אני חושב, שבועדה אפשר יהיה לברר את הדברים בצורה יסודית יותר.

ראשית, אני רוצה לומר, ששנים רבות אני עוסק בקליטת עלייה, עוד לפני היותי חבר בבית הזה, ומעולם, מעולם לא ראיתי סקר שהמגמות שלו כל כך קשות בכל הנוגע להתייחסות של החברה הישראלית לציבור העולים החדשים. יכול להיות, שזה משום שיש ציבור גדול מאוד של עולים חדשים שעלה לארץ בתוך פרק זמן קצר, אבל זו, לפי דעתי, תשובה קלה. לעניין הזה יש סיבות רבות ומגוונות. אני רוצה להציע ברמז סיבה אחת שמן הראוי לדון בה במועד אחר: אני חושב שלא תהיה מחלוקת על כך שהחברה הישראלית הופכת להיות חברה יותר קוטבית, יותר שסועה, יותר סקטוריאלית.

כאשר הקימו יולי אדלשטיין, רומן ברונפמן וקודם כול נתן שרנסקי את ישראל בעלייה, היתה למפלגה הזו כוונה להביא את נושא העלייה והקליטה למקום הגבוה ביותר בסדר העדיפויות בחברה הישראלית; אפילו לא לקדם את הנושא אלא להביאו למקום הגבוה ביותר בסדר העדיפויות. אם הם יהיו כנים עם עצמם הם יודו, שאת המטרה הזו הם עדיין לא השיגו. אבל, לדעתי, בעצם קיומה של ישראל בעלייה יש משום הדגשת אלמנט הסקטוריאליזם כפי שהוא נתפס בעיני כלל החברה הישראלית. יכול להיות, שחלק מהתגובה על העניין הזה נובע מאיזו תחושה שזה על חשבוננו, על גבנו, מדברים שמגיעים לנו, שזה כמובן לא נכון. אבל יכולה להיות צורה כזו תחושה בחברה הישראלית, וזו רק סיבה אחת מני רבות לתוצאות הקשות האלה. לכן אני בעד דיון יסודי במסגרת ועדת העלייה והקליטה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת אורי אור מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רומן ברונפמן.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

גם אני רוצה לומר משפט של התייחסות.

היו"ר ח' דיין:

לא, לא, זה לא על-פי הנוהל.

חומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

אני רוצה להציג בפני חבר הכנסת פינס את הסקר לעומקו. תלמד במה עוסקים כאן.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת ברונפמן, אתה מפריע לי, חשוב לי שתקשיב, כי אני מסכים לכל מה שאמרת. אני מציע לך – תפסיקו, ידידי, להתרשם כל כך מסקרים. אם היו עורכים סקר על העלייה הראשונה, זה מה שהיא היתה אומרת על העלייה השנייה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

עוד יחשבו שעלית בעלייה הראשונה.

אורי אור (העבודה):

לי אין תסביכים. שירתתי בצבא הקבע ביחידות קרביות כל חי". אם היו עורכים סקר, שני-שלישים היו אומרים שאני אידיוט. אז מה? כל מה שאמרת על העלייה נכון. תרומתה היא אדירה. אני מסכים גם להערות שלך: יש פה בעיה של הסברה, צריך לטפל בה, זה עולם אחר, זו תקשורת אחרת. אני מסכים גם לחלק מדבריו של נסים דהן. יש כאן בעיה קשה, צריך להסביר, ובעניין זה אני מסכים אתך, אבל אני מציע לך: העלייה שלכם כבשה וכובשת את מקומה, לכן אל תתרשמו מהסקרים. זה ישתנה. אני חושב שדיון במליאה הוא רעיון נכון בעניין זה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה: מי בעד העברת המשא לדיון בוועדה?

קריאה:

הנושא יועבר לוועדת הכנסת שתחליט.

היו"ר ח' דיין:

זה עניין שבין המליאה לוועדות, וכאן אין ועדת הכנסת מחליטה. ההצבעה החלה, בעד דיון במליאה.

הצבעה מס' 27

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת מ' קליינר, נ' דהן

ור' ברונפמן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

שמונה בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד – הנושא יידון במליאה. נשיאות הכנסת תחליט מתי יידון.

הצעות לסדר-היום

הצעת ראש עיריית רמלה להפריד בין יהודים לערבים בברית השחייה עקב קטטה

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 2589 ו-2609, בנושא: הצעת ראש עיריית רמלה להפריד עקב קטטה בין יהודים לערבים בברית השחייה עקב קטטה. חבר הכנסת אבנר חי שאקי – איננו, חבר הכנסת תאופיק חטיב – איננו, חבר הכנסת עזמי בשארה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אפשר לנצל את הזמן של מי שאיננו?

הי"ר ח' דיין:

לא, כי זה הזמן של אנשי המשמר. אני מודיע לפרוטוקול, כי בנושא הקודם רק שלוש הצעות עברו לדיון, מכיוון ששאר חברי הכנסת המציעים לא היו כאן. זאת על-פי הכללים והתקנון. ההצעות שתועברנה לדיון במליאה הן של חברי הכנסת מיכאל קליינר, חבר הכנסת נסים דהן וחבר הכנסת רומן ברונפמן. בבקשה, חבר הכנסת בשארה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, הכול כבר עייפים, ואחד האינדיקטורים לכך הוא שההצעה שאנו עומדים לדון בה היא הצעה שנדחתה קודם על-ידי נשיאות הכנסת, אחר כך ערערנו על כך שהיא נדחתה, והמערערים גם הם לא באו לכאן. כלומר, אלה שערערו בדרישה שההצעה הזו תועלה לסדר-היום גם כן לא באו. אני חושב שהם הראו את עצמם גם בערעור.

על כל פנים, הנושא, כמובן, הוא לא ההתרחשות המצערת והאלימה שהיתה באותה בריכה ברמלה, אלא ההשלכות הפוליטיות שלה והניסיון לפרש אותה בכיוון הצעות שלדעתי מתחנפות לדעת קהל פופוליסטית ימנית לאומנית. לכיוון יש שם אחד. כאשר התחלתי להסביר את זה בוועדת הכנסת, חלק מחברי הכנסת שם אמרו לי, שיש לזה שם אחד, קוראים לזה אפרטהייד. כאשר מדברים על הפרדת חופים, על הפרדת בריכות, על הפרדת מקומות שעשועים בין יהודים לבין ערבים – לזה קוראים אפרטהייד. כך גם קראו לזה בדרום-אפריקה, כאשר היו שם חופים מיוחדים לשחורים וחופים מיוחדים ללבנים, או ימים מיוחדים לשחורים וימים מיוחדים ללבנים.

אינני רוצה להתייחס למה שקרה באותה בריכה באותו יום. ברור שבכל חברה יש אלמנטים אלימים ועברייניים. השאלה היא, איך הציבור, איך הממסד הפוליטי ואיך ראש העיר מטפל בתופעה כזאת. ההתחנפות הישירה לדעת הקהל, שהבה בואו ונפריד בין יהודים לבין ערבים, זה הדבר שהכי קל לעשותו. זה גם הכי מקובל בין האלמנטים הפופוליסטיים והגזעניים והימניים במדינה.

אני רוצה להגיד, שמה שקרה ברמלה קרה גם בכמה מקומות אחרים בישראל, והתופעה הזאת חוזרת כמעט בכל קיץ. שמענו מה שקרה בקיץ שעבר בעין-חרוד כאשר מנעו מתלמידים ערבים להגיע לבריכה. השנה כבר שמענו על בריכה בקריית-ביאליק שמנעה מערבים להיכנס. אני הגשתי כמה תלונות ושאלתא על שבעיר השעשועים בתל-אביב התייחסו באלימות לילדי גן-ילדים מטייבה, כאשר לילדים ניתנו ממש מכות על-ידי השומרים, שניסו למנוע מהילדים הערבים להיכנס לעיר השעשועים.

אנחנו אומנם לא בשיעור פסיכולוגיה, אבל בא לי לנתח קצת פסיכולוגיה של ההמונים, למה דבר כזה קורה דווקא בערי שעשועים, בבריכות, בחופים ובמקומות דומים. אני חושב שיש כאן בעיה שלא שייכת במיוחד לעבריינות ולא למנטים עברייניים ואלימים. יש כאן בעיה רצינית ביותר, כאשר רוב או חלק גדול מהציבור היהודי במדינה מסתכל על הערבי כעל מטרד או כמשהו לא נוח. והוא הרי בא לבריכה לנוח, הוא בא לבריכה או אל חוף הים או לעיר השעשועים כדי להתבדר שם. לראות שם

ערבי – זה דבר שמקלקל לו את היום איכשהו, ואז סוף השבוע זה לא בדיוק סוף שבוע, כי זה מזכיר לו פוליטיקה, וזה מזכיר לו אני לא יודע מה. יש חוסר רצון לקבל ערבים במקומות האלה.

אשר לבריכה ברמלה, ראש העירייה התחיל להציע אחר כך שיעשו הפרדה, כדי שהיהודים בזמן הפנאי שלהם לא יצטרכו לראות ערבים, והערבים בזמן הפנאי שלהם לא יצטרכו לראות יהודים – – –

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חבר הכנסת בשארה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כן, אדוני היושב-ראש, אני מסכם.

מייד אחרי שהוא הציע זאת, ואני בקשרים עם רמלה, אדוני היושב-ראש, בטלפון וכו', אני שומע, כי בארבעה הימים האחרונים מאז האירוע הזה מנעו את הערבים מלהיכנס לבריכה. מאז האירוע הזה מונעים מהערבים את הכניסה לבריכה. זה אומר, שדעה כזאת מתחילה להתקבל, והיא נוחה לציבור או לחלק מהציבור, לחלק הפופוליסטי שבציבור, ואפילו במסד הפוליטי.

בגזענות לא מטפלים על-ידי כניעה לגזענות, הפרדה ואפרטהייד. בגזענות מטפלים על-ידי חינוך ועל-ידי תוכניות ארוכות טווח. ועד שנטפל בגזענות אין אנו מתכוונים להרפות ולהגיד שעד שתאהבו אותנו אנחנו לא ניכנס לבריכות שלכם ולא ניכנס לחופים שלכם. כי החופים, הבריכות וערי השעשועים וכו' בזמן הקיץ הם לא של היהודים. הם של כלל אזרחי מדינת ישראל. ואזרח מדינת ישראל, אם יהודי ואם ערבי, ימשיך להיכנס לכל המקומות האלה, אפילו אם זה מפריע למישהו, ואפילו אם מישהו חושב שזה לא רעיון טוב להכניס לשם ערבים.

זה ימשיך להיות המצב, כי כל צעד אחורה אל מול הגזענות הוא צעד קדימה לקראת הגזענות, וזאת אנחנו לא נרשה. כאשר יהיה חינוך וכאשר תיעלם הגזענות, זה יהיה מצוין. אבל בינתיים ייעשה מה שהוא חוקי, וערבים ימשיכו להיכנס לכל מקום. לא ניתן ואסור לתת לשומרים או לבעלי המקומות האלה למנוע מערבים או מתלמידים ערבים את הכניסה למקומות האלה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת עזמי בשארה. אני מזמין את חבר הכנסת אופיר פינס-פז.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מדינת ישראל כולה ראתה השבוע, ולדעתי גם הזדעזעה, את האירוע הקשה בבריכת השחייה בעיר רמלה. סוף-סוף רמלה עולה לכותרות, אבל באיזה הקשר אומלל. לאחר העימות הנורא הזה החליט ראש עיריית רמלה לטפל בסכסוכים בעירו בדרך הקלה, על-ידי הפרדה בין יהודים לערבים בעיר מעורבת שכל כולה – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אגב, זה גם לא בסמכותו – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני יודע.

– – בנויה על הרגישות, על החיים ביחד ועל הדו-קיום. ראש העירייה מצא את נוסחת הפלא ואת פתרון הפלא לסכסוכים בין ערבים ליהודים – הפרדה גזעית.

אולי בשלב הבא מציע ראש עיריית רמלה שיושיבו את הערבים בחלקו האחורי של האוטובוס, או שיאסרו עליהם להיכנס לאותן חנויות שאליהן נכנסים יהודים ולאותם בתי-קולנוע? ואולי יוכלו להיכנס בשעות נפרדות? ברור שאין בעיה להפוך מהר מאוד את רמלה לעיר של אפרטהייד.

ההפרדה הגזעית היא רעיון שצריך להוקיע אותו. ולראש עיריית רמלה אני רוצה לומר: אין קיצורי דרך. סכסוכים פותרים על-ידי הידברות ולא על-ידי הפרדה. תושבי רמלה, יהודים וערבים, חייבים לערוך חשבון נפש נוקב, ולא ללכת חלילה לא להסלמה ולא לפתרונות קלים.

אני קורא לראש העירייה לחזור בו מדבריו, לחזור בו מכוונותיו הבלתי-חוקיות, המנוגדות לחוק של מדינת ישראל. ואם הוא מרים ידיים ואומר, שהוא איננו מסוגל לטפל במצוקה ובמשבר שפרצו ברמלה, אז יש דרכים מקובלות לדבר – להניח את המפתחות.

עם זאת, אני מוצא לנכון לקרוא מעל הבמה הזו לממשלת ישראל, לשר הפנים, לשר המשטרה ולשאר השרים: ברמלה נדלקה נורה אדומה. נורת אזהרה אדומה נדלקה ברמלה, ואני מציע לממשלה לקרוא את הכתובת שעל הקיר ולא לחכות שהאירועים שם יסלימו, חלילה, ויישפך, חלילה, דם. יש לי תחושה, שעיריית רמלה לא מסוגלת לטפל לבדה במשבר. יש לי תחושה, שהעיר רמלה קוראת לעזרה ומבקשת התערבות חיצונית. וכאן הממשלה צריכה ליזום פעולה. תודה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז.

חברי הכנסת, יש הצעה אחרת. כיוון שאין שר משיב, חבר הכנסת אורי אור מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עזמי בשארה. בבקשה, דקה מהמקום.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת בשארה, אני משתמש בדקה שלרשותי לא כדי להסיר את הצעתך, כי עקרונית אני חושב שאתה צודק. אני, דרך אגב, חושב שהבעיה היא לא כל כך גזענות, אלא יותר פחד.

יש פה שתי חברות שחוששות זו מזו, וזו בעיה מורכבת מאוד. אני מסכים אתך, שאם רוצים וצריך ואנחנו יחד, אז צריך לעשות פעולה הפוכה – צריך לפתוח את השערים, צריך לפתוח את הבריכה, צריך לפתוח את בתי-הספר ולדבר אלה עם אלה.

כאשר הייתי סגן שר הביטחון התנגדתי לכך שיעשו חומה בשכונה חדשה, בת-חפר, שנבנית מול טול-כרם. הצעתי לא נתקבלה, ובנו חומה. תפיסתי בבסיס היא, שאנשים צריכים לראות אלה את אלה, לדבר אלה עם אלה, ורק כך הם יפחדו פחות אלה מאלה. תודה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה להצעה אחרת, להעביר לוועדה, במקום הצעתו של חבר הכנסת אופיר פינס-פז. דקה מהמקום.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב, שהבעיה היא גם בשורש קיומנו במדינה הזאת, כולנו יחד כציבור וכאזרחי ישראל. אני חושב, שהאווירה הציבורית, לא רק האווירה ההיסטורית והירושה מימים ימימה, אלא בימים האחרונים, האווירה של ממשלת נתניהו, של תהליך השלום התקוע, הגוסס – יש כאלה הסבורים שאפילו נפטר כבר – כל הדברים האלה תורמים בצורה נוראית לאווירה כזאת ולניכור הזה ולהמשך הבדלנות – אני לא רוצה להגיד גזענות, אף שיש בזה משהו, אבל לא נעים לי לחזור כל הזמן על המלה הזאת – לאפשרות של אי-שוויוניות ואי-רצון לחיות ביחד אפילו בערים המעורבות.

אנחנו ידענו כל הזמן, שברמלה, בחיפה ובעכו בצורה כלשהי הדו-קיום הזה היה נסבל, היה מקובל, ואנשים הסתדרו. אני חושש מאוד, שלאחרונה, אם יינתן לכיוון הזה להימשך, זה יהיה מסוכן מאוד וחמור לכולנו. אני מסכים עם חברי, שאכן יש לגדוע את האפשרות הזאת בעודה באבה ולא להרשות

שום בדלנות ושום הפרדה, אלא לנסות תמיד למצות את המיטב, שיהיו חיים משותפים ופורים לטובת כל התושבים. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דהאמשה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מה הצעתך, חבר הכנסת אורי אור?

אורי אור (העבודה):

דין במליאה.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 28

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

חמישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת עזמי בשארה והצעתו של חבר הכנסת אופיר פינס-פז יעברו לדין במליאה. תודה רבה לחברי הכנסת.

הצעה לסדר-היום

סכסוכי עבודה בתע"ש ונזקיהם

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעה האחרונה לסדר-היום: הצעה לסדר-היום מס' 2615, בנושא: סכסוכי עבודה בתע"ש ונזקיהם – של חבר הכנסת אורי אור. שלוש דקות, בבקשה.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, הצעתי נדחתה לסוף התור משום שהיא לא היתה בסדר-היום. אני ערערת, וערעורי נתקבל. וכאשר ערעורי נתקבל, חשבתי לנכון שחשוב שאלה אותה פה כי הנושא מטריד אותי.

לפני כן אני רוצה לנצל דקה מזמני כדי לסגור חשבון קטן מאתמול, עם שר המשפטים, על דבריו על מנהיג מפלגת העבודה אהוד ברק. אני רוצה לומר, שאמירתו של שר המשפטים היא חמורה ושקרית, וצחי הנגבי יודע שהיא שקרית. מה חושב לו צחי הנגבי? אני שגדלתי בצה"ל – ואני יודע מה המשמעות של פינוי וסיוע לפצועים – הייתי תומך במנהיג, אילו היה סיכוי שהוא עשה מה שנאמר בשקר של צחי הנגבי? אבל זה מראה, שמצבו של צחי הנגבי, שר המשפטים, חמור מאוד. ואם הוא תקף כפי שתקף את אהוד ברק סימן שמצבה של הקואליציה הוא הרבה יותר מחמור.

שקר כזה. אותו צחי הנגבי, שבזמן שאני שכבתי במארכים בגבול ואהוד היה לידי, הוא עשה מארכים בהסתדרות הסטודנטים ובמשמרת הצעירה. זה מה שהוא יודע. דקה לקחתי מזמני. כל פעם שאני אעלה כאן לדוכן לדבר, אני אתקוף את שר המשפטים, ולא חסרים נושאים כדי לתקוף אותו, אחרי מה שהוא אמר אתמול.

לגבי נושא ההצעה לסדר-היום, רבותי, יש פה שערורייה. עובדי התעשייה הצבאית, שבשנת 1990 מנו קרוב ל-13,000, שיתפו פעולה עם ההנהלה ועם משרד הביטחון לשם הבראה של החברה, והיום מספרם פחות מ-5,000. הם ויתרו על עליות בשכר משנת 1990 ועד היום. בזכות העובדים, ולא בזכות ההנהלה הקודמת, הצליחה תע"ש להגיע למה שהגיעה, לכך שהשנה המאזן שלה הוא חיובי. את ההנהלה הקודמת החליפו, וכולם זוכרים את הסיפור, ואינני רוצה להרחיב.

היום, כאשר העובדים מגיעים להסכם עם הנהלת תע"ש, מה הם מבקשים בהסכם? הם מבקשים, שחלק מהתנאים שהם ויתרו עליהם משנת 1990 ועד היום יוחזר להם. היתה להם שחיקה ריאלית של 36% מהשכר. היתה הקפאת שכר מ-1992 עד 1996. לכן הגיעו להסכם, וההנהלה אישרה את ההסכם. ההסכם אומר, שהעובדים יקבלו החזר של חלק מן ההטבות שהעובדים ויתרו עליהן מרצונם, כאשר מצבה של החברה היה רע. ההנהלה הסכימה, יש רווחים לחברה, ותביעתם של העובדים נראתה צודקת בהחלט בעיני ההנהלה.

והנה כמה רשות החברות ולא אישרה את ההסכם. מדוע? זה יכול ליצור תקדים לתעשיות אחרות. והיכן היו התעשיות האחרות? האם הן ויתרו על השכר? אינני רוצה להעליב פה תעשיות אחרות ממשלתיות, אבל אף אחת מהן לא נתנה דוגמה אישית של ההנהלה, של הוועד ודוגמה קיבוצית של ציבור עובדים גדול כזה כמו התעשייה הצבאית להבראת החברה.

היום יש שביתה בתעשייה הצבאית. אני אומר לכם שהעובדים צודקים בתביעתם במאה אחוז. רשות החברות לא מאשרת את ההסכם שנחתם בין ההנהלה שהכירה בצדקתם של העובדים וצוות האנשים שמנהיג את עובדי התעשייה הצבאית.

אדוני היושב-ראש, אני לא יודע איזה שר היה צריך לענות לי, אבל אף שר איננו פה. אם זה שר הביטחון, יש לי טענה חמורה מאוד.

היו"ר ח' דיין:

שר המשפטים היה צריך לענות.

אורי אור (העבודה):

שר המשפטים? אז הוא קיבל את המשפט הראשון, שהוא לא פה. אבל יש לי טענה למשרד הביטחון. משרד הביטחון, אני מזכיר, מייצג את הבעלים של התעשייה הצבאית. עד היום משרד הביטחון, תסלחו לי, כמעט לא נקף אצבע כדי להתערב בסכסוך הזה ולסייע לעובדים ולהנהלה נגד רשות החברות. מה רוצה משרד הביטחון, שישרפו צמיגים? שייסגרו את הכבישים? שלא ייתנו ליושב-ראש הדירקטוריון להיכנס? האם זאת צורת המאבק שמבקש משרד הביטחון?

אני רוצה לפנות בבקשה לשר הביטחון או למנכ"ל משרד הביטחון שיתערבו בסכסוך הזה ויראו שהשביתה תיפסק. רבותי, חברי הכנסת הנוכחים, אדוני היושב-ראש, תביעתם של העובדים מוצדקת לחלוטין, ונעשה להם עוול. אם זאת דרך החינוך של ציבור עובדים שנותן יד במשך כל כך הרבה שנים ותומך בפיטורים ותומך בהורדת שכר, ובסוף כאשר מצב החברה משתפר לא נותנים לו איזה פירור קטן ליהנות מזה – אני חושב שזאת שערורייה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הנושא הזה לוועדת הכספים.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור. יש הצעה אחרת של חבר הכנסת דהאמשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חבר הכנסת אורי אור, עיני אינה צרה בעובדי תע"ש. להיפך, אני שותף לדעתך, שלעובדים ולפועלים צריך לתת את כל הזכויות ואת כל האפשרות. אבל אני רוצה להעלות בהזדמנות הזאת את הבעיה הכאובה, גם דיברנו על הנושא הזה קודם. אני מחזיק בידי דוח על החברות הממשלתיות בישראל. מתוך 641 בעלי תפקידים בהנהלת החברות יש שלושה ערבים בלבד. מתוך 1,059 חברים בדירקטוריונים יש 15 ערבים בלבד. בתע"ש אין אף לא ערבי אחד.

אנחנו מדברים על עידן של שלום, של דמוקרטיה ושל שוויון – – –

אורי אור (העבודה):

— — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — — ושל שלום. אין שום ערבי במדינת ישראל שיכול להיות מתאים לעבוד בתע"ש או בחברת החשמל או ב"מקורות" או ב"בזק" או בכל החברות האלה? הגיע הזמן באמת לתקן דברים ולתקן אותם מהשורש על-ידי מדיניות אחרת, מדיניות שפווה, מדיניות שתתנכר לכל מה שהיה קודם, לכל העוול, ותתקן אותו. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, הצעתך לוועדה?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני מסכים עם המציע. נשארתי כדי שלא תהיה כנסת ריקה, ואין לי שום סיבה להתנגד להצעתו. כפי שביקש, אני מסכים.

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ועדה ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 29

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

אורי אור (העבודה):

אני ביקשתי ועדת הכספים.

היו"ר ח' דיין:

אם זה ועדת הכספים – –

אורי אור (העבודה):

בסדר. אין בעיה.

היו"ר ח' דיין:

– – זה יידון. בסדר. בעד – 3, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא סכסוכי עבודה בתע"ש ונזקיהם, של חבר הכנסת אורי אור, יעבור להמשך דיון בוועדת הכספים.

הישיבה הבאה תתקיים בשבוע הבא, ביום שני, כ"ה בסיוון התשנ"ז, 30 ביוני 1997, בשעה 16:00. הישיבה הזו נעולה. תודה רבה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:51.